DANILA COMASTRI MONTANARI

MISTERE ÎN ROMA ANTICĂ

PUBLIUS AURELIUS 6

Publio Aurelio
Un investigatore nell' antica Roma
In corpore sano
Danila Comastri Montanari
Copyright © 2000 Hobby & Work Publishing S.r.l
This edition published in agreement with Hobby & Work Publishing S.r.l
through Piergiorgio Nicolazzini Literary Agency
All right reserved.

Mistere în Roma antică. Publius Aurelius 6
In corpore sano
Danila Comastri Montanari
Copyright © 2007 Editura **ALLFA**

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA.**
Drepturile de distribuţie în străinătate aparţin în exclusivitate editurii.
Copyright © 2007 by **ALLFA**
The distribution of this book outside Romania, without the written permision of **ALLFA**, is strictly prohibited.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
COMASTRI MONTANARI, DANILA
Mistere în Roma Antică. Publius Aurelius 6 / Danila Comastri Montanari; [trad. de Radu Gâdei]. - Bucureşti : ALLFA, 2007
6 vol.
ISBN 973-8457-87-4
Vol. 6: In corpore sano. - 2007. ISBN 978-973-724-126-9

I. Gâdei, Radu (trad.)

39(37)(0:82-31)
821.131.1-312.4=135.1

Editura **ALLFA**:	Bd. Constructorilor nr. 20 A, et. 3, sector 6, cod 060512 – Bucureşti Tel.: 402 26 00 Fax: 402 26 10
Departamentul distribuţie:	Tel.: 402 26 30, 402 26 34
Comenzi la:	comenzi@all.ro www.all.ro
Redactor:	Olimpia Novicov
Design copertă:	Andra Penescu

Printed in Abagar, Bulgaria; e-mail: abagar@dir.bg

DANILA COMASTRI MONTANARI

IN CORPORE SANO

„Nu avem nevoie să părem sănătoși,
ci să fim cu adevărat astfel"

Epicur

Traducere din limba italiană:
Radu Gâdei

EDITURA ALLFA

LUMEA ÎN VIZIUNEA ANTICILOR

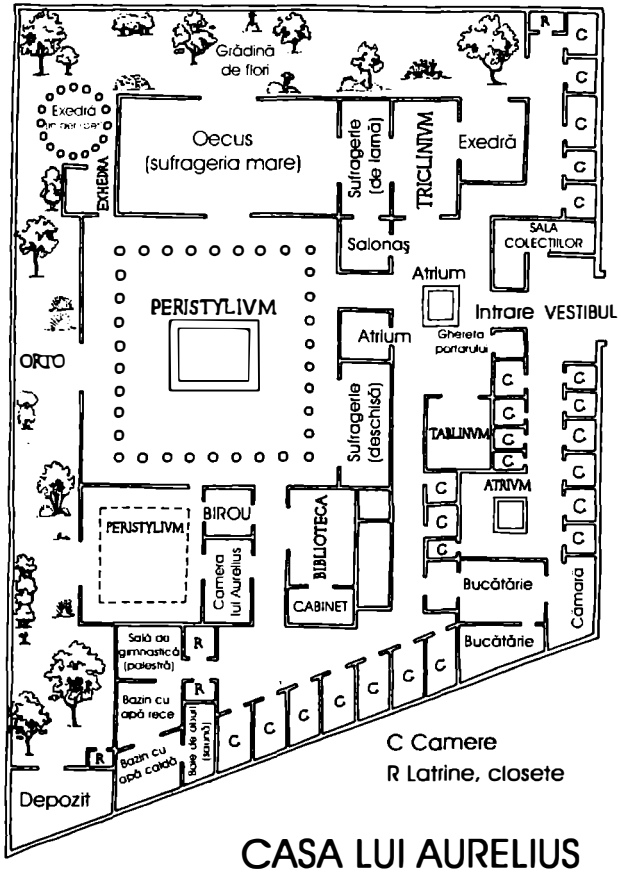

CASA LUI AURELIUS

PERSONAJE

PUBLIUS AURELIUS STATIUS	*senator roman*
CASTOR	*libertul lui Publius Aurelius*
SERVILIUS ȘI POMPONIA	*prietenii lui Publius Aurelius*
MORDECHAI	*negustor evreu*
DINA	*fiica lui Mordechai*
ELEZAR	*logodnicul lui Dina*
ȘULA	*doica lui Dina*
FLAVIUS	*tânăr nobil prost-crescut*
FUSCUS	*tatăl lui Flavius*
RUBELLIUS	*prietenul lui Flavius*
DECIMUS RUBELLIUS	*tatăl lui Rubellius*
OPPIA	*patroana unui bordel de lux*
DEMOFONTES	*medic*
MNESARETES	*colegul lui Demofontes*

I

Roma, anul 796 de la întemeiere (anul 43 după Christos, sfârșitul verii)

Cu cinci zile înainte de Calendele lui septembrie

– Uite-l și pe Hortensius al nostru! anunță Aurelius către sfârșitul banchetului. Micul bucătar se afla în pragul ușii și aștepta pierit de emoție să audă ce aveau să spună mesenii din seara aceea. Publius Aurelius și prietenul său Servilius se ștergeau pe mâini cu șervețele parfumate, tolăniți comod pe divanele așezate în jurul mesei semicirculare – masa aceea curbată era ultima idee nostimă a excentricului stăpân al casei – în timp ce sclavii, ca niște umbre discrete, curățau fără nici un zgomot oasele și resturile de mâncare împrăștiate pe pardoseala cu mozaic a tricliniumului.

– Bravo, băiete! Pentru o gustare așa, ca între prieteni buni, te-ai descurcat de minune. Crema de lăptuci cu ceapă era grozavă, iar despre fripturi ce pot să mai spun. Poate doar plăcintele acelea cu carne de porc au fost un pic mai picante...

– Așa este, *dodommmmine*, așa este! se grăbi să recunoască Hortensius, bâlbâindu-se de emoție. E-adevărat că mâncărurile mele sunt cam prea piperate. Dar, de obicei, stăpânii sunt cei care îmi cer cât mai mult *garum* și-l vor chiar cu multe mirodenii! Dac-ar fi după mine, eu nu i-aș pune decât puțin cimbrișor și mentă, mai ales dacă-l vor turnat peste vânat. Sau cel mult un pic de salvie și câteva semințe de fenel...

– Prea multe gusturi, nu ne trebuie atâtea! spuse Servilius pe un ton plin de revoltă. Cu mania asta de a pune *garum* peste orice nici nu mai poți simți gustul cărnii fripte!

Bucătarul, care era de acord cu el, încercă din nou să se justifice:

– Asta mi s-a cerut întotdeauna...

– Hai, hai, nu pune la inimă! îl consolă Servilius. Pateul de rață era extraordinar, iar chiftelele cu semințe de pin nu erau mai prejos: știi să potrivești gustul mâncării și te pricepi la gătit. Dar, dacă vrei să devii un adevărat maestru bucătar, încearcă să uiți cât mai curând grozăviile pe care le puneai pe masă mâncăilor la care ai slujit până acum. Acum ești în serviciul unui senator – adăugă el făcând un semn în direcția lui Aurelius – și aici n-ai voie să greșești gustul bucatelor. Străduiește-te mai departe și nu uita să-mi dai să gust din tot ce ai pregătit.

Apoi, întorcându-se către prietenul său, trase concluzia:

– Da, ai făcut o alegere bună când l-ai cumpărat; cred că o să iasă din el un bucătar foarte bun dacă n-o să-l scapi din ochi.

– Eu sunt sigur că ți-ar plăcea să te ocupi chiar tu de el, râse tânărul patrician: lăcomia bravului cavaler Servilius era prea bine cunoscută în toată Roma, fiind cel puțin pe măsura pasiunii pentru bârfe a consoartei sale.

– Ce mai e nou pe la Palat? îl întrebă Aurelius pe prietenul său care era mereu foarte bine informat de consoartă.

– Se pregătește serbarea de triumf, desigur: Claudius, cuceritorul Britanniei! O să vină să-l vadă defilând reprezentanți ai tuturor provinciilor imperiului... Se pare că și Lollia Antonina este pe cale să se întoarcă la Roma.

– Chiar așa? murmură Aurelius încercând să pară că nu-l interesează o asemenea veste: nu voia ca Servilius să știe cât de importantă fusese pentru el scurta relație de anul trecut cu matroana respectivă.

– În Antiohia, cât a stat la soțul ei, nu s-a simțit bine deloc: se pare că ar fi preferat Alexandria. Fiindcă veni vorba... cavalerul continuă cu glas scăzut, nu mi-ai spus niciodată dacă tu și Lollia...

– Și nici nu-mi trece prin cap să-ți spun așa ceva, flecarule! Povestește-mi mai bine ceva picant de pe la curte. Ce-a mai făcut Messalina în ultima vreme?

– Oh, nimic nou! Se șoptește, se trăncănește peste tot, dar nimeni n-a putut aduce vreo dovadă concretă despre aventurile ei.

– Augusta împărătească este încă tânără, în timp ce Claudius e bătrân de mult! remarcă Aurelius cu indulgență. E normal să circule tot felul de bârfe!

Sigur că da, Valeria Messalina încă nu împlinise douăzeci de ani, în timp ce Claudius era trecut deja de șaizeci. Unde mai pui că prima-doamnă a Romei era de o frumusețe extraordinară și că împăratul o iubea la nebunie, așa că era de înțeles de ce clevetitorii nu tăceau nici măcar o clipă.

– Bineînțeles, zvonuri se aud la tot pasul... Dar, acum, cu toate pregătirile astea pentru cortegiul triumfal, toată

lumea de la Palat are despre ce trăncăni! Uite, de curând, sosirea acelui libert...

– Am auzit, am auzit... el susține că s-a îndepărtat de țărm pe o plută mititică și că ar fi ajuns la Taprobanes într-un timp foarte scurt, purtat de un vânt miraculos.

– Chiar așa! S-a întors încărcat de daruri pentru împărat din partea regelui din ținutul acela în care vrea să ne facă pe toți să credem că a rămas mai bine de șase luni.

– Dacă ar fi adevărat, înseamnă că s-ar putea ajunge în Indii în numai câteva săptămâni, ocolind vămile parților... calculă plin de curiozitate Aurelius. Parții nu erau doar o sperietoare pentru soldați prin atacurile lor nesfârșite de la granițe, ci erau și ghimpele din sufletul bravilor negustori romani: stând ca niște santinele între Imperiu și țările de basm ale mătăsii, împiedicau orice comerț dintre Urbe și Orientul îndepărtat, punând monopol pe schimburile de pe uscat și făcând ca prețul să crească de cel puțin patru ori prin taxele mari de tranzit.

– Rămâne de văzut cât adevăr este în toată povestea asta! N-ar fi primul, dragul meu, care să inventeze ceva ciudat ca să pară mai interesant în ochii lumii. Oricum, geografii de la curte muncesc deja pe brânci ca să afle cum stă treaba cu vânturile astea atât de prielnice...

Conversația le fu întreruptă de un tușit discret, dar insistent. Castor, secretarul grec al lui Aurelius, apăruse pe nesimțite în spatele lor și voia să spună ceva.

– Ce vrei? întrebă patricianul, vizibil enervat pentru că era întrerupt.

– Afară este cineva care vrea să te vadă imediat, *domine*.

– Și ce, nu poți să-l aduci aici?

– Nu cred că ar fi nimerit, stăpâne, afirmă Castor arătând către friptura de porc din care mesenii se înfruptau de zor. Este Șula, servitoarea lui Mordechai ben-Moshe.

Din vestibul se auziră strigăte: o voce stridentă și guturală, cu accent străin, acoperea protestele portarului Fabellus care, trezit doar pe jumătate, nu reușea s-o oprească.

– N-am înțeles prea bine dacă este doar speriată sau beată, își dădu cu părerea Castor, care știa mai demult că Șula avea o adevărată pasiune pentru hidromel.

Senatorul se ridică în picioare, puțin îngrijorat. Dacă bătrâna aceea, care trăia de atâția ani în mahalaua evreiască, venea până acasă la el și voia să-l vadă, însemna că avea un motiv serios: Aurelius îl cunoștea pe Mordechai de douăzeci de ani, știa că este nespus de discret și nu l-ar fi deranjat, cu siguranță, de la masă pentru o nimica toată.

Rugându-l pe musafir să-l ierte, ieși din triclinium și se trezi în fața femeii care venea în fugă după ce reușise să înfrângă firava rezistență a lui Fabellus.

– Fugi, senatorule, aleargă după un doctor! striga ea în timp ce-l trăgea de tunică.

Aurelius șovăi câteva clipe: ce puteau însemna cuvintele acelea disperate ale bătrânei Șula? Femeia era doica fiicei lui Mordechai și nu mai era de la o vreme în toate mințile. Doar dragostea și răbdarea fetei îl înduplecaseră pe negustorul evreu s-o mai țină în casă, chiar cu prețul vreunei boacăne. Asta pentru că, într-adevăr, servitoarea, care în anii tinereții nu fusese niciodată prea credincioasă, pe măsură ce îmbătrânise se transformase într-o habotnică în toată regula, ținând atât de mult la legile evreiești, că începuse să suduie la vederea unui *goy*, adică a unui necredincios, în casa stăpânului său: ultima oară când fusese acolo, chiar și Aurelius fusese ținta acestor blesteme.

Patricianul se hotărî să nu riște și în numai câteva clipe o urcă pe Șula în litiera care aștepta pregătită în orice clipă, în timp ce Castor pornea pe jos, în goana mare, către casa doctorului.

După ce le dădu purtătorilor un ordin scurt, Aurelius încercă să priceapă ceva din vorbele fără noimă ale servitoarei. Când, după o vreme, nubienii se lăsară la pământ, sleiți de puteri, în mica piață din Trastevere, magistratul reușise să înțeleagă doar că Dina căzuse victimă unui accident grav.

Sărind din lectică, Aurelius urcă sărind câte două trepte odată, scara de lemn care ducea către locuința prietenului său și deschise ușa, așteptându-se la ceea ce era mai rău: un sentiment nelămurit îi spunea că nu reușise să ajungă la timp.

Spectacolul îngrozitor pe care-l avea în față depășea cu mult cele mai pesimiste așteptări: evreul, îngenuncheat pe pardoseală, plin de sânge, se clătina ritmic înainte și înapoi, gemând neîncetat de furie și de durere, strângând la piept trupul fără viață al singurei sale fiice, ca și cum îmbrățișarea aceea deznădăjduită ar fi putut s-o readucă la viață pe biata fată.

Primul impuls al lui Aurelius fu să se retragă, pentru a nu impieta cu prezența sa de *goyim* tragedia prin care trecea prietenul său. Mai apoi, dorind să-l ajute cât de cât, simți în același timp și un sentiment vag de revoltă pentru sfârșitul atât de nedrept al fetei pe care o văzuse născându-se, așa că se apropie.

Fața tinerei era albă ca varul, ca a unei fantome, iar hainele de la mijloc în jos erau pline de un lichid întunecat la culoare și lipicios: Aurelius recunoscu de îndată mirosul dulceag și grețos al sângelui uman pentru că de

prea multe ori îl simțise nu doar pe câmpurile de luptă, ci și din tribunele arenei la care asista fără voia lui, din obligații sociale, la masacrele din luptele gladiatorilor.

Se aplecă, încercând să-l ajute pe prietenul său să se ridice și un picior îi alunecă pe balta alunecoasă de pe jos. Fu cât pe ce să cadă, dar se sprijini cu o mână și fu îngrozit să vadă că palma îi era roșie, plină de sânge.

Cu cealaltă mână, care rămăsese curată, schiță un gest timid de ultimă mângâiere a frunții copilei care urma să se căsătorească peste o lună: nu mai departe de dimineața zilei trecute dăduse ordin să se împacheteze elegant sulurile de stofe prețioase sortite să-i fie dar de nuntă.

Pe neașteptate, Mordechai își luă pentru o clipă privirea de pe chipul fetei și observă prezența romanului. Ochii îi erau fără expresie, sticloși, iar capul mare al bătrânului se clătina ca și cum nu mai putea fi susținut de gâtul subțire.

În acest timp, pe ușă intrase Castor, urmat de un doctor a cărui prezență era de-acum zadarnică.

Aurelius îi lăsă pe cei doi să se apropie de trupul însângerat al fetei și îl trase într-o parte pe bătrânul care nu mai era capabil să facă nicio mișcare.

– Mordechai, ce s-a întâmplat aici?

Incredibila vioiciune pe care nici anii și nici greutățile vieții nu reușiseră s-o domolească îl părăsise acum pentru totdeauna pe bătrânul evreu.

Ceea ce se întâmplase depășea capacitatea sa de a îndura. Cum putea să facă față morții singurei sale copile, rod târziu și adorat al căsătoriei sale cu blânda Rașela, răpită și ea acestei lumi, la un an după nașterea fetiței, de o altă sarcină pe care nu mai putuse s-o ducă până la capăt?

Ținându-l cu grijă de mână ca pe un copil, Aurelius îl conduse într-o cameră alăturată.

– Ce s-a întâmplat cu Dina?

– A murit, șopti evreul cu o voce parcă mecanică. Apoi, suferința amestecată cu mânia, îl făcură să izbucnească într-un val de suspine. Ajută-mă, Aurelius! Suntem prieteni de douăzeci de ani și acum am nevoie de ajutorul tău!

– A fost ucisă? întrebă romanul în timp ce chipul delicat al celei pe care o simțea ca pe propria sa fiică i se ștergea din minte lăsând locul imaginii îngrozitoare din urmă cu câteva clipe.

Bătrânul păru să încuviințeze, apoi clătină din cap, de parcă n-ar fi vrut să spună mai mult.

– Vorbește, Mordechai, te rog! îl îndemnă senatorul, luându-i mâna într-o pornire de afecțiune foarte rară la un om atât de rezervat ca el.

– Numai ție îți pot spune așa ceva! suspină evreul rezemându-și fruntea pe umărul prietenului său. Blestemul lui Dumnezeu s-a abătut asupra mea și a familiei mele! Dina este în *Gehenna*, printre cei osândiți de acolo. Fata mea, singura mea fată!

Romanului îi puse o mână pe umăr și aștepta.

– Astă-noapte... Nu se întorsese... Dina este întotdeauna acasă la apusul soarelui: știu, clevetitorii spun că-i dau prea multă libertate. Acum, când este pe cale să se mărite...

Tăcu și suspină din greu. Mordechai părea să fi înțeles abia în clipa aceea că nu avea să mai existe nicio căsătorie, niciodată.

– Era o fată bună, o adevărată evreică. O priveam și mă gândeam la ce spune Scriptura: „*Forța și demnitatea sunt mantia sa, iar ea își râde de viitor*". O vedeam crescând, devenind femeie... Aseară, când m-am întors acasă, ea nu

era. În primul moment m-am îngrijorat: era o fată zvăpăiată, o cunoșteai! Așa că am așteptat-o: nu voiam să-i întreb pe vecini; ăștia spun vrute și nevrute! Dacă mai zăbovește pe undeva, probabil că are un motiv serios, îmi spuneam. Dar timpul trecea și Dina nici gând să vină. La un moment dat, n-am mai putut răbda și am alergat prin tot cartierul întrebând peste tot dacă n-o văzuse cineva. Nimic: nici măcar Eleazar nu știa unde putea fi... Știi, este mai bine ca logodnicii să nu stea prea mult timp împreună înainte de a se căsători...

– Și?

– Pe la miezul nopții am auzit un zgomot: ciuleam urechea tot timpul așa l-am remarcat imediat. M-am dus în grabă la ușă, gata să-i dau o lecție.

Aurelius asculta ținându-și răsuflarea.

– Părea o mască de ceară, atât era de albă la față... Și sângera. Nu știu cum de mai avusese putere să se întoarcă acasă. S-a prăbușit în brațele mele. Am dat s-o susțin și ea mi-a șoptit la ureche câteva cuvinte. Am dus-o în casă... Nu știam ce să fac și atunci am trimis-o pe Șula să te cheme. Nici nu ieșise ea bine că mi-am dat seama că Dina murise. Moartă, înțelegi? repetă bătrânul ca și cum tot nu-i venea să creadă. Își pierduse tot sângele, încheie el, fără să mai aibă puterea de a continua. Avortase!

II

Cu patru zile înainte de Calendele lui septembrie

– Cum am văzut-o în ce hal era, am înțeles imediat despre ce era vorba. Rașela – s-o odihnească Dumnezeu – se sfârșise tot așa din cauza copilului pe care nu reușea să-l nască, băiatul pe care-l așteptasem toată viața ca să-mi păstreze numele și să-mi citească din *Kaddish* la mormânt. Sarcina era mare, mai avea cam trei luni, muncise toată ziua, biata femeie, iar seara începuse să piardă sânge. A doua zi, ea și copilul erau morți. Acesta-i blestemul Evei: mai întâi Rașela, acum Dina!

Mordechai tăcu câteva clipe ca să-și șteargă lacrimile care-i curgeau șiroaie pe obrajii scofâlciți.

– Nu vreau ca ei să afle, suspină el mai apoi, făcând aluzie la cei de-o religie cu el. O să mă ajute Șula s-o pregătesc, sărmana nebună a ținut-o în brațe încă de când a ieșit din pântecele mamei!

– Spuneai că, înainte de a muri, Dina a apucat să mai spună câteva cuvinte...

– Probabil că era de-acum pe punctul de a-și pierde cunoștința, sărmana mea fată: a vorbit în grecește! Nu cred că-și dădea seama exact despre ce vorbește... a spus ceva despre faptul că trebuie să-mi păstrez în continuare calitățile bune... n-am înțeles prea bine... aiura: era pe moarte.

Aurelius îl privi uluit. Să fi auzit bătrânul ceva lipsit de noimă? Dina se născuse la Roma și vorbea curent nu numai latina, ci și greaca, dar nu-și amintea ca ea să fi știut și limba greacă. De altfel, însă, israeliții aveau deseori contacte de tot felul cu grecii...

Peste spatele încovoiat al bătrânului, Aurelius îl zări pe Castor care îi făcea semn cu mâna să se apropie. Se duse lângă el și servitorul îi șopti la ureche:

– Medicul spune că și-a provocat singură avortul.

– Ce? Ce spui acolo? Mordechai auzise. Palid ca un mort, șovăi câteva clipe. Ce zice nebunul acela? Că fata mea n-a pierdut copilul, că a făcut-o intenționat? Sărmanul om nu mai avea putere nici măcar să se revolte. Nu pot să cred așa ceva, se înverșună el, scuturând din capul cu părul zburlit, în timp ce medicul îi confirma lui Aurelius bănuielile pe care le avea. Patricianul tăcu mut de uimire.

Un avort. Nu era ceva extraordinar la Roma, unde copilul le aparținea părinților după naștere și nici uciderea pruncilor nu era ceva neobișnuit. Abandonarea nou-născuților era ceva de toate zilele: pe lângă gropile de gunoi puteau fi văzute deseori prostituate și servitoare care lăsau acolo roadele amorurilor nelegitime proprii sau ale stăpânelor. Și nu doar săracii sau vagabonzii își lăsau copiii abia născuți la mila trecătorilor, ci și familii înstărite, cărora apariția unui nou moștenitor le-ar fi adus necazuri în momentul împărțirii averii sau părinți care, pur și simplu, nu aveau chef să crească un alt vlăstar.

Nici îndemnurile lui Augustus, nici avantajele promise mamelor cu mai mulți copii – la Roma, trei copii erau deja considerați prea mulți – nu putuseră să înfrângă refuzul locuitorilor Romei de a se mai împovăra cu descendenți mai mulți.

Avortul, în special în cazul fetelor nubile, era prin urmare normal și de așteptat. Totul în regulă dacă ar fi fost vorba despre o romană: dar Dina era evreică. Aurelius cunoștea destul de bine principiile religiei iudaice pentru a ști că perpetuarea speciei era considerată o îndatorire, fiind un semn al bunăvoinței divine, în timp ce sterilitatea era resimțită ca o condamnare rușinoasă.

Romanii nu conteneau să privească uluiți cum israeliții creșteau o mulțime de copii, fără a refuza vreodată venirea pe lume a încă unuia: urau chiar și cele mai simple forme de contracepție, deoarece, lucru care patricienilor li se părea absurd, iroseau posibilitatea unei noi vieți.

De ce, așadar, o evreică ar fi dorit să facă un avort? Tot gândindu-se la asta, Aurelius începu să se plimbe încoace și încolo prin locuința modestă plină de duhoarea grețoasă a sângelui.

În camera fetei, patul era neatins. Amintirile copilăriei sale prea recente erau înșirate în ordine pe o etajeră: panglici pentru păr, câteva jucării la care nu putuse renunța, păpușa orientală cu ochi mari din opal pe care tatăl său i-o adusese din Frigia...

Foi de pergament, suluri de papirus... și patricianul se opri, căutând ceva ce nu știa anume... Însemnări, cărți... un text grecesc, oare? Fără prea mari speranțe, desfăcu un sul de papirus: *Eroides* de Ovidiu. Fata citea versuri de dragoste și nu din cele mai sobre. O tăbliță de ceară mai purta încă urme ale ultimelor însemnări făcute cu un stil... dar erau doar niște simple, neinteresante liste de cheltuieli.

Dezamăgit, Aurelius aruncă foile pe pat. Ochii de opal ai păpușii parcă se uitau țintă la el, fără viață: un braț al jucăriei era ridicat și acoperea o parte a feței, ca și cum ar fi vrut să și-o ascundă cu un gest malițios.

Patricianul privi atunci cu atenție celălalt braț: mânuța din ceramică arsă, cu unghiile vopsite și pumnul strâns într-o atitudine nenaturală și parcă plină de ifose a păpușilor, avea între degete o foiță subțire răsucită strâns. Pe ea era scrisă o rugă într-o latină foarte corectă.

Iartă-mă abba, *dar nu pot face altfel.*
Eleazar va înțelege și el că hotărârea mea este corectă.
A ta, Dina.

Senatorul aruncă din prag o privire asupra bătrânului copleșit de durere, ascunse rapid micul sul printre cutele tunicii și se întoarse la el.

– Eleazar știe? întrebă el cu precauție, referindu-se la logodnicul Dinei, un tânăr serios și binecrescut pe care Mordechai îl trata de mult timp ca pe un fiu al său.

Lui Aurelius îi era greu să priceapă: la evrei, logodna era un angajament atât de important încât valora cât o căsătorie. Cei doi tineri probabil că se săturaseră să aștepte atâta, asta era! Poate că nu avuseseră un comportament prea lăudabil, dar, cunoscându-l atât de bine pe Mordechai, patricianul era sigur că, în bucuria lui de a deveni bunic, nu le-ar fi adus celor doi prea multe sau exagerate reproșuri.

În momentul acela, ușa se deschise și în prag apăru un tânăr brunet, cu o barbă deasă.

– Nenorocitule, ucigașule! Mordechai sări în picioare, cuprins brusc de un acces de furie. Ai profitat de Dina, de încrederea mea...

Tânărul îl privea țintă, livid la față. Bătrânul, reținut cu greu de Aurelius, continua șirul de acuzații, dar Eleazar nu părea deloc îndurerat, ci din privirea lui răzbătea o ranchiună mocnită.

Îl lăsă pe bătrân să se descarce și să-l acopere cu insulte. Apoi, pe un ton rece, spuse pe un ton aspru doar câteva cuvinte:

– Nu sunt tatăl copilului: pe Dina nu am atins-o niciodată. Fiica te era o adulteră.

Nu mai adăugă nimic altceva, nu ceru s-o vadă pentru ultima oară pe aceea care ar fi trebuit să-i devină soție și ieși cu pași fermi din încăpere, fără a saluta.

Bătrânul rămăsese mut de uimire.

– Fata mea... o adulteră! repetă el cu o voce slabă și, pe buzele sale de evreu credincios cuvântul acela atât de frecvent auzit la Roma ardea ca focul. A comis o crimă împotriva neamului nostru, a păcătuit cu un bărbat nelegiuit. A vrut mai apoi să stingă viața pe care Cel Veșnic i-o adusese în pântece, iar Domnul i-a cerut să plătească. Stă scris: „*Vei da ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână, rană pentru rană și viață pentru viață*"!

Aurelius clătină din cap: drăgălașa Dina, pe care o văzuse crescând ca o frumoasă floare exotică printre rozele fără vlagă ale orașului, era moartă. Și pentru ce? Pentru un păcat al dragostei, unul dintre multele care la Roma se comiteau în fiecare zi, fără regret, în alcovuri, pe străzi, în curți și chiar în temple!

Pentru câteva clipe de bucurie, furată cu spaima de a comite cine știe ce încălcare a legii, viața acelei frumuseți abia îmbobocite se stinsese în sânge și rușine.

Fie blestemate acele principii morale care nu-i îngăduie omului să se împace cu sine însuși, gândi cu obidă Aurelius. Și blestemați fie acei zei lacomi care, dacă există cumva, îi cer ca sacrificiu pe cei mai frumoși, pe cei mai tineri, pe cei mai buni. Mordechai accepta aceasta ca pe o pedeapsă cerească... dar nu un zeu fusese, ci o ființă omenească era aceea care pretinsese viața Dinei...

– Ai cumva idee cine ar putea fi răspunzător pentru sarcina fetei? întrebă cu un glas moale patricianul căruia nu-i scăpase aluzia prietenului său: a păcătuit cu un nelegiuit...

– Nu, dar știi și tu că se spuneau multe despre Dina... Mă înțelegi, erau cu toții invidioși pe grația și pe energia ei... Încă de când era mică, ea condusese casa și luase asupra ei îndatoririle unei adulte. Pleca și venea la orice oră, stătea cu ochii pe servitori... Se bucura de multă libertate față de alte tinere de-ale noastre; tocmai pentru asta o bârfeau. Dacă aș fi fost mai atent...

– Nu este vina ta, Mordechai. Dina merita încrederea pe care o aveai în ea. N-ar fi ajutat la nimic dacă ai fi ținut-o sub cheie: crezi că sunt mai cuminți fetișcanele acelea ipocrite care se prefac scandalizate pentru o nimica toată? îl consolă Aurelius, dar în sinea sa reflecta: atât de vioaie și de hotărâtă, Dina probabil că avusese nenumărate ocazii ca să găsească un bărbat...

– Și ce se bârfea pe seama ei? îl întrebă mai apoi. Nu era ușor să ascunzi ceva în micul cartier evreiesc din Trastevere: o mie de ochi, prea puțini dintre ei binevoitori, îi supravegheau pe membrii mai tineri ai comunității, gata să treacă la război orice li se părea lor dubios.

– Se zvonea că vorbea cu tot felul de *goyim*, că le dădea prea mare atenție. Știi, se ducea să scoată marfa din depozit, verifica socotelile. Sigur că mai vorbea uneori și cu astfel de oameni...

– Înțeleg. Aurelius aprobă, încruntându-și sprâncenele. Sigur că da, un păgân. Asta ar fi explicat totul; dacă tânăra evreică ar fi fost amanta unui păgân, atunci era normal ca sarcina să se încheie cu o tragedie!

– Crezi că nu m-am gândit și eu la asta, se grăbi să spună Mordechai, de parcă-i ghicise gândul. Dacă Dina ar fi rămas însărcinată cu un *goy,* nici nu mai putea fi vorba despre căsătorie! Care dintre voi – continuă el, oarecum cu ranchiună, subliniind acel *voi* care apărea între ei ca o barieră – care dintre voi, nobili, aristocrați, romani falnici, s-ar însura cu o evreică? Și chiar dacă tatăl copilului ar fi fost dispus să facă așa ceva, noi toți, poporul ei, n-am fi fost de acord. Dina ar fi trebuit să se despartă de tot: tată, religie, prieteni. I-am fi întors cu toții spatele. Dar, în adâncul sufletului, ea ar fi rămas o evreică dezrădăcinată din neamul ei și n-ar fi fost cu nici un chip fericită. Noi am încheiat un pact cu Eternul: el se află scris în inimile noastre, mai înainte chiar de trupurile noastre!

Bătrânul își îndreptase spatele: cu toată durerea, vorbind despre poporul său, în glas și în privire i se simțea demnitatea.

– Aurelius, eu nu sunt decât un bătrân negustor evreu care nu mai are urmaș. Pentru legea Romei, nu s-a întâmplat nimic: un bărbat s-a distrat puțin cu fata mea, a părăsit-o, iar ea, ca să dreagă lucrurile, s-a dat pe mâna unei moașe care a aruncat-o ca să moară în mijlocul străzii. Dacă aș afla cine a fost acel bărbat, ce-aș putea să fac, să-l reclam? Mi-ar râde toți în față. La ce poate fi bună o mică evreică, dacă nu ca să te distrezi un pic cu ea? Legea romană nu-mi poate da ceea ce mi-aș dori: pedepsirea nenorocitului care a adus-o pe biata mea fiică în halul acesta. Eu vreau să pun mâna pe omul acela, dar niciunul dintre ai mei nu mă poate ajuta.

Mordechai făcu o scurtă pauză, apoi continuă pe un ton mai hotărât:

– În noaptea asta am dorit să ucid cât se poate de mulți romani. Chiar și pe tine, Aurelius. Noi, evreii, am trăit printre voi ca un corp străin, o excrescență, fără a deveni vreodată de-ai voștri. Voi ne considerați barbari, fanatici. Da, și tu, prietene, tu care nu ai fost niciodată de acord cu asta... Cu toate acestea, acum îți vorbesc ție, un senator al Romei, știu că ești un om drept. În numele vechii noastre prietenii, te întreb: cine este omul acela? Dacă vrei, tu poți să mi-l dai!

Tânărul senator nu scoase nici o vorbă. Simțea că o prăpastie adâncă îl despărțea de Mordechai, de mentalitatea neamului său. Moartea Dinei fusese un accident, o nenorocire... și, dacă trebuia acuzat cineva sau ceva, nu era atât bărbatul care îi dăduse iluzii bietei fete, cât ignoranța și teama care erau rodul acelei mentalități.

Patricianul încercă să analizeze dilema în care se afla: pe de o parte erau convingerile sale intime, filosofia care-și lăsase amprenta pe întreaga lui viață, simțul lui pentru dreptate; pe de altă parte, doar un evreu bătrân cu niște pretenții absurde.

– O să-mi spui numele lui, romanule? întrebă cu amărăciune Mordechai.

– Da. Am să ți-l spun, promise Publius Aurelius, știind că nu avea dreptul acesta.

– Ce fată fără noroc! comentă Castor când se întoarseră acasă. Cum a putut să-și sfârșească astfel viața din cauza unui avort! La Roma, orice moașă...

– Dina nu cunoștea pe nimeni de felul acesta. Poate a crezut că reușește. s-o facă de una singură sau poate că s-a rugat de vreun nenorocit...

– Săraca fată!

– Și când te gândești că moraliștii se revoltă atunci când aud că anumite matroane își învață fiicele cum să se ferească de sarcinile nedorite!

– Cine știe cine ar putea fi bărbatul acela? mormăi Castor fără prea mare chef.

– Tocmai asta aș vrea să aflu și eu, afirmă Aurelius cu o pornire bruscă din care nu se putea prevedea nimic bun.

– Cred că o să-ți fie tare greu, cumplit de greu, bombăni servitorul lăsându-i de înțeles că nu avea de gând să se amestece într-o asemenea tărășenie.

– Castor.

– Da, *domine*.

Grecul fu oprit de tonul poruncitor al stăpânului său tocmai când încerca să treacă pragul ușii.

– Tu ești din Alexandria, nu-i așa?

– Doar știi foarte bine că de acolo m-ai cumpărat, îi răspunse cel în cauză, devenind imediat bănuitor.

– Cunoști, prin urmare, obiceiurile și felul în care se îmbracă evreii.

– Nu poți să trăiești în Alexandria fără să ai de-a face cu ei: sunt mai mult de un sfert din populația orașului.

– Și vorbești și aramaica...

– Printre altele, *domine*, recunoscu Castor cu falsă modestie: pricepea vag la ce s-ar fi putut aștepta de la vorbele aparent fără rost ale stăpânului și nu avea de gând să se lase prins în vreo capcană.

– Așa că ți-ar fi destul de ușor să treci drept evreu...

– Sigur că da, *domine*, dar m-aș feri din răsputeri să fac așa ceva.

– Dar de ce nu? Te-ai deghizat în asirian, în fenician, o dată chiar și în gal!

– Da, dar să trec drept evreu este deja prea mult! răspunse cu însuflețire levantinul. Fanaticii ăia fac orice ca să îndeplinească tot ce le cere zeul lor plin de toane. Pe urmă, femeile, deși sunt tare drăguțe, sunt absolut de neatins și, dintr-un motiv sau altul, trebuie să fii abstinent o bună bucată de vreme... Chiar și numai asta ar fi de-ajuns, nu crezi?

Aurelius asculta răbdător protestele servitorului care nu se lăsa convins, hotărât să nu țină seama de ele.

– Mai trebuie să adaugi că eu mă dau în vânt după carnea de porc, după stridii, după midii și după o mulțime de alte delicatese, nu se lăsă Castor, dar ei consideră că toate acestea sunt spurcate și preferă să mănânce niște carne tare, fiartă ore întregi, și cu legume tot fierte, amare ca fierea. N-am de gând nici în ruptul capului să mă travestesc în iudeu!

– Mâine dimineață te vei duce în cartierul evreiesc din Trastevere, ca un israelit care face o vizită de afaceri, îi răspunse stăpânul pe un ton calm. Este un ordin, Castor!

– Mâine dimineață nu cred că sunt liber!

– Vei căuta să obții informații despre fata lui Mordechai, bineînțeles, fără ca el să te observe.

Castor rămase o clipă pe gânduri: pentru că voința stăpânului părea de neînvins și nu avea nici o posibilitate de a scăpa de misiunea asta blestemată, putea încerca măcar să obțină un avantaj cât de mic.

– Dacă tot veni vorba despre Alexandria... în timp ce treceam pe coridor, am auzit din întâmplare câte ceva din ce spunea Servilius...

– Aha, îmi închipuiam eu... Și ce-ai auzit așa de interesant?

– Vânturile acelea care suflă înspre Indii... Se pare că bat în anumite perioade. O să treacă multă vreme până

să-și dea seama geografii ăia de la curte dacă toată povestea aia este adevărată. Și vor mai trece câteva luni bune cu pregătirea unei expediții oficiale...

– Bineînțeles, iar după aceea va trebui să se găsească un căpitan dispus să plece într-o călătorie care ar putea fi fără întoarcere. Suntem de-acum la sfârșitul lui august și peste ceva mai mult de o lună toate rutele pe mare vor fi închise din cauza iernii. N-o să se mai vorbească despre asta până la anul.

– Așa este. Pentru a profita de ocazie, o asemenea corabie ar trebui să fie gata de plecare imediat, oftă secretarul, pe un ton resemnat.

– Da. Dar cine ar fi atât de nebun să se îmbarce cu o probabilitate atât de mică de succes? Libertul acela ar putea fi doar un escroc, un spion al parților sau cine mai știe ce...

– Este adevărat. Și ar mai fi nevoie de cineva suficient de imprudent și suficient de bogat ca să pregătească o corabie pe care ar pierde-o aproape sigur.

Castor aruncase în sfârșit momeala. N-o pot înghiți, își spuse Aurelius, nu și de data asta! Grecul îl privea pe sub sprâncene, ca un păianjen uriaș în mijlocul pânzei, gata să se înfrupte din pradă.

– În ipoteza absurdă în care s-ar oferi cineva să conducă expediția, cine știe... poate că aș risca să trimit o navă. Cu siguranță, o corabie pierdută n-ar fi cine știe ce pentru flota mea! declară Aurelius care, deși provenea dintr-o străveche familie de proprietari de pământuri, avusese inspirație să investească în afaceri o bună parte din bogățiile sale, astfel că acum devenise unul dintre cei mai puternici armatori din capitală. Păcat că nu se poate face cu nici un chip expediția asta! încheie el cu regret și dădu să iasă din cameră, în speranța că grecul cel viclean se va da de gol.

Castor tuși ca să-i atragă atenția.

– Fiindcă veni vorba, azi-dimineață am primit un mesaj de la Alexandria, spuse el în grabă, cu teama că Aurelius ar fi pus capăt discuției. Vine de la un anume Hippalus, o rudă îndepărtată de-a mea. Era negustor, dar niște ghinioane cumplite l-au făcut să dea faliment. Săracul de el, are mari necazuri.

– Și ce legătură are asta cu discuția noastră?

– Hippalus acesta este un marinar grozav. Din păcate, este plin de datorii și creditorii au cerut să fie condamnat la galere. O să putrezească trăgând la vâsle sub puntea vreunei corăbii dacă nu face urgent rost de bani.

– Sau dacă nu fuge cât îl țin picioarele, insinuă patricianul care începea să priceapă ce planuri avea secretarul său.

– Așa este, dar unde găsești corăbii la vremea asta! oftă grecul, părând resemnat. Și când te gândești că ar fi una tocmai bună pe care proprietarul vrea s-o vândă neapărat... În câteva zile, trecând prin strâmtoarea Faraonilor, ar putea ajunge pe lângă țărmurile oceanului... Dar, din nenorocire, Hippalus n-are posibilitatea s-o cumpere.

– Și echipajul?

– Dacă armatorul ar fi dispus să cedeze o cincime din profit, n-ar mai fi o problemă.

Aurelius făcu la iuțeală un calcul. Dura mai mult de un an dusul și întorsul din Indii pe calea apei și mai erau doar ceva mai puțin de cincizeci de zile până la închiderea navigației pe mare. O corabie prăpădită pe care proprietarul voia să i-o vâre pe gât vreunui naiv, dată pe mâna unui echipaj fantomă, sub comanda unui posibil condamnat la galeră, ar fi trebuit să traverseze ca fulgerul Marea Indiană, purtată de un vânt miraculos, ajungând în Orient după câteva săptămâni...

Propunerea era absurdă și nici un om de afaceri cu capul pe umeri n-ar fi luat-o în considerare.

Aurelius nu mai stătu pe gânduri:

– La cât se ridică datoriile lui Hippalus? întrebă.

Auzind cifra nu-și putu reține un șuierat de mirare. Ce naște din pisică..., gândi el: Hippalus acela chiar era rudă cu Castor. Bine, scrie la agenția mea din Egipt și cumpără șandramaua aia. După aceea, pregătește un contract...

– Mi-am permis să-l și fac, *domine*, îl vesti grecul, scoțând la iuțeală un document din mânecă. Aurelius se simți ca o muscă prizonieră într-o pânză de păianjen.

– Nu trebuie decât s-o semnezi, stăpâne!

Senatorul citi cu toată atenția ce scria: nu era atât de nebun să semneze cu ochii închiși ceva plăsmuit de vicleanul levantin: ar fi riscat să se lase amestecat în cine știe ce escrocherie și să se trezească, nici mai mult nici mai puțin, în lanțuri, sub puntea vreunei trireme, la vâsle, ca ultimul delincvent de drept comun. Dar, oricât îl citi și reciti, contractul i se păru inofensiv.

Sigiliul de rubin pe care-l puse fu ca un semn al hazardului.

Cu un zâmbet larg de satisfacție, Castor îi smulse grăbit papirusul din mână și se îndreptă spre ieșire.

– Voiam să te avertizez să ai grijă că ai putea să te întâlnești cu Eleazar mâine în mahalaua evreiască, îl puse în gardă stăpânul.

– Și cât timp o să țină toată povestea asta?

– Depinde de cât de repede o să te descurci.

– Nu-i un rol pe care-l pot juca prea mult timp, mărturisi grecul, puțin îngrijorat. Lăsând la o parte faptul că nu cunosc ebraica veche, iar evreii se încăpățânează să boscorodească tot în limba aia încurcată, nu reușesc să-mi

aduc aminte toate interdicțiile pe care le au: mai devreme sau mai târziu, sunt sigur că s-ar putea s-o încurc! Și nu uita și altceva: o să mă dau de gol îndată ce o să-și dea seama că scula mea nu este circumcisă.

– N-ai decât să n-o folosești, Castor, îl sfătui Aurelius cu un calm olimpian. Ah, să nu uit, o să fiu și eu pe acolo. Să rămânem înțeleși: nu ne cunoaștem!

– Reputația mea n-o să aibă deloc de suferit din cauza asta, murmură grecul printre dinți, aruncând înspre stăpânul său o privire veninoasă. Aurelius consideră nimerit să nu vadă și să nu audă. Îl bătu pe umăr pe servitor, în semn de încurajare, după care îl gratulă cu unul dintre cele mai grațioase și mai optimiste zâmbete pe care le avea în bogatul său repertoriu.

III

Cu trei zile înainte de Calendele lui septembrie

Ajungând la Porta Septimiana, litiera senatorului se abătu spre nord, pe malul Tibrului, lăsând în urmă arcadele marelui viaduct ale cărui coloane puternice desenau lumini și umbre pe pajiștile arse de soarele verii. Patricianul remarcă nemulțumit grădinile de flori și de legume care făceau ca zona aceea mai retrasă din Trastevere să semene atât de mult cu peisajul de la țară, încât făcea ca imaginea din dreapta a orașului să pară de-a dreptul ireală.

De îndată ce trecu de marile depozite de vinuri, îi trimise acasă pe nubieni pentru a se bucura de unul singur de lunga plimbare către Câmpia Vaticanului.

Foarte bucuroși de o asemenea ocazie, sclavii dispărură înspre Ianicul, în căutarea vreunei cârciumi care aștepta mușterii.

Patricianul porni mai departe, fără grabă, încântat să aibă sub ochi fluviul acum aproape secat care sclipea printre bolovanii albi de calcar.

Pe mal, vila care fusese a Clodiei se înălța și mai impunătoare în urma restaurărilor, la mai bine de un secol distanță de vremurile în care o găzduise printre statuile sale de marmură pe infidela iubită a lui Catullus. Ce poet, gândi cu ironie Aurelius, n-ar fi promis de atunci iubitei sale, în schimbul iubirii ei, faima aceea nepieritoare pe care tânărul veronez știuse s-o dea poemelor sale din „Lesbos"? Poate că tocmai acolo, lângă fântâna aceea, pătimașul adolescent o așteptase cu inima bătându-i nebunește la prima întâlnire de taină...

Purtat de asemenea gânduri, patricianul nici nu-și dăduse seama pe ce drum mergea. Peisajul se schimbase acum: în stânga fluviului, bălțile, secate acum de arșița verii, dădeau o notă spectrală câmpurilor, cu întinderea aceea de nămol iscat. Mirosul pătrunzător al tăbăcăriilor îl înlocuia treptat pe acela al mlaștinii și drumul începea să urce către deal.

Evreii săraci locuiau aici, în una dintre cele mai nesănătoase zone ale capitalei, laolaltă cu cărămidarii, tăbăcarii, cu sclavii fugiți de la stăpân și cu criminalii căutați de oamenii legii: se retrăseseră în ungherul acela îndepărtat al Urbei, sperând să-și poată îndeplini în tihnă ritualurile pe care latinii le considerau misterioase și barbare.

Casa lui Modechai era printre cele mai frumoase din mahala și se vedea de departe înălțându-se dintre cocioabe. Ici și colo, clădiri construite de curând atestau o prosperitate recentă: cartierul evreiesc de lângă cel al Appiei, aproape de Porta Capena, se dezvoltase vizibil în ultima vreme, astfel că erau necesare noi locuri de studiu și de rugăciune. Așa apăruseră, de la o zi la alta, sinagoga Augustalilor, băile, așa-numitele *yeshivot* talmudice, iar așezarea își schimba fără încetare înfățișarea în funcție de

averile membrilor comunității care, depindeau, la urma urmelor, de bunul plac al celor de la putere.

Într-adevăr, după simpatia arătată de Augustus care îl admira atât de mult pe marele rabin Hillel încât îi răspândise maximele în toată Roma, evreii plătiseră cu deportări în masă ostilitatea fățișă a lui Tiberius și fuseseră umiliți de batjocura prostească a lui Caligula, gata oricând să le ridiculizeze credința.

În anul acela, însă, diaspora avea parte de un moment propice, datorită prieteniei care-l lega pe regele Iudeii, Irod Agrippa, de bătrânul Claudius, acesta fiind departe, totuși, de a fi un filosemit. Locuitorii cartierului profitau de acest nesperat și trecător noroc pentru a se dedica unor nenumărate activități, rămânând în permanență credincioși, chiar dacă se aflau printre străini, obiceiurilor străvechi, de neînțeles pentru latini, iar faptul acesta îi făcea să se deosebească de toate celelalte popoare supuse Imperiului Roman.

În ziua aceea, însă, micul Israel de pe Câmpia Vaticană era în doliu: moartea Dinei făcuse ca pe străduțele fremătând altădată de viață să se așternă un văl de tristețe. Trupul fetei fusese îngropat în mare grabă în necropola din apropiere, dar prezența sa persista încă pe ulicioarele și prin curțile care răsunaseră cândva de râsul său nevinovat. Casa comerciantului era închisă, cu obloanele ferecate, așa că Aurelius șovăi nehotărât sub balconul de lemn. Vru mai apoi să bată în ușă, dar se răzgândi și porni în căutarea lui Eleazar. În ciuda celor afirmate de bătrân, nu-i venea să creadă că Dina l-ar fi putut înșela pe bărbatul care-i fusese sortit încă de când era doar o copiliță.

Îl găsi pe tânăr în cămăruța sa sărăcăcioasă din spatele unei clădiri dărăpănate. Barba neagră ca pana corbului,

privirea mohorâtă și cârpa rituală strâns legată în jurul tâmplelor îi dădeau un aer autoritar, nepotrivit cu vârsta și cu poziția sa socială.

– *Ave, Lazare!*, îl salută patricianul, folosind formula romană.

Evreul îl privi cu neîncredere, aproape dușmănos:

– Mă cheamă Eleazar ben-Yehuda, îl corectă el sec.

– Vreau să-mi spui câte ceva despre Dina, continuă răbdător senatorul, neluând în seamă tonul arțăgos al tânărului.

– Nu-i nimic de spus, i-o reteză scurt celălalt, prea puțin dispus să stea de vorbă cu străinul. Eu nu dau explicații, cel puțin nu unui *goy*. Voi aveți lumea voastră, noi o avem pe a noastră.

Aurelius, care-și propusese să se abțină ca să nu-l întărâte și mai tare pe recalcitrantul său interlocutor, nu putu să mai reziste și izbucni cu asprime:

– Nu ai puțin respect nici măcar pentru omul care te-ar fi dorit ca ginere? Pentru el mă aflu acum aici!

Eleazar se conformă fără nici un chef și cei doi ieșiră împreună din cartier ca să discute departe de urechi indiscrete.

Mergând tăcuți unul lângă celălalt, ajunseră într-un loc liniștit din Grădinile Agrippinei, exact deasupra Arenei lui Caligula care, albă în soarele verii, părea, privită de sus, un monstru adormit.

– Ce vrei să știi? întrebă băiatul pe un ton agresiv. Copilul nu era al meu. Dinah s-a culcat cu un *goy*, cu unul ca tine.

Un început bun, gândi Aurelius, încercând să rămână la fel de calm. Ura lui Eleazar era atât de evidentă, iar tonul său atât de ofensiv, că patricianul, de la înălțimea

rangului său, l-ar fi potolit așa cum s-ar fi cuvenit. Dar, înțelegând sentimentele tânărului, lovit atât de crud în orgoliul său, se prefăcu din nou că nu observă acreala cu care celălalt pronunțase aceste cuvinte.

– De fapt, poate că n-ar fi fost atât de grav dacă tu și Dina...

– Dar ce crezi tu, păgânule? izbucni Eleazar. Că noi suntem asemenea vouă, gata să ne împerechem cu primul venit, cunoscut sau nu, om liber sau sclav, bărbat sau femeie?

– Gata, ajunge! îl opri Aurelius pe un ton glacial. Răspunde la întrebările mele și nu mai îndrăzni să ataci obiceiurile mele, așa cum eu niciodată, dar absolut niciodată, nu le-am criticat pe ale tale!

Tânărul tăcu, dar privirea sa scânteia de furie. Neputincios în fața romanului, se gândea la umilințele îndurate de poporul său, de nedreptăți, de asuprire. Vedea doar o fecioară evreică în brațele unui roman. Se gândea la Dina și la anii în care muncise din greu ca să poată merita s-o ia de nevastă, la sforțările grozave pe care le făcuse pentru a-și domoli pasiunea iubirii, pentru a nu ceda ispitei de a o avea înainte ca baldachinul nupțial să-i primească în fața lui Dumnezeu ca soți și soție. Umilința îl ardea înăuntrul ființei ca un fier înroșit.

– Eleazar, îl mustră Aurelius, nu arunca nenorocirea ta asupra întregii Rome! Vinovatul este unul singur și eu pe el îl caut acum.

Dar băiatul își pierduse de-acum controlul:

– De câte ori, romanule, n-ai sedus o fecioară, n-ai cumpărat iubirea unei femei înfometate? Te-ai întrebat vreodată ce sentimente, ce strângere de inimă simțea femeia cu care te desfătai? Spune-mi, câte sclave evreice

ai în casă? Voi aveți impresia că vă este permis totul? Nu aveți legi: zeii voștri nu vă impun așa ceva și, de altfel, care dintre voi mai crede în zei? Dar noi, noi avem o înțelegere cu Cel Veșnic și nimic nu este mai important decât să fim demni de ea?

Aurelius făcu un gest mânios:

– Uite ce te interesează în realitate pe tine! Nu că Dina a murit în chinuri îngrozitoare! Dacă ar fi fost zdrobită sub roțile unui car, pe marginea străzii sau dacă o boală de nevindecat ar fi răpus-o, ți-ai fi turnat cenușă în cap și ți-ai fi sfâșiat veșmintele, dar te-ai fi liniștit! Și, după o vreme, un pețitor ți-ar fi propus o altă soție, o altă mireasă evreică la fel de cuminte. Dar Dina a murit din cauza unui avort, gravidă cu un necunoscut, ca adulteră. În adâncul sufletului, tu crezi că sfârșitul ei este drept, că este pedeapsa care i se cuvenea pentru păcatele comise!

Eleazar deveni pământiu la față.

– Și, oare, nu este așa? îi răspunse cu răceală.

– Nu pentru mine, care sunt un păgân fără credință în zei. Eu văd în moartea ei doar rodul fanatismului și al ignoranței. Pentru mine, era o tânără frumoasă, atrăgătoare și... vie. A iubit pe cineva care nu erai tu, pe cineva pe care îi era interzis să-l iubească. Și mi-aș dori ca ea să fie acum aici, chiar dacă ar fi de mii de ori adulteră.

Eleazar își cuprinse capul în palme și scoase un suspin prelung, plin de durere.

– Și eu aș dori și tocmai asta nu-mi iert! Îmi spun că Dumnezeu a pedepsit-o pe bună dreptate și totuși aș vrea să fie vie, chiar și în brațele altuia!

În ochii lui Aurelius apăru o sclipire de solidaritate. Tânărul o observă și pe fața lui apăru imediat masca aceea orgolioasă.

Aurelius oftă: nici un argument de pe lume n-ar fi putut clinti din loc un zid construit în atâtea decenii de neîncredere totală.

Continuă să-i pună întrebări cu aceeași voce blândă, deși se îndoia că mai poate obține vreo informație.

– Despre ce îți vorbea Dina atunci când erați numai voi doi?

– Nu eram aproape niciodată singuri, n-ar fi fost potrivit când mai era atât de puțin până la căsătorie. Întotdeauna erau cu noi Mordechai sau Șula.

– Doica? Ce știi despre ea?

– Nu prea este în toate mințile; era o povară, mai mult decât un ajutor, în casa socrului meu. De când a murit Dina, n-a mai ieșit din camera ei, dar și mai înainte... De mai multă vreme a luat-o razna și, în plus, bea mult. Dina era cea care avea grijă de casă și asta de când avea zece ani: ar fi fost o soție pe cinste...

– Sigur că așa ar fi fost, îl aprobă Aurelius, amintindu-și de fetișcana sprintenă căreia i se adresa de mult timp cu apelativul grecesc *Kyria*, stăpână, cum se spunea numai unei stăpâne a casei. Ce furtuni interioare, ce dorințe de nemărturisit tulburaseră sufletul acelei tinere femei care se maturizase înainte de vreme? Cum și de ce încercase să fugă de omul care îi fusese impus, de soarta pe care alții i-o hărăziseră?

– Dar voi doi niciodată nu ați... Patricianul șovăia, scotocind prin memorie să găsească termenul eufemistic prin care evreii indicau actul sexual. N-ai cunoscut-o niciodată? se hotărî el în cele din urmă.

– Nu, niciodată, ți-am mai spus. Totuși...

– Totuși, ce? vru să știe Aurelius.

– Ea n-ar fi refuzat, spuse Eleazar cu un efort. Eram logodnicul ei și mă ruga să grăbesc nunta, dar eu trebuia

mai întâi să mă aranjez cumva, nu voiam să se spună că o luam de nevastă pentru banii tatălui ei. Ce greșeală a fost! Noi, evreii, ne unim întotdeauna de foarte tineri... Remușcarea i se citea pe față. Eu am fost acela care n-a vrut. Am certat-o chiar, am fost aspru cu ea și o bună bucată de timp am fost chiar supărați unul pe altul. Trebuia să-mi imaginez că nimic nu poate rămâne neîntinat în orașul acesta...

– Când se întâmplau toate astea?

– Cam acum un an. De atunci, eu m-am străduit cât am putut ca să ne căsătorim mai repede, dar Dina devenise mai puțin interesată: pregătirile începeau să se târâgăneze de la o vreme...

– Când ai văzut-o pentru ultima oară?

– De *Shabat*. Era serioasă, gânditoare și-mi aduc aminte că lucrul acesta m-a mirat, pentru că Mordechai vorbea cu multă plăcere despre petrecere, despre felul în care trebuia să decurgă ceremonia...

Poate, medită Aurelius, poate în momentul acela Dina se hotăra să renunțe la o iubire imposibilă și să devină o bună soție evreică. Exista, totuși, o piedică: sămânța străină care înmugurea în pântecele ei. Un obstacol care la Roma era foarte ușor de eliminat fără ca nimeni să afle ceva. Apoi, toată viața ar fi fost soția credincioasă a lui Eleazar; ar fi născut și crescut copiii lui, seara ar fi aprins focul în vatră pentru el...

– N-ai idee cine ar putea fi celălalt bărbat? întrebă chiar dacă știa dinainte răspunsul.

– Și crezi că, dacă aș ști, aș sta aici fără să fac nimic? răspunse Eleazar pe un ton aspru.

După aceea nu mai spuseră nimic. Se întoarseră pe drumul pe care veniseră, unul lângă celălalt, ca și cum nu s-ar fi cunoscut.

În camera doicii plutea un aer stătut, și bătrâna, cu părul rar și alb ajungându-i pe umeri, îl privea cu ochi inexpresivi.

– Lumea spune că ar fi moartă, dar nu este deloc adevărat. Eu știu: a plecat.

Aurelius o privea pe doică în timp ce femeia se legăna ritmic pe scăunelul ei, cu privirea rătăcită, frământându-și obsedant între degete șuvițele de păr.

– Chiar așa? se prefăcu a crede patricianul. Și unde să fi plecat?

– La frumosul acela al ei, la iubitul ei! A trebuit să se prefacă moartă, știi, pentru că... Bătrâna privi împrejur, bănuitoare, după care își înfipse unghiile încovoiate ca niște gheare în cutele tunicii lui Aurelius, făcându-l pe senator să-și aplece urechea către gura ei știrbă care duhnea a hidromel.

Distinsul patrician își ținu răsuflarea și-i zâmbi complice.

– De ce? o întrebă el în șoaptă.

– Nu putea face altfel, sărmana fată! Ceilalți nu i-ar fi îngăduit niciodată așa ceva! Era un *goy*, un nobil, la fel ca tine. Fu cuprinsă dintr-o dată de o bănuială și-l privi încruntată pe Aurelius. Apoi se strâmbă, dezgustată. Nu cumva ești chiar tu?

– Nu, nu, el este mult mai tânăr, nu-ți amintești? o asigură romanul, renunțând la orice speranță de a afla de la ea cine era iubitul misterios al Dinei. Crezi că sunt fericiți acum împreună?

– Sigur că da, se iubesc atât de mult! spuse bătrâna pe un ton subțirel și cântător, ca de copil.

– Dar el este un *goy!*

– Ce importanță are? O evreică rămâne întotdeauna o evreică!

– Și ce o să se întâmple cu copiii lor?

– Copiii unei mame evreice sunt tot evrei, decise Șula cu glas șovăitor. N-are nicio importanță cine este tatăl. Vino, hai să bem ceva! îl invită și scoase de sub pat un urcior cu hidromel din care bău cu nesaț, după care i-l întinse lui Aurelius, după ce-i șterse buza cu mâneca jegoasă a hainei.

Făcând un mare efort de voință, patricianul duse gura urciorului la gură și se prefăcu că bea.

– Este un băiat frumos, nu-i așa? întrebă într-o doară, sperând să mai scoată vreo informație de la femeie, înainte să cadă complet amețită de aburii alcoolului.

– Foarte frumos, spunea Dina, vesel și plin de viață... nu ca posacul de Eleazar care nu știe decât să muncească și să învețe! Mai bău o dușcă de hidromel. Eu am îmbrăcat-o, să știi, atunci când a plecat. I-am pus manteluța aceea elegantă, cea pe care o purtase și mama ei. Aurelius tresări, înțelegând că doica descria veșmintele cu care Dina fusese îngropată. Bătrâna vorbea ca și cum fata fugise de acasă.

„Iartă-mă, *abba*", își aminti Aurelius. Un rămas-bun cam ciudat pentru o tânără care se duce să avorteze pe ascuns. Se potrivea mult mai bine cu o sinucidere sau cu o fugă...

– Ei da, sigur că da, o să fie fericită copila mea! bătea câmpii Șula. Dina a mea, frumoasa mea Dina...

– Dar copilul când o să se nască?

– Care copil?

– Copilul, cel pe care îl așteaptă Dina de la iubitul ei.

– Niciun copil, nici vorbă de copil! Cine ți-a spus și prostiile astea? se înfurie bătrâna, devenind brusc agitată. A plecat: nu există nici un copil! Ah, *goy* prost ce ești, ce copil să fie?

– Sigur că da, așa este, am greșit, încercă să repare patricianul.

Dar Șula, care, cu toată nebunia ei, își păstrase neatinsă șiretenia, dădu clar de înțeles că discuția era încheiată, alungându-l pe senator cu gesturi mânioase.

– Păgân nenorocit! urla ea acum complet beată. Crezi cumva că Dina a mea este vreuna din târfele acelea ale Oppiei? Nici vorbă, este fată cuminte! Hai, pleacă de aici! Mititica mea este deja departe, cu Ruben al ei!

Ruben! În timp ce se retrăgea spre ieșire scăpând neatins de perna pe care bătrâna o aruncase după el, senatorului nu-i venea să-și creadă urechilor. Ruben: un nume tipic evreiesc. Și totuși, vorbeau cu toții că bărbatul care o sedusese pe Dina era un roman, iar doica însăși îi confirmase aceasta de mai multe ori în delirul ei.

Aurelius abia închisese ușa în urma lui, când ea se deschise din nou și capul bătrânei apăru brusc.

– Au omorât-o, nu-i așa? întrebă ea cu un soi de rânjet.

Patricianul simți că-i îngheață sângele în vine, dar nu mai apucă să deschidă gura că ușa se trânti cu zgomot. În camera sa, Șula începu să cânte în gura mare cu un glas dogit. Aurelius clătină din cap și se hotărî să coboare.

La parter, Mordechai îl aștepta, copleșit de suferință.

– N-o lua în seamă: este doar o sărmană nebună. De mulți ani nu mai este în stare să gândească și fiica mea doar din milă m-a convins s-o țin în casă. Nu știu ce ți-a spus, dar nu pune bază pe vorbele ei. Este convinsă că Dina mai este în viață.

– Am auzit, murmură Aurelius, hotărându-se să țină doar pentru el ultima informație pe care o aflase de la bătrână.

– Ai reușit să descoperi ceva? îl întrebă Mordechai, nu prea încrezător.

– Nu, e prea devreme. Trebuie să ai multă răbdare.

– Am, cum să n-am. Ce-mi mai rămâne de-acum dacă nu răbdarea! Și poporului meu... S-ar putea ca într-o bună

zi împăratul să se plictisească de prietenul său Irod Agrippa și atunci va hotărî să ne alunge pe toți. Sau ne vor acuza că punem la cale cine știe ce răscoale. S-ar punea să ne pună să plătim și taxe mai mari.

– Voi sunteți uniți. O să supraviețuiți.

– Cine știe? Și dacă, totuși, Cel Etern ne va scoate de la sufletul Lui din cauza păcatelor noastre? spuse bătrânul cu glas scăzut, de parcă vorbea doar pentru el. În comunitate sunt tot felul de păreri: unii dintre ai noștri au aderat la secta lui Yoshua ben Yoseph, cel pe care l-ați răstignit voi și căruia grecii îi spun Christos, Mântuitorul, ca și cum ar fi vorba despre Mesia al nostru. Adepții acelui Christos resping credința părinților lor; copiii multora dintre ei nici măcar nu mai sunt circumciși! Evrei care nu sunt tăiați împrejur, fete evreice care mor din cauza unui avort... se schimbă totul. Eu nu-mi mai găsesc locul în lumea asta nouă și nici nu vreau așa ceva!

Aurelius îl privi și tăcu. După o vreme spuse scurt:

– O să continui să caut, și cu un rapid *Vale!* ieși în străduța plină de lume, cu o mulțime de ipoteze învârtindu-i-se prin minte.

Pe când cotea spre o piațetă, un mic alai de învățăcei, conduși de rabin, apăru de după colț.

În mijlocul lor, cu un chip de semit neaoș în mișcări și în limbaj, un oaspete important discuta autoritar despre un pasaj din *Tora*.

Aurelius zâmbi peste măsură de mulțumit. Castor se depășea, cu siguranță, pe el însuși.

IV

Calendele lui septembrie

– L-ai trimis pe Castor printre evreii aceia? se miră Servilius. Știi și tu că evreii și grecii nu se prea suportă!

– După câte am văzut, se descurcă de minune.

– Oricum, înseamnă că este tare furios, râse celălalt care cunoștea ce caracter dificil avea servitorul grec.

– Servilius! De ce nu mi-ai spus, dragă, că a venit iubitul nostru Aurelius?

Pomponia venise în fugă purtând una dintre noile toalete la care croitorii și cusătoresele lucrau de o săptămână întreagă. În toată acea perioadă de reînnoire a garderobei, sărmanul soț, sufocat de avalanșa de stofe, blănuri și peruci, ceruse să fie găzduit în casa lui Publius Aurelius, refuzând categoric să mai pună piciorul în propria casă invadată acum de teribila oaste înarmată cu agrafe și cu ace de păr.

În cele din urmă, rezultatul acestei invazii se afla în fața ochilor uimiți ai celor doi bărbați, copleșiți de imaginea

matroanei înfășurate într-o lungă rochie de purpură plină de broderii cu fir de aur. Formele revărsate, rezultat al banchetelor și al gustărilor neîntrerupte, evadau din veșmântul mulat ca roadele pământului din cornul purtat de zeița abundenței și, la cea mai mică mișcare a capului, imensa și complicata construcție de bucle și cârlionți oscila periculos sub greutatea podoabelor care o susțineau.

– Este o pieptănătură „à la Messalina", le explică Pomponia cu mândrie. Acum, nicio matroană adevărată nu va mai îndrăzni să apară în public fără o perucă de felul acesta. Eu însămi am creat variantele care au îmbogățit-o: aceste podoabe minunate din aur, de exemplu... Ce părere aveți?

– Îți taie într-adevăr răsuflarea să vezi așa ceva, Pomponia! Am rămas mut! șopti Aurelius, foarte sincer, cel puțin în sens strict al cuvântului.

– Știam eu că unui om cu gustul tău îi va plăcea! exclamă matroana peste măsură de încântată. Melissa mi-a spus că vrei neapărat să vorbești cu mine, scumpule! Cu ce-ți pot fi de ajutor? Cei doi soți se întreceau deseori în dorința de a se bucura de compania și conversația atât de iubitului senator; Servilius reușea doar rareori să învingă insistența consoartei sale.

– Am întrebat de tine, dragă prietenă, având convingerea că numai tu mă poți ajuta, dat fiind că, după cum am auzit de la soțul tău, cunoști mai bine decât oricine anumite domenii... și Publius Aurelius îi aruncă grăsanei patriciene o ocheadă cu subînțelesuri care o făcu să cadă în extaz.

– Abia aștept să aud! ciripi imediat ea.

– Subiectul este, poate, un pic cam delicat...

– Mă pricep cel mai bine la subiectele delicate, îl asigură Pomponia care, ca expertă în bârfe despre aventurile galante, nu avea rival în toată Roma.

– Uite, aș avea nevoie să știu ce poate face o fată ca să scape de o sarcină incomodă.

– Aurelius! exclamă, scandalizată, Pomponia. Doar nu vrei să spui că ai necazuri cu vreo fată a unor nobili romani! Cu toate matroanele, sclavele, libertele din Roma...

– Nu, nici vorbă, stai liniștită, n-am asemenea necazuri, se grăbi să lămurească lucrurile tânărul senator și, în câteva cuvinte o puse la curent cu tragedia morții Dinei.

– Pe toți zeii, sărmana fată! se emoționă matroana căreia îi plăceau poveștile de dragoste, dar le prefera întotdeauna pe cele cu un final fericit. Și când te gândești că în ziua de azi...

– Ce se întâmplă? fu interesat să știe Aurelius.

– Nu mai suntem pe vremea Republicii; acum este destul de ușor să scapi de o sarcină.

– Lămurește-mă, te rog: nu m-am ocupat niciodată de așa ceva.

– Ei, voi bărbații! Dacă nu ne-am gândi noi la asemenea lucruri, Imperiul ar avea de hrănit prea multe guri! Chiar și Servilius, aici de față, crezi că n-a avut niciodată de-a face cu așa ceva?

– Pomponia, te rog! o întrerupse în grabă soțul căruia nu-i plăcea câtuși de puțin să fie consultat în chestiuni atât de personale.

Ea îl făcu să tacă aruncându-i o privire imperativă:

– Sunteți cu toții la fel! Nu vă gândiți decât la plăcerea voastră și după aceea tot noi trebuie să dregem lucrurile. După care, adresându-se lui Aurelius: Ar mai trebui și altceva decât o mică distracție pentru ca o femeie să plătească așa ceva cu nouă luni de graviditate. Lucrurile de genul acesta aparțin trecutului; astăzi există o mulțime de posibilități.

– De exemplu?

– Oh, ar fi de ales. Unele femei se adresează medicilor faimoși, altele cer sfatul unor moașe care se pricep la așa ceva, dar cele mai multe preferă să se descurce singure, folosind metode transmise de la mamă la fiică. Depinde mult de pungă și de nivelul de educație.

– Și dacă o fată se află în imposibilitatea de a consulta un medic și nu cunoaște nicio moașă?

– Există mai multe rețete: fiecare popor le are pe-ale sale. Uită-te la *puellae* din casa mea: Melissa, care este grecoaică, folosește un tampon îmbibat cu ulei de cedru amestecat cu alb de plumb. Bastes îmi spune că în Egipt s-a folosit dintotdeauna un amestec din miere și muguri de salcâm. Mica Jessica, în schimb, a învățat de la doica sa un leac pe bază de clei de Alexandria, alaun și șofran de grădină. În ce mă privește...

– Ia stai puțin, ce-ai spus? Că și sclava ta evreică folosește anumite procedee?

– Sigur că da! întări femeia. Știu că religia lor o interzice, dar nu este întotdeauna posibil să te supui poruncilor divinității, mai ales dacă trăiești la Roma. Jessica a mea este îndrăgostită nebunește de brutarul nostru, printre altele, și un excelent cofetar, și chiar vreau să guști niște biscuiți cu miere care...

– Pomponia, întoarce-te la subiect! îi atrase atenția Servilius, știind bine că, dacă soția sa ar fi început să trăncănească despre specialități culinare, ar fi pierdut rapid din vedere subiectul principal.

– Mă rog, cei doi tineri – și el este israelit – au o relație, iar eu le-am promis că o să-i eliberez dacă mă vor servi cu credință. Ei doresc, desigur, ca fiii lor să se nască liberi, așa că nu vor să aibă un copil până când nu vor fi eliberați și nu se vor putea căsători după obiceiurile lor. Le dau voie să doarmă în aceeași cameră și...

– Și dacă se întâmplă ceva neprevăzut?

– Ar fi foarte neplăcut: ar trebui să-i eliberez de îndată și unde am să mai găsesc un cofetar ca el?

– Nu te-ai gândit că Jessica ar putea recurge la provocarea unui avort, chiar dacă s-ar duce la cineva din neamul lor?

– Ah, nu prea cred că ar ajuta-o cineva. Cel mult ar putea ajunge la o *saga* romană. Dar, cu siguranță, n-ar face-o: nu arde de nerăbdare să aducă pe lume o droaie de plozi. Știți cum sunt evreii: ei își doresc mult să aibă cât mai mulți copii! spuse Pomponia, oarecum tulburată.

Aurelius se făcu că nu aude: unicul copil al lui Servilius și al Pomponiei murise, cu mulți ani înainte, într-o luptă cu parții și afectuoasa matroană care pe când era tânără nu dăduse niciodată dovadă de un instinct matern prea puternic, regreta acum că nu are niște nepoței de care să se ocupe.

Își îndrepta, în consecință, toată atenția asupra iubitelor sale *puellae*, tinerele servitoare, pe care le trata mai mult ca pe niște fiice decât ca pe niște servitoare și, inevitabil, sfârșea prin a le acorda libertatea, compensată prin marele număr de mici Pomponii în rândul servitorilor.

Acasă avea, prin urmare, o întreagă curte de tinere, sclave sau nu, foarte alintate și bucurându-se de niște privilegii pe care le-ar fi invidiat și unele fete de familie bună. Aurelius însuși contribuise cu un an în urmă la creșterea numărului lor, dând în grija prietenei sale o mică sclavă nefericită pentru ca, sub aripa generoasei matroane să-și regăsească acea liniște pe care viața nu i-o oferise niciodată.

– Dar o altă fată, care să nu fie evreică, la cine s-ar putea duce ca să facă un avort?

– La un medic, dacă are bani suficienți, sau la o moașă dacă nu-i are. Și dacă nu-și poate permite nici atât, la una dintre doftoroaiele fără număr care mișună prin capitală.

– Cunoști nume?

– Toți medicii, ți-am spus, moașele și *sagae*. Apoi ghicitoarele sau codoașele. Adaugă toate doicile care au o mulțime de sfaturi de dat, fetele fără prejudecăți...

– Prin urmare, jumătate din Urbe ar putea face să avorteze cealaltă jumătate! trase concluzia cu deznădejde Aurelius.

– Dacă este plătită cum trebuie, precizează Servilius.

– Costă mult o asemenea intervenție?

– Depinde de cel care o face. Unele *tabernae medicae* îți garantează condiții igienice și, la cerere, și anestezia: dar acolo costă mult. Dacă te mulțumești cu mai puțin...

– Dar legea Cornelia nu interzicea asemenea practici?

– Acum este literă moartă, interveni Servilius ale cărui cunoștințe juridice erau mult mai largi decât cele ginecologice. Dacă legea romană permite abandonarea unui nou-născut, îți închipui că garantează drepturile unui făt? Doar dacă nu există anumite interese...

– Așa este: dacă un copil născut sau nenăscut răstoarnă axa ereditară, atunci justiția intervine și chiar cu asprime... spuse, gânditor, Aurelius.

– Dar numai într-un asemenea caz. Cam de un secol nu s-a mai auzit de vreun proces pentru avort. Ultima oară a vorbit despre așa ceva Cicero....

– Îmi amintesc. Chiar și atunci, dedesubtul acestui caz exista o chestiune de interese: doar din cauza aceasta femeia a fost condamnată, confirmă patricianul, amintindu-și de studiile din tinerețe.

– Tocmai: nimeni nu s-ar gândi să mai depună vreo plângere, îl asigură Servilius.

– Fata despre care vorbeai a murit, însă, din cauza unei hemoragii; s-ar putea să fi suferit o operație chirurgicală. În mod normal, la început se încearcă și o poțiune; medicii nu recurg cu prea mare plăcere la instrumentele specifice: le este întotdeauna teamă ar putea fi acuzați de omucidere dacă femeia își dă sufletul!

– Și asta ar putea limita aria cercetărilor? întrebă Aurelius cu o urmă de speranță.

– Nu chiar. La Roma nu este nevoie de titluri științifice pentru a practica medicina și nu se cere să ai o autorizație specială. Oricine poate face pe doctorul, dacă se simte în stare. De data asta, n-o să-ți fie ușor, Aurelius, să-l găsești pe vinovat! zâmbi Servilius. Doar dacă nu-l trimiți pe Castor deghizat în femeie gravidă ca să le interogheze pe moașe... Și grăsunul cavaler izbucni în râs imaginându-și-l pe Castor stând furios la coadă printre gravide ca să intre în cabinetul moașei. Tânărul senator, însă, părea cu totul descurajat.

– Nu mai am altă soluție decât să încep un tur al cabinetelor! declară el, plin de energie.

– Și ce-o să spui, că o sclavă te-a lăsat gravid? rânji Servilius.

– Pomponia, dragă... începu Aurelius, insinuant.

– Ah, nu! N-o amesteca pe soția mea în povestea asta!

– Câtă dreptate ai, Aurelius! interveni prompt cea în cauză. De la o vreme, simt o mică durere aici, în partea de jos pântecelui. Ar trebui să mă duc la un specialist să vadă despre ce este vorba.

– Mănâncă mai puțin și o să-ți treacă durerea! o puse la punct soțul, peste măsură de plictisit: abia scăpase de invazia croitorilor și își vedea deja casa plină de ventuze, valve, sonde și alte asemenea instrumente dubioase. Aurelius, nu poți face asta! Știi ce înseamnă să-ți intre

medicii în casă? continuă el cu însuflețire. Primul lucru pe care ți-l spun ei, chiar dacă nu te consultă, este că te-ai îngrășat prea mult; apoi îți examinează pupilele ca și cum ar fi vorba despre un oracol funebru și clatină din cap. La sfârșit, rezultatul este întotdeauna același: vrei, nu vrei, te pun imediat la regim!

– Sunt sigură că nu ți-ar face rău asta! îi închise gura Pomponia, dornică să înceapă cât mai curând ancheta. Mâine am să mă duc la Dioscorides. Apoi, o să am nevoie de un consult la Scribonius Largus care îngrijește chiar și familia imperială. Și nu trebuie să-l uit nici pe Damasippos.

– Pomponia, doar nu vrei să te consulte toți escrocii ăia!

– De ce nu? Înainte de toate, după cum știi, sănătatea mea este cam șubredă și, de altfel, grecii ăștia se pricep foarte bine la prepararea unor pomezi care fac pielea netedă ca mătasea. Poți să contezi pe mine, Aurelius. Ah, ar fi bine ca și fetele mele să facă un control: în ziua de azi, cu toată promiscuitatea asta, n-am de unde să știu când ar putea lua vreo boală lumească!

– Parcă-i aud, gemu Servilius. „*Dar ce grăsime!*", de îndată ce ajungi pe mâna lor, „*ce galben ești la față! Multă gimnastică, culcarea la apusul soarelui și, mai ales, fără grăsimi!*" Și tot așa, cu luat de sânge, tizane și alte chinuri!

– Dar nici vorbă, tu n-o să fii deloc implicat, minți cu bună știință Aurelius. Soția ta va fi aceea care mă va ajuta.

– Dacă o să-mi interzică și carnea de vânat... amenință Servilius incapabil să facă față vieții fără mâncărurile preferate.

– Am să-ți ofer un prânz ca al lui Lucullus, ca să mă revanșez. Și te asigur că nimic, absolut nimic din ce-ți vor pregăti bucătarii mei nu va avea aprobarea medicilor, îi garantă Aurelius.

Servilius își luă rămas bun cam îngândurat și, în timp ce ieșea, tânărul senator îl auzi cum poruncea servitorilor să-i pregătească o cină îmbelșugată care să compenseze viitoarele zile de post.

V

Cu patru zile înainte de Nonele lui septembrie

– Hei, Castor, te-ai și întors?

Tolănit comod pe un triclinium rezervat celor mai importanți oaspeți, grecul se dezbrăcase de straiele evreiești și purta o foarte frumoasă hlamidă brodată.

– Hai, repede, spune-mi ce ai descoperit! îl grăbi senatorul.

– Fata nu era prea apreciată de comunitate: însuși faptul că încă nu se măritase, la cei șaisprezece ani ai ei, stârnea tot felul de vorbe. Celelalte femei nu vedeau cu ochi buni plecările și sosirile ei. Pe scurt, era bănuită de cele mai suspecte ataceri cu romanii și au început deja șoaptele care spun că este ceva nu prea limpede în moartea sa.

– Bietul Mordechai!

– Nici bătrânul nu este scutit de critici: cunoscuta lui prietenie cu un magistrat roman de rang înalt...

– De unde ai cules toate bârfele astea?

– Din casa rabinului-șef. Nepoata sa, Deborah, pusese ochii pe frumosul Lazarus – Eleazar, cum îi spun ei – dar

a fost nevoită să se mulțumească până la urmă cu Uriel, un lungan jigărit cu fața plină de coșuri, care va deveni și un mare învățat al *Torei*, dar în privința farmecului bărbătesc... Uriel acesta are un dinte împotriva lui Mordechai și a familiei lui: susține că a văzut-o pe Dina cu niște filfizoni romani și nu o singură dată!

– Mai precis, cu cine? Îi cunoaște?

– Niște derbedei, cum sunt o mulțime în Roma, din bandele acelea care-i atacă noaptea pe trecători și le sâcâie pe femeile singure de pe stradă, iar când nu găsesc nimic altceva de făcut, scot din locul lor pietrele miliare de pe trotuare.

– Am înțeles: clienți permanenți ai tavernelor și bordelurilor; se distrează să năvălească în casele prostituatelor și să le violeze. Sau jefuiesc oamenii cumsecade care sunt atât de imprudenți încât trec prin „teritoriul" lor! Grozavă tovărășie pentru o fată bine educată!

– Bieții *tresviri* de noapte se străduiesc din răsputeri să mențină ordinea publică în orele nocturne, dar nu mai reușesc să controleze aceste bande de tâlhari... Și nu numai asta: băieții ăia drăgălași îi asmut de spectatorii din diferite tabere, la Arenă, și toate pretextele sunt bune ca să ajungă la încăierări. Știi bine ce s-a întâmplat după ultima victorie a lui Chelidon, în Arenă: Roma parcă ajunsese să fie atacată și prădată de barbari!

– Și Dina se întâlnea cu ei?

– Să nu exagerăm: a fost văzută vorbind cu ei de câteva ori, la depozitul de vinuri și în plină zi.

Aurelius era dezamăgit: oare fiica lui Mordechai să fi fost altfel decât o știa el? Crezuse despre ea că era o fată îndrăgostită, nu tovarășa unei găști de haidamaci!

– Ai auzit și ceva nume?

– Este vorba despre banda lui Flavius. În cartierul evreiesc, oamenii îi cunosc bine pentru că, în timpul unui raid nocturn au lăsat în urmă mai multe nasuri sparte ca amintire și au distrus grilajele multor prăvălii.

– Flavius? L-am cunoscut. Face parte dintr-o familie destul de bogată, dar este îndatorat până peste urechi: practic, a risipit averea tatălui său, chiar înainte de a o moșteni. Chiar dacă acum împrumuturile de tipul „tatăl pe moarte" au devenit ilegale, nicio lege nu-ți interzice să împrumuți pe cineva care a împlinit douăzeci și cinci de ani, iar Flavius, deși se poartă ca un adolescent rebel, are câțiva ani în plus peste această vârstă.

– Mi s-a spus, într-adevăr, că șeful nu mai este un băiețaș prea fraged. Ceilalți, însă, sunt cu toții foarte tineri; unii dintre ei nici măcar n-au îmbrăcat toga bărbăției.

– Este tipic pentru un măgar arogant ca el să se înconjoare de niște mucoși necopți, pentru a exercita asupra lor o autoritate pe care nimeni, cât de cât conștient, nu i-ar fi acordat-o! izbucni patricianul, indignat.

– Așa este! În afară, un asemenea individ nu contează deloc, dar în clica sa este rege!

– O să caut să dau cât mai repede de borfașul ăsta de două parale! anunță hotărât Aurelius, scoțând punga pentru a-i oferi o recompensă corespunzătoare priceputului său servitor.

Îi întinse un pumn plin cu monede grecului care se pregătea să le primească încântat, cu ochii strălucitori, când, devenind brusc atent, se opri cu mâna la jumătatea drumului.

– Castor, întrebă el examinându-l mai bine. Dar aceea nu este cumva hlamida mea?

– Sigur că da, era, dar mi-ai făcut-o cadou cu multă generozitate.

– Când asta, dacă nu te superi?

– Ei, nu mi-ai dat-o direct, dar eu îmi fac o datorie din a-i controla în permanență pe cei care au în grijă hainele tale, pentru a nu te lăsa să apari în lume ca un zdrențăros. Așa că, acum câteva zile, mi-am dat seama că puneau printre celelalte veșminte și pe aceasta, foarte veche, nedemnă de a fi purtată de un om de rangul tău și am examinat-o cu atenție. Și am descoperit câteva defecte: o pată care rezistase la toate spălările și un tiv cam uzat. L-am certat zdravăn pe sclavul garderobier și i-am cerut să scoată haina asta uzată din *armaria*. Sigur, oricât este de uzată, poate fi folositoare unui sărman servitor ca mine și...

– Își mulțumesc pentru grija pe care mi-o porți, spuse Aurelius, căznindu-se să nu izbucnească în râs. Și o să-i spun administratorului să rețină prețul hainei ăsteia vechi, o nimica toată, evident, din salariul tău.

– Lui Paris? Ești nebun, stăpâne? protestă grecul, învinețindu-se la față. Nu știi că acela are ceva cu mine și este în stare să spună că gioarsa asta face o sută de sesterți doar ca să-mi facă o pagubă?

Între risipitorul Castor și avarul administrator al lui Aurelius relațiile nu erau bune deloc: slujbașul cel econom, subiectul preferat al batjocurii grecului, îl detesta pe acesta dar nu i-o arăta, chiar dacă în adâncul sufletului îl invidia cumplit; faptul că șiretul levantin era, fără discuție, favoritul stăpânului îl scotea din sărite.

– Nu te speria, Castor! îl liniști patricianul. Paris se pricepe de minune la asemenea lucruri!

– Din păcate, oftă servitorul, rămânând ostentativ în picioare, în așteptarea monedelor văzute mai devreme în mâna stăpânului.

Când, după ce tuși discret de câteva ori, se lămuri că răsplata nu va mai ajunge la destinație, Castor se resemnă să plece, mormăind în barbă câteva comentarii despre zgârcenia și nerecunoștința unor anumiți bogătași prost-crescuți.

VI

Ajunul Nonelor lui septembrie

– *Ave*, Publius Aurelius Statius!

– *Ave*, nobile Aurelius Statius!

– *Ave, ave!* saluta patricianul în stânga și în dreapta, recunoscut de clienții care frecventau de obicei Termele, în timp ce căuta să vadă prin mulțime silueta enormă a lui Servilius, cu care avea întâlnire.

Prietenul său îl asigurase că în băile lui Agrippa îi va fi ușor să-l întâlnească pe Flavius împreună cu banda sa.

După un tur rapid de căutare prin vestibul, întrerupt de omagiile insistente ale câtorva *clientes* dornici să-i prezinte dosare și cereri, senatorul se îndreptă către vestiar pentru a-și lăsa acolo hainele, urmat de un mic cortegiu de *balneatores* care aveau la ei instrumentele indispensabile băilor. În sfârșit, așteptarea sa fu răsplătită: la capătul sălii de marmură, chiar sub dulăpioarele personale, un grup de puștani cu ifose schimbau între ei glume porcoase.

Expunându-și cu mândrie musculatura proeminentă, rod al multor ore petrecute în palestră, băieții se lăudau cu ultimele lor cuceriri amoroase.

Un bărbat blond, ceva mai copt decât ei și cu un aer semeț, îi lua în râs pe toți, cu un aer evident de superioritate și Aurelius ghici imediat că era faimosul Flavius pe care avusese deja ocazia să-l întâlnească și altădată, ca oaspete în câteva case unde își promisese solemn că nu va mai călca.

Trecând prin apropierea grupului, patricianul prinse din zbor o frântură de discuție.

– Știi că Bachides nu are de gând să-ți ierte noua pasiune? îi spunea unul dintre băieți căpeteniei. Am aflat aseară, la Oppia. Era furioasă, prăpădita!

– N-are încotro, trebuie să se resemneze: am acum ceva mai bun! îi răspunse Flavius, făcându-i strengărește cu ochiul.

– Sper că nu vrei să-l imiți pe Rubelius!

– Cine, eu? Ești nebun? Pe ăla n-o să-l mai vedem o vreme pe la bordel!

– Dar nu știi că este îndrăgostit? interveni un puști numai piele și os care începu să se schimonosească în toate felurile, încercând să-l imite pe prietenul care nu era de față. La fiecare mișcare, pe frunte îi juca un fel de coroană făcută dintr-o mulțime de cârlionți pentru care probabil că stătuse o zi întreagă la frizer.

– Adio femei, sărmane Rubelius! râse blondul, cu gura până la urechi. Și adio banchete!

Publius Aurelius nu consideră că era momentul potrivit pentru a-l aborda pe Flavius, așa că se îndepărtă discret, sigur că va întâlni iarăși gașca în vreo sală sau în bazin: era clar că grupul acela făcea totul ca să atragă atenția celorlalți clienți și era clar că nu vor pleca prea repede.

Se opri pentru o clipă în *tepidarium* pentru a se obișnui cu aerul fierbinte care-l aștepta în saună. Îndată ce se așeză, își dădu seama ce imensă greșeală făcuse: de sub un morman de cearșafuri albe apăru o mână scheletică și degetele ca niște gheare îl strânseră de braț.

– Chiar aveam nevoie să vorbesc cu tine, dragă Statius, în legătură cu decretul acela...

– Sigur că da, Lentulus, dar nu acum... În zadar: pisălogul său coleg, cel mai bătrân și mai plictisitor din Senat, îl prinsese zdravăn și n-avea să-i mai dea drumul până când nu-i împărtășea, cu obișnuita lui limbuție ucigătoare, părerea mai mult decât stupidă despre vreo douăzeci de hotărâri ale Curiei. Ar fi foarte interesant, Lentulus, dar eu... încerca să scape Aurelius, ajungând să se resemneze în cele din urmă, când, tocmai atunci, Castor apăru în prag.

– Stăpâne! O problemă foarte urgentă! Servilius te așteaptă!

Luându-și un rămas-bun grăbit de la bătrânul senator care continua imperturbabil să vorbească de unul singur, Aurelius îl urmă pe libert cu un suspin de ușurare.

– Chiar l-ai găsit pe Servilius?

– Sigur că l-am găsit, dar ai tot timpul să treci pe la *sudatorium* dacă vrei: el abia a început exercițiile fizice.

Patricianul rânji. Lui Servilius nu i-ar fi făcut rău puțină mișcare ca să mai scape de grăsimea pe care irezistibila sa lăcomie o alimenta în permanență.

Când în cele din urmă se întâlni cu prietenul său, acesta se căznea din răsputeri să ridice două greutăți destul de mici, dar făcea eforturi conștiincioase însoțite de oftaturi și bombăneli.

– Ia te uită, leneș bătrân ce ești! Sunt ușoare ca fulgul, râse Aurelius, ridicând el cu ușurință cele două greutăți.

– Pentru tine, s-ar putea. Și, de fapt, dacă vrei să știi părerea mea, eforturile astea te îngrașă și mai tare. Vin aici în fiecare zi ca să mă las torturat de călăul ăla – se plânse Servilius, arătând înspre instructor – iar când ies de aici, mănânc dublu ca să-mi refac energia pierdută!

– Hai, vino repede. Banda lui Flavius este aici și trebuie să caut un pretext ca să intru în vorbă cu el, îl zori Aurelius. Apoi, îl luă de braț pe Castor. Uite-i că vin; vino, hai să jucăm trigon, îi propuse el, luând de pe jos trei bile mici, albe. La un semnal, fiecare jucător trebuia să arunce prin surprindere mingea către un adversar, iar cel care era lovit de două mingi în același timp, trebuia să fie atât de îndemânatic încât să nu le lase să cadă pe jos. Inutil să spunem că, după câteva mingi, Servilius se declară învins.

Mișcările sale caraghioase, însă, nu trecuseră neobservate de șleahta care intra chiar în acel moment și sărmanul jucător fu imediat luat în râs de pușteni printr-o avalanșă de comentarii obscene.

– Uită-te la ei, tineretul Romei nobile! Buni doar să cutreiere bordelurile și să atace lumea pe stradă! izbucni plin de indignare bravul cavaler.

– Cine este cârlionțatul acela?

– Curtius, primul născut al fostului Consul. Celălalt este Bossos, un provincial plin de bani.

– Pe malacul ăla blond îl cunosc deja, din păcate: este faimosul Flavius, dar pe acela înalt din stânga nu știu de unde să-l iau.

– Este Gaudentius. Fii atent: mama sa se află în grațiile lui Pallantes, libertul atotputernic al împăratului. Evident, este amanta lui.

– E bine de știut. Ultimul se numește Gallius și l-am întâlnit la un banchet: este un individ fără nici un căpătâi.

– Toți patru împreună, mucoșii ăia nu au nici optzeci de ani, iar Flavius îi joacă pe degete... Tatăl lui este de-acum pe moarte, așa că în curând va putea cheltui în liniște ce-a mai rămas din averea familiei.

– Dar împrumuturile acelea de tipul „tatăl pe moarte" n-au fost interzise de Claudius?

– Da, cu rezultatul măreț că acum copiii isteți ajung să angajeze ucigași plătiți ca să le scurteze prea îndelungata așteptare. Și despre misterioasa boală a lui Flavius Foscus circulă diferite zvonuri... Dar, cu mediile pe care le frecventează fiul său... insinuă Servilius în șoaptă.

Între timp, tinerii veniseră în mijlocul palestrei, unde Flavius, puternic prin vârstă și robustețe, lupta pe rând cu fiecare dintre ei.

Era o joacă, pentru solidul șef al bandei, să-i pună jos pe neputincioșii săi prieteni, cu atât mai mult cu cât folosea și procedee nepermise.

Când și ultimul băiețaș ajunse pe covor, blondul, mândru nevoie mare, se șterse de sudoare cu un aer de satisfacție.

Cu un zâmbet evident ironic, Aurelius bătu din palme.

– Ce este, bunicuțule? Nu-ți place cum lupt? îl provocă vlăjganul, fericit să aibă motiv de ceartă.

– N-am ce zice: maestrul tău te-a învățat bine cum să învingi niște bieți băiețandri! îl zeflemisi Aurelius care nu putea accepta un asemenea epitet.

– Vrei să încerci tu sau nu mai ai suflu, moșulică? îl sfidă Flavius cu neobrăzare.

Senatorul nu așteptă să i se spună de două ori: la patruzeci de ani, se menținea fără prea mare efort într-o formă perfectă și avusese întotdeauna o slăbiciune pentru lupte.

– Vin imediat, mucosule, dar să ne înțelegem: am văzut că nu prea îți place să respecți regulile. Bun, nici mie nu-mi place. Cu lovituri de tot felul?

– Cu lovituri de tot felul! acceptă tânărul, sigur pe forțele sale.

Îngrijorat, Servilius încercă să-l facă pe prietenul său să renunțe, în timp ce Castor, care gusta dinainte plăcerea de a-l vedea în sfârșit la pământ pe severul său stăpân, își găsi imediat un loc în primul rând pentru a asista comod la confruntare.

Vestea se răspândi fulgerător și palestra se umplu de spectatori care pariau pe unul sau pe altul dintre adversari: locuitorii Romei erau o națiune de incorigibili pariori și se șoptea că până și eroismul soldaților romani în război se datora dorinței de a nu pierde sumele mari pariate pe victoria respectivelor legiuni.

Între timp, cei doi înaintaseră către centrul sălii. Flavius nu așteptă semnalul pentru a porni un atac în forță, după o fentă subtilă, dar mișcarea lui fu imediat evitată de sprintenul senator. Se clătină o clipă, dar își reveni și încercă să apuce un picior al adversarului care se feri prompt și de data aceasta.

După alte câteva asalturi nereușite, murmurul celor de față se transformă în strigăte asurzitoare.

– De ce nu ataci, lașule? Hai, vino și luptă! își îndemna Flavius adversarul, în timp ce susținătorii lui aruncau în Aurelius cu monede mărunte și cu alune.

Patricianul, căutși de puțin îngrijorat, aștepta nemișcat ca o statuie. Dintr-o dată, fără nici o altă mișcare pregătitoare, cuprinse trupul celuilalt și, cu o mișcare extrem de rapidă, îl făcu să zboare prin aer. Flavius căzu greoi pe spate și patricianul fu imediat deasupra lui

lipindu-l cu umerii la pământ. Mulțimea de spectatori aplauda frenetic. Ajutându-l să se ridice, Aurelius strânse cu o sportivitate rece mâna învinsului. Tânărul schiță și el un surâs forțat, dar senatorul nu se lăsă înșelat: își făcuse un dușman de moarte. Umilința de a fi fost pus la podea în fața întregii sale bande îl ardea pe Flavius mai rău decât fierul înroșit al călăului.

Întors la ai săi, patricianul fu copleșit de entuziasmul frenetic al lui Servilius care, fiindcă nu putea obține el însuși anumite succese, se consola alăturându-se victoriilor prietenului său. Castor, în schimb, îl privea pieziș pe stăpânul său, cu expresia dezamăgită a unuia care vedea cum îi este refuzat în ultima clipă un cadou nesperat până atunci.

În momentul acela, blondul veni în spatele lor.

– Ascultă, te pricepi. Mă înveți și pe mine lovitura aia?

– Nu, dar pot să te învăț altele.

– Eu pe aceea vreau s-o învăț!

– Nu. Este secretul unui maestru bătrân, venit de la mari depărtări, pe care l-am răscumpărat din sclavie cu mulți ani în urmă. M-a pus să jur că n-o să dezvălui acest secret decât unei singure persoane, în toată viața mea.

– Și ai făcut deja aceasta?

Aurelius clătină din cap.

– Bătrânul susținea că disciplina sa nu se referea atât la trup, cât la spirit: într-o bună zi am să găsesc pe cineva care să fie demn să învețe acea mișcare.

Flavius păru nedumerit, dar își trădă o nouă fațetă a caracterului: arogant cu cei slabi, laș cu cei mai puternici decât el.

– Ascultă, la Oppia este petrecere mare în seara asta. Mi-ar face plăcere să vii și tu... Dacă nu poți învinge pe

cineva, este mai bine să ți-l faci prieten, gândea în sinea sa haidamacul și, în plus, ținea ca patricianul să aibă ocazia de a-l admira în mediul care îi era cel mai familiar: se bucura, desigur, de o mare popularitate în spelunca aceea faimoasă în toată Urbea pentru orgiile fără limite care se făceau acolo.

Aurelius nu era un client al bordelurilor, dar nu se temea, desigur, să intre și acolo. Acceptă, deci, fără ezitări, cu atât mai mult cu cât avea o bună ocazie de a o întâlni pe Oppia, cea despre care vorbea doica fetei....

– Ce este, ideea unei petreceri galante nu te atrage? îl întrebă patricianul pe secretarul care mergea îmbufnat alături de el, pe drumul de întoarcere spre casă. Credeam că o să vii cu mine.

– Nu mă opun, de fapt, dacă plătești tu!

– Atunci, de ce faci mutra asta?

– N-are importanță: este vorba doar despre sesterții pe care mi i-ai furat.

– Care sesterți?

– Cei pe care i-am pariat pe Flavius, bineînțeles!

– Faceți loc pentru litiera nobilului Aurelius!

– Faceți loc nobilului Aurelius Statius, senator al Romei!

Sclavii anunțători aveau mult de furcă în eliberarea străzii din fața lecticii: oricât se străduiau, agitând torțele, nici eforturile lor, nici numele ilustrului personaj nu reușeau să miște din loc carele, boii și caii care blocau trecerea. Ca de obicei, circulația în Urbe era mai dificilă seara decât în timpul zilei: de mult timp legea interzicea intrarea pe străzile capitalei a vehiculelor trase de animale, așa că toate predările de comenzi și aprovizionarea se puteau face doar după asfințitul soarelui.

Stând comod pe pernele moi ale litierei, Aurelius privea pe ferestrele deschise îmbulzeala frenetică de afară, asistând

cu plăcere la hărmălaia și agitația care îl înconjurau din toate părțile. Nu avea nicio grabă să ajungă la bordel, fiindcă festinul avea să se prelungească până în zori.

Printr-o strategie bazată pe brânci și ghionți, micul grup ajunse în sfârșit, aproape neatins, la Poarta Caelimontana. de unde se putea zări intrarea pe *Clivius Scauri*.

Lupanarul era pe la jumătatea străzii, într-o clădire destul de pretențioasă: probabil că afacerile Oppiei mergeau strună dacă își permitea să plătească o chirie destul de mare pentru o clădire atât de spațioasă.

În fața ușii mari de la intrare, grupuri de pierde-vară care, pentru că nu aveau bani, nu erau primiți înăuntru, luau parte la petrecere prin strigăte și chiuituri. Deși îi plăceau veselia și petrecerile cu lume multă, Aurelius mulțumi zeilor că locuia într-o *domus* liniștită la care foarte rar ajungeau zgomotele deranjante ale vieții de noapte.

Îndată ce puse piciorul jos din lectică, alături de el apăru credinciosul Castor fiindcă, în asemenea ocazii, el își arăta toată amabilitatea care îi lipsea deseori când era vorba despre muncă.

– Ce facem, stăpâne, nu intrăm? întrebă grecul și se vedea clar cât de nerăbdător era să ia parte la petrecere.

– Mai stai o clipă, Castor. Vreau să-ți amintesc doar că ne aflăm aici cu un scop foarte precis. Dacă-ți închipui că o să te arunci imediat la prima puicuță boită peste care o să dai la intrare și apoi o să te îmbeți turtă înainte de a-ți face datoria, află că, în cazul acesta, am să mă fac că nu te cunosc lăsându-te să plătești totul.

– Da, da, știu că trebuie să mă ocup de codoașă, dar nu înseamnă că n-o să-mi pot permite și eu o mică pauză alături de vreo fată frumușică. Dar ia spune-mi, ai mai văzut-o vreodată pe Oppia?

– Nu, dar am auzit vorbindu-se despre ea.

– Îndată ce o s-o vezi, ai să-ți dai seama ce-mi ceri să fac!

Ușa mare se deschise în fața celor doi oaspeți și dinăuntru năvăli peste ei un vacarm asurzitor de urlete și cântece.

Din mulțimea asudată apăru, ca o prăjină, o femeie foarte slabă pe care o perucă enormă o făcea să pară și mai înaltă.

– Fii bine venit în casa mea, senator Statius! Vizita ta este o adevărată onoare pentru mine!

Vălul străveziu care îi acoperea pe alocuri trupul lăsa să se întrevadă, din nurii săi veștejiți, mult mai mult decât bunul simț, chiar înainte de bunul gust, ar fi trebuit s-o permită.

Machiată până în vârful urechilor, patroana bordelului își arăta fără rușine un pântece care nu mai era elastic de mulți ani, având în mijloc o bijuterie scumpă încastrată adânc în buricul fleșcăit.

– Am cele mai frumoase fete din Roma, senatorule! Marfă de cea mai bună calitate!

– Să sperăm că nu seamănă cu ea... gemu în sinea sa rafinatul patrician, urmând-o.

– Nu vrei, desigur, să te amesteci în gloata asta de plebei! Vino, am o mică lojă liniștită de unde vei putea urmări netulburat petrecerea și-ți vei putea alege pe îndelete femeia care-ți va plăcea, îl îmbie Oppia, conducându-l pe o scară strâmtă până la etajul care se deschidea deasupra sălii de banchete printr-un balcon larg.

Încăperea care urma să-i stea la dispoziție era aranjată cu oarecare eleganță: stofele și pernele erau nesperat de curate și chiar scenele erotice pictate pe pereți aveau oarecare reținere cu toată obscenitatea lor. De la balcon, Aurelius începu să studieze cârdul de *lupae* aflate la

muncă: îmbrăcate în veșminte orientale sumare, lăsau să se vadă forme nu tocmai de disprețuit. Sânii goi. mângâiați din când în când de unii clienți mai pofticioși. erau susținuți cu fâșii înguste de piele și cu lănțișoare din argint; unele nu purtau decât lenjeria intimă: o fâșie de pânză în jurul pieptului și o foarte sumară fustiță ca o eșarfă care, învăluind șoldurile, trecea printre picioare și se încheia pe pântece cu o agrafă de preț. Aurelius zâmbi amuzat, gândindu-se la nenumăratele ocazii în care admirase, într-o asemenea costumație sumară, matroane respectabile cu o reputație nepătată.

Gesturile obscene, chicotelile ațâțate de alcool, dansul dezlănțuit atraseră atenția patricianului, dar nu atât de mult încât să-l împiedice să caute, printre fețele acelea de beți pe aceea a antipaticului Flavius sau a vreunui membru al bandei sale.

În zadar: tânărul probabil că se retrăsese într-o cameră cu o fată sau avea să sosească la petrecere în toiul nopții. pentru ca să aibă o apariție cât mai spectaculoasă. La un moment dat, pe când privea scenele lascive de jos. Aurelius observă comportamentul straniu al unei fete blonde care, vizibil presată de un omuleț chel, în care recunoscu imediat un onorabil coleg de la Senat, încerca să se ferească și să amâne cât mai mult posibil clipele fierbinți la care era obligată prin contract.

Faptul acesta îl făcu atât de curios încât se hotărî să-l cheme pe servitorul care-i stătea la dispoziție.

În fața sa apăru o ființă hibridă căreia cu greutate i se putea defini sexul: mânjit cu albastru din cap până în picioare, efebul nu avea pe corp nici urmă de păr. Curbura grațioasă a umerilor se continua în jos cu un bust efeminat unde se puteau observa niște urme vagi de sâni. Arătarea

aceea ar fi putut fi considerată o copilă abia îmbobocită, dacă o umflătură suspectă de sub pânza care-i acoperea șoldurile n-ar fi dezmințit categoric prima impresie. Ciudatul hermafrodit îi zâmbi languros.

– Am ales fata: o vreau pe blonda de acolo, cu părul scurt și neted și cu colierul de turcoaze.

Androginul păru încurcat:

– De fapt, cred că este păstrată pentru un client permanent... o persoană importantă.

– Da, l-am văzut și știu cine este. Dar eu sunt mult mai important decât el, așa că adu-o pe fată și spune-i cheliosului ăluia că Publius Aurelius Statius o vrea. Fii liniștit, n-o să protesteze, știind câți bani îmi datorează.

După câteva minute, tânăra blondă se afla în fața sa, cu o expresie plină de recunoștință.

– Nu știu cine ești, dar m-ai scos dintr-o mare încurcătură! exclamă ea cu un suspin de ușurare. Bătrânelul acela este îngrozitor. De când a devenit impotent, ne scoate peri albi cu tot felul de pretenții nebunești: ultima oară când am scăpat din ghearele lui, a trebuit chemat un medic!

Aurelius înregistră în minte informația; într-o zi i-ar fi putut de folos.

– Medic? întrebă după aceea, devenind brusc interesat. Ce medic chemați voi, fetele de la lupanar?

– Oh, dacă este vorba despre așa ceva, suntem bine îngrijite. Oppia ține la angajatele sale și vrea ca toate să fim perfect sănătoase. Trăiește cu teama ca nu cumva vreun barosan să spună că a luat o boală din localul său! A încheiat un contract cu Demofontes și el ne consultă periodic: dacă vreuna dintre noi nu este perfect sănătoasă, o vinde imediat unui bordel de categorie inferioară.

– Demofontes ai spus?

– Da, locuiește nu departe de aici; și, cu toate scandalurile care se întâmplă prin cartier, face bani buni. Dar, ia zi', m-ai chemat aici doar ca să stăm de vorbă?

– De ce nu, frumoaso? îi răspunse Aurelius, lăsând-o să vadă un pumn de monede strălucitoare.

Fata deveni bănuitoare.

– Noi cele de aici trebuie să ne ținem gura! Știi ce am putea păți dacă am merge să povestim peste tot ce vedem? Noi, *lupae*, știm o sumedenie de lucruri!

– Nu ți-ar plăcea ca, mai devreme sau mai târziu, să-ți cumperi libertatea și să lucrezi pe cont propriu?

Aurelius știa că o atinsese la punctul sensibil: visul oricărei sclave dintr-un lupanar era eliberarea și o cocioabă cât de mică în care să-și facă nobila și străvechea meserie fără nici un fel de obligații.

– Ba bine că nu! Dar, dacă lucrurile merg tot așa, când o să reușesc să plec de aici o să fiu atât de bătrână că n-o să se mai uite la mine nici măcar sclavii! Și, apoi, eu m-aș putea considera norocoasă: este un local de lux și clienții lasă în fiecare seară o groază de bani. Înainte de a veni aici eram într-un loc ca vai de lume!

– Spune-mi ceea ce mă interesează și o să am grijă de tine. S-ar putea să-mi placi destul de mult ca să te cumpăr chiar pentru mine... spuse Aurelius pe un ton scăzut, mângâindu-i pântecele dezgolit.

Fata tăcu încurcată: socotea rapid riscurile. Și dacă bărbatul acela va scoate de la ea tot felul de informații secrete și apoi o va lăsa baltă, în mâinile codoașei și ale clienților asmuțiți de ea?

– Ce vrei să știi? întrebă ea, prudentă.

– Totul despre banda lui Flavius; el este cel care m-a invitat.

– Oh, ăia? Niște băieței zăpăciți. Câteodată vin plini de bani, alteori merg pe datorie pentru că nu au nicio para chioară. Oppia îi primește totuși: Flavius are un tată foarte bogat care se spune că este deja cu un picior în barca lui Caron. Îndată ce bătrânul o să ajungă în Hades, el o să se refacă din plin: băiatul nu stă pe gânduri când semnează polițe de împrumut!

– Care dintre voi merge cu Flavius? Este vreuna anume?

– Înainte cam toate, dar de la o vreme doar diva.... Da, una de afară care vine din când în când aici ca să danseze. Trebuie să recunosc cinstit că are un corp extraordinar de frumos, dar nimeni n-a văzut-o cum arată la față, o are întotdeauna acoperită. Spune și tu, nu-ți vine să crezi că este desfigurată sau că are vreo boală scârboasă? Ei, acum Flavius nu mai are acum treabă decât cu ea.

– S-ar putea întâmpla o asemenea minune chiar astă-seară?

– Nu, vine când are ea chef, se vede că nici nu prea are nevoie de bani. Poate că are o clientelă fixă acasă.

– Cum arată?

– Ți-am spus, n-a văzut-o nimeni la față. Eu cred că nu-i decât o șmecherie ca să crească prețul. Dacă judeci după fizic, pare tânără, cam de vârsta mea. Are părul blond și ondulat. Păr așa galben eu n-am mai văzut niciodată; sunt și eu blondă, mă mai decolorez și cu untură de Mainz, dar nu reușesc să fiu ca ea.

– Fiindcă veni vorba, spune-mi, ce s-a întâmplat cu părul tău? întrebă Aurelius, arătând spre tunsoarea băiețească a fetei.

– A ajuns pe capul Oppiei, împreună cu al altor fete. Ea spune că așa le plac mai mult clienților, fiindcă mă găsesc mai excitantă.

– Mă rog, n-aș putea spune că nu are oarecare dreptate: ai un aer straniu cu părul așa scurt, mai ales acum când matroanele poartă niște coafuri cu forme atât de complicate!

– Asta înseamnă că mă placi! Și o să mă cumperi? exclamă fata, plină de speranță.

– Rămâne de văzut. Dar, uite-l pe Flavius că intră! Patricianul se aplecă peste balustradă ca să vadă mai bine: sub el, clienții îi făceau loc noului venit, urmat ca întotdeauna de ciracii lui.

Salutând în dreapta și în stânga cu familiaritatea unuia care este client permanent, Flavius îl observă în cele din urmă pe oaspetele său și-i făcu semn să vină jos. Aurelius îi răspunse tot printr-un gest, că nu putea deocamdată, arătând înspre fata de lângă el. Cu un rânjet obscen, Flavius îl lăsă în pace. Prostituatele se înghesuiau în jurul derbedeului, cunoscut, probabil, pentru dărnicia lui.

Patroana se duse și ea să-l salute, dar, după câteva vorbe de politețe, se grăbi să se întoarcă la clientul care părea s-o fi fermecat cu totul. Aurelius o văzu aproape alergând, cu scurte exclamații de entuziasm, către un divan ceva mai retras pe care, cu expresia unui condamnat supus celor mai atroce torturi, se afla întins Castor, pe jumătate gol, încercând să-și înece scârba în valuri de vin.

– Îi cunoști pe prietenii lui Flavius? Dar, apropo, spune-mi cum te cheamă? întrebă, distrat, Aurelius.

– Polixena. Înseamnă „cea cu mulți oaspeți", după cum mi s-a spus. Un nume frumos, nu-i așa, pentru o *lupa*? îi explică ea, încercând să-i smulgă un zâmbet. Dar, după aceea, văzând că bărbatul continua să privească atent prin sală, se hotărî să-i răspundă.

– Curtius este sluga preferată a lui Flavius, uite-l acolo cu Philenia. Cel care a tăbărât pe Bacchides, bruneta, este Gaudentius: biata fată trebuie să-i facă toate voile pentru

că băiatul are relații la Palat. Gallius îi preferă pe efebi și este înnebunit după Echion al nostru; l-ai văzut nu-i așa, a fost pe aici. Este cel pictat tot cu albastru. Rubellius nu este cu ei, ca de obicei.

– Cine este Rubellius ăsta, fiul lui Decimus? întrebă Aurelius, amintindu-și conversația auzită la Terme.

– El n-a mai apărut de ceva vreme. Prietenii își cam bat joc de el: spun că este îndrăgostit...

Polixena se întrerupse, părând că ar prefera să treacă la treaba pentru care bănuia că fusese chemată. Mirajul unei eventuale eliberări de către bărbatul acela cu purtări atât de civilizate, i se părea un noroc prea mare ca să se poată realiza cu adevărat. Dar nu strica să încerce și dacă bogatul senator pierdea în continuare timpul cu asemenea trăncăneli, cum l-ar mai fi putut convinge altfel s-o cumpere dacă nu arătându-i cât de pricepută era în meserie?

Patricianul, însă, aduse din nou vorba către subiectul care-l interesa.

– Spune-mi ce știi despre iubita lui Rubellius. O cunoști?

– Este una pe care Flavius a întâlnit-o pe stradă, una dintre multele fete de care îi place atât de mult să-și bată joc. Mai întâi se prezintă ca un băiat politicos și cuminte, apoi, pe neașteptate, se arată a fi ceea ce este: un porc. Cu cât ele sunt mai intimidate, cu atât se distrează el mai mult. Dar cu asta nu i-a mers deloc: ea l-a preferat pe prietenul lui! N-a lăsat-o nici atunci în pace; i-a făcut lui Rubellius o scenă tare urâtă, chiar aici la bordel, amenințându-l că o s-o facă pe iubita lui să plătească scump!

– Ce-a spus mai exact? întrebă Aurelius, din ce în ce mai interesat de povestea aceea.

– „*N-o să te bucuri prea mult timp de ea, idiotule!*", i-a strigat. L-am auzit cu urechile mele. De atunci, nu l-a mai văzut pe aici pe Rubellius

– L-ai întâlnit cumva în alte părți?

– O dată, pe stradă, era împreună cu fata aceea: se țineau de mână și se uitau unul la altul ca doi porumbei. Cred că au un cuibușor al dragostei pe aici, prin cartier: Câteodată, Oppia închiriază camere unor perechi care se iubesc în secret.

Ruben, Rubellius, reflecta senatorul... Dina prefera cu siguranță pentru iubitul său roman un nume evreiesc foarte asemănător cu cel adevărat. Așadar, acela era omul pe care-l căuta: nu un muieratic oarecare, fără scrupule, ci doar un băiețandru îndrăgostit. Cu ce inimă l-ar fi putut da pe mâna lui Mordechai? Cum se putea duce la părintele acela disperat care nu mai avea acum decât speranța unei răzbunări zadarnice și târzii spunându-i o poveste despre o iubire obișnuită între doi adolescenți, plătită atât de scump?

Și dacă, în schimb, Flavius își pusese în aplicare teribilele sale amenințări?

„*Au omorât-o*"... : vorbele bătrânei evreice îi răsunau acum în amintire. De ce nu reușea să se resemneze, considerând moartea bietei Dina ca un accident nefericit? Multe femei mureau la Roma din cauza avorturilor, orice ar fi spus Pomponia. Ce rost mai avea osteneala de a căuta explicații complicate și greu de crezut?

– Dar tu nu vrei să te distrezi deloc? Polixena, cu instinctul său de prostituată, observase că dispoziția clientului său se schimbase și tremura la gândul că marea ocazie a vieții ei îi putea scăpa din mâini. Începu să-l mângâie cu pricepere, insistând din ce în ce mai mult. Dar era clar că nu avea noroc: nobilul senator abia începuse să

dea semne că răspunde mângâierilor, când un cor de strigăte venite din sală îi distraseră din nou atenția.

– Uite-o, ea este! strigau înnebuniți clienții, aplaudând de zor.

O femeie incredibil de frumoasă apăruse în prag. Trupul aproape gol, cu forme mlădioase și perfect modelate, era acoperit în întregime cu pulbere de aur și strălucea amețitor în lumina torțelor. O cascadă de păr blond îi ajungea până pe umerii semeți; purta pe frunte o camee prețioasă de sub care începea profilul imobil al unei măști tot aurii.

– Oh, nu; nu chiar acum! gemu sărmana Polixena.

Aurelius o privea fermecat pe noua venită și mica prostituată, observând pe furiș expresia lui de încântare, vedea risipindu-se visul unei case comode și calde, al unui stăpân pe care să-l servească și să-i satisfacă toate plăcerile, până în ziua în care, mulțumit de ea, s-ar fi decis să-i redea libertatea. Atunci ar fi închiriat o casă mititică, ar fi primit doar clienți care-i plăceau, și-ar fi adunat o mică agoniseală pentru bătrânețe și, cine știe, poate că în cele din urmă ar fi cerut-o în căsătorie un bărbat cumsecade, chiar dacă mai în vârstă, cu care să întemeieze o familie.

Acum, însă, iată că omul care i-ar fi putut oferi toate acestea era cu totul absorbit de contemplarea acelei târfe amatoare. Iar ei, o profesionistă serioasă și conștiincioasă, i-ar fi rămas doar boșorogii plesnuvi și perverși. În acest timp, femeia de aur începuse să danseze: urcată pe o masă, cu picioarele goale, se mișca voluptuos, oferindu-și nurii privirilor avide ale spectatorilor care întindeau mâinile în speranța că i-ar putea atinge măcar gleznele.

Umerii aceia minunați, aerul acela mândru... La ce femeie mai observase vreodată Publius Aurelius acea

siguranță totală pe sine și pe fascinația pe care o răspândea în jur?

Nenumăratele bucle ale părului ca de aur îi mângâiau umerii parcă sculptați în marmură, iar mușchii spatelui zvâcneau în sunetele ritmate ale tamburinelor. Polixena simți cum lacrimile îi ardeau genele. Făcu un efort ca să nu plângă în hohote. Își strânse vălul mototolit de pe divan și ieși în tăcere din cămăruță.

Aurelius n-o luă în seamă și nu se întoarse nici măcar să-i arunce o privire.

– Castor, Castor! striga, nerăbdător, senatorul, trecând printre trupurile nemișcate ale bețivanilor și întorcând din când în când cu fața în sus pe câte unul care i se părea că seamănă cu servitorul său de negăsit.

Dansatoarea cea voluptuoasă plecase, dar nu înainte ca Aurelius să-i adreseze un salut, primind ca răspuns câteva cuvinte rostite cu o voce răgușită și senzuală, puțin înăbușită de masca aurie care-i acoperea fața. În clipa în care necunoscuta se aflase în apropierea lui, atingându-i fața cu o unghie lungă, tot aurie, simțise un ușor parfum înțepător de ambră, amestecat cu un miros tulburător de femeie.

Imediat Flavius intervenise cu un gest autoritar de stăpân, dându-i ocazia indiscretului senator să exclame:

– Mă să fie! Asta da femeie! Nu ca mititica Dina!

– Cine? Maimuțica aia evreică? Habar n-am și nici nu mă interesează. Să și-o țină pentru el Rubellius, se potrivește cu el, îi răspunsese blondul, grăbindu-se, vizibil, să plece cu seducătoarea necunoscută.

– Mă rog, cu atât mai mult cu cât maimuțica aia este moartă....

– Moartă? În clipa următoare, Flavius tresări de parcă s-ar fi trezit la realitate. Dar femeia de aur îl trăgea de braț,

râzând îmbietor. Și de ce îmi spui mie așa ceva? Du-te mai degrabă la Rubellius! încheie blondul, lăsându-se târât afară din local de însoțitoarea sa nerăbdătoare.

Dezamăgit, Aurelius abia aștepta să iasă de acolo. Cu pași mari, străbătu din nou sala, după aceea coridoarele de la etaj, dând la o parte cu scârbă perdelele de la intrarea în camere, fără a-și face griji că încalcă intimitatea celor îmbrățișați pe paturi. Nimic: nici urmă de Castor!

– Îl cauți cumva pe prietenul tău, nobilul acela grec? îl întrebă Oppia care ajunsese în spatele său cu o expresie veselă nevoie mare. Ce bărbat, ce spirit ales! Ce farmec bărbătesc! Sper să vină mai des pe aici: sunt sigură că-și poate permite, dat fiind că este un demn urmaș al Ptolemeilor!

Lungana era extaziată și aducea laude peste laude escrocului cu imaginația atât de bogată. „Auzi, urmaș al Ptolemeilor: de ce nu regele Egiptului?", mârâi Aurelius. Avea să-i arate el mincinosului ăluia!

– O să te întorci și tu curând, nobile Statius? era nerăbdătoare să afle în timpul acesta Oppia. Ai fost mulțumit? Polixena este cam zăpăcită, aveam ceva mai bun pentru tine; dar, dacă ți-a plăcut...

– Apropo de Polixena, cât costă? întrebă patricianul, amintindu-și abia atunci de fata blondă.

– Depinde. Pentru o noapte sau pentru mai multe? Poate că vrei s-o închiriezi pentru o lună? întrebă ceremonioasă femeia care mirosise că putea face o afacere bună.

– Vreau contractul ei, i-o reteză scurt Aurelius.

– Contractul ei! Dar de-abia am cumpărat-o! Nu mi-am scos nici măcar jumătate din prețul ei. Ar fi mai convenabil dacă ai lua-o pentru o vreme, dacă într-adevăr ai chef de ea. Ba chiar putem să facem așa: eu o țin aici în

lupanar și o țin rezervată doar pentru tine, așa că poți veni să te întâlnești cu ea când vrei și economisești cheltuielile cu hrana și cu casa.

– O vreau pe Polixena la mine acasă mâine dimineața, patroană, porunci scurt patricianul, îndreptându-se către ieșire. Și, ai grijă, să mi-o trimiți intactă și curată!

În clipa aceea, o umbră șovăitoare apăru în lumina slabă a lămpilor de veghe care mai erau aprinse în local. Bolborosind fără șir cuvinte stâlcite din cauza beției, Castor mai făcu doar câțiva pași împleticiți, după care se întinse cât era de lung pe pardoseală. Aurelius nu se simți dator să-l adune de pe jos.

VII

Nonele lui septembrie

– *Domine, domine*! Paris trăgea de el, încercând să-l trezească. Știu că te-ai culcat foarte târziu, dar atriumul este plin de *clientes* și eu nu pot să le mai țin piept.

Aurelius se trezi din scurtul somn având capul greu. *Clientes*! Se întorsese acasă în zori și Paris venea să-i vorbească despre *clientes*!

– Trebuie să-i primești, stăpâne, este a patra oară când te prefaci bolnav!

– Dă-le niște bani și trimite-i acasă, geamu senatorul.

– Nu pot, *domine*, chiar nu pot! Sunt printre ei și nobili cavaleri. Ieri dimineață m-ai pus să le spun că-i vei primi astăzi, dar stau de două ore, toți îmbrăcați cu togi și cu cererile în mână!

– Și trebuie să le plătesc toga puturoșilor ălora doar ca să vină să mă salute! bombăni patricianul, cufundându-și fața într-un lighean cu apă rece.

– Mă fac în toate felurile pe mine, stăpâne! Spun că eu nu te anunț, că trag de timp special ca să iau șperț! În

dimineața asta, de altfel, sunt mai turbulenți decât de obicei, în special de când a venit o tânără ciudată, cu părul tuns scurt, băiețește, susținând că ai cumpărat-o.

Aurelius se lovi cu palma peste frunte: Polixena! Uitase să-l anunțe pe intendent!

– Fabellus nu voia s-o lase să intre și ea a făcut scandal. Eu i-am dat dreptate portarului: știi, semăna cu un homosexual travestit.

– Este o prostituată, îl lămuri patricianul, fără chef. Credinciosul administrator îl privi consternat.

– Și vine să locuiască aici? gemu el, invocând în gând toți zeii să se îndure și să primească un răspuns negativ.

– Sigur că da, am cumpărat-o astă-noapte, îi explică Aurelius, în timp ce intendentul, neconsolat, îi potrivea cutele togii.

– Dar acolo este și văduva lui Marullino cu fata ei care este încă adolescentă! Vin cu o cerere pentru Senat... iar blonda vorbește tare ca o spălătoreasă! Și ce spune, e altă poveste!

– Spune-i văduvei lui Marullino că va trebui să-și îmbogățească vocabularul dacă are nevoie de un ajutor din partea mea, îl făcu să tacă patricianul și, resemnat, plecă să-și facă datoria.

După câteva ore, când Aurelius, sleit de puteri, se despărțea de ultimul solicitant, Castor intră, proaspăt ca o floare, vizibil refăcut după un somn odihnitor.

– Măi, nenorocitule! Eu muncesc de azi-dimineață!

– Tu ești stăpânul. Eu sunt un sărman servitor, nu am nicio răspundere, se justifică grecul, peste măsură de vesel.

– Mă miră că un urmaș al Ptolemeilor nu vrea să știe de niște afaceri importante!

– Ah, bordelul... Pe fața libertului apăru o expresie nostalgică. Grozav locșor: este acolo una, Bachides, care...

– Mai lasă-mă cu Bachides! Spune-mi mai degrabă ce ai aflat de la Oppia!

– Pe Hercule, băbătia aia e bună de soldat! O vezi, așa, cu ani mulți în spate, și ai impresia că nu-i mai trece prin cap să facă anumite lucruri, dar... Am scăpat nevătămat doar prin minune.

– Chiar așa? Și cum se face că nu l-a ospătat gratis pe un demnitar din Alexandria? Uite aici socoteala de aseară și explică-mi cum poate stomacul tău, oricât de încăpător ar fi, să înghită atâta vin?

– A trebuit s-o îmbăt, stăpâne, ca să se mai îmblânzească un pic. Și, după aceea, când a devenit prea intimă, am fost nevoit s-o șterg, pentru că altfel era în stare să mă violeze, protestă servitorul.

– Am să-ți rețin banii ăștia din salariu!

Castor nu păru să se sperie prea tare de o asemenea amenințare: era obișnuit cu ea. De data aceasta avea de rezervă câteva surprize cu care să îmbuneze asprimea stăpânului său.

– În cazul acesta, s-ar putea să fiu prea necăjit ca să-mi mai amintesc ce spunea lungana aia nebună, oftă el.

– Cea ce trebuia să-ți amintești merită chiar patru urcioare de vin?

– Da, cu vârf și îndesat: prăjina aia, când era tânără, o făcea și pe moașa.

– Grozav, Castor! exclamă Aurelius, căindu-se în secunda următoare că fusese atât de aspru cu grecul.

– Și asta nu-i tot... Nu te interesează să afli unde se întâlnea o evreică frumoasă cu iubitul ei?

– Ai aflat tu așa ceva? izbucni Aurelius, fericit. Hai, spune-mi repede!

– Pentru vinul acela...

– Lasă-l încolo de vin. Povestește mai repede!

– Uite, Oppia, ca o codoașă iscusită care își știe meseria, are în spatele bordelului câteva cămăruțe mai retrase și le pune la dispoziția clienților care doresc să rămână în anonimat. Acolo a încercat ea să profite de mine. Pe bună dreptate, mă gândesc că a închiriat o asemenea cămăruță și celor doi porumbei...

– Știam deja de camerele acelea, restul este doar o presupunere de-a ta.

– Presupunere? Și dacă ți-aș spune că, după ce am îmbătat-o pe hodoroaga aia, am dat o raită prin cămăruțele care rămăseseră deschise? Și că în una dintre ele am găsit o inscripție...

„Poate că șmecherul ăsta își merită banii pe care mi-i fură", se gândea patricianul în timp ce servitorul îi descria o mică inimă scrijelită pe peretele unei camere, având în interiorul ei un R și un D.

– Asta ar putea fi și o coincidență, insinuă el cu prudență.

– Mai erau și alte inscripții și inițialele acelea chiar mă făcuseră curios. Așa că le-am citit pe toate. Foarte interesante: o anume Cintia îl trădează pe Afros al ei, Cervinus suspină pentru Philemon, un anonim susține că lui Arrianus îi lipsește scula aceea bărbătească, Rusticus nu se gândește decât la Paula, Vestricius laudă anumite părți intime ale unei anume Sempronia, Rubern și Dina și așa mai departe...

– Ruben o iubește pe Dina! Asta înseamnă că este adevărat! Și ce-i spun eu acum lui Mordechai?

– Doar nu vrei acum să-l dai pe băiețașul acela imprudent pe mâna evreilor! exclamă Castor, revoltat.

Aurelius fu cuprins de îndoieli.

– Așa este, nu pot să fac așa ceva... cred.

– Se pare că s-a făcut nevăzut.

– Trebuie să-l găsim neapărat.

– De ce nu te duci acasă la tatăl lui sub un pretext oarecare?

– M-am gândit și eu la asta. Dar mai întâi vreau să lămuresc altceva. O fată de la bordel mi-a spus că prostituatele apelează deseori la un medic, un anume Demofontes. S-ar putea să fie chiar el acela care i-a făcut avortul lui Dina sau chiar Oppia însăși!

– O să te plângi acum că-ți încalci propriile reguli?

– Ești prost! Mă duc la el cu una dintre clientele lui obișnuite. La urma urmelor, am acum toate drepturile asupra ei.

Castor nu mai fu nevoit să-l întrebe despre cine era vorba: vocea ascuțită a Polixenei răsuna în întreaga *domus*, împrăștiind peste tot expresii dintre cele mai colorate.

– Ce dar nemaipomenit mi-ai făcut, dragă stăpâne! De unde ai știut că tocmai ea îmi plăcea? strigă grecul, alergând fericit către fată. Ești nemaipomenit! Și, sub privirile disperate ale lui Paris, o îmbrățișă cu foc pe fosta prostituată, invitând-o să-i facă numaidecât o vizită.

VIII

Cu opt zile înainte de Idele lui septembrie

Via Caelimontana, imediat după Zidurile Serviane, oglindea marea dezvoltare pe care o cunoscuse Urbea în ultima jumătate de secol, de când acvilele legiunilor, rămase acum fără rivali, ajunseseră până la cele mai îndepărtate granițe ale imperiului, ducând peste tot beneficiile de netăgăduit ale așa-numitei *Pax Romana.*

Poate că popoarele subjugate aveau unele îndoieli în privința avantajelor pe care le aducea plata unor taxe exorbitante pentru a avea privilegiul de a învăța limba latină, dar un asemenea amănunt nu-i îngrijora pe romani, obișnuiți să trăiască fără prea multe griji în singurul oraș din lume în care grâul și spectacolele erau gratuite, iar numărul zilelor de odihnă aproape că-l depășea pe acela al zilelor de lucru.

Și, în fața mărinimiei cu care erau oferite gratis cerealele și spectacolele din Arenă, cine s-ar mai fi plâns de faptul că nobili și oameni simpli, sclavi sau nu, trebuiau să se supună acum autorității unui singur om, divinul Cezar?

Cine oare – în afară de puțini și înverșunați reacționari – mai avea nostalgia vremurilor severe ale Republicii? Desigur, nu cizmarii de pe *Vicus Scaurii* care trudeau în micile lor ateliere, pariind cu îndărătnicie la curse, nici prostituatele de la bordel care moțăiau fericite în camerele lor așteptând ora la care-și puteau relua activitatea și, cu atât mai puțin, senatorul Aurelius Statius care în acele clipe străbătea ulicioara, urmat de o femeie cu părul tuns prea scurt pentru a semăna cu o matroană respectabilă.

Patricianul purta o mantie ponosită cu glugă și era încălțat cu niște sandale vechi de piele. Fata mergea cuviincioasă în urma lui, cu ochii în pământ, ca o servitoare sau, mai exact, ca o concubină.

Strada dădea brusc într-o mică piață și apăru o *insula* de proporții enorme, înconjurată pe toate laturile de un portic. Baza, foarte strâmtă, avea deasupra un număr incredibil de etaje care se avântau în mod periculos spre cer: prețurile astronomice ale terenurilor bune pentru construcții din Urbe făcuseră să crească precum ciupercile după ploaie acele construcții monstruoase care parcă îi striveau pe trecători ca niște ciclopi de piatră.

– Aici este. Femeia se opri, arătând înspre turn. Demofontes are cabinetul la parter.

În fața ușii, câțiva pacienți așteptau deja să fie consultați.

Sclavul portar ieșea din când în când, strigând un nume și imediat cel chemat se repezea să intre.

Aurelius crezu de cuviință să scurteze timpul de așteptare, strecurând în palma servitorului câțiva bănuți, nu prea mulți, ca să nu-și dea de gol situația financiară reală.

– Ați venit pentru medic, nu? îi abordă un bătrânel cu chef de vorbă care se învârtea prin fața clădirii.

– Așa este. Și tu? răspunse scurt patricianul nu prea dispus să trăncănească despre boli și suferințe.

– Nici nu mă gândesc! protestă guralivul bătrân. Sunt sănătos tun, mulțumesc zeilor! Și, apoi, cum crezi că mi-aș permite să-i plătesc tâlharului ăstuia? Astă-iarnă l-am rugat să-mi dea ceva contra febrei... era pentru un copil care locuiește aici, aproape. Să nu crezi că mi-a dat ceva: nici bani, nici leacuri!

– Am impresia că nu ești chiar sărac. Cum reușești să te descurci? întrebă Aurelius căruia bătrânelul începea să-i devină simpatic.

– Din când în când mai primesc ceva de lucru... M-aș descurca mai bine, dacă n-ar fi vorba de chirie. Îl vezi pe omul de acolo? întrebă, arătând către un personaj bine îmbrăcat care intra în clipa aceea în *insula* cu un aer mulțumit de sine. Este Minuciones, omul care încasează chiriile. A luat în locație clădirea, cu un preț enorm, dar scoate un profit mai mult decât dublu de la chiriași.

– Tu cât plătești? se interesă senatorul tot mai curios.

– Oh, nu-mi pot permite să am un apartament... stau într-o cameră, împreună cu patru prieteni.

– Nu sunteți cam înghesuiți?

– Ei, știi cum este, în casă nu stai prea mult. Eu umblu mai mult pe afară, pe sub porticuri sau mai cutreier prin prăvălii. La ce servește o locuință dacă nu ca să dormi în ea? Sigur, apa trebuie s-o aducem de la fântână, cea curentă nu ajunge decât la parter, iar în cameră nu este vatră. Cât despre restul, dacă la Roma există din abundență ceva, apoi acelea sunt latrinele publice! declară omulețul satisfăcut. Pentru cei de la ultimul etaj este un adevărat chin, cu țiglele sparte și cu ploaia care curge peste ei. Și, în plus, ei sunt cei care mor întâi în caz de foc sau de prăbușire.

– Dar câți oameni trăiesc în furnicarul acesta?

– Suntem cam o sută cincizeci, fără a pune la socoteală copiii, desigur.

– Mai mult de două sute de suflete în turnul acela! Zidurile sunt atât de subțiri încât parcă ar fi din papirus. Dintr-un moment în altul se poate prăbuși totul. Legea spune că...

– Da, da, legea. Știi cât ia Minuciones pentru un apartament? Două mii de sesterți pe an! Îi poate plăti proprietarului, ar putea face lucrări de întreținere și tot i-ar mai rămâne o grămadă de bani. Dar locatorii ăștia sunt toți la fel: încearcă să stoarcă de la oameni cât mai mulți bani; și, dacă se întâmplă să cadă clădirea, nicio pagubă, nu era în proprietatea lor.

– Dar, fiindcă veni vorba, cui îi aparține această *insula*? întrebă, indignat, Aurelius. Își pusese în gând să-i arate el acelui inconștient care își lăsa proprietatea în paragină, lăsând-o cu totul pe mâna profitorilor!

– De fapt, nici nu știu... Este unul dintre bogătanii cei mari... Dintre aceia care nu dau niciodată prin locurile astea. Trimit oameni ca Minuciones să trateze cu noi; unii ca ei nu vor să-și murdărească mâinile!

Aurelius aruncă o privire asupra monstruoasei *insula*. Deși arăta jalnic, probabil că era o construcție care valora foarte mult. Probabil că-l cunoștea chiar personal pe proprietar: într-o zi sau alta avea să dea de el și atunci...

– Ascultă, fă-mi plăcerea să... , spuse el scotocind prin pungă. Aici am doi sesterți. Află cine este proprietarul și, dacă-mi spui, o să ai încă o dată pe atâta.

Ochii bătrânului sclipiră la vederea banilor.

– Alți doi? Vorbești serios? exclamă el, neîncrezător, dar parcă simțind mirosul banilor. Plec imediat! Vezi-ți de

sănătatea ta și a iubitei tale, pentru că Probos are grijă să afle cum îl cheamă pe nenorocitul acela!

În clipa aceea, ajutorul medicului strigă numele lui Aurelius.

Urmat de Polixena, patricianul se îndreptă către intrarea în cabinet. Demofontes părea să se descurce foarte bine. Apartamentul lui, legat cu cabinetul, ocupa tot parterul și, desigur, nu era aranjat sărăcăcios. Fresce și statui împodobeau pereții, iar mobilele erau lucrate din cel mai prețios lemn. Camera în care fură poftiți, sobră și elegantă, trâmbița în cele patru zări succesul profesional al doctorului. Zidul din capătul încăperii nu se vedea din cauza rafturilor pline cu amfore, vase de tot felul și borcănașe cu diferite unguente, iar în fața dulapurilor trona o masă mare, destul de scundă pentru ca pacienții să se poată întinde pe ea. Un tânăr, aplecat peste masă, punea la locul lor medicamentele, întors cu spatele la noii-veniți. Îndată ce-și dădu seama de prezența lor, își adună în grabă medicamentele rămase și dispăru pe o ușiță laterală.

Înfățișarea lui Demofontes nu era prea simpatică: mic și grăsuliu, își mângâia fără încetare bărbuța scurtă și creață, de parcă ar fi fost convins că un asemenea gest îi dădea un aer de autoritate în materie de medicină. Îi măsură din cap până în picioare pe noii pacienți, îmbrăcămintea modestă și atitudinea lor umilă: din privirea lui se vedea convingerea că perechea aceea greșise adresa.

– Ce doriți, oameni buni? întrebă el fără prea mare interes. Ah, tu ești, dragă, te-a trimis Oppia? adăugă apoi, recunoscând-o pe prostituată.

– Am venit cu prietenul acesta al meu: soția sa are necazuri și patroana l-a sfătuit să apeleze la tine.

– De fapt, eu am o clientelă permanentă, dar, dacă o cunoaște pe Oppia, să vedem ce putem face. Unde este femeia?

– N-a vrut să vină, m-a trimis pe mine mai înainte. Este foarte timidă și voia să mă informez eu mai întâi... așteaptă încă un copil și chiar nu știu dacă ne mai putem permite... declară Aurelius pe un ton scăzut.

– Ah, cât de neștiutoare este plebea! Acum veniți la Demofontes ca să vă scape! Nu știți că este suficientă o diafragmă bună ca să nu rămână gravidă? Sau o dușcă zdravănă de vin de Cerinia, așa cum recomanda însuși Teofrast încă de acum trei secole? Dar ce să-i faci dacă romanii sunt așa de proști!

Publius Aurelius înghiți în sec, străduindu-se să-și păstreze cumpătul.

– Ai dreptate, mărite învățat, am fost niște proști... dar nu se mai poate face nimic acum?

– Depinde, tinere, depinde... Sunt multe metode pentru a întrerupe o sarcină. Aș putea să-i dau soției tale un praf de dracontium sau aș putea încerca și cu o doză de aloe. Frecțiile cu suc de ciclamă au și ele efect dacă sunt însoțite de anumite exerciții fizice. Sigur, toate astea nu garantează eliminarea fătului. Cel mai sigur sistem este, fără îndoială, intervenția chirurgicală.

– Intervenția chirurgicală? repetă mecanic Aurelius, prefăcându-se de-a dreptul înspăimântat.

– Da, da, ce crezi? Noi, grecii, facem chirurgie de secole întregi, nu ca voi care n-ați învățat decât niște procedee rudimentare, bune doar pe câmpurile de bătălie ca să-i puteți coase la loc pe legionarii răniți!

– Cum este operația?

Oarecum plictisit, Demofontes scoase dintr-o cutie cu instrumente un ac lung de bronz.

– Acesta este *embriosfacte*, ucigașul de embrioni. Se introduce în uterul femeii și se străpunge cu el trupul fătului. Intervenția este dureroasă, dar suferința poate fi ușurată de un anestezic. Plătit separat, bineînțeles.

– Și cât ar costa o asemenea intervenție? întrebă Aurelius, cu un aer sfios.

– Cam cinci sute de sesterți, îi răspunse celălalt pe un ton indiferent.

– Dar eu câștig banii ăștia în șase luni de muncă! protestă patricianul care intrase de-acum perfect în rol.

– Atunci, du-te la o *saga*, nu la un medic! i-o întoarse Demofontes cu dispreț. Eu am o clientelă aleasă, nu mă ocup de sărăntoci. Strada asta este plină de moașe care nu se pot plânge că nu au de lucru, cu toate bordelurile din jur. Dacă nu aveai nici o lețcaie, trebuia să-mi spui de la început! încheie el cu năduf, sunând clopoțelul ca să-l cheme pe asistent. Scoși afară în grabă de infirmier, cei doi ajunseră din nou sub portic.

– Hai să umblăm acum după moașe! spuse furios Aurelius.

În clipa aceea, portarul, care apăruse în prag ca să cheme un alt client, îi făcu un semn.

– Ia fii atent, știu eu un loc. V-ați putea duce acolo...

– Vorbești serios?

– Dacă ar afla stăpânul, m-ar jupui de viu... lungi vorba sclavul aruncând o privire către punga lui Aurelius: desigur, bacșișul dat lui Probos nu-i scăpase din vedere.

Îndată ce primi câteva monede, continuă.

– Ulița *Capitis Africae*, la doi pași de Poartă. O casă scundă, din cărămidă, șopti el, dispărând în grabă în spatele ușii.

Aurelius, destul de înciudat pentru tratamentul umilitor de care avusese parte, era gata să se îndrepte într-acolo, când îl văzu pe Probos făcându-i semne de pe cealaltă parte a străzii.

– L-am găsit, omule! Mulți dintre cei care trăiesc pe aici cunosc numele proprietarului acestei *insula.*

Patricianul răsuflă ușurat. Bine cel puțin că toată plimbarea asta nu fusese întru totul zadarnică.

– Spune, să auzim, îl îndemnă pe bătrânel după ce-i dădu răsplata promisă.

– Toată *insula* asta îi aparține unui senator...

Ca de obicei, gândi Aurelius, era de așteptat ca un asemenea nenorocit să nu facă parte din Curie!

– Este vorba despre un anume Statius, anunță, triumfător, bătrânul. Publius Aurelius Statius!

Întins pe patul de masaj, cu șoldurile acoperite doar de un ștergar îngust, Aurelius se lăsase pe mâinile pricepute ale lui Nefer, maseuza egipteană pentru care plătise o avere.

Nu era într-una dintre cele mai bune dispoziții și, ca de obicei, sărmanul Paris simțise totul pe pielea sa: libertul, un administrator metodic și discret, fusese acuzat că pusese în mare pericol pe oamenii aceia care locuiau în șubreda *insula.* Avea o justificare exactă, arătându-i socotelile din care reieșea un profit considerabil: stăpânul îl făcuse speculant, necinstit și ucigaș de copii

Cu lacrimi în ochi, intendentul fusese nevoit să se retragă, șoptind ceva despre oamenii care confundau interesele personale cu binefacerile aduse populației.

Ceva mai îmbunat de mângâierea degetelor egiptencei, Aurelius începuse să reflecteze. Unde ar fi putut găsi micuța Dina cei cinci sute de sesterți pentru intervenție?

Bineînțeles, avea pe mână toate veniturile familiei, dar cifra cerută de medic nu era o bagatelă care s-ar fi putut acoperi printr-o simplă operație în cheltuielile zilnice. Poate că fusese și ea îndrumată către vreo moașă. Patricianul se înfiora gândindu-se la o asemenea posibilitate. Ceea ce văzuse cu o zi înainte, vizitând, împreună cu Probus, niște *sagae* din cartier, nu avea darul să-l liniștească: amulete de tot felul, falusuri în erecție, lămpi magice, vase în formă de vagin și de fetus, ierburi magice garantate ca fiind foarte eficiente, totul într-un mediu murdar și degradant.

Niciuna dintre moașe nu recunoscuse că ar fi cunoscut-o pe Dina, dar nu se putea pune bază pe afirmațiile lor: la fel s-ar fi jurat dacă ar fi fost vorba chiar de fiica lor.

Aurelius se găsea astfel exact în situația de la început, cu numele seducătorului gata pentru a i-l comunica lui Mordechai și convingerea fermă că așa ceva n-ar fi însemnat un act de justiție. Și totuși promisese...

Nu, mai întâi trebuia să stea de vorbă cu băiatul acela, să înțeleagă de ce Dina alesese calea care avea s-o ducă la moarte.

„*Au omorât-o...*". Amintirea delirului Șulei îi revenea mereu în minte și îi era din ce în ce mai greu să uite vorbele bătrânei doici.

Era afirmația unei nebune, a unei sclave a vinului... dar *in vino veritas*... Dina voia să fugă: era posibil s-o fi oprit cineva?

Dacă l-ar fi găsit pe autorul material al avortului, multe lucruri s-ar fi lămurit. Își aminti de adresa pe care i-o dăduse servitorul lui Demofontes. Nu se dusese acolo, convins de zădărnicia cercetărilor sale.

Și totuși... Ar fi încercat și acolo, măcar ca să-și

satisfacă un scrupul și, după aceea, gata. Era ca și cum ar fi căutat acul în carul cu fân: zeci de crime rămâneau nerezolvate în imensa metropolă și nimeni nu se sinchisea. Iar el umbla prin cabinete medicale, în căutarea unei moașe sau a unui medic specializat în avorturi...

Oricum, n-ar fi fost rău să arunce o privire și pe acolo. De data asta, însă, nu mai avea de gând să se supună unui tratament umilitor: avea o funcție înaltă, la urma urmelor, și era cazul să-și dea seama cineva de asta.

Poruncind să i se aducă niște haine elegante și câteva inele impunătoare, îi chemă pe purtători și porni în litieră.

Mica piațetă de la Porta Caelimontana le era de-acum cunoscută nubienilor, așa că trecură în grabă pe sub arcul lui Dollabella și o luară la fel de rapid pe ulița *Capitis Africae*. Patricianul nu se dădu jos decât în fața casei respective, pentru a nu strica efectul apariției sale. Voia să-și pună în valoare poziția socială pentru a fi tratat cu mai mult respect de acel chirurg, cu siguranță un alt grec arogant ca toți escrocii cărora Imperiul, în mărinimia sa, le dăduse posibilitatea de a obține cetățenia romană.

Casa era modestă, cu numai două etaje, o raritate în vremurile acelea, indicând *taberna medica* printr-o firmă care purta imaginea Hygeei, zeița sănătății. Ușa strâmtă dădea într-o încăpere largă și bine aerisită, proaspăt zugrăvită: pe lângă pereți se aflau bănci din lemn negeluit pe care, înghesuite una într-alta, mai multe femei cu burta la gură își așteptau rândul.

Pe jos, așezați cum puteau sau chiar culcați, alți pacienți așteptau să fie consultați.

Aurelius se îndreptă hotărât către ușa din scânduri albe de brad prin care se intra în cabinetul propriu-zis și ciocăni autoritar.

După câteva clipe, apăru un tânăr cu părul blond și cu o expresie serioasă care îl privi întrebător.

– Trebuie să vorbesc cu medicul, anunță Aurelius fără nicio introducere.

Încurcat, tânărul arătă înspre mulțimea pacienților care veniseră înaintea lui.

– Da, i-am văzut, dar sunt un magistrat roman și am de făcut o anchetă. N-am timp de pierdut. Cheamă-l pe stăpânul tău.

Alarmat, tânărul dispăru în camera alăturată și apăru aproape imediat, clătinând din cap cu regret:

– Îmi pare rău, nobile senator, v-am spus că trebuie să așteptați.

– Îți arde de glume? Trebuie să-l văd imediat, trimite-l aici, am să vorbesc cu el.

Resemnat, infirmierul se supuse. Trecură doar câteva minute, interval care i se păru nerăbdătorului senator interminabil, apoi o femeie imensă, vizibil gata să nască, ieși pe ușiță trăgând după ea trei copilași mici.

În urma ei apăru o femeie înaltă, cu fața netedă și trăsături regulate, având părul arămiu strâns într-un coc simplu.

– Tu ești magistratul?

– Sunt Publius Aurelius Statius, senator al Romei.

– Iar eu sunt Mnesaretes din Pergam, medicul. Apeles nu ți-a spus că sunt ocupată?

Chipul liniștit al doctoriței avea o expresie senină și autoritară. Oarecum surprins, Aurelius o privi mai atent: știa că erau la Roma câteva femei care practicau medicina, dar, desigur, se aștepta să găsească acolo un bărbat.

– Trebuie să-ți vorbesc fără întârziere.

– Pacienții mei au și ei nevoie să fie consultați fără întârziere, îi replică femeia.

– Dar eu sunt...

– Curia poate aștepta, boala nu. Stai la coadă ca toți ceilalți, îi porunci ea pe un ton hotărât.

Aurelius nu mai avu timp să mai scoată vreo vorbă: Mnesaretes dispăruse deja, urmată de un pacient care-și târa cu greutate piciorul beteag.

Patricianul privi nemulțumit în jur: pacienții erau atât de mulți încât i-ar fi venit rândul abia spre seară. Pufnind nervos, hotărî că merita să aibă răbdare: de-a lungul anilor pierduse după-amieze întregi din cauza moșturilor vreunei matroane capricioase; poate că o jumătate de zi pentru a pune câteva întrebări acelui personaj ciudat n-ar fi fost cu totul irosită în van.

Mnesaretes: „Cea care aspiră la virtute", reflectă el. Ce nume ridicol! Și totuși, era absurd, dar acelei femei un asemenea nume i se potrivea.

Se așeză cu un oftat și se pregăti să înfrunte plictiseala celor câteva ceasuri de așteptare.

Nimic nu provoca vorbăria oamenilor mai mult decât așteptarea la ușa unui cabinet medical: în două ore, Aurelius își făcuse deja o colecție de povestiri despre cel puțin zece nașteri anevoioase și devenise un adevărat expert în domeniul bolilor de care pot suferi copiii. În plus, auzise o mulțime de aprecieri negative ale activității lui Demofontes, cunoscut în cartier ca un tâlhar fără pereche.

Cât despre Mnesaretes, pacienții erau cu toții de aceeași părere: femeia era cunoscută ca un medic excelent și, un amănunt deloc de neglijat, avea tarife la îndemâna tuturor. Unii îi plăteau câțiva bănuți; altora, mai înstăriți, le cerea un onorariu pe măsură. O servitoare venise cu două rațe vii, iar un cerșetor fusese consultat gratis. Se părea că plata consultațiilor depindea mai mult de posibilitățile pacienților,

decât de complexitatea îngrijirilor. În fața acestui comportament neobișnuit, curiozitatea patricianului, care își menținea, în spatele aparentei sale superficialități, un înalt spirit al dreptății, crescu și mai mult.

Când ultimul pacient ieși, trăgând ușa după el, doctorița apăru din nou, mirată că-l găsea tot acolo.

Își scoase încet șorțul și-i spuse lui Apeles să spele și să pună la locul lor instrumentele. Chipul luminos al femeii părea supt și obosit după lunga zi de muncă.

– Îți mulțumesc pentru că ai așteptat atât de mult, nobile senator. Acum pot să-ți răspund la întrebări fără să ne mai întrerupă cineva.

Aurelius îi urmărea mișcările sigure, pline de grație, și-i remarcase mâinile fine, cu degete subțiri, capabile să aline suferințele. Își dădu seama pe neașteptate că femeia era frumoasă, în pofida ridurilor fine din jurul orbitelor. I se părea mai frumoasă decât i se păruseră vreodată matroanele care se îmbăiau în lapte de măgăriță și pierdeau ore întregi ca să se gătească.

– Mi-e foame, senatorule; am muncit toată ziua. N-ai vrea să vii cu mine ca să cumpărăm ceva cald de mâncare?

Înainte de a ieși din cabinet, Mnesaretes își aranjă veșmintele și-și strânse la loc părul cu gesturi de o deosebită feminitate.

În clipa în care treceau pragul, brațul femeii îl atinse ușor și patricianul, care în viața sa pusese mâna fără emoții pe aristocrate și plebee, pe nobile și pe sclave, ezită să răspundă acelei atingeri.

Ea fu aceea care-l luă mai apoi de mână.

– Da, îmi aduc aminte de fata evreică pe care mi-ai descris-o.

Aurelius și Mnesaretes stăteau așezați la masa mare din sala de așteptare, iar fărâmiturile rămase de la câteva plăcinte cu rozmarin și o cupă goală făceau dovada unei simple, dar calde ospitalități. Celălalt pahar era, în schimb, plin cu apă de izvor: cu vinul știi întotdeauna cum se începe, niciodată cum se termină, se scuzase Mnesaretes, și mâinile unui chirurg nu trebuie să tremure.

– A venit acum circa o lună, n-aș putea să-ți spun în ce zi. Trecuse deja pe la un confrate de-al meu, dar nu îndrăznise să intre pentru că infirmierul de acolo o tratase ca pe o fată de la bordel.

– Ai idee cine ar fi putut s-o trimită la tine? întrebă Aurelius, gândindu-se la portarul lui Demofontes.

– Putea să fie oricine: prin părțile astea sunt destul de cunoscută, îi răspunse ea cu o mândrie pe care nu și-o putea ascunde. Urma să se întoarcă pentru a face avortul. Stai puțin, pot să-ți spun exact în ce zi i-am fixat intervenția, adăugă femeia răsf^ind prin însemnări. Uite, trebuia să revină cu patru zile înainte de Calendele lui septembrie. În orice caz, n-a apărut; probabil că a hotărât să țină copilul.

– Din păcate, nu s-a întâmplat așa, răspunse Aurelius și-i povesti pe scurt ce se întâmplase.

– Dar este absurd, exclamă Mnesaretes. Nici un medic cât de cât priceput n-ar greși o asemenea intervenție! Chiar și Apeles ar fi capabil s-o facă!

Patricianul își desfăcu brațele într-un gest de resemnare.

– Și când te gândești că ar fi putut să apeleze la mine!

– Poate că i-a fost rușine, presupuse bărbatul.

– Dar eu încerc întotdeauna să le înțeleg pe femeile care au unele probleme. Sunt femeie și eu și știu că întreruperea unei sarcini, oricât de nedorită ar fi aceasta,

înseamnă întotdeauna să plătești un preț foarte mare... Deseori, sărmanele femei doresc să devină mame și renunță doar pentru că trăiesc în niște condiții care nu permit așa ceva.

– În cazul lui Dina, împrejurările erau deosebit de nefavorabile. Bărbatul era un roman.

– Tocmai de aceea ar fi făcut bine să avorteze! Mai bine așa, decât să abandoneze copilul la groapa de gunoi, lăsându-l să moară cu încetul.

– N-am auzit niciodată ca un medic să vorbească astfel: pentru tine pacienții sunt bărbați și femei reali, nu doar niște cazuri clinice.

Mnesaretes zâmbi și clătină din cap.

– Trebuie să fiu atentă: nu-i bine să te implici prea tare. Crezi că este ușor să ajuți o femeie să avorteze sau un bărbat să se sinucidă? Mult mai plăcut ar fi să ajuți la nașterea copiilor și să-i vindeci pe bolnavi! Câteodată, însă, este necesar, așa cum este necesar să elimini o tumoare, să tai și într-o rană. Când înfig cuțitul în carnea bolnavului, nu trebuie să mă opresc și să mă gândesc că persoana căreia îi provoc dureri este o ființă umană, la fel ca mine: s-ar putea să șovăi și atunci aș provoca un rău ireparabil. Trebuie să crestez pielea ca și cum ar fi coaja unui fruct, cu aceeași precizie.

Doctorița se ridică și scoase dintr-un sertar o casetă din lemn. O deschise cu gesturi aproape religioase și desfăcu din pânza în care erau înfășurate câteva instrumente lucrate cu mare finețe.

– Uite, spuse ea, atingând brațul senatorului cu o lamă foarte ascuțită. Este o armă mai puternică decât un gladiu sau decât un pumnal: un copil poate ucide cu ea chiar și un legionar... După care, continuă, apropiindu-i cuțitul de gât: Ar fi suficientă doar o ușoară apăsare aici și totul s-ar sfârși.

Fără să vrea, Aurelius se înfioră.

– Noi avem puterea să dăm viață și moarte: depinde de îndemânarea și de calmul nostru rece. Uneori trebuie să amputăm un picior, pentru ca pacientul să rămână în viață; alteori este necesar să ucidem fătul, pentru ca mama să poată avea parte de o existență cât de cât normală. Iar pentru copiii nenăscuți, crede-mă, este mai bine așa.

Patricianul privi iarăși mâinile acelea care puteau ucide și vindeca, după care pipăi bisturiul cu vârful unui deget: era ascuțit și părea cumplit de periculos.

Se uită în jur. Îl înconjurau mii de obiecte amenințătoare: vase ornamentate, instrumente ascuțite și marea masă de nașteri, martoră tăcută a urletelor scoase de femeile care năsteau... Ambianța aceea stranie, ostilă, plină de mirosuri necunoscute îl respingea și, în același timp, îl fermeca.

Grecoaica păru să-și dea seama de starea lui sufletească și buzele i se încrețiră într-un imperceptibil surâs de mulțumire.

– Uită-te aici, îl îndemnă ea, ridicând capacul casetei. Cu acesta se lărgesc organele genitale feminine pentru a le putea examina, spuse ea luând în mână un *speculum*. Cu țeava aceasta se pot introduce prin suflare în vagin medicamentele, iar cu ventuzele, aplicate pe sâni, aspirăm până când provocăm menstruația...

– Și aceasta ce este? întrebă Aurelius, atras fără să vrea de aspectul instrumentelor. Luase în mână un fel de lingură ciudată având un mâner care se termina cu o spatulă curbată.

– Cu partea concavă se introduc unguentele în uter, iar cealaltă servește la curățare, după un tratament.

– Sau după un avort, încheie el în locul ei. Apoi, scoțând din lădiță un ac lung de bronz, întrebă cu o vagă repulsie:

– *Embriosfacte*?

– Exact, nobile senator. Nu este ușor să găsești un magistrat roman care să se priceapă la ginecologie!

Aurelius îi povesti vizita la confratele ei.

– Ah, Demofontes... întotdeauna face așa! Este lacom ca o harpie, dar se spune că n-ar fi un medic nepriceput.

– Îl cunoști bine?

– Nu prea: i-am suflat niște clienți de câteva ori, dar dintre aceia care lui nu-i sunt pe plac, pentru că au punga prea ușoară. Consideră că este mai comod să le dreagă pe fetele de la bordeluri, decât să se ocupe de cazuri cu adevărat grave.

– Mi-am dat seama de asta.

– Are și al, totuși, rolul său: contribuie la menținerea sănătății și a virilității clienților înstăriți care vin frecvent la lupanarul Oppiei. Vezi, când o fată se molipsește de vreo boală, o dau afară imediat. Unele au venit să se trateze la mine după ce Demofontes o făcuse să-și piardă locul de acolo.

– Dar tu cum reușești să te descurci, cu toți oamenii ăștia sărmani care te plătesc cu orătănii și cu verdețuri.

– Am și clienți bogați, senatorule. Ei sunt cei care îmi permit să țin deschis cabinetul și să-mi cumpăr instrumente ca acestea. Ai idee cât costă?

– Dar îți petreci zilele cu cerșetorii și zdrențăroșii!

– Să nu crezi că fac asta doar pentru că sunt bună la suflet: boala nu știe de clase sociale, dragă magistratule, iar eu învăț aici, în gaura aceasta, într-o zi, mai mult decât toți Demofonții din Roma în palatele matroanelor isterice.

– În curând o să-mi repeți, la fel ca distinsul tău coleg, că este nevoie de câmpuri de bătălie pentru a învăța medicina.

– Dacă este vorba despre așa ceva, voi, romanii, ați avut grijă în ultimele secole să ne dați suficiente ocazii pentru a învăța.

Lui Aurelius nu-i conveni ce auzea: prin urmare, nici Mnesaretes nu era ferită de aroganța elenilor, convinși că sunt singurii oameni civilizați într-o lume de barbari ignoranți... Știa bine asta, după atâția ani de când îl avea alături pe Castor.

– Și ne-ați învățat totul, nu-i așa, pe noi, niște soldățoi aproape analfabeți, buni numai să-și taie beregățile în războaie! izbucni el, un pic iritat.

– Eu n-am spus așa ceva... Dar ce s-ar fi întâmplat cu Roma dacă n-ar fi existat fertila împreunare cu Elada? îi replică ea, ironică.

– Ar fi fost doar stăpâna lumii, o puse la punct patricianul, hotărât să nu se lase înfrânt.

Mnesaretes râse cu amărăciune.

– Așa este: noi, cu toată știința noastră, n-am putut nici măcar să ne păstrăm libertatea, așa că acum suntem supușii voștri, recunoscu ea cu o umbră de tristețe în priviri. Dar tu ești altfel, senatorule: îmi placi pentru că știi să încasezi. Acum câteva ore, când te-am obligat să aștepți, îmi închipuiam că o să pleci furios, măcar pentru a te întoarce mai apoi cu gărzile. În loc de aceasta, te-ai așezat să stai la coadă printre grădinărese și măturători.

– Ah, să nu crezi, Mnesaretes, că aș avea calități ca umilința și răbdarea: te avertizez că nici vorbă să posed așa ceva.

– Ca toți patricienii romani de viță nobilă... De ce ai așteptat, atunci?

– Am decis că merită osteneala după ce te-am văzut.

– Las-o baltă, senatorule, îl întrerupse grecoaica. Păstrează frazele astea simandicoase pentru matroanele cu ifose. Este nevoie de altceva decât de niște vorbe mieroase ca să mă poți cuceri.

– De fapt, voiam să-ți cer și informațiile respective, se justifică Aurelius, furios pe el însuși pentru atracția pe care o simțea față de ființa aceea nesuferită.

Nu te grăbi, își spunea, o femeie ca ea nu se lasă cumpărată cu un cadou sau cu vorbe mari. Este dură ca piatra. Liniștește-o, Aurelius, n-o lăsa să nu mai aibă încredere în tine...

– Spune-mi, crezi că sărmana Dina și-a provocat singură avortul?

– Poate că nu chiar singură... în orice caz, probabil că s-a dus cineva total nepriceput: poate la o *saga*, una dintre bătrânele vrăjitoare slinoase care vând niște porcării drept leacuri miraculoase... sau la o prietenă, la o servitoare...

Imaginea bătrânei Șula îi apăru, parcă, lui Aurelius în fața ochilor: baba Șula cu acul acela de bronz între degetele care-i tremurau din cauza hidromelului băut...

Și-o alungă din minte; nu se putea gândi la ea. Mai târziu avea să se întoarcă în mahalaua evreiască și atunci ar fi interogat-o din nou pe bătrână, dar nu acum.

Și dacă frumoasa grecoaică mințea? Dacă ea fusese cea care făcuse nenorocita aceea de operație? Cu siguranță, n-ar fi recunoscut. Cum să pătrundă prin platoșa ei de fier? Patricianul nu avea de gând să se lase expediat astfel; era necesar să meargă mai departe, s-o vadă din nou...

Găsindu-și o scuză pentru dorința sa nemărturisită, Aurelius trecu iarăși la atac.

– Aș vrea să mă revanșez pentru binevoitoarea ta ospitalitate. Ai vrea să vii la mine pentru cină? întrebă el cu o indiferență prefăcută.

– Ai de gând să mă inviți la o orgie în toată regula, din acelea care se petrec în marile *domus*, senatorule? Cu o mulțime de dansatoare pline de nuri și cu mâncăruri afrodisiace?

– Voi renunța la muzică și la dansuri dacă nu-ți plac. Cât despre mâncărurile afrodisiace... mă tem că bucătarul meu nu știe să gătească altele.

– Ah, ouă de pescăruș, stridii, languste și mult cimbru, bănuiesc. Și când te gândești că ar fi suficientă banala țelină!

– Țelină? Vorbești serios? Cine și-ar fi închipuit! Am, într-adevăr, nevoie de sfaturile unui medic: sunt dispus să-ți ofer un onorariu corespunzător...

– Atenție, nobile senator. Pentru unul ca tine plata cerută ar putea fi deosebit de substanțială, îl puse în gardă grecoaica.

– Atunci, vii? întrebă din nou Aurelius, nu fără o nuanță de teamă.

– Sigur că da, de ce nu? zâmbi ea, însoțindu-l până la ușă.

În prag, Aurelius șovăi. Nu voia să plece astfel, cu vaga senzație că fusese tratat ca un elev impertinent. Siguranța cu care se comporta Mnesaretes îl irita peste măsură, dar, fără voia lui, îl și atrăgea.

Întorcându-se către femeie, o atrase către el cu delicatețe și își trecu brațul pe după ceafa ei, sărutând-o cu o încetineală voită, fără a-și da seama dacă-și satisfăcea o dorință sau, pur și simplu, afirma un principiu de-al său. Apoi, se smulse din penumbra neliniștitoare a cabinetului și ieși în lumina străzii.

Mergea cu mintea parcă eliberată de griji și chiar cu un sentiment nu prea clar de bucurie. Îndreptându-se către litieră se surprinse îngânând un cântecel.

O mahalagioaică grasă, cu mai multe coșuri în brațe, îl privi mirată când, distrat, trecu pe lângă ea, fiind cât pe ce s-o doboare la pământ.

Stânjenit, Aurelius reveni de îndată la demnitatea sa impunătoare, recăpătându-și expresia serioasă tipică pe care cu greu și-o putea păstra mult timp chiar și în Senat, în timpul discursurilor rostite de colegii săi.

Plebeea cea corpolentă, care deschisese deja gura ca să-l ocărască, tăcu în clipa următoare, impresionată de atitudinea sa gravă de magistrat al Romei.

IX

Cu șaisprezece zile înainte de Calendele lui octombrie

– Cum este stăpânul astăzi, se poate vorbi cu el? vru să știe Castor.

– Încearcă tu care ești mâna lui dreaptă. Eu nu reușesc să scot ceva de la el! răspunse Paris, peste măsură de agitat.

Împrejurările îi obligaseră pe cei doi liberți, care nu se puteau suferi, să încheie o alianță pentru a face față unei situații alarmante.

– Nu conta pe mine, de când a cunoscut-o pe femeia aceea, eu nici nu mai exist. Înainte, Castor încoace, Castor încolo; acum, este ca și cum aș fi devenit străveziu! pufni revoltat grecul.

– Știi de ce m-a chemat ieri? Vrea să refac din temelii ditamai *insula*! În plus, a dat ordin de evacuare a unui medic renumit și l-a concediat pe cel care subînchiria locuințele de acolo. De acum încolo, va încasa chiriile un vagabond, un anume Probos, iar eu va trebui să mă ocup personal de toate celelalte. Ca și cum n-aș fi avut altceva mai bun de făcut!

– Dar eu ce mai zic? M-a trimis pe la toți bijutierii din Roma ca să găsesc unul în stare să facă niște bisturie!

– Văd deja cum această respectabilă *domus* se transformă într-un azil pentru zdrențăroși, gemu disperat Paris. Intrigantul acela are o influență distrugătoare asupra stăpânului nostru. Când te gândești că, într-o vreme, mă plângeam de curtezane, dar pe alea le dădea el afară a doua zi de dimineață!

Pe când cei doi își descărcau sufletul unul altuia, apăru și bucătarul, disperat și el.

– Sacră Artemis! A trebuit să răscolesc jumătate din oraș ca să fac cumpărături de la cei mai rafinați negustori din Roma și ce credeți că se întâmplă? Mă ocupam de cele mai fine mâncăruri pe care știu să le pregătesc, când stăpânul vine și-mi poruncește: „Gătește simplu, Hortensius! Gata cu felurile astea complicate care distrug sănătatea! De acum înainte, multe verdețuri crude și salate de fructe". Ia spuneți voi, ce mai face atunci un bucătar de calitate într-o casă ca asta?

– Nu trebuie să ne explici nouă, Hortensius, că și noi ne-am chinuit cu ierburile tale aseară la cină! oftă Castor. Și, în plus, stăpânul a început să bea foarte puțin. Ce-mi plăcea mie în casa asta era că vinul curgea în valuri...

– Se îngrijește de proprietățile lui din Campania și până acum habar n-avea de ele. Își vâră acum nasul peste tot și vrea să aducă nu știu câte schimbări. Eu unul nu mai pot! Credinciosul administrator era gata să izbucnească în plâns.

Castor cuprinse cu brațele umerii celor doi tovarăși de suferință și, privind bănuitor în jur, ca și cum i-ar fi fost teamă să nu-l audă cineva, le șopti:

– V-ați gândit ce s-ar întâmpla... dacă influența nefastă a femeii aceleia nu s-ar limita doar la o perioadă de timp... și ar deveni permanentă?

Un șir de imagini înspăimântătoare trecu prin fața ochilor holbați ai celor trei.

– Doar nu vrei să spui... șopti Paris abia auzit, o stăpână!

Castor îl privi drept în ochi pe tovarășul său și dădu aprobator din cap.

– Nu! Nu aici! Nu în această *domus* a mea! se tângui disperat intendentul. Anii de ranchiună și dușmănie fură uitați într-o clipă și cei doi se îmbrățișară ca niște frați care se pierduseră de mult timp unul pe altul.

– Hai, Paris, nu te mai necăji, îl consolă grecul, încercând să-și stăpânească și el neliniștea. Sigur că această casă este a ta, o știm foarte bine. Dar trebuie să înțelegi că, legal, îi aparține lui... Și, de altfel, povestea asta durează doar de vreo zece zile. Temerile noastre s-ar putea să nu aibă nici o bază.

– Dar vezi și tu cum s-a schimbat stăpânul! Și nici măcar n-au dormit împreună până acum! se văieta celălalt. Închipuie-ți dacă femeia aceea ar veni să stea aici! Ar vrea să controleze ea toate socotelile, ar vrea să-i conducă ea pe servitori...

– Gata de-acum cu sclavele frumoase, gata cu vinul...

– Ierburi fierte în loc de toate astea... adăugă, disperat, Hortensius.

Și cele trei glasuri se uneau într-un cor de vaiete.

– Nu trebuie să permiți asta, Castor! Numai tu ne mai poți salva! se hotărî să vorbească Paris.

Grecul clătina nefericit din cap.

– Fă-o măcar pentru Nefer care, frumoasă cum este, ar fi dată afară imediat! îl îndemnă intendentul. Fă-o pentru Hortensius care și-ar vedea cariera sfârșită chiar înainte de a și-o începe!

– Când te gândești că m-aș fi putut afla cum printre bucătarii împăratului! suspină bietul băiat.

– Fă-o pentru Fabellus care, în loc să doarmă liniștit în cușca lui, ar trebui să stea de veghe zi și noapte! îl îndemna în continuare libertul, punând în vorbele sale pasiunea marilor oratori din Forum.

– Sau, cel puțin, fă-o pentru Polixena. A scos-o din lupanar și nici până acum nu s-a învrednicit s-o cheme la el în pat; dacă n-ai fi făcut tu atâtea generoase eforturi, biata fată risca să-și petreacă neatinsă restul zilelor! Fă-o pentru Carmis, pentru Modestus, pentru Placidus, pentru Corellia...

Temându-se că plângăciosul acela de Paris ar fi înșirat unul câte unul numele celor peste o sută de sclavi din *domus*, Castor se grăbi să-l liniștească. Cu un gest patern, îi puse mâna pe umăr și consimți:

– Am să încerc, să văd ce pot face, prieteni! Dar hai să ne unim acum printr-un legământ solemn și de nezdruncinat: fără soții în casa asta!

Mâinile celor trei bărbați se strânseră într-un jurământ mut.

– Mă duc să vorbesc cu el! anunță grecul cu o hotărâre bărbătească, după care se îndreptă către camera stăpânului său.

Dar, vai, Publius Aurelius se sculase de mult timp: în ultimele zile se dusese devreme la culcare, după ce-și petrecea serile într-o neobișnuită sobrietate.

– Bine-ai venit, Castor! îl salută vesel. Chiar aveam nevoie de tine: avem multe lucruri de făcut.

Foarte prost început, gândi servitorul, încercând să nu-și piardă cumpătul.

– Am o veste grozavă pentru tine, *domine*! exclamă el cu entuziasm. Lollia Antonina se întoarce în curând la Roma!

Grecul aștepta fremătând de nerăbdare. Trimisese cea mai eficientă săgeată din arcul său acum vlăguit. Lollia era

singura dintre numeroasele iubite ale lui Aurelius care lăsase urme cât de cât importante și Castor își cunoștea destul de bine stăpânul ca să știe până în ce grad îl atrăgea aristocrata aceea ușuratică. De acord, era și ea foarte periculoasă, dar cel puțin lupta cu arme loiale și previzibile ca farmecul, maliționzitatea, senzualitatea, toate acestea fiind calități cărora li se putea face întotdeauna față.

Mnesaretes aceea, însă... cum să oprești o femeie care își învăluie victima predestinată în mrejele cinstei, înțelepciunii și bunelor intenții! Nici măcar un alexandrin peste măsură de șiret nu avea armele potrivite pentru o asemenea luptă!

După ce-și trimise săgeata, grecul așteptă ca ea să ajungă la țintă, gustându-i dinainte efectul.

Dar atacul nu-și atinse câtuși de puțin ținta.

– Ah, da? făcu patricianul fără să se arate prea curios și continuă netulburat. Ai găsit bisturiele acelea pe care te-am pus să le cauți?

Nestatornic, aiurit? Să mai ai încredere în bărbați... gândi servitorul, dezamăgit, iar fertila sa imaginație căuta în grabă o altă soluție.

– Ai reușit să vizitezi familia lui Rubellius, stăpâne? întrebă el, sperând să abată atenția patricianului de la instrumente chirurgicale și bandaje.

– Mi-am anunțat vizita pentru astăzi.

– Foarte bine, *domine*, o să te însoțesc și eu, ca de obicei. Știu unde locuiesc: o casă modestă, dincolo de Campus Martius, în apropiere de Portus Vinarius. Pe strada aceea stă o curtezană pe care...

– Curtezană? repetă senatorul ca și cum secretarul ar fi pronunțat numele vreunui animal mitologic. Trebuie să fii atent, Castor, n-aș vrea să iei de acolo una din bolile acelea urâte.

– Oh, Diana din Efes, binecuvântată Isis, nemuritoare Hecato! izbucni grecul, am ajuns în halul acesta!

Purtătorii nubieni tropăiau sprinteni către Campus Martius, îndreptându-se către casa lui Decimus.

Castor venea pe jos în urma litierei, făcând eforturi să pară cu totul și în toate un câine credincios care nu poate trăi decât în umbra stăpânului său.

Trecând de zona templelor, grecul își înălță privirile către sanctuarul lui Isis, ridicat de Caligula, un iubitor al riturilor egiptene, cu o somptuozitate întru totul orientală și rosti cu credință o rugăciune către stăpâna Nilului pentru a-l ajuta să-l abată pe Aurelius de la intențiile nebunești pe care le clocea. Se gândi o clipă dacă nu ar fi fost cazul să adauge la rugăciune și o mică ofrandă, ca să-i sporească eficacitatea, apoi își alungă din minte o asemenea idee: încrederea sa în zei nu era suficientă pentru a-l face să risipească pentru așa ceva, chiar dacă zeița era dintre cele mai pricepute, banii câștigați cu sudoare. Trimise un salut, mai ieftin, în direcția templului după care își continuă drumul.

Între timp, Aurelius oprise lectica pentru a traversa pe jos dealul de la *Septa Iulia*, oprindu-se în fața tarabelor ca să caute vreun obiect de anticariat pe care să-l adauge la bogata sa colecție. Castor văzu în aceasta o ocazie nimerită și se grăbi să-l ajungă din urmă.

Îl găsi pe stăpânul său în fața unei tejghele, răsucind între degete o oglindă alexandrină, lucrată cu mare măiestrie. În alte vremuri, servitorul s-ar fi întrebat căreia dintre multele matroane care-i ofereau patricianului grațiile îi era destinat acest obiect. Acum, însă, nu mai avea nici o îndoială. Grecoaica aceea blestemată îl vrăjise!

– Pot să te ajut, *domine*? întrebă cu respect, plătind el prețul foarte scăzut al oglinzii. Uite brățara aceasta... riscă după aceea.... I-ar sta foarte bine Cintiei.

Inutil: fără a-l asculta, Aurelius se strecurase deja printre tarabe și acum ajungea la lectică.

Nubienii aveau ordin să nu se grăbească și senatorul privea cu plăcere, prin ferestrele cu perdelele trase în lături, frumusețea dezordonată a Romei sale. Cât de diferită era Urbea față de toate celelalte orașe!

Acestea, construite după reguli fixe ale geometriei în jurul celor două străzi principale, perfect perpendiculare – cardinus și decumanus maximus – aveau un aspect ordonat și rațional.

Urbea, în schimb, se dezvoltase într-un fel de haos vesel, fără un centru precis, cu străzile care se terminau brusc în fața unor clădiri, piețele obținute prin demolări absurde, templele lângă abatoare, tribunalele lângă latrine, bordelurile zid în zid cu cele mai nobile *domus*.

Crescută ca o imensă plantă cu mii de ramuri, Roma era negarea însăși a ordinii romane și tocmai de aceea Aurelius o iubea, așa cum poate fi iubită doar o femeie excentrică și unică.

Trecură pe lângă giganticul orologiu solar de pe Campus Martius, cu orele din granit multicolor încastrate în pavaj. Patricianul își ridică ochii către obeliscul de dimensiuni ciclopice pe care Augustus îl adusese de la Heliopolis după ce-i învinsese pe Marcus Antonius și pe Cleopatra. Lunga umbră a coloanei de piatră arăta ora a treia, dar Aurelius nu avea încredere în indicațiile ei: știa că niște mișcări telurice repetate îi schimbaseră poziția, altădată perfect stabilită. Preferă să scoată de sub tunică gnomonul său portabil, și îndreptându-l către soare, află ora reală.

Cortegiul trecu și de marele Mausoleu care conținea într-un maiestuos mormânt circular cenușa lui Augustus, a Liviei și a lui Tiberius, zei ocrotitori ai familiei Iulia-Claudia.

În acel loc, strada cotea către est, îndreptându-se către Grădinile lui Lucullus și, cu puțin înainte de faimoasele grădini ale generalului gastronom, apărea un pâlc de case modeste.

Patricianul le făcu semn sclavilor să se oprească. Familia lui Rubellius, veche, dar, cu siguranță, prea puțin înstărită, locuia acolo, într-o mică *domus* și pentru a mai câștiga ceva fusese nevoită să renunțe la camerele care dădeau spre stradă, închiriindu-le ca prăvălii pentru negustorii de vinuri din cartier.

Îndată ce puse piciorul jos din litieră, rafinatul senator simți în nări mirosul de struguri fermentați, acru ca damful venit dinspre o sută de bețivi și acoperindu-și nasul cu poala togii pătrunse pe ulicioara care fremăta de viață.

Iată unde putea să-l cunoască Dina pe iubitul său. Din Port era ușor de ajuns la depozite: în fond, tatăl fetei era și el un negustor de vin, deși se limitase la cel *kasher*, singurul pe care acceptau să-l bea îndărătnicii săi coreligionari.

Poate că tânăra evreică fusese văzută de agerul Uriel stând de vorbă cu niște romani tocmai lângă Portul de Vinuri... Probabil că gașca lui Flavius o acostase, așa cum făcea de obicei cu fetele singure. Ce spusese Polixena? Că șeful bandei o sâcâise și Rubellius alergase în ajutorul ei. După aceea, totul decursese de la sine... prima întâlnire, orele petrecute departe de ochii lumii, tragedia...

– Intră, senator Statius! îl invită Decimus Rubellius, întinzându-i azima de bun venit. Aceasta este soția mea, Fannia.

Aurelius intră în vestibul; ochii săi ageri înregistrau fiecare detaliu: straiele ponosite ale stăpânei casei, pereții scorojiți, calitatea modestă a mobilei.

Nu era, cu siguranță, locuința unor oameni care și-ar fi putut permite să aibă un copil de bani gata.

Locuința, deși cuviincioasă, era aproape spartană și patricianul observă că un sclav ieșea și intra în atrium aducând găleți pline: era limpede că, deși trăia la parter, familia nu avea un venit atât de mare încât să poată plăti taxa destul de mare, necesară pentru conectarea la conducta publică de apă potabilă.

Originea lui Decimus era destul de ilustră, dar vremurile în care strămoșii săi aveau o avere suficientă pentru a face parte din Senat trecuseră demult. Și totuși, Rubellius făcea parte din anturajul lui Flavius, aruncând cu bani în stânga și în dreapta.

– Îl caut pe fiul tău, Decimus, deschise vorba Aurelius fără nicio introducere, de îndată ce se așezară în tablinum. Cei doi bărbați erau singuri acum: Fannia se retrăsese cu un rapid *Vale!*, susținând că avea treburi urgente.

– A făcut ceva rău? întrebă celălalt, încruntându-se vizibil.

– Nu te teme, am nevoie doar să stau de vorbă cu el.

– De ce? Crezi, cumva, că a făcut vreo prostie? Decimus păru să reflecteze câteva clipe, apoi mai puternică fu dorința de a se destăinui. Mi-a dat întotdeauna de gândit băiatul acesta. Fratele lui este acum în armată și are în față o carieră frumoasă. Sora sa este căsătorită cu un cavaler, înstărit dacă nu chiar bogat. Nouă ne-au mai rămas două petece de pământ la țară și ne scoatem de acolo cele necesare traiului. Pe de altă parte, nici nu cerem prea mult de la viață, Fannia și cu mine, iar în vremurile astea, cu toți străinii care vin să ne fure pâinea de la gură, trebuie să mulțumim zeilor dacă putem trăi și așa... Dar el nu se mulțumește doar cu atât, el are pretenții!

– Poate că este și din cauza celor cu care se însoțește...

– Așa este, Flavius și ceilalți derbedei ca el! I-au

împuiat capul băiatului meu! Umblă toată noaptea, prin bordeluri și prin taverne, suspină bătrânul. Iar casa noastră nu-i mai este pe plac: tovarășii lui au cu toții camere în centru, cu chiriile care sunt acolo! Tunicile cusute de servitoare nu sunt suficient de elegante: prețioșii lui prieteni poartă haine numai din stofe egiptene!

– Și de când ține povestea asta?

– Cam de doi ani. Decimus scutură din cap. Ultima oară, de altfel, s-a încurcat cu fata aceea...

– Da? făcu Aurelius, devenind, brusc, și mai atent.

– Ce să vezi? Rubellius și-a pus în gând să o ia de nevastă. Îți dai seama? N-are nici optsprezece ani și-și alege singur nevastă, o ilustră necunoscută, o zăpăcită de doi bani!

– Pe fată o cheamă cumva Dina?

– Da, Dina. Și aș putea să știu eu cine este? O târfă ordinară cunoscută într-un lupanar? Acum o lună a venit la mine, fericit ca nimeni altul, anunțându-mă că a lăsat-o gravidă și că trebuia s-o primim în casă, cu toate onorurile, ca pe o femeie cumsecade!

– Era o femeie cumsecade, Decimus, nu se putu abține Aurelius să nu lămurească lucrurile.

– Te-a trimis el ca să mă convingi, nu-i așa? sări în sus bătrânul, furios la culme. Doar nu crezi că sunt așa de fraier! Mai ales cu buna reputație de care te bucuri! Nu mai sunteți în stare să faceți deosebire între o fată de familie bună și o prostituată dintr-un bordel? Sclavele sunt tratate acum mai ceva decât matroanele! Dacă s-a lăsat dusă de nas, n-are decât să se descurce: să-și aducă pe lume bastardul și să-l arunce la groapa de gunoi, așa cum fac toate! Dar nu, el are pretenția să pregătesc vălul roșu și s-o întâmpin ca pe o noră! Ai uitat, dragul meu, i-am spus, că te afli încă în grija mea și eu sunt în tratative

pentru căsătoria ta cu fiica lui Quintus Basos care oferă ca zestre una dintre cele mai bune vii din Câmpia Romei. Este altceva decât curvulița aia orientală!

– Află, atunci, că și ea este evreică, izbucni Aurelius care nu suporta să se vorbească astfel despre biata Dina.

– Evrei, egipteni, fenicieni, ăia sunt toți o apă și-un pământ. Vin la Roma și ne iau nouă locurile de muncă: încep cu un țol întins pe trotuar, cu o tarabă în piață și, mai devreme decât ai putea crede, ne-au luat locul în prăvălii și în ateliere. Ai văzut pe lângă casa mea? Câți romani crezi că ar putea fi printre negustorii care își umplu buzunarele cu banii noștri? Unii nici nu știu să vorbească bine latina, iar eu am fost nevoit să cedez patru camere din casa mea pentru ca ei să-și înceapă afacerea. Și acum s-au instalat acolo cu toată familia: seara închid prăvălia și dorm înăuntru câte șapte sau opt la un loc. Năduful acestui proprietar bătrân, ruinat acum, poate că era de înțeles, dar Aurelius, care iubea Roma sa cosmopolită, se enervă auzind toate acestea.

– Atunci, i-ai răspuns că n-o să fii niciodată de acord cu planurile lui?

– Sigur că da! Voiai să-i spun: adu-o aici pe evreica ta ca să coacă turte pe vatra noastră și să aprindă menorah în locul luminilor pentru Zeii noștri? Ah, i-am spus-o verde în față! Și știi ce a îndrăznit să-mi răspundă? Bătrânul tremura de furie. Știi ce mi-a spus mie, tatăl său, dintr-un vechi și onorabil neam?

Aurelius aștepta în tăcere să afle cel mai mare păcat al lui Rubellius.

– Mi-a spus că dacă nu-i dădeam consimțământul, avea să se facă el evreu ca să se însoare cu ea după religia lor! M-a amenințat că o să se circumcidă! urlă el în culmea furiei.

– Nu te teme, Decimus, îl liniști patricianul pe un ton glacial. Să nu te temi că o evreică ar putea intra în casa ta cea cinstită: fata a murit.

– A murit? repetă celălalt, și pe față îi apăru imediat o expresie de ușurare.

– Moartă, da, încercând să scape de copil, de nepotul tău, Decimus. Și nu cred că poți avea prea mari speranțe să ai alții, adăugă patricianul cu o răutate voită. Căsătoriile onorabile ale primilor tăi copii nu au dat rod, sau greșesc?

– Nu știam, îmi pare rău... minți Decimus cu regret prefăcut. O cunoșteai?

– Foarte bine. Și te asigur că nu ți-ai fi putut găsi o noră mai potrivită. Printre altele, era foarte bogată și singurul copil la părinți... nu pentru că asta ar avea importanță, ia seama...

– Nu puteam să-mi închipui... bâigui bătrânul, consternat, iar din expresia feței sale se vedea regretul pentru zestrea importantă pe care o scăpase din mână prostește. Dacă Rubellius mi-ar fi spus...

– Fiul tău poate nu-și închipuia că, pentru nasul tău delicat, mirosul banilor ar fi fost mai puternic decât cel de evreică. N-are importanță, de-acum nu se mai poate face nimic. Aurelius se ridică. *Vale*. Îți urez să ai ca noră una dintre fufele lui Flavius cu care fiul tău se distrează prin bordeluri: cel puțin, ele nu sunt evreice. Și, cu un neplăcut gust amar, ieși din cameră.

X

Cu douăsprezece zile înainte de Calendele lui octombrie

– Este unică, fermecătoare, altfel decât toate celelalte, spunea Publius Aurelius.

– Nu exagera acum, îl întrerupse Servilius. Am avut și printre romane femei demne de luat în seamă: Fulvia, ca să ne referim doar la una dintre ele, a condus legiunile pornite în ajutorul lui Marcus Antonius, iar Livia Augusta a condus imperiul timp de aproape patruzeci de ani. Și ce să mai zicem de văduva lui Germanicus? Susține de una singură opoziția față de Tiberius...

– Nu mă îndoiesc de asta: în politică, femeile romane au fost întotdeauna extraordinare, fu de acord Aurelius. Dar toate erau fiice, soții sau iubite ale cuiva. Aceasta este o femeie independentă și nici nu-și dorește mai mult.

Castor dădea târcoale prin jurul hemiciclului mesei ca o fiară în cușcă: aprecierile stăpânului asupra Mnesaretei îl făceau să nu-i placă nici măcar excelentul vin de Falerno, din care, de altfel, continua să bea.

– Sigur că, având în vedere ceea ce se întâmplă la palat, oricine ar dori să se retragă și să ducă o viață liniștită, interveni Pomponia care nu suporta să nu se afle ea în centrul discuției.

Aurelius făcu ochii mari: o asemenea frază rostită de o matroană atât de familiarizată cu lumea mondenă era cel puțin năucitoare.

– Dar ce se întâmplă așa de grav la palat?

– Totul este acum în mâna ei și a lui Pallantes. Cineva susținea chiar că se înțeleg foarte bine și că...

Evident, acea *ea* era împărăteasa, frumoasa, tânăra Valeria Messalina Augusta, ținta predilectă a tuturor bârfelor din Roma.

Măritată prin forța împrejurărilor la cincisprezece ani cu mult mai vârstnicul Claudius, îi dăruise deja acestuia doi copii și știuse să-i câștige total încrederea, până într-atât încât păstra în locul lui sigiliul cu care se pecetluiau decretele imperiale. În același timp, bătrânul suveran, deși avea, după spusele lui, un mare respect pentru senatori, lăsa întreaga administrare a treburilor statul în mâinile tinerei sale soții și ale liberților ei preferați, Pallantes, Narcissus și Pobilius, înălțați deja la rangul de miniștri plenipotențiari.

– Pallantes a primit cadou de curând o proprietate pe colina Esquilin demnă de un monarh oriental. Și când te gândești că are obrazul încă roșu de la palma primită la ceremonia eliberării! pufni Servilius.

Așa era: până cu șapte ani înainte, ministrul imperial era încă sclav.

– În vremuri ca acestea o carieră se face la iuțeală, surâse Aurelius. Văd, totuși, că tu, Pomponia, nu ai încetat să te îndoiești de Augusta noastră... Se mai vorbește despre întâlnirile sale nocturne cu tineri amanți?

– Messalina este învăluită într-un văl gros de mister, îl lămuri cu regret Pomponia. Nici măcar eu, cu toate iscoadele pe care le am printre sclavi și cameriste, nu mai reușesc să mai aflu ceva!

Aurelius izbucni în râs: își dădea seama că lipsa aceasta de informații era pentru guraliva matroană o adevărată dramă.

– Povestește-mi mai bine despre ancheta pe care o faci, Aurelius, interveni Servilius, încercând s-o facă pe soția sa să uite de ideea sa fixă despre escapadele împărătesei.

– Am vorbit cu Decimus și omul nu mi-a plăcut absolut deloc. În orice caz, sunt sigur acum că băiatul acela luase totul în serios, răspunse patricianul și-i povesti discuția pe care o avusese cu bătrânul tată.

– Fiindcă veni vorba, scumpul meu, am umblat pe la mulți doctori, ciripi Pomponia, intrând din nou în vorbă. Din păcate, au negat cu toții că ar fi avut de-a face cu Dina. În schimb, am învățat o mulțime de lucruri tocmai bune pentru mine!

Aurelius avea îndoieli serioase asupra faptului că matroana, trecută deja de prima tinerețe, ar mai fi avut nevoie de sfaturi pentru a evita sarcinile nedorite, dar se feri cu strășnicie să transpună în cuvinte ceea ce îi trecea prin minte.

– Cei mai mulți dintre ei, continua în acest timp insistenta sa prietenă, recurg la intervenție abia după ce au dat greș cu prafurile și cu poțiunile. Medicii ăștia...

– Medicii, să n-aud de ei! sări în sus Servilius. Ultimul care a reușit să mă consulte, acum doi ani, mi-a prescris băi reci!

– Dar tocmai cu așa ceva l-a vindecat faimosul Musa pe Augustus de starea sa de slăbiciune! protestă Pomponia.

– Uite de asta îi curgea lui mereu nasul! îi replică, ironic, soțul său.

– Trebuie să recunoști, totuși, că guturaiul acesta permanent l-a scutit de multe neplăceri pe divinul Augustus, râse Aurelius. De exemplu, în bătălia de la Actium, când în fața sa se aflau Antonius și Cleopatra, dacă vlăguitul întemeietor al Imperiului n-ar fi fost răcit, ar fi trebuit să lupte el în persoană, în loc să-i scoată în față pe generali. Poate că ar fi fost ucis, nu făcea mare scofală ca soldat, și astăzi noi n-am mai fi avut o *Pax Romana*, lumea întreagă la picioare și toate acele tributuri care ne permit să trăim atât de comod. Vezi bine că medicii au avut un rol important în istorie.

– Nu mă mai întrerupe, încă nu v-am spus ce era mai important. Și, după o pauză tipică pentru a spori efectul, Pomponia continuă. Mnesaretes a ta nu este prea bine văzută de confrații ei din cauza tarifelor mici, dar în ceea ce privește reputația profesională, mai are de dat și la alții! Se pare că a făcut o intervenție de-a dreptul miraculoasă!

Impunătoarea matroană privi în jur, mulțumită că reușise în sfârșit să le atragă atenția celor doi bărbați.

– O femeie, al cărei nume nu vi-l pot spune pentru că este o persoană de vază, purta în pântece un copil mort și nu reușea să-l nască. Mnesaretes i-a tăiat uterul cu un bisturiu și a făcut bucăți fătul, după care a extras pe rând fiecare fragment. Pacienta, gata deja să moară, nu numai că a supraviețuit, dar s-a vindecat perfect. Se pare că sunt destul de puțini chirurgi care ar fi în stare să facă o asemenea operație!

– L-a făcut bucăți... murmură Servilius ca pentru el și bucățile fragede ale pateului de gâscă cu care se desfăta căpătau în gura lui un gust de cadavru.

– Minunat! exclamă Aurelius. În clipa aceea, Castor își făcu apariția, anunțând-o cu o expresie mohorâtă pe musafira îndelung așteptată.

Grecoaica apăru în cadrul ușii cu toată strălucirea elegantei sale. Și de data aceasta, părul era strâns doar cu panglica neagră care îi înconjura fruntea și ajungea la ceafă, legându-i strâns părul.

Un peplum antic, cu o croială care nu se mai vedea de mult timp la Roma, cobora de pe umeri în cute fine, întrerupte sub sâni de o centură perfect asemănătoare cu panglica de pe cap. Era imaginea simplității și a armoniei.

Aurelius sări în picioare și făcu prezentările.

Servilius rămase fermecat din primul moment, în timp ce neîncrezătoarea sa jumătate o examina cu atenție pe noua-venită ca pentru a-i descoperi vreun defect ascuns cu abilitate: o privire plină de invidie îi fu de-ajuns pentru a compara complicata sa perucă făcută din păr indian cu pletele mătăsoase ale Mnesaretei, care nu avea nevoie de artificii ca să abată asupra ei mângâierile unei mâini de bărbat.

„Are, totuși, riduri", se consolă, răutăcioasă, în sinea ei. „Și chiar dacă pare o fetișcană, probabil că are mai bine de patruzeci de ani.

Enorma cucoană, pe care vârsta nemiloasă aproape că o dublase, și nu prea uniform, nu reușea să le ierte pe rivalele capabile să-și păstreze prospețimea de-a lungul anilor. De aceea o acoperi pe musafiră, păstrându-și în suflet ranchiuna, cu complimente de tot felul și cu nenumărate gesturi amabile.

– Prietena mea, îi explica în acest timp Aurelius Mnesaretei, mă ajută să anchetez cazul despre care ți-am povestit și a aflat de la mai mulți medici o mulțime de

soluții pentru avort. Aș ține mult să aflu părerea ta: sunt convins că ne-ar putea ajuta pentru a-l găsi pe cel vinovat de moartea sărmanei Dina.

Grecoaica ascultă explicațiile întortocheate ale Pomponiei cu o amabilitate olimpiană. „O găsesc odioasă", reflecta în acest timp matroana. „Și când te gândești că Aurelius al nostru pare vrăjit de ea!". Soțul ei, în schimb, aflându-se în fața grațioasei doctorițe, își schimbase părerea despre întreaga breaslă medicală și nu aștepta decât clipa în care vorbăreața sa consoartă avea să tacă, pentru a înșira o serie de dureri care păreau să-l fi asaltat pe neașteptate.

– Da, într-adevăr, urzica și vinul de Cerinia pot avea oarecare efect, preciza în acest timp Mnesaretes. Vinul acela se face din plante care cresc într-o strânsă simbioză cu spânzul ale cărui calități terapeutice sunt bine cunoscute. Le recomanda chiar Aspasia din Milet cu multe secole în urmă.

– Cine, Aspasia care a fost iubita lui Pericle? o întrerupse Servilius, dornic să arate cât de cult era.

– Nu, alta, îl dezamăgi grecoaica, zâmbind. Bravul cavaler, roșu ca racul la față, nu mai îndrăzni să spună ceva și-și căută consolarea într-o bucată uriașă de anghilă cu sos.

– Este evident că fata a intrat pe mâinile vreuneia dintre vindecătoarele acelea, pe jumătate vrăjitoare, care tratează bolile cu amulete și formule magice. Necazul este că uneori ele mai iau în mână și câte un bisturiu!

– Știți că Musonius Rufus le îndeamnă pe femei să nu mai avorteze? îi întrebă Servilius pe cei de față, citând spusele unui filosof pe care și Aurelius avusese cândva ocazia să-l studieze.

– Da, istoricii nu văd cu ochi buni întreruperea sarcinii, dar mie mi se pare ceva ciudat aici: toată lumea

știe că fătul devine ființă omenească abia prin actul nașterii. Nu este, oare, adevărat că sufletul, suflul vital, este aerul care pătrunde în plămânii copilului în momentul despărțirii de trupul mamei? îi răspunse Mnesaretes.

– Dar ce tot spui, Servilius? Ar fi cu totul absurd să considerăm embrionul ca o ființă umană propriu-zisă! interveni Pomponia, scandalizată. Din punctul acesta de vedere, până și precauțiile pentru a evita sarcina ar trebui evitate!

– Este exact ce susțin unii dintre evrei. Gândește-te că în scrierile lor sfinte se povestește cum Dumnezeu l-a pedepsit pe un anume Onan care-și răspândea sămânța fără rost, precizează Aurelius.

– Nemaipomenit! exclamă matroana. Dar nu te mai miri dacă te gândești la tot ce interzic evreii... Este incredibil cum se distrează complicându-și viața. Toate mâncărurile acelea impure, repausul săptămânal...

– Ia nu mai vorbiți atâta despre evrei! interveni Servilius. Avem aici pe cineva care vine din Pergam, unul dintre cele mai frumoase orașe ale lumii! Povestește-ne despre orașul tău!

– Pergam... suspină Mnesaretes. Cum să-l descrii? Altarul lui Zeus și al Atenei, Sanctuarul Demetrei, terasele gimnaziului... și, mai presus de toate, templul lui Asclepios, Esculap al vostru, zeul medicinii. Bulevardul care duce acolo are o lățime de optzeci de coți, astfel încât poată fi parcurs de mulțimea pelerinilor care sosesc în fiecare zi a anului. Ajunși la altarul Hygeiei, protectoare a sănătății, credincioșii cu diferite boli se lasă în voia somnului sacru și deseori se trezesc vindecați.

– Este posibil așa ceva? întrebă scepticul Aurelius, incapabil să creadă în miracole.

– Te asigur că este adevărat, afirmă cu o expresie plină de gravitate Mnesaretes. Aceasta și pentru că mulți dintre suferinzi nu sunt loviți de o afecțiune fizică propriu-zisă, ci de ceea ce noi numim boli ale psihicului. Sunt oameni neliniștiți, de exemplu, care simt crampe în partea de sus a stomacului, copii speriați cândva, chinuiți de o febră inexplicabilă, chiar și paralitici pe care mintea – și nu picioarele – îi împiedică să meargă. Pentru toți acești oameni, credința are o mare putere de vindecare: vin la sanctuar, se roagă, cred... și unii, chiar dacă nu toți, pleacă de acolo cu sănătatea mult ameliorată.

– Imposibil! comentă Aurelius, încă neîncrezător.

– Nu este un miracol, senatorule, cel puțin nu în sensul în care crede toată lumea. Plini de speranță, credincioșii se adresează zeilor și ei înșiși sunt autorii propriei vindecări, îndepărtând din sufletele lor motivele care fuseseră cauza apariției unor simptome dintre cele mai ciudate.

– Bine, dar atunci, cineva, convins că a comis o fată pe care Zeii ar putea-o pedepsi cu boală și cu moarte, s-ar putea îmbolnăvi cu adevărat!

Aurelius se gândea la Dina, la mileniile de tradiție ebraică în care zeul coborâse din ceruri pentru a-i pedepsi el însuși pe păcătoși.

– În teorie, da... fu de acord Mnesaretes, căzând pe gânduri. Am întâlnit, într-adevăr, unele cazuri în care convingerea foarte intensă că se făcea vinovat de ceva îl împingea pe pacient să se pedepsească el însuși cu dureri pe care medicina nu le putea explica.

– Dar adevăratii bolnavi, cei atinși de epidemii și de infecții?

– De aceia ne ocupăm noi, medicii. La Pergam este una dintre cele mai bune școli de medicină din lume,

vestită aproape ca Muzeul din Alexandria. Acolo aș vrea să plec într-o bună zi, la Alexandria, mărturisi grecoaica.

Patricianul o asculta, nedumerit: o femeie la Muzeul din Alexandria... Nu pentru că n-ar fi fost posibil, mai fuseseră femei pe acolo... dar era greu, îngrozitor de greu, mai ales pentru o persoană care se încăpățâna să ajute sclavi și săraci, în loc să se învârtă printre personaje influente. Doar alinând suferințele, închipuite sau nu, ale unor matroane bogate ar fi putut face carieră, nu ținând un cabinet modest într-un cartier rău famat.

Aurelius zâmbi cu condescendență. Muzeul era doar un vis; viitorul Mnesaretei era Urbea și nu, cu siguranță, Orientul cu prejudecățile lui misogine. Cu ajutorul cât de mic al unei persoane de vază... Totul are un preț, gândea senatorul, și el ar fi convins-o..

Când musafirii plecară, insistă ca ea să mai rămână. Era bogat, nobil, influent și, printre altele, cu o înfățișare demnă de luat în seamă: ce și-ar fi putut dori mai mult grecoaica aceea ciudată?

De la postul său de pândă dintre coloanele peristilului, Castor văzu cum femeia îl refuza politicos amfitrion.

– Știi pe cineva, Paris, care să aibă nevoie de un secretar grec priceput la toate? îl întrebă posomorât pe administratorul care se oprise lângă el ca să vadă scena.

Cei doi vechi dușmani, uniți prin nefericirea care-i lovise, priviră cu sufletul plin de presimțiri sumbre la stăpânul lor care, rușinat, o conducea pe Mnesaretes către ieșire, smulgându-i cu greu promisiunea unei noi întâlniri.

XI

Cu unsprezece zile înainte de Calendele lui octombrie

Senatorul Statius se întorcea în cartierul de peste Tibru. Biletul care părea să anunțe fuga fetei de acasă, amenințările lui Flavius, hotărârea lui Rubellius de a se lăsa circumcis... se putea ca unele răspunsuri la toate acestea să se găsească acolo, în mahalaua evreiască. Castor mai cercetase din nou, travestit în negustor alexandrin, dar nu reușise să găsească vreo urmă a noului convertit în comunitățile israelite ale capitalei.

Și totuși, nu era ușor pentru cineva să adere la religia mozaică: foarte atenți la tradițiile lor, evreii nu căutau să facă prozeliți și, înainte de a accepta printre ei un adept, îl supuneau unei perioade îndelungate de ucenicie. Dar nimeni nu auzise de Rubellius...

Pe de altă parte, convingerea lui Mnesaretes că ar fi fost greu ca un medic să dea greș cu o asemenea intervenție, îl făcea să se îndrepte din nou către casa în

care trăise Dina. De ce să-și închipuie că ar fi existat o fantomatică *saga*, când fata trăia sub același acoperiș cu o bătrână care, orice s-ar fi spus, fusese mulți ani singura sa prietenă și sfătuitoare? Ar fi fost fără sens să caute în alte părți, înainte de a fi cercetat atent mai pe-aproape: s-ar fi putut ca explicația dramei să se afle chiar acolo, la câțiva pași de locul în care murise Dina.

Prin forța lucrurilor, bănuiala cea mai puternică se îndrepta asupra doicii... dacă n-ar fi ținut seama de cuvintele acelea rostite în grecește! Dar, de fapt, vorbise în grecește tânăra aceea pe moarte? Cât de mult putea pune bază pe mărturia lui Mordechai, distrus de durere? „Păstrează-ți calitățile frumoase pe care le ai" sau cam așa ceva... O frază fără sens, într-o limbă de care Dina nu avea habar...

Înainte de a afla de Rubellius, Aurelius se gândise chiar că fata era iubita unui oriental, doar că... Era atât de modern acum să vorbești despre dragoste în grecește... Putea fi vorba despre o formulă pe care însuși Rubellius să i-o fi spus-o, un fel de poreclă sau poate o parolă, un semnal pentru momentul în care ea avea să fugă de acasă.

Patricianul se învârtea prin jurul casei lui Mordechai, cărând într-o mână un urcior mare cu hidromel ca să-i ușureze întâlnirea cu bătrâna bețivă. Alesese special ziua aceea, fiind convins că o va găsi singură.

Mai întâi bătu la ușă. Nimic: ca de obicei, ușa era zăvorâtă. Șula nu ieșea niciodată din casă, după cum îi spusese prietenul lui... era foarte probabil să stea închisă în camera sa, ca și cum n-ar fi fost acasă.

Aurelius măsură din ochi înălțimea la care erau ferestrele și, după ce se asigură că nu-l vedea nimeni, se cățără sprinten pe balconul din lemn care înconjura

clădirea. Camera doicii trebuia să fie la primul etaj: obloanele erau închise, dar senatorul le zgâlțâi de mai multe ori cu putere, convins că, mai devreme sau mai târziu va primi un răspuns.

În cele din urmă i se păru că aude un zgomot înăuntru și, la o ferestruică de alături, putu zări pentru o clipă un ochi urduros, încețoșat de vin.

Aurelius ridică în față, ca un fel de permis de trecere, urciorul cu hidromel și, puțin câte puțin, oblonul se deschise cu totul.

Senatorul avu grijă ca bătrâna să nu înhațe vasul cu băutură și încercă să scoată ceva de la ea.

– Ce i-ai făcut lui Dina? o întrebă el pe un ton poruncitor.

– Nimic, nu i-am făcut nimic.

– Minți! strigă Aurelius, apucând-o de poala hainei și trăgând-o ușor. Cine știe dacă bătrâna era conștientă în clipele acelea de moartea fetei pe care o crescuse de mică?

– Nu-i vina mea că nu a mers! behăi Șula, smiorcăindu-se.

Un fior rece, ca de gheață, trecu pe spinarea patricianului.

– Ce n-a mers? întrebă el cu glas sugrumat de emoție.

– Știu că nu trebuie să facem așa ceva: Domnul a spus să nu ne închinăm la chip cioplit... dar nu era decât o biată amuletă! Și-a scos-o de la gât și de asta n-a avut efect.

– Ce amuletă? întrebă romanul, dezamăgit, iar încordarea din urmă cu câteva clipe, când credea că este pe cale să descopere adevărul, începea să se risipească.

– Era un talisman, un săculeț din piele de căprioară, având înăuntru doi viermi din aceia care se pot găsi în capul tarantulelor. Îl cumpărasem pentru Dina a mea, din economiile mele, de la o vrăjitoare: toată lumea știe că în

capul acelui păianjen păros trăiesc niște viermi care, ținuți pe piept, împiedică o femeie să rămână însărcinată. Dar ea probabil că nu l-a purtat... prostuța aceea nu credea în lucruri din astea... și nu este vina mea că a rămas gravidă!

– Vasăzică știai de copil, mincinoasă bătrână! strigă la ea Aurelius. Și ai ajutat-o să scape de el, nu-i așa? Ce i-ai dat să bea? Sânge de șarpe? Venin de năpârcă?

Înspăimântată, bătrâna făcu un gest de apărare.

– Sau ai folosit acul acela lung... Patricianul se îngrozi gândindu-se la gingașa Dina care încăpuse pe mâinile tremurânde ale unei beținane.

– Nu, stăpâne, nu! gemu Șula, aruncându-se la pământ și încercând să-i cuprindă genunchii. Este adevărat, am încercat s-o ajut... dar asta a fost mai înainte... înainte ca ea să se hotărască să țină copilul!

– S-o ajuți, nu? n-o lăsă patricianul. Cum?

– Am trimis-o la vrăjitoarea care-mi vânduse amuleta... dar să nu-i spui lui Modrdechai, m-ar alunga din casă. Sunt o sărmană bătrână și nu mai am pe nimeni pe lume: cine mi-ar mai da ceva să mănânc?

– De bătut vrei să spui! Hai, vorbește-mi de *saga* aceea, repede!

– O cunoșteam de mama ei... prezicea viitorul. Când sărmana Rașela s-a prăpădit, am rămas singura femeie în casă și, la evrei, nu este bine ca un bărbat văduv să trăiască singur. În tinerețe eram destul de frumoasă, n-o să mă crezi... Și mă numeam Șulamit, ca frumoasa Sulamita care a ușurat bătrânețea lui David, Messia al nostru. Speram ca, trăind sub același acoperiș, într-o bună zi, stăpânul să... Este adevărat, nu mai eram o fetișcană, dar și el avea o vârstă, așa că nu putea pretinde mai mult de la viață. Dar timpul trecea, iar eu rămâneam tot o servitoare,

un fel de mobilă din casă cu care te-ai obișnuit atât de mult încât nici n-o mai iei în seamă. Atunci, m-am gândit să fac ceva... Auzisem vorbindu-se despre o vrăjitoare priceputâ: lumea spunea că poate să facă adevărate minuni. M-am dus la ea și a încercat să mă ajute. Din păcate, aștrii nu-mi erau favorabili. Nici filtrul de dragoste nu a avut vreun efect asupra lui Mordechai. Așa s-a făcut că, din disperare, am început să beau.... Dar, în tot acest timp, mergeam la vrăjitoarea aceea, căpătasem obiceiul acesta, era momentul pe care-l așteptam toată săptămâna. Singura mea bucurie. Mai apoi, *saga* a murit și fiica ei i-a luat locul. De la ea am cumpărat amuleta cu pricina...

– Și tot la ea ai trimis-o pe Dina!

– Da, dar asta s-a întâmplat la început, când încă mai voia să scape de copil. Mai târziu s-a răzgândit: se hotărâse să fugă de acasă cu iubitul ei.

Biletul! Înseamnă că Dina îi cerea tatălui său s-o ierte pentru că fugea cu Rubellius...

– Când voia să plece?

– Chiar în noaptea aceea... dar seara era deja moartă.

– Cum o cheamă pe *saga*?

– Erofila. Are o prăvălie lângă Portus Vinarius.

Aurelius își spuse în sinea lui: dacă tinerii se hotărâseră să fugă, era evident că Rubellius o aștepta pe Dina într-un loc anume și probabil că întârzierea ei îl pusese pe jar. Doar dacă nu cumva el era răspunzător pentru dispariția ei... Între timp, Șula își revenise și în privirea ei tulbure de beție apăruse o umbră de îngrijorare.

Aurelius ridică urciorul cu hidromel și-l legănă ca pe o momeală în dreptul ochilor ei.

– După ce s-a întâmplat nenorocirea el n-a îndrăznit să apară prea curând... Ea îl sfătuise s-o aștepte, orice s-ar fi

întâmplat. Nu era prima oară când își schimbau planurile în ultima clipă: Dina, sărmana de ea, era mereu supravegheată de Eleazar acela, bănuitor peste măsură. În cele din urmă, însă, băiatul n-a mai răbdat și a intrat în casă, în timp ce Mordechai era plecat.

– Când? întrebă romanul, ținându-și răsuflarea de emoție.

– La două zile după aceea... nu, poate, după trei... nu-mi mai aduc aminte. O așteptase atâta... se temea ca nu cumva ea să se fi răzgândit. Privirea bătrânei deveni răutăcioasă. I-am spus că Dina murise: a rămas stană de piatră. Totuși, nu prea-i pasă nemernicului! declară ea cu asprime, întinzând apoi mâna spre urciorul cu hidromel.

Plictisit s-o mai țină așa, Aurelius i-l dădu. Doica bău cu lăcomie și în scurt timp efectul licorii o făcu mai vorbăreață.

– L-am alungat cu papucul și, când a sosit Eleazar...

– Eleazar! exclamă alarmat Aurelius. Sper că nu i-ai spus nimic despre Rubellius! Acela este în stare să-l ucidă!

– Cum să nu-i spun? A trecut o săptămână de-acum... Dar ce importanță mai are? Dacă-l ucide, va fi un *goy* mai puțin pe fața pământului, bolborosi Șula, ocupându-se în continuare de băutură.

Publius Aurelius coborî în fugă scărița de lemn și ajunse rapid în piață.

Casa lui Eleazar nu era departe și se grăbi, deși știa că nu-l va găsi: fanaticul acela nebun probabil că îl căuta deja pe Rubellius.

Ușa era zăvorâtă. Fără să-i pese că putea fi văzut de vecini, senatorul o împinse zdravăn cu umărul. Ușa cedă imediat: tânărul evreu nu era atât de bogat încât să-și protejeze avuția cu o încuietoare mai solidă.

În cameră plutea un iz neplăcut de spațiu închis.

Peste tot erau împrăștiate haine de tot felul, evident scoase în mare grabă dintr-o ladă deschisă aflată pe podea.

Printre așternuturile de pe pat, lângă un *tallit* pentru rugăciune, cu dungi albe și negre, teaca unui pumnal, goală, era un mesaj explicit al morții.

– Erofila? Sigur că o cunoaștem! exclamă râzând un hamal și, după ce-i anunță pe tovarășii săi de muncă, se oferi să-l conducă.

– Vin din toate părțile, să știi... nu trebuie să te rușinezi; se poate întâmpla oricui, mai devreme sau mai târziu.

Aurelius îi încuviință spusele, cu o expresie potrivită cu o asemenea împrejurare, fără a avea nici cea mai mică despre ceea ce voia să spună muncitorul.

– Uite, aici este: îți doresc noroc, îi ură tânărul, primind câțiva bănuți drept răsplată. Și, când o să fii sănătos, am niște locuri grozave unde te-aș putea duce... o să vezi! îl încurajă cu o palmă zdravănă pe spate.

– Hai, vino încoace! Vino! Ești încă tânăr... în câteva zile se rezolvă totul!

Urmând îndemnul vocii care îl invita, patricianul, neîncrezător, coborî scara îngustă din lemn care dădea într-o bojdeucă ascunsă de ochii trecătorilor cu o perdea ponosită.

– Hai, intră! N-ai de ce să te temi!

Aurelius înaintă prin penumbra dinăuntru, încercând să vadă cine îi ura un bun venit atât de călduros.

Pereții încăperii erau acoperiți de rafturi pline de amulete și statuete. Pe o măsuță care avea pe ea, sculptate rudimentar, semnele zodiacului, erau îngrămădite zeci de ilustrații pornografice, dintre cele mai obscene pe care le văzuse vreodată patricianul.

Mergând în direcția din care venise vocea, Aurelius se aplecă pentru a trece de o ușiță și lovi cu capul lampa în formă de falus care atârna dintr-o grindă a tavanului. Ridicând ochii, văzu deasupra capului o întreagă pădure de felinare asemănătoare.

– Hai, hai, pentru Erofila nu există secrete!

O femeie corpolentă, înfășurată într-o mantie pe care, în anii de glorie, fuseseră brodate cu fir de mătase constelații și simboluri astrologice, acum tocite și greu de descifrat, îi veni în întâmpinare cu o bunăvoință maternă.

Patricianul dădu să spună ceva, dar un gest al femeii îl făcu să tacă.

Oarecum îngrijorat, Aurelius văzu chiar sub nasul său două mamele uriașe balansându-se neîncetat într-un ritm amețitor care, în intenția magicienei ar fi trebuit să fie provocator.

– Nu-i nevoie să spui nimic! Erofila știe deja totul! Aștrii m-au anunțat că sosești și sunt aici ca să te ajut! Din ce în ce mai surprins, senatorul o ascultă cu precauție. Sunt chiar și tineri mai virili, în floarea vârstei, care au anumite necazuri... Dar nu te speria, am deja pregătit leacul! Spune-mi, cu cine s-a întâmplat ultima oară?

– Ce să se întâmple? întrebă Aurelius care, destul de scârbit, începea să-și dea seama de încurcătura în care se afla.

– Ei, zeul Priap mai face uneori și glume proaste. Invidios pe frumusețea muritorilor, îi pedepsește lăsându-i fără vlagă tocmai în cele mai frumoase momente. Pariez că nu i-ai adus ofrande în ultima vreme, continua să sporovăiască femeia. Bunăvoința zeilor trebuie întreținută mereu! Uite, pentru cinci assoși îți pot oferi această rugăciune specială, turui ea, întinzându-i un sul de papirus.

Vine din Egipt și nu este cunoscută decât de adepții lui Toth, marele zeu care ne dă puterea ghicitului. Iar aceasta este o poțiune magică fără egal: nu dă greș niciodată. Doar zece assoși și rezultatul este garantat. Ia-o cu câteva minute înainte, spunând și rugăciunea: femeile vor fi peste măsură de mulțumite. Vei fi ca Zeus cu Europa, Marte cu Venus, taurul cu Parsifal... Se spune că însuși Minos ar datora acestui praf faima sa de neîntrecut amant!

– De fapt, eu...

– Nu trebuie să te rușinezi, tinere! Stelele mă anunțaseră deja că eram cea sortită să-ți rezolv problema!

Amețit și încurcat, Aurelius își impuse să n-o contrazică, sperând ca nimeni, dar absolut nimeni, să nu-l fi văzut pe când intra în vizuina vrăjitoarei: anii în care se străduise cu atâtea eforturi să-și făurească faima solidă de amant perfect printre matroanele capitalei ar fi devenit zadarnici într-o singură clipă.

– Aș vrea, de fapt, să aflu câte ceva despre o fată... una care a venit aici pentru a scăpa de o sarcină. O trimisese o anume Șula.

– Șula! Era o clientă foarte bună a mamei mele. Și mi-o amintesc și pe fetița aceea. S-a întâmplat acum două luni...

– Ce i-ai dat?

– Un filtru pentru fecunditate și unul pentru păstrarea iubitului.

– Dar dacă voia să avorteze!

– Erofila nu ajută femeile să avorteze. Mă aflu sub protecția Marii Mame care face să crească recoltele și pântecele femeilor: aș ofensa-o dacă aș ucide un germen de viață. Zeița mi-a dat puterea de a trata impotența și frigiditatea; filtrul făcut de mine nu dă greș niciodată: doar șapte assoși, plătit și mulțumit! Dacă mama dorește

să aibă un băiat, trei assoși în plus, încheie vrăjitoarea.

– Bine, Erofila, mulțumesc, o să iau leacul acesta, o asigură Aurelius, dezamăgit, după care plăti și dădu să plece.

Vrăjitoarea, însă, nu-l lăsă să plece și înaintă spre el unduindu-și șoldurile.

– Ascultă, frumosule, ca să fii mai sigur... de ce nu încerci chiar acum poțiunea? Îl pot invoca pe Priap ca să aibă efect. Mulți clienți și-au rezolvat necazurile mai întâi cu mine. Erofila este binecuvântată de Venus! Doar un sestert în plus!

Uluit, Aurelius își înălță privirile spre cer.

– Îți sunt recunoscător pentru oferta ta atât de generoasă, dar acum mă doare cumplit capul. Și, de altfel, nici nu am un sestert, minți.

– Ești un băiat nespus de simpatic, ciripi Erofila, venind ca o pisică și mai aproape de el. Parcă îmi vine să te lecuiesc gratis.

– Sunt mișcat, dar nu pot... trase de timp patricianul, căutând în grabă o scuză credibilă. Am făcut o promisiune zeiței Venus: am jurat că nu voi încerca din nou până când nu-i voi aduce ca sacrificiu o porumbiță albă.... Trebuie să păstrezi mereu bunăvoința zeilor, ai spus-o chiar tu. Facem așa: mă duc la templu, duc porumbița și apoi mă întorc, promise el încurajator, ieșind în mare grabă din maghernița vrăjitoarei.

– O porumbiță? Doar șase assoși! îi strigă din urmă femeia, în timp ce el dispărea dincolo de colțul străzii cu capul plecat, sperând din toată inima să nu fie recunoscut de cineva.

XII

Cu zece zile înainte de Calendele lui octombrie

După o noapte aproape nedormită, Publius Aurelius umblase mult timp prin oraș, peste măsură de nemulțumit.

În povestea asta, prea multe lucruri nu se potriveau. Reușise de-acum să reconstituie cu oarecare precizie mișcările făcute de Dina: fata încercase să evite sarcina cu ajutorul amuletei stupide primite de la Șula. Apoi, rămânând gravidă, se dusese la Erofila, unde, dacă vrăjitoarea spusese adevărul, nu rezolvase nimic.

Îndată după aceea, poate sfătuită de cineva de la lupanar, ajunsese la Demofontes, dar nu avusese nici măcar curajul de a intra în cabinetul lui.

Etapa următoare fusese cabinetul lui Mnesaretes și aici găsise, în sfârșit ajutorul dorit. Se înțeleseseră, prețul avea să fie rezonabil... în acel moment, însă, ceva o făcuse să renunțe, probabil promisiunea iubitului de a se căsători cu ea. Mai apoi, Rubelius avusese parte de refuzul categoric al tatălui său și poate că Dina făcuse pasul înapoi, dându-și

seama că nici în ruptul capului familia lui Decimus n-ar fi acceptat-o... Poate că, disperată, s-a hotărât să avorteze imediat, fără a mai aștepta intervenția hotărâtă cu doctorița grecoaică, și să se mărite cât mai repede cu Eleazar...

În sfârșit, tragedia, dispariția lui Rubellius, setea de răzbunare a logodnicului evreu... Eleazar era deja pe urmele omului care îi distrusese viața. De ce, oare, Aurelius îl compătimea pe băiatul acela viciat care îi dăduse atâtea iluzii sărmanei Dina? De ce simțea acea disperată nevoie de a-l găsi pentru a nu-l lăsa să cadă pradă pumnalului din mâna lui Eleazar? Cu ceva timp înainte, văzuse în tânărul roman un profitor nerușinat, capabil să părăsească în nefericirea ei fata pe care o sedusese. Acum, însă, și-l imagina într-o nesfârșită așteptare, gândindu-se la femeia pe care o iubea și care, fără să-i spună nimic, se pregătea să-l părăsească....

Dar Șula spunea că acea copilă pe care o crescuse se hotărâse să păstreze copilul... Și probabil că era adevărat, altfel de ce nu s-ar mai fi dus la operația programată cu Mnesaretes?

Și dacă, totuși, s-a dus; dacă, împotriva oricăror aparențe, intervenția grecoaicei ar fi eșuat, de ce, atunci, ea nu recunoștea? Era și ea o biată ființă umană care putea greși, la fel ca toată lumea.

Sigur că da... Mnesaretes ar fi putut greși o operație, dar să-și acopere vina refuzând să-i acorde victimei primul ajutor, asta nu putea cu nici un chip să creadă... Și dacă, în schimb, cea care mințea era Erofila? Povestea cu binecuvântarea primită de la zeița fecundității... vrăjitoarea nu părea să fie omul care să-și facă prea multe scrupule. Și totuși, patricianul nu și-o putea închipui nici măcar pe ea în stare să arunce în stradă o fată pe moarte: vulgară, slobodă la gură, ușuratică, dar criminală nu!

Crimă. *„A fost ucisă...* ". Șula se prefăcuse deja o dată că era proastă, demonstrându-se mai apoi mult mai lucidă decât ar fi vrut să pară.

Să știe ea mai multe despre toată această dramă? Bătrâna avea aerul că nu-și aduce aminte nici măcar fraza imprudentă spusă la beție...

Și, apoi, existau și alte posibilități. Demofontes, de exemplu, și Oppia însăși, care fusese moașă în tinerețe. Dina se ducea deseori la lupanar, pentru a se întâlni cu Rubellius: n-ar fi fost nimic mai ușor decât ca Oppia să dea o mână de ajutor pentru a rezolva problema.

Aurelius privi în jur. Tot umblând gânditor prin oraș, făcuse un drum destul de lung și în clipa aceea cobora panta Capitoliului, către Forum.

Plin de furie, se hotărî să traverseze în grabă piața aglomerată la ora aceea, pentru a nu fi recunoscut de vreun petiționar cu cine știe ce fleac de rezolvat.

Cu capul în piept și un aer foarte preocupat, putu să ajungă fără probleme la templul Dioscurilor, dar în fața marii librării a fraților Sosius un vânzător zelos crezu de cuviință să-l salute în gura mare pe unul dintre cei mai buni clienți ai săi:

– *Ave*, senator Statius!

Aurelius îi făcu semn imediat să tacă și, pentru o clipă crezu că scăpase neobservat.

Dar, vai, numele atât de faimos, pronunțat de glasul răsunător al librarului atrăsese deja atenția mulțimii.

– Aurelius! Te caut de mult timp! îl opri în loc un cavaler care îi era dator până peste cap. Vreau să-ți propun o afacere nemaipomenit de avantajoasă!

– Nobile stăpân... gemu un libert bătrân, mereu la ananghie, trăgându-l de mânecă.

– Publius, comoara mea! striga între timp din depărtare o curtezană la modă de ale cărei servicii patricianul nu fusese deloc mulțumit.

La un moment dat, în mulțimea aceea de solicitanți, Aurelius remarcă îngrozit figura ca de strigoi a lui Lentulus care încerca să-l înșface cu o mână scheletică, scoasă ca o gheară dintre cutele togii.

– Statius! Pe unde te-ai ascuns ieri în Curie? cârâia bătrânul pisălog. Am votat o hotărâre de o importanță capitală!

Lentulus era mult mai mult decât putea suporta patricianul în acea stare sufletească. Întorcând spatele mulțimii de petiționari, intră în librăria fraților Sosius cu iuțeala fulgerului și, luând-o pe ușa din spate, porni într-o fugă prea puțin glorioasă până ajunse în fața casei Vestalelor. Scoase un suspin de ușurare și-și ridică privirile către Palatin: pe colina aceea se hotărau destinele lumii, de acolo atotputernicul Cezar guverna întinsul imperiu. Sărmanul Claudius, se gândi patricianul: neluat în seamă și batjocorit timp de peste cincizeci de ani, se trezise, de la o zi la alta, în vârful puterii, ales împărat în pofida propriei voințe.

Aurelius și-l amintea din vremea în care era un simplu cetățean, ocolit de toată lumea, în ciuda marii lui inteligențe: se întâlniseră de multe ori în biblioteca lui Asinius Pollinus care, ca toate celelalte din Roma, era întotdeauna deschisă pentru public. Spiritul ascuțit al acelui cercetător aflat deja la vârsta maturității îl fascinase și tânărul devenise unul dintre puținii lui prieteni. Dar, de când învățatul camarad de lectură devenise divinul Cezar, Aurelius nu-l mai căutase: era orgolios și prefera să nu ceară niciun fel de protecție, pentru a trăi ca un om liber

și ca un cetățean roman obișnuit. Cu atât mai mult cu cât, dacă într-o zi ar fi avut cu adevărat nevoie să-i ceară ceva, cine știe dacă bătrânul infirm și-ar mai fi amintit de el... Erau atâția acum în jurul lui ca să-l aduleze.

Cufundat în asemenea gânduri, Aurelius ajunsese la colțul cu Via Appia. Lăsând în spate silueta prelungă a Circului Maximus, porni pe stradă: își amintea că Vicus Scauri începe de pe undeva, din stânga sa.

O găsi în cele din urmă și după câteva minte ajungea la lupanar.

Oppia nu păru mirată că-l vedea din nou, dar atitudinea ei deveni mai puțin amabilă îndată ce află că patricianul nu venise pentru fetele ei. Cumpărarea, de fapt „rechiziționarea" Polixenei făcuse deja ca patroana bordelului să fie destul de supărată pe magistrat: în plus, nu prea îi făcea plăcere aerul lui arogant. Dar, cum bine se știe, clientul are întotdeauna dreptate și era mai bine să-i facă întru totul pe plac, mai ales știind că senatorul Statius părea să se afle în cele mai bune raporturi cu acel fermecător prinț din Alexandria...

– Rubellius este aici? întrebă Aurelius, fără nici un fel de introducere.

Codoașa aruncă o privire lungă și pofticioasă către punga plină a patricianului.

– Nu te aștepta la nicio răsplată, femeie, o avertiză el. Este deja prea mult că nu te-am trimis la Mamertinus!

Teama de înspăimântătoarea închisoare o făcu pe lungană să tresară, așa că se hotărî de îndată să colaboreze.

– Nu, răspunse prevăzătoare, lăsând fraza neterminată.

– Știu precis că a stat la tine în ultimele zile, îi comunică senatorul.

Oppia cântări în gând poziția socială și influența bărbatului din fața ei: da, era un om care putea să-i dea mari bătăi de cap; era mai bine să renunțe la discreția tipică a meseriei sale și să răspundă sincer.

– A fost aici, dar a plecat de câteva zile.

– Ți-a spus unde se duce?

– Nu, dar un servitor l-a auzit întrebând când pleacă o corabie spre Ostia.

Ostia. Să vrea Rubellius să se îmbarce ca să fugă în vreo țară îndepărtată?

– De câte ori a venit aici cu fata?

– De multe ori, nobile senator, de multe ori... era atât de îndrăgostit! Eu îi dădeam o cămăruță din spate: mă înduioșau cei doi porumbei!

Mai ales că plăteau fără să crâcnească, gândi Aurelius.

– Prietenul meu, Castor, spuse el folosindu-se de numele secretarului ca de o cheie magică, mi-a spus că, într-o vreme, făceai pe moașa. Cum se face că acum îți trimiți fetele la tâlharul acela de Demofontes?

– A trebuit să renunț, cu mulți ani în urmă... știi, un accident... , răspunse Oppia, arătându-i mâna dreaptă: trei degete erau, sau doar păreau, complet țepene. Nu știam cum s-o mai scot la capăt cu banii. Din fericire, printre clientele mele mai tinere erau vreo două cărora nu le-ar fi displăcut să-și rotunjească un pic salariul. Așa am început, cu două fetișcane, dar uite acum: bordelul meu este unul dintre cele mai cunoscute din Roma, încheie ea cu mândrie.

Patricianul apucă mâna femeii între mâinile sale, apoi, fără s-o avertizeze, îi înfipse o unghie ascuțită în buricul unuia dintre degete. Ea nici nu tresări măcar. Câteva picături de sânge i se prelinseră în palmă. Oppia îl privi nedumerită, dar nu îndrăzni să protesteze. Patricianul făcu un semn aprobator.

– Fă-mi o plăcere, senatorule, îl rugă umilă codoașa. Nu-i spune nimic prietenului tău grec despre mâna mea: nu și-a dat seama. Țin la el și n-aș vrea ca tocmai acest mic defect să...

Aurelius o privi uluit. În toată decrepitudinea ei, era caraghios că acea îngrozitoare arătare să-și mai facă probleme din cauza degetelor sale. Ar fi făcut mai bine să-și ascundă fața zbârcită, brațele descărnate și pântecul căzut. Dar așa era vanitatea feminină, gândi Aurelius: cine știe de câte ori Oppia pusese pe seama acelei infirmități greu de observat inevitabilele și amarele refuzuri la care era expusă din cauza vârstei și înfățișării sale...

E greu când îmbătrânești, mai ales dacă ești prostituată, își spuse el, în timp ce-i promitea solemn că va păstra cu strășnicie acest secret.

– Și ar mai fi ceva... Vreau să văd camera în care Rubellius o ducea pe fata aceea: Castor mi-a spus că sunt niște inscripții pe pereți.

– Da, da, amintirile tuturor perechilor de îndrăgostiți. Vino, te rog, să le vezi, sunt emoționante!

Cred și eu că te emoționează, codoașă bătrână: de pe urma lor ai făcut atâția bani, mai reflectă el în timp ce o urma pe coridor.

În cămăruță intra puțină lumină. Patul era din zidărie, acoperit doar cu o saltea subțire: cuplurile clandestine probabil că se mulțumeau cu puțin. Deasupra, o deschizătură în zid lăsa să treacă aerul și lumina în camera alăturată.

– O închiriezi și pe aceea? întrebă din curiozitate patricianul. Poate cineva i-a privit pe cei doi tineri...

– Nu, aceea este a unei fete care lucrează pe cont propriu. Îmi plătește pentru tot anul și vine numai când vrea ea.

– Nu știam că ții aici și prostituate libere.

– Doar pe ea, pentru că este deosebită: atrage o mulțime de clienți cu dansul ei. Bărbații, însă, și-i alege singură. Pe moment, preferatul este Flavius.

– „Femeia de aur", exclamă Aurelius, amintindu-și pe neașteptate de voluptuoasa apariție care-l impresionase în seara cu petrecerea.

– Da, așa îi spune lumea. De câteva zile n-am mai văzut-o, dar o să se întoarcă precis. Poate pleca și veni atunci când are chef, nu este legată de nici un contract.

– Arată-mi camera ei.

– Nu pot, este încuiată.

– Deschide-o!

– Numai ea are cheile.

– Hai, hai, doar nu vrei să mă faci să cred că nu ai un șperaclu cu care să poți deschide toate ușile din bordelul tău! Ce-ai face dacă un client s-ar simți rău? întrebă Aurelius, făcând să zornăie banii din pungă.

Lăcomia învinse toate scrupulele Oppiei.

– Vino, dar să nu spui nimănui: fac asta doar pentru că ești prietenul acelui prinț... Ai să-i spui că ți-am fost de folos, nu-i așa?

Cealaltă cameră era aproape la fel cu prima, cu diferența că lângă zidul despărțitor se afla un cufăr.

Aurelius trase de capac, așteptându-se ca lada să fie încuiată.

Dar nu era: mai multe măști minunate, din aur curat, erau aranjate în ordine, între suluri de stofe prețioase. În cămăruță se răspândi un miros puternic de ambră.

Patricianul scotoci printre mătăsurile fine. Pe fundul lăzii pipăi o suprafață curbă și netedă, iar degetele apucară o mică sferă. O studie cu interes, la lumina slabă care venea

din camera vecină: ambră și încă de cea mai bună calitate. Căutând mai bine, dădu peste alte două bile, mai mari decât prima, și peste o brățară, făcută și ea din ambră pură.

Închise cufărul, intrigat: acolo, înăuntru, măștile din aur, bijuteriile și mătăsurile formau o adevărată comoară. Și o prostituată oarecare o lăsase nepăzită, fără ca măcar capacul să aibă o încuietoare?

Înainte de a părăsi bordelul, Aurelius mai aruncă o privire în camera strâmtă a îndrăgostiților. Și văzu, într-un colț al pereților, lângă pat, o mică inimă în interiorul căreia două inițiale, un R și un D, se împleteau strâns.

XIII

Cu nouă zile înainte de Calendele lui octombrie

Demofontes alesese să îmbrace toga pentru a se prezenta în fața senatorului Statius: considera că era cazul să atragă atenția asupra demnității sale de cetățean roman, dobândită de curând împreună cu alți medici străini din capitală.

Aurelius îl primi, însă, în haine de casă, ca și cum vizitatorul ar fi fost un servitor de rând.

În picioare, în biroul patricianului, grecul era năpădit de o sudoare rece. Când își văzuse chiria dublată, fiind amenințat că, dacă nu plătea, avea să fie evacuat imediat din luxosul său apartament, își dăduse seama că, probabil, ceva nu era în regulă: și totuși, nu uitase să treacă la intervale regulate pe la Miniciones și să-i dea un bacșiș consistent pentru a-i menține scăzută chiria, urmând ca acesta să-și recupereze diferența pe seama chiriașilor de la celelalte etaje...

Abia când temutul senator se îndură să-și îndrepte privirile către el, Demofontes începuse să priceapă: își

amintea figura aceea aspră, uscățivă, ochii aceia pătrunzători... ultima oară când îi văzuse, priveau cu umilință în jos. Și el poruncise să fie dat afară cu forța, crezându-l un zdrențăros oarecare! Urât acest obicei al magistraților romani de a merge peste tot, travestiți, ca să-i zăpăcească pe oamenii cumsecade...

Ochii care îl priveau țintă acum nu aveau nimic umil, ba chiar exprimau o severitate autoritară care nu prevestea nimic bun.

– Așadar, Demofontes, ai venit din cauza noului contract?

– Nobile senator, îmi ceri jumătate din ceea ce câștig...

– Dacă nu aveai bani, de ce nu ai ales o casă mai modestă? îi răspunse Aurelius, îngânându-l.

– Minuciones mă asigurase că...

– Administratorul meu, după cum poate știi, s-a schimbat: acum este Probos, cel pe care tu l-ai refuzat când ți-a cerut un medicament pentru îngrijirea unui copil...

– Dar, nobile senator...

– Nici un dar. Ai aici noul contract. Dacă-ți place, îl semnezi, altfel te muți: Roma este plină de bordeluri și, pe lângă ele, îți va fi ușor să deschizi un cabinet tocmai bun pentru prostituate!

– Nobile senator, eu...

– Nu te-am chemat ca să vorbim despre apartamente. Spune-mi câte ceva despre colega ta din Pergam, cea care ține un cabinet pe la tine prin cartier. O cunoști? Ai întâlnit-o vreodată?

– Nu, doar am auzit de ea, bolborosi Demofontes, evaziv.

– Ai auzit numai? Asta-i ciudat, căci se spune că este cea mai mare concurentă a ta. Se spune că ți-a luat o mulțime de clienți!

– *Puah!* Este o moașă, o *saga*, bună doar pentru oameni de nimic! Dac-ar trebui să mă tem de toate ghicitoarele și tămăduitoarele din cartier... Niște comprese și o duzină de formule magice: astea sunt toate tratamentele ei. Eu să mă tem de concurența ei? Glumești! Sigur, este mai conștiincioasă decât alte moașe, recunosc; de câteva ori, eu însumi i-am trimis câțiva bolnavi... n-am timp să mă ocup chiar de toți! Așa că, atunci când vine la mine vreo femeie cu probleme mărunte, prefer s-o trimit la ea, asta și ca să nu profit de oamenii săraci. Fata aia nu poate avea, desigur, tarife ca mine: se mulțumește cu câțiva assoși, doi pui de găină și gata!

– Zici că Mnesaretes ar fi o *saga*, o tămăduitoare bună doar pentru oameni din popor...

– Da, și este destul de bună ca moașă, în general, dar nimic mai mult.

– Dar ce poți să-mi spui despre operațiile chirurgicale pentru care este atât de cunoscută?

– Legende, povești de-ale plebei! Le cunosc eu bine pe tămăduitoarele astea! Mai întâi îi turuie pacientului despre gravitatea nemaipomenită a bolii, apoi intervin cu două sau trei prafuri și, când simptomele dispar, răspândesc peste tot zvonul că a fost un miracol... Dar crezi că, dacă ar fi atât de bună, ar rămâne în văgăuna aia puturoasă ca să-i îngrijească pe sclavi și pe hamali?

– Înțeleg, Demofontes: tu câștigi mult mai mult, prin urmare ești mult mai bun. Și sunt mulțumit că tu câștigi mulți bani, pentru că, de acum înainte, o bună parte din ei va trebui să mi-o dai mie... Dar mai este și altceva... Vreau informații despre o clientă de-a ta, o fată care a venit la tine acum câteva săptămâni pentru un avort.

– Dacă ai și câte vin pentru asta...

– Dar tu le primești doar pe cele care pot plăti, desigur. Eu mă refer la o evreică, o fată cam de șaisprezece ani. A venit însoțită, probabil, de unul dintre clienții obișnuiți ai casei Oppia.

– Ah, acum îmi amintesc, exclamă Demofontes, gata să facă orice pentru a-l îmbuna pe patrician. Da, da, i-am dat niște doctorii, dar pe urmă n-am mai văzut-o.

– Ce doctorii?

– Mi se pare că i-am prescris aloe... sau, poate, un extract de curcubățea...

– Cum arăta băiatul care a venit cu ea?

– Deci, mi se pare... Demofontes privea atent chipul impasibil al magistratului în speranța că va descoperi vreo urmă de aprobare. mi se pare că era blond.

– Aha, deci, era blond și-l chema Iunius, nu?

– Iunius, da... cred... Ea era brunetă, de asta sunt sigur.

– Toate evreicele sunt brunete! Păcat că nu mă poți ajuta; aș fi putut ține seamă de sinceritatea ta, în contract...

– Dar eu mi-i aduc aminte cu adevărat, nobile Aurelius! Mi-i amintesc foarte bine!

– Dar pe un infirmier, un anume Apelles, îl cunoști?

– N-am auzit niciodată de numele ăsta! se grăbi să protesteze medicul, pe un ton plângăreț.

– Gata, Demofontes, ajunge! De acum înainte îi plătești lui Probos chiria și fii foarte atent: dacă întârzii numai o zi, te trezești în stradă.

– Dar, nobile Statius, mărite senator...

– Ieși afară! Și, ascultă, toga se poartă pe celălalt braț, dacă o să mai ai ocazia să te fălești cu noua ta cetățenie!

Pe când Paris îl împingea afară pe unsurosul personaj, Aurelius suspină: o altă dezamăgire... idiotul de doctor era în stare să spună orice prostie numai să i se mai scadă din

chirie. Era limpede că descrierea celor doi tineri nu corespundea, prin urmare fie Demofontes nu-i văzuse niciodată, fie minţise cu nerușinare pentru că îi cunoștea foarte bine.

În amândouă cazurile, se afla în situația de la început. Și în tot acest timp, Rubellius era de negăsit. Mai era și povestea aceea cu Ostia... Probabil că în clipa aceea, băiatul naviga spre Sicilia sau spre Spania sau cine știe în ce altă direcție... Ostia. Portul nou. Evreii. O idee își făcea loc încetul cu încetul în mintea senatorului. O intuiție poate prostească, dar pe care era mai bine s-o verifice...

XIV

Cu opt zile înainte de Calendele lui octombrie

Plutele de transport, încărcate cu lemn de foc pentru cazanele de la Terme, urcau încet pe cursul Tibrului: de pe puntea rapidei *codicaria*, Aurelius le văzuse încă de la începutul călătoriei.

Ostia încă nu se zărea, dar lucrările ample de construire a noilor dane se puteau observa la o jumătate de milă mai sus pe cursul fluviului. Săpăturile pentru marele bazin portuar, dorit de Claudius pentru a înlocui Pozzuoli cu Ostia ca port de aducere a grânelor în capitală, erau destul de avansate: mașini mari, „cocostârcii", ridicau pământul rezultat din săpături pentru a-l îngrămădi în altă parte, înălțându-se sub razele de soare ca un stol de păsări sprijinite pe un singur picior.

Cu strigăte cadențate, muncitorii trăgeau de funiile care făceau să înainteze pe butuci de lemn blocurile de granit cu care se pavau cheiurile: goi și zdrențăroși, sclavi de toate națiile trudeau ca niște animale pentru gloria orașului etern.

Înainte de a pune piciorul pe uscat, Aurelius aruncă o privire rapidă la marile corăbii cu grâne, ultimele din toamna aceea, care, fiind prea mari pentru a intra în micuțul port fluvial, erau descărcate în larg pe bărci de legătură mai mici și mai rapide. Cel puțin doi dintre acei mastodonți plutitori, care aprovizionau toată Urbea cu pâine, aparțineau flotei sale, dar fuseseră atașate acum la expediția unui alt armator pentru a face față, într-un grup mai compact periculoasei traversări a Mediteranei.

Patricianul privi încântat și celelalte vase încărcate cu mărfuri de tot felul: din Egipt, din Cipru, din Palestina, din Iberia și din îndepărtata Mauritanie roadele tuturor civilizațiilor se îndreptau către capitală. Este cu adevărat *Mare Nostrum*, gândi tânărul, iar Roma nu se mai limitează la malurile Tibrului: toate țărmurile acestui imens lac îi aparțineau acum. Roma de astăzi este lumea întreagă.

Plătind o sumă modestă comandantului micii corăbii, senatorul păși pe pasarelă și se îndreptă în grabă către agenția sa aflată în apropiere.

Când intră în birouri, activitatea era foarte scăzută. Funcționarii, surprinși în obișnuitele lor momente de trândăvie, săriră în picioare cu un aer de mare stânjeneală: cerule, o vizită a stăpânului cel mare în persoană și, în plus, neașteptată, tocmai când, necontrolați de mult timp, credeau că și-ar putea permite să facă și alte lucruri dacă tot erau plătiți degeaba!

Un scrib mai burtos și mai somnolent decât ceilalți ascunse în grabă sub masă tabla de joc, apoi se repezi să-l întâmpine.

– *Domine, domine*, nu te așteptam!

– Văd și eu asta, îi răspunse, acru, Aurelius.

Cossos, șeful biroului, sosi asudat, cu un aer foarte îngrijorat: nu pentru că furase zdravăn în ultimul timp, ci, având un fiu care se ambiționa să devină cavaler, un sărman libert trebuia să fie bine văzut de stăpân...

Din fericire, socotelile nu-l interesau pe Aurelius care plecase de la Roma împins de o idee ciudată.

– La Ostia este un rabin? îl întrebă pe impiegat care avea tunica deja leoarcă de sudoarea celui care se știe cu musca pe căciulă.

– Un rabin? repetă Cossos ca un papagal.

– Da, da, unul dintre preoții aceia, un învățător al evreilor. Sunt destul de mulți evrei în Ostia, cu siguranță au un șef!

– N-aș ști să spun, *domine*, dar pot să-i întreb pe meșteri.

Intendentul, înspăimântat, se grăbi să-i facă pe plac ciudatului patrician, înainte ca acestuia să-i treacă prin minte să verifice socotelile.

În scurt timp se întoarse, urmat de un tânăr solid și bronzat.

– Uite, hamalul acesta este evreu. Poate că el îți poate răspunde.

– Sunt David din Ascalon. Lucrez aici de doi ani...

– Unde este comunitatea voastră?

– Noi trăim cam peste tot. Nu eram prea mulți până acum câtva timp, dar acum, cu lucrările de la noul bazin, este mare nevoie de mână de lucru: sunt lucrări grele și romanii refuză să le execute. De la o vreme, sosesc mulți coreligionari de-ai noștri din Palestina, mai ales din orașele de pe țărm, unde sunt mulți marinari și muncitori portuari...

– Nu vă adunați într-un loc anume?

– Uneori pe strada Laurentina, la câte un evreu mai înstărit care ne pune la dispoziție casa pentru a ne putea

ruga: tot acolo, prin apropiere este și cimitirul nostru. Dar acum construim aici o sinagogă adevărată! Dacă lucrăm cât mai mulți, într-un an o putem termina.

– Dar un rabin aveți?

– Sigur, el este cel care conduce lucrările: locuiește la doi pași de șantier.

– Cum pot ajunge la el?

– Este mai afară din oraș, pentru că în centru terenul costă prea mult. Mergi pe strada principală și cotește spre sud, apoi treci de Porta Marina. Continuă să mergi pe țărm și vei vedea temelia unei clădiri mari. Alături este o căsuță: acolo stă rabinul.

– Mulțumesc, David, spuse Aurelius, ducând mâna la pungă.

Evreul păru să ezite.

– Stăpâne, nu vreau bani, dar pot să te rog ceva?

Zei ai Olimpului, o altă cerere! Totuși, patricianul nu se simți în stare să-l refuze pe bravul muncitor.

– Am doi frați la Ascalona care nu-și găsesc un loc de muncă. Aici, pe navele tale, este de lucru din abundență: i-ați putea spune lui Cossos să-i angajeze?

– Cum să nu, răspunse senatorul, fericit că scăpa atât de ușor. Evident, dacă sunt buni marinari.

– Au navigat deja în flota de la Alexandria.

– Atunci, de ce nu-i spui tu însuți lui Cossos să-i aducă aici?

David îl privi timid și cu umilință.

– Sunt evrei, stăpâne, îi explică el în șoaptă.

– Bine, atunci o s-o fac eu, promise cu bunăvoință senatorul, poruncind să i se aducă lectica.

Traversând harnicul orășel, purtătorii se opriră în fața unei căsuțe din cărămidă, atât de modestă încât părea mai degrabă o cabană de pescuit decât o casă propriu-zisă.

Ceva mai departe, un israelit energic îi dirija pe zidarii care înălțau un stâlp de susținere al viitoarei sinagogi.

– *Ave, rabbi!*, îl salută respectuos Aurelius.

– Salve, fiule. Cu ce-ți pot fi de folos? Preotul nu avea deloc înfățișarea unui învățat gălbejit așa cum arătau mai toți învățătorii religiei sale: din contra, persoana sa emana o mare vigoare, deși fața, brăzdată de riduri adânci, îi trăda vârsta înaintată.

– Nu, blocul acela de granit trebuie să-l puneți mai jos! le strigă muncitorilor și se duse imediat la ei ca să le arate ce aveau de făcut.

– Știi, nu au prea mare experiență, se scuză după aceea, când se întoarse lângă vizitator. Sunt pescari și hamali, dar vor să-și aducă și ei contribuția, chiar dacă nu le putem oferi bani pentru asta.

– *Rabbi*, am nevoie să știu dacă în ultima vreme a venit la tine un roman foarte tânăr care a dorit să se convertească la religia ta.

– Vin mulți aici pentru așa ceva. Se pare că în ziua de azi evreii sunt la modă. Dar nu reușesc să le prezint nici măcar a zecea parte din regulile pe care trebuie să le respecte că au dispărut deja și, după aceea, cine îi mai vede la față? Bătrânul râse amuzat. Ei, nu este ușor să devii evreu! Știi ce-i sperie cel mai mult? Circumcizia: se tem că și-ar putea pierde bărbăția. Eu le-aș putea explica pe îndelete că au numai de câștigat din asta! încheie el izbucnind într-un hohot sănătos de râs.

– Băiatul pe care-l caut este brunet, cam de optsprezece ani, cu o claie de păr creț. Răspunde la numele de Rubellius sau, poate, de Ruben...

Rabinul îl privi cu un aer grav, ca și cum nu ar fi fost sigur dacă să răspundă sau nu.

– Viața lui este în pericol, adăugă Aurelius pe un ton hotărât.

– Ruben, repetă bătrânul. Dar nu sta în soare, vino înăuntru, este mai răcoare, îl invită el conducându-l spre modesta căsuță. Băiatul acela nu era la fel cu ceilalți. Venea la mine ca să-i explic ce stă scris în *Torah*. Era îndrăgostit de o fată evreică și voia să se însoare cu ea.

– Ți-a spus că fata era deja logodită?

– Nu, sigur că nu! L-a fi convins să renunțe dacă aș fi știut. Domnul ne interzice să râvnim la femeia altuia.... Rabinul părea dezamăgit. Iată de ce venea până aici, ca să învețe!

– Nu-ți căuta singur vreo vină, nu mai are importanță. Fata a murit.

– Știu asta, mi-a spus Ruben.

– Și ți-a spus și cum? întrebă Aurelius, ținându-și răsuflarea de emoție.

– Da: a fost ucisă.

Tânărul senator tresări. Ruben era cu adevărat convins sau nu îndrăznise să-i povestească piosului învățător adevărul despre sfârșitul iubitei sale?

– Ucisă! Cum, în ce fel?

– Nu mi-a spus, dar știa cine fusese și eu mă temeam că voia să se răzbune.

– Nu a spus nici un nume? insistă Aurelius. Ceva, în tonul autoritar al senatorului, îl făcu pe rabin să surâdă cu tristețe.

– Ești o persoană importantă, nu-i așa? În fața Dumnezeului meu, însă, toți oamenii sunt egali.

– Sunt un senator, recunoscu tânărul după o clipe de ezitare. Orgoliosul roman, care se folosea de poziția sa atât de înaltă pentru a face să i se deschidă toate ușile,

înțelesese imediat că, pentru omul acela, modest și înțelept, titlurile și onorurile nu contau absolut deloc.

Bătrânul îl privi drept în ochi și Aurelius se simți ca și cum învățatul i-ar fi citit gândurile.

– De ce te interesezi de el? De ce un înalt magistrat vine aici ca să ceară cu umilință o favoare din partea unui sărman evreu?

– Tatăl fetei care a murit este un bun prieten de-al meu. N-o să-i fac nici un rău protejatului tău.

– Atunci, am să-ți spun ceva. Aurelius îi sorbea nerăbdător cuvintele. Când am aflat despre moartea logodnicei sale... a femeii pe care o iubea, vreau să spun, credeam că nu mai dorește să devină evreu. În schimb, el mi-a cerut din nou să fie circumcis.

Acel amănunt alungă din mintea lui Aurelius orice îndoială care-i mai rămăsese: nu avea să-l dea pe Rubellius pe mâna lui Eleazar și nici măcar a lui Mordechai. Mai mult, trebuia să dea de el, dacă nu era deja prea târziu...

– Știi, era un lucru neobișnuit și nu prea conform cu legea noastră: instruirea lui nu era încă încheiată. Ar fi trebuit să-l refuz, dar nu m-a lăsat inima. Tradiția este severă în privința asta, dar Hillel al nostru a spus: *„Iubește-ți aproapele, aceasta este adevăratul înțeles al Scripturii. Tot restul nu este decât vorbărie goală"*.

Aurelius tăcea.

– Ruben mi-a spus că nu putea aștepta și că dorea să poarte pe trupul lui semnul apartenenței la Dumnezeul Israelului toată viața care-i mai rămânea de trăit, în speranța că se va reîntâlni într-o bună zi cu Dina.

– Când l-ai circumcis?

– Ieri. M-am gândit așa: cine sunt eu ca să mă opun ca el să încheie un legământ cu Domnul? De acord, încă nu

cunoaște bine Legea, dar nici Avraam nu știa cu mult mai mult atunci când și-a crestat carnea din porunca Celui de Sus.

Ieri! Atunci, poate că mai era timp! Aurelius sări în picioare și porni către ușă, dar înainte de a se despărți de învățător, îl întrebă cu glas scăzut:

– În noua sinagogă... există vreun odor care ar putea să poarte numele fetei moarte?

– Dar ai spus că era o adulteră!

Romanul nu-l contrazise.

– Și, totuși, Tamara a fost adulteră, Raab prostituată. La fel Betșeba, mama lui Solomon, Messia al nostru... murmură, gânditor, rabinul.

– Te rog, măcar o masă, cu numele scris cu litere mici: Dina, fiica lui Mordechai... îndrăzni să-i propună Aurelius.

– Era o fată cuminte?

– Bucuria tatălui ei.

– Atunci, o să scriu numele ei cu litere de-o șchioapă, hotărî rabinul.

– Ar mai fi ceva... mai spuse patricianul, scoțând de sub tunică o pungă plină cu bani. Văd că ai nevoie de materiale... lucrările merg cam greu. Eu sunt un *goy* fără nici un zeu, dar aici sunt suficienți bani ca să grăbești destul de mult construcția. Te simți în stare să-i primești sau consideri că sunt ceva impur?

Bătrânul zâmbi, făcându-i cu ochiul.

– Dar cine îmi poate spune că nu ești un înger trimis de Domnul – lăudat fie numele Său – care, în nesfârșita Sa înțelepciune, știe cât de mult costă să construiești o sinagogă? Ar fi o nelegiuire să nu crezi în miracole, dragul meu fără nici un zeu! încheie el, luând punga cu mâna sa bătătorită de muncă și făcând să sune monedele dinăuntru.

Aurelius îl privi emoționat cum ia vesel pe umăr o bârnă groasă și o duce către șantier: dacă va avea nevoie cândva de un sfat bun, știa de-acum înainte cui să i-l ceară.

XV

Cu șapte zile înainte de Calendele lui octombrie

– Ce citești, Castor? îl întrebă Aurelius pe secretarul său cufundat în lectura unui papirus.

– Oh, nimic, este o cărțulie a lui Ovidius, *Remedia Amoris*. O cunoști, sunt sigur: te învață cum să-și vindeci pasiunile.

– Da, un tratat bunicel... dar cum se face că ai nevoie să-l citești? Nu știam că ești îndrăgostit! exclamă patricianul, peste măsură de mirat.

– Nu, nu vreau să-l folosesc. Mă interesează pur și simplu științific, îl asigură servitorul, punând imediat papirusul la locul lui.

Între timp, trecea în revistă ultimele capitole. Prima rețetă: să te ferești de lene și de inerție. Aici, lucrurile mergeau din ce în ce mai rău: stăpânul nu mai dădea semne că trăiește cu adevărat și trândăvea ore întregi cu ochii în tavan. Ocupații recomandabile: tribunalul, sabia, vânătoarea, călătoriile...

Asta era, trebuia scos din starea aceasta.

Cufundat în gânduri, Aurelius părea hipnotizat de intarsiile din pardoseala de marmură. Privirea sa urmărea arabescurile marmurei vineții, zăbovea pe curbele elegante ale porfirului, contempla volutele serpentinului; din când în când, întindea leneș mâna către o cupă de argint plină cu bere.

– S-a încălzit deja, exclamă iritat, lăsând jos pocalul cu un gest de nemulțumire.

Binevoitor, Castor porunci să i se aducă alta, foarte rece, din bazinele de răcire; apoi, ca să nu se arunce băutura refuzată de stăpân, o sorbi dintr-o înghițitură.

– Și dacă a fost într-adevăr ucisă? vorbi patricianul ca pentru sine cu aerul că nu aștepta vreun răspuns. Credinciosul secretar tăcu. Se învățase mai demult că, în anumite momente, era mai bine să fie doar un ascultător mut: orice perlă a înțelepciunii sale ar fi scos pe gură în timp ce stăpânul său medita astfel ar fi avut parte de o ripostă nefavorabilă.

Mai bine să se gândească la anchetă, decât la maimuța aceea, se consolă el, pregătindu-se să asculte aiurelile lui Aurelius.

– Rubellius părea sigur de ceea ce îi spusese rabinului. Doar dacă n-a vrut să-i ascundă rabinului că știa cum murise Dina. Totuși, în cazul acesta, ar fi fost suficient să spună că la mijloc fusese un accident... trebuia neapărat să inventeze că avusese loc o crimă? Și, apoi, fraza aceea... să i se alăture fetei într-o zi nu prea îndepărtată... ca și cum s-ar fi temut pentru viața lui!

– Este mai bine să se teamă cu adevărat, pentru că dacă dă peste el evreul acela fioros... interveni Castor care nu reușea cu nici un chip să-și țină gura.

– Dar de ce un avort? continuă Aurelius, ca și cum nu l-ar fi auzit. Cei doi copii se iubeau și Rubellius era gata chiar să se lase tăiat împrejur...

– Îți închipui ce față ar fi făcut Mordechai dacă fata lui, cu o lună înainte de nunta plănuită de ani de zile, s-ar fi dus la el să-i spună că nu mai voia să se mărite cu logodnicul ursit, ci cu un roman proaspăt convertit care, în plus, o lăsase și însărcinată?

Cei doi tineri erau, totuși, pe punctul de a fugi împreună, reflectă patricianul: cum altfel s-ar putea explica biletul găsit în mâna păpușii?

Dar dacă fata se răzgândise în ultima clipă, în ciuda dragostei pe care i-o purta lui Rubellius? Dacă se hotărâse să-l părăsească pe înflăcăratul *goy* pentru soțul evreu care îi fusese hărăzit încă din copilărie? Atunci, Rubellius însuși ar fi putut s-o ucidă.

Aurelius clătină din cap, nici pe departe convins: Dina murise de bisturiu, nu de pumnal. Un gând alarmant îl făcu să se înfioreze, revăzu mâna delicată care îi arăta un instrument foarte ascuțit: *„Aceasta este o armă mai puternică decât gladiul și decât pumnalul...* ".

Degetele i se încleștară pe cupă și simți în palmă răceala băuturii.

Dar dacă Dina nu fusese ucisă... dacă moartea ei se datora unei greșeli tragice, atunci tot restul s-ar fi putut reduce la fantezia înfierbântată a unui tânăr trădat, aruncat la gunoi ca o haină zdrențuită. Ar fi fost prea greu pentru el să accepte că fusese părăsit: era mai ușor să creadă că exista un complot, să i se pară că vede o umbră ucigașă cu un cuțit în mână...

Șula spunea că fata era hotărâtă să fugă. Și dacă tocmai bătrâna mânuise acel ac monstruos, inventând mai apoi povestea cu fuga pentru a nu fi bănuită ea?

Șula care, atunci când era trează, nu era deloc nebună așa cum voia să-i facă pe ceilalți să creadă, Șula care o trimisese pe fată la Erofila, care ar fi fost alungată din casa lui Mordechai dacă s-ar fi aflat că avea cunoștință de acel plan... Doica era aproape o moașă... și, deseori, doicile le ajutau pe fete să scape de încurcături...

„Până și Apelles ar ști să facă o asemenea intervenție...". Apelles, infirmierul! Dina apelează la el... Absurd, își spuse Aurelius. Dacă mergea tot așa, ar fi ajuns să bănuiască toată Roma.

Nu reușea să și-o închipuie pe Dina calculând la rece că scapă de rodul unei iubiri nepermise pentru a se supune unei căsătorii deja plănuite, în timp ce băiatul care și-a părăsit familia pentru ea o așteaptă în zadar.

Un avort inutil, inexplicabil, dacă nu cumva în spatele lui se ascundea altceva... ceva mult mai tenebros, mult mai crud: dorința de lua viața unei ființe umane, făcând ca moartea ei să treacă drept o fatalitate nefericită.

– Da, a fost ucisă! trase el concluzia, pe un ton furios.

– Da, și de cine? întrebă Castor, sceptic, privindu-l pe sub sprâncene pe stăpânul său care tăcu din nou, rămânând încruntat. Oare de frumosul ei băiat care o iubea nebunește? De viitorul socru pentru a evita ca onorabila sa familie să se înrudească nepermis cu barbarii evrei? Sau de Mordechai în persoană pentru a nu-i lăsa pe ceilalți să afle că fusese dezonorat? spuse el dintr-o suflare. Atunci, de ce nu de Eleazar care, mie unuia, mi se pare perfect capabil să ucidă o femeie? Sau de Flavius, gelos pe prietenul său? Tâmpenii!

– Stai puțin, să ne gândim la Flavius. Putea să-i vadă pe cei doi prin luminatorul camerei de alături în care el se întâlnea cu femeia de aur.

– Și crezi că, mânat de o invidie nebunească, tânărul acela depravat s-ar fi ridicat din patul în care se afla lângă o femeie superbă pentru a urmări giugiuleala celor doi copilandri? Apoi, într-un acces de furie, să-i fi măcelărit? Nu vezi că nu se potrivește? Avortul acela, apoi, este sigur că și l-a făcut Dina cu mâna ei? În ce mă privește, pot să mai cred și că a pierdut sarcina din cauza unei sforțări cumplite din timpul pregătirilor pentru fuga cu Rubellius. Între îngrijorare și toate celelalte... Bea vin și nu bere, *domine*: băutura aceea de culoarea urinei îți udă creierul!

– Și uterul perforat? Și vizita ei mai înainte la Demofontes și, mai apoi, la Mnesaretes? Nu, ascultă-mă: să ne întoarcem la Flavius. Dacă putea să-i vadă pe cei doi tineri, atunci și ei îl puteau vedea pe el.

– Și tu îl crezi pe Flavius atât de rușinos încât să-i măcelărească pe puștii ăia doar pentru că trăgeau ochiul la amorurile lui? Dar dacă s-a împreunat cu ea și în public, la bordel, ce mai poți zice?

– Mă gândeam la femeie: nu știm cine ar putea fi.

– O prostituată, e simplu!

– O prostituată care dispune de aur, argint, ambră și le lasă pe toate practic nepăzite!

– Câștigă bine, cu siguranță! Știi cât a primit curtezana Cintia anul trecut? Mai mult decât venitul unui cavaler.

– Femeia aceea este putred de bogată și nimeni n-a văzut-o vreodată la față. Cine poate spune că este cu adevărat o prostituată? S-ar putea să fie o matroană aristocrată care se distrează pe ascuns, fără știrea soțului: n-ar fi prima care colindă prin lupanare și prin locuințele gladiatorilor!

– Așa este, am auzit că acum este la modă să săruți urmele loviturilor de cravașă: sclavii sunt mai în vogă decât senatorii!

Aurelius își privi chiorâș secretarul: înțelegerea sa cu Castor riscase să cadă, cu puține luni în urmă, când, îndată după eliberare, servitorul fusese surprins într-un colocviu intim cu o matroană pe care patricianul o curta în zadar de multă vreme.

După prima izbucnire de furie, însă, Aurelius hotărâse să treacă mărinimos peste grava ofensă adusă orgoliului său masculin, așa că, acum, i se părea foarte meschin din partea lui Castor să-i amintească de umilința aceea greu de îndurat.

Pe de altă parte, dacă voia să se distreze, era necesar că-i acorde grecului drepturi egale în crunta vânătoare de frumuseți gata de orice. Se făcu, așadar, că nu auzise aluzia, limitându-se doar la un mârâit greu de auzit.

Servitorul se grăbi să revină la tema principală: de acord, nerușinarea lui îi plăcea stăpânului, dar poate că, de data aceasta, exagerase puțin...

– Crezi că Dina a văzut prea multe? Și chiar dacă așa ar fi? Nu putea fi vorba despre nimic grav. Adulterul nu mai este pedepsit cu moartea, cum se întâmpla în vremurile Republicii. Soții închid un ochi, sau chiar pe amândoi, căutând să evite cu orice preț divorțul, ca să nu-și pună în pericol reputația și, mai important să nu piardă zestrea!

– Eleazar, atunci... S-ar putea s-o fi omorât el. Poate că era la curent de mai multă vreme cu planurile logodnicei sale și a obligat-o să avorteze pentru a face să dispară fructul adulterului. Și, poate, tocmai în aceste clipe, îl caută pe Rubellius, pentru a-l face să plătească această ofensă. Este îngrozitor de orgolios. Vrea să respecte întocmai porunca din *Torah*: „*Vei plăti ochi pentru ochi și dinte pentru dinte*". Trebuie să-l găsim pe bietul băiat înainte să fie prea târziu!

Senatorul se ridicase brusc în picioare. Castor îl privi plin de curiozitate: toate ipotezele acelea i se păreau lipsite de fundament și nu-l convingeau cu nici un chip.

Într-un fel, ele își îndeplineau perfect sarcina de a-l îndepărta pe stăpânul său de o anumită femeie mai păguboasă decât grindina... Ocupații recomandabile: sabia, tribunalul... Cu cărțulia lui Ovidius întipărită bine în minte, libertul zâmbi larg.

– O intuiție genială, *domine*! Trebuie să-l găsim cât mai repede!

XVI

Cu șase zile înainte de Calendele lui octombrie

– Îți spun că nu știu unde ar putea fi! Flavius măsura nervos sufrageria.

– Nu te cred, la fel cum nu cred că nu știi cum se numește „femeia de aur". Riști prea mult, Flavius Fuscus!

– Da, risc foarte mult primindu-te în casa tatălui meu, la câțiva pași de patul în care el trage să moară. Te-am primit ca pe un prieten și tu vii ca să mă acuzi!

– Să-l respectăm pe bătrânul tată muribund, nu? Ce puternică dragoste filială! La cât se ridică datoriile tale, Flavius, și cum crezi că ai să le poți plăti? Mare păcat că bietul tău părinte nu moare mai repede. Nu te-ai gândit vreodată să-i dai o mână de ajutor? Bineînțeles, din milă pentru suferințele lui!

– Nu mă mai insulta că s-ar putea să-ți pară rău!

– Chiar așa? Și cum ai să faci asta, tinere furios? Tu ești căpetenia unei găști de pierde-vară, în timp ce eu sunt un magistrat în exercițiul funcțiunii... Sau poate că te bucuri de o susținere misterioasă?

– Ai grijă, senator Statius, sunt mult mai puternic decât îți închipui.

Aurelius nu-l luă în seamă.

– Rubellius este un cetățean roman de viță veche. Crezi că tatăl lui o să stea mult pe gânduri înainte de a veni să-l caute la tine? N-ar fi mai bine să-mi spui tot ce știi, în loc să afișezi indignarea asta prostească? Dar probabil că nu poți. Încep să cred că în toată afacerea asta tu ai un amestec mult mai mare decât bănuiam.... O cunoșteai bine pe Dina, ba chiar ai fost primul care a acostat-o. După aceea, Rubellius ți-a suflat-o de sub nas...

– Dar cum crezi că ar fi putut să mă intereseze o mică evreică, mai oacheșă decât o sclavă africană și mai rușinoasă decât Diana din pădure? izbucni Flavius.

– Oh, ea personal, nu. Dar țineai la faima ta de seducător, la autoritatea ta asupra unei adunături de mici borfași... la astea da, țineai și încă foarte mult! Cred că te-a supărat rău de tot că Rubellius nu te-a lăsat să pui laba pe biata fată!

– Dacă vrei să știi, află că i-am dat o lecție pe care n-o s-o uite multă vreme!

– Sigur, s-ar putea să aibă importanță câteva bâte luate pe spinare, dar fata tot cu el a rămas...

– Aia era o oportunistă nenorocită: a văzut că nu prea îi merge cu mine, eu aș fi ținut-o o noapte, poate două, așa că s-a aruncat de gâtul prostului ăluia, făcându-l s-o lase borțoasă! Mare podoabă de nevastă! Ca și cum Decimus i-ar fi lăsat în voia lor! Rubellius era un naiv, un nătărău care s-a lăsat păcălit de vrăjitoarea aia care l-a atras în descântecele ei, în ritualurile sale exotice... Știi că voia să se treacă la iudaism?

– Da, și cred că a făcut-o deja.

– Dar dacă ea a murit?

– Evident, sentimentele lui pentru Dina nu erau atât de superficiale.

Flavius izbucni într-un hohot de râs lăbărțat și obscen.

– Și tembelul chiar i-a lăsat pe ăia să i-o taie! Dacă află taică-său îi ia gâtul și nimic mai mult!

– Ce știi tu? Poate că Decimus ar fi fost de acord până la urmă. Vremurile s-au schimbat: Isis, Mithra, Moise, Christos... Este la modă să-ți schimbi religia.

– Cucuveaua aia bătrână? O să-l jupoaie de viu! Pentru el, străinii sunt ca fumul în ochi și mai ales evreii! Cine știe dacă nu a contribuit și el la eliminarea fetei? Cine poate să spună că nu s-ar fi putut întâlni și că bătrânul nu i-ar fi spus pe față fiului său că nu putea fi vorba despre o asemenea căsătorie? Ceva bani ca să scape de copil... ușa închisă în nas și gata! Da, Decimus este tocmai omul care este în stare să procedeze astfel. Iar fata, văzând că nu i-a mers, a luat-o pe altă cale și a ajuns să-și dea sufletul pe stradă.

– Poate, mormăi Aurelius, câtuși de puțin convins.

– Este singura explicație. Apoi, nerodul de Rubellius, în orgoliul său ridicol, se duce să se circumcidă ca să-i facă în necaz tatălui său și să-I învețe minte să nu se amestece în viața lui... Asta îi stă chiar în caracter!

Flavius râdea, satisfăcut. Se tolănise comod, mulțumit și liniștit mândru de sine ca de obicei. Aurelius îl privi câteva clipe, ca pentru a gusta până la capăt dezgustul pe care i-l provoca simplul fapt că existau asemenea ființe.

Blondul, relaxat, hotărî că discuția se încheiase și se ridică de pe pat pentru a-l face pe patrician să plece.

– De ce boală suferă tatăl tău? întrebă senatorul pe un ton mieros.

– Umorile corpului său nu sunt în armonie între ele și aceasta duce la un dezechilibru... Se vorbește despre un exces de fiere.

– Interesant. Și cine este medicul care îl îngrijește?

– Asta este treaba noastră! îi răspunse Flavius cu răceală.

– Haide, tinere Fuscus! îl mustră senatorul, pe un ton disprețuitor. Cât timp crezi că mi-ar trebui ca să aflu asta de la vreunul dintre servitorii tăi? Și, apoi, de ce atâta mister? Ce este rău în alegerea unui medic în locul altuia? Măcar de-ar fi vorba despre un învățat faimos... ce știu eu, despre Demofontes...

– Demofontes, într-adevăr: el este cel care-l îngrijește pe tata de mai bine de un an.

– Și, de atunci, starea bolnavului s-a îmbunătățit sau s-a înrăutățit?

– Ce vrei să spui? Flavius îi tăie calea cu un aer amenințător, nelăsându-l să treacă spre ușă. Te îndoiești cumva de priceperea lui?

– Oh, nu. Dimpotrivă, sunt sigur că Demofontes este întru totul capabil să reușească o vindecare... dacă asta i se cere.

– Ieși afară! M-am săturat să-ți ascult insinuările murdare.

– Plec, plec... Dar n-aș putea să-l salut măcar o clipă pe nobilul tău părinte?

– Nu este în condiția să poată primi vizite.

– Păcat, mi-ar fi făcut plăcere să schimb două vorbe cu el.

– Tot aici ești?

– Doar un sfat vreau să-ți dau, spuse pe un ton glacial patricianul în timp ce se îndrepta către ieșire. Găsește-l pe Rubellius. Și cât mai repede. Oricâtă protecție ai putea avea, n-o să-mi scapi așa ușor, ticălos nenorocit. Și nu uita că, la Roma, cei care ucid prin otrăvire ajung pe rug.

– Păzește-ți spatele, senatorule! urlă celălalt, vânăt de furie.

– Fii sigur că așa am să fac, Flavius: cu unul ca tine, sunt sigur că nu pot fi atacat pe față.

Cu acestea, Aurelius trecu pragul și plecă.

XVII

Ajunul Calendelor lui octombrie

– Am scotocit peste tot, *domine*! se apără Castor pe care Aurelius îl acuzase că bate apa în piuă. De trei zile, servitorii casei fuseseră mobilizați să plece în căutare, împreună cu o groază de prieteni cam dubioși pe care grecul îi avea prin toate speluncile orașului.

– Nimeni nu l-a văzut! suspină Pomponia care pusese la treabă și rețeaua ei atât de întinsă, folosită de obicei pentru spionajul monden – cameriste, coafeze, frizeri – pentru a-l găsi pe Rubellius.

– Nu-i ușor să dai de cineva într-o metropolă cu peste un milion de suflete, afirmă convins Servilius, doar dacă acea persoană dorește cu tot dinadinsul să se ascundă!

Băiatul nu se întorsese nici acasă la părinții săi și nici nu mai trecuse pe la bordelul Oppiei; în plus, chiar și dușmanul lui de moarte, Eleazar, părea să fi dispărut în neant.

Castor, însă, nu credea că acele trei zile de căutări zadarnice erau cu totul inutile: stăpânul, ocupat cu

cercetările, o neglijase destul de mult pe prețioasa lui Mnesaretes. Tocmai în vederea acestui efect colateral, servitorii, manevrați cu pricepere de libert, își dăduseră tot interesul.

În orice caz, Castor se putea considera destul de mulțumit așa că, în seara aceea, fiind într-o excelentă dispoziție, i se adresă pe un ton respectuos fostului său rival, Paris, acum aliat de-al lui în complotul împotriva pornirilor sentimentale care-l cuprinseseră pe stăpân. La rândul său, administratorul îi răspunse cu atâta amabilitate încât parcă începea să simtă față de el o abia perceptibilă afecțiune.

Peste toate, ca o consolare pentru istoviții inchizitori, în seara aceea Hortensius se întrecuse pe sine în niște mâncăruri deosebite, excluzând cu desăvârșire ierburile crude și alimentele prea sănătoase. Spre imensa bucurie a stăpânului peste bucătărie, Aurelius mâncase cu mare poftă, fără a mai protesta că îi făceau rău la ficat.

Castor șuiera în surdină cu un optimism prudent, simțindu-se pe drumul cel bun. Reușise chiar să obțină din partea stăpânului permisiunea ca, la cina aceea să ia parte, în chip de cântăreață din țiteră, neglijata Polixena, înfășurată cu grijă în văluri ațâțătoare.

Străduindu-se ca grațiile fetei să apară întotdeauna în cea mai bună lumină, captând atenția lui Aurelius, grecul era în fiecare clipă gata să dispară la cel mai mic semn de interes din partea stăpânului.

Până și Servilius, total credincios iubitei sale Pomponia, mai trăgea cu ochiul din când în când la mișcările grațioase cu care fosta prostituată, bine instruită de priceputul grec, încerca din răsputeri să-i atragă atenția stăpânului. Părea că visul secret al fetei avea oarecare vagă posibilitate de a se realiza, după furtuna iscată de

apariția neașteptată a frumoasei Mnesaretes. Dar tocmai atunci, Fabellus, trezit brusc din somnul său conștiincios, apăru căscând de mama focului.

– Bate cineva la ușă. Să deschid? Era normal ca la o asemenea oră târzie, portarul să nu poată lua o hotărâre.

La un semn afirmativ al lui Aurelius, Fabellus trecu prin *fauces* și, urmat îndeaproape de Castor,

Timp de câteva clipe, sărmanul *ianitor* rămase cu ochii holbați, crezând că încă mai doarme: de unde, dacă nu din lumea viselor, putea răsări personajul acela albastru de sex necunoscut.

Hermafroditul dădu buzna înăuntru, cerând agitat să fie chemat stăpânul casei.

– Hechion, ce vânt te aduce aici? întrebă Polixena, bucuroasă că-l vedea pe vechiul său camarad de lupanar. Fără s-o ia în seamă, adolescentul înaintă spre Aurelius și-l apucă de mâneca tunicii.

– Stai liniștit, îl potoli patricianul încercând să țină mâinile acelea albastre departe de veșmintele sale albe.

– M-a trimis Flavius, de la casa Oppiei. Vino imediat, senatorule. L-a găsit pe Rubellius!

– Pe nemuritorul Hercule!

Fără a mai aștepta eventuale explicații, patricianul porni în fugă, chemându-i din mers pe nubieni.

– Este rănit grav, a fost înjunghiat pe stradă și Flavius nu reușește să dea de Demofontes!

Aurelius îi îndemnă pe purtători să alerge din răsputeri, regretând că nu ținea cai în casa sa din oraș: oricât ar fi fost de sprinteni, nubienii nu puteau să atingă iuțeala unui cal bun. Dar, cu circulația din Roma, să folosești un cal pe străzile din centru, chiar și în timpul nopții, i se păruse întotdeauna riscant și, în afară de aceasta, nepotrivit...

A doua zi avea să dea ordin să se transforme o parte a magaziei în grajd, își promise, în timp ce încerca să afle amănunte de la agitatul efeb.

Din păcate, singurul lucru pe care reuși să-l înțeleagă din vorbele împleticite ale lui Hechion, fu că Oppia era furioasă foc pentru că localul ei fusese întors cu fundul în sus și, datorită acelui balamuc, risca să-și piardă distinsa clientelă.

Avându-i în față pe sclavii care deschideau calea cu ghionți și cu lovituri de picior, nubienii ajunseră în sfârșit la porta Caelimontana: atacul avusese loc acolo, în piață, și Flavius nu găsise altceva mai bun decât să-l ducă pe brațe pe rănit în casa plăcerilor.

– Dar ce credeți că este aici, spital? Eu am un bordel onorabil, nu o cazarmă de gladiatori! răcnea Oppia, mânioasă, la vederea lor. Cine o să plătească pagubele? Clienții mei pleacă unul câte unul. Vin să aibă parte de o fată veselă și găsesc un necunoscut spintecat, întins pe masa de la intrare! Dintr-o chestie ca asta eu pot să-mi pierd autorizația, deși îmi plătesc toate taxele!

Aurelius o împinse în lături și alergă spre masa pe care tânărul zăcea fără cunoștință. Prime impresie fu oarecum liniștitoare: rana era la umăr și, cu puțin noroc, se putea să nu fi fost străpuns plămânul.

Gălăgioși, clienții se îngrămădeau în jurul rănitului, unii tulburați, alții curioși să vadă ce se întâmplase: cineva încercase să dezinfecteze rana turnând vin peste ea.

Aurelius nu stătu pe gânduri și porunci ca Rubellius să fie dus cu toate precauțiile la lectica sa. Oftând din greu, africanii sleiți deja de puteri săriră din nou în picioare.

În scurt timp, senatorul și micul său alai băteau la ușa de lemn din strada *Capitis Africae* deasupra căreia se afla emblema Hygeiei.

– E grav? o întrebă senatorul pe Mnesaretes care examina cu toată atenția rana tânărului.

– Nu cred: lama a pătruns adânc în mușchi, dar se pare că nu a atins nici un organ vital.

Femeia îi dădu un ordin scurt lui Apelles care se îndepărtă în grabă. Cu coada ochiului, Aurelius îl văzu aplecându-se peste instrumentele chirurgicale și, pentru o clipă, i se păru că mai asistase la o asemenea scenă. În timp ce infirmierul se întorcea, aducând în vârful pensetei un tampon mare de lână scămoșată, patricianul îl observă cu atenție, fără a reuși să-și amintească unde îl mai văzuse pe băiatul acela.

Infirmierul îi dădu tamponul de lână doctoriței și aceasta îl înmuie într-un lichid maroniu după care, cu gesturi sigure, începu să curețe rana.

– Acopus encrista! ordonă mai apoi.

Ascultător, Apelles scoase dintr-o lădiță o cutiuță de fildeș având în interior mai multe compartimente de aceeași mărime care conțineau niște bastonașe de diferite culori și consistențe.

Aurelius îl văzu că alege un asemenea bastonaș, ducându-se cu el la soba din cabinet pentru a-l muia la căldura flăcărilor. Fiecare bastonaș avea scris pe el numele preparatului și semnul distinctiv al medicului.

Când amestecul se muie suficient, ajutorul se spălă cu grijă pe mâini și veni iarăși lângă Mnesaretes, în fața patului pe care zăcea bolnavul încă fără cunoștință.

Doctorița îi mai dădu câteva scurte instrucțiuni, apoi se îndepărtă, anunțându-l pe infirmier:

– Plasturele îl pregătesc eu, Apelles.

Aurelius veni lângă ea în capătul celălalt al camerei.

– Dar cum de nu-și revine? întrebă el îngrijorat.

– Pe lângă rană, a mai primit și o lovitură la cap, una destul de puternică. Nici nu am mai încercat să-l fac să-și revină; este mai bine să rămână în starea asta când îi îngrijesc rana: nu va mai fi nevoie de opiu! îi explică Mnesaretes, amestecând câteva substanțe într-un mojar.

– Și chestia aceea ca un clei cu care Apelles îi unge rana?

– Este acopus, o alifie din grăsime de gâscă, măduvă, ceară. miere și rășină, dizolvate în ulei de ricin. Va curăța în profunzime rana, după ce am curățat-o eu cu oțet la suprafață.

Aurelius deschise gura vrând să mai întrebe ceva, dar glasul femeii îl făcu să renunțe.

– Am să te rog să nu stai chiar lângă masa de operație, Aurelius, și același lucru este valabil și pentru prietenul tău, spuse ea arătând spre Flavius care, venind în fugă după litieră, intrase în cabinet fără să scoată nicio vorbă și acum privea ca hipnotizat trupul fără simțire al vechiului său tovarăș de petreceri. Rănile trebuie îngrijite doar cu mâini și instrumente foarte curate, adăugă ea pe un ton autoritar, amestecând o cremă groasă, de culoare gălbuie.

– Ai terminat? îl întrebă mai apoi pe infirmier și, când acesta dădu din cap afirmativ, luă o spatulă de lemn și începu să ungă în interior mușchiul despicat

– Este ceva în neregulă cu rănile de felul acesta... murmura ea parcă pentru sine, sunt prea uscate și nu lasă prea mult sânge... Examină din nou cu toată atenția marginile tăieturii, după care, terminând de uns, le închise cosându-le rapid în câteva puncte. Abia atunci se ocupă de cap, unde un cucui mărișor arăta că tânărul fusese lovit cu un corp tare.

– Acum așteptăm să-și revină, spuse liniștită, scoțându-și sorțul.

– Până atunci, tu o să ne explici ce s-a întâmplat! îi porunci Aurelius lui Flavius. Și vezi să fii convingător!

– Mă duceam la Oppia când mi s-a părut că-l zăresc în depărtare pe Rubellius. Nu cred că mă văzuse și el: mergea cu capul în pământ, ca și cum n-ar fi vrut să fie recunoscut. M-am oprit câteva clipe să-l privesc, pentru că nu puteam fi sigur că el era: era întuneric beznă și eu mă aflam pe partea cealaltă latură a pieței. La un moment dat, o umbră s-a repezit asupra lui, o siluetă neagră, imposibil de recunoscut. I-am văzut luptându-se și am încercat să intervin: știi, Rubellius nu se pricepea prea bine la luptele acestea corp.

– Iar tu, cumsecade cum ești, te-ai expus pe tine ca să-l salvezi! comentă Aurelius cu sarcasm.

– Până să ajung eu, el căzuse la pământ, continuă Flavius, prefăcându-se, lași cum era, că nu înțelesese aluzia. Când atacatorul m-a văzut, a rupt-o la fugă. L-am luat atunci în brațe pe Rubellius și l-am dus la Oppia, apoi am alergat să-l chem pe Demofontes, care stă destul de aproape, dar nu l-am găsit acasă. Între timp, îl trimisesem pe Hechion la tine, pentru că m-ai rugat să te anunț dacă...

Aurelius cântări spusele tânărului ca să-și dea seama câtă bază putea pune pe ele: nu credea câtuși de puțin că Flavius ar fi intervenit atât de curajos, dar era dispus să admită că derbedeul acela avusese grijă să-l anunțe de cele întâmplate, alarmat probabil de bănuielile sale asupra bolii tatălui său. Una peste alta, era posibil ca, *mutatis mutandis*, versiunea pe care i-o prezenta să fie adevărată. Nu se temuse el că Eleazar l-ar fi putut găsi pe Rubellius înaintea lui?

– L-ai recunoscut pe bărbatul care l-a atacat?

– Nu, dar, în timp ce fugea, am observat că avea părul foarte lung sau purta ceva pe cap, un fel de văl... nu era o căciulă obișnuită și nici o beretă...

Legătura pe care o purtau pe cap evreii, se gândi patricianul. Luată de vânt în timpul alergării, fâșia aceea de pânză putea să semene cu un păr foarte lung... Îndată ce-și revenea, Rubellius avea să confirme acuzația și Eleazar n-ar mai fi avut cum să scape... Iudeii care atentau la viața unui cetățean roman erau răstigniți pe cruce. Așa încât, acesta era rezultatul ezitărilor sale: nefiind în stare să se hotărască dacă trebuia să-l apere pe omul care fusese nedreptățit sau pe băiatul care, fără să vrea, fusese autorul acelei nedreptăți, Aurelius nu fusese capabil să țină lucrurile sub control, astfel încât amândoi tinerii erau acum în pericol. Dar pentru Rubellius mai existau speranțe...

În clipa aceea, dinspre patul pe care zăcea băiatul, se auzi un zgomot slab. „Se trezește!" își spuse, emoționat, patricianul, apropiindu-se.

Tânărul își ținea ochii tot închiși: Mnesaretes îi ridică o pleoapă, descoperind globul alb al ochiului cu pupila micșorată, abia vizibilă printre genele lipicioase.

I se păru, totuși, că rănitul nu respira prea regulat: ceva nu i se păru în regulă; era evident chiar și pentru o ureche neexersată ca a sa și, când își ridică privirile, expresia îngrijorată a doctoriței îi confirmă bănuielile. Starea lui Rubellius nu era deloc mai bună: de pe buzele sale vineții ieșea un horcăit înfrundat.

– Ce se întâmplă? o întrebă, agitat, patricianul pe Mnesaretes care, fără să-i răspundă, căuta să asculte inima rănitului. Cu urechea lipită pe pieptul băiatului și cu ochii închiși în efortul pe care-l făcea ca să se concentreze, figura ei semăna cu o mască de ceară. Apoi, își îndreptă spatele, încercând să-și stăpânească agitația, după care începu să maseze toracele lui Rubellius, alternând mișcările lente cu puternice apăsări ritmice.

Horcăitul se auzea din ce în ce mai tare și se vedea că tânărul își pierdea treptat ultimele forțe.

– Ridicați-l! Apelles, vino repede aici! strigă doctorița la cei doi bărbați care priveau uluiți ceea ce se întâmpla. Rubellius tresări spasmodic încercând parcă să ia o gură de aer.

Aurelius îl apucă zdravăn de umeri, fără a se mai gândi la tratament sau la medicamente, în timp ce infirmierul încercă să-l ducă pe rănit la masa de operații.

Flavius privea la ei, parcă hipnotizat, incapabil să miște un deget. Mnesaretes alergă și luă o sticluță pe care o destupă sub nasul pacientului care devenise de-acum inert.

Degeaba: cu un ultim horcăit, lugubru ca glasul însuși al morții, Rubelius se prăbuși pe pătuț. Doctorița suspină prelung și închise ochii. Apelles ridică o pleoapă a rănitului și dezgoli doar albul ochiului, apoi o lăsă să cadă cu un gest plin de milă.

– A murit? întrebă Aurelius, cunoscând dinainte răspunsul.

Femeia dădu din cap, fără să scoată nici o vorbă.

– Dar cum se poate așa ceva? Ai spus că rana nu era prea gravă!

Senatorul își stăpânea cu greu furia. Mnesaretes, chirurgul cel dibaci, marea vindecătoare...

Ea tăcea, învinsă o dată în plus în nesfârșita luptă a doctorului împotriva morții.

Aceasta este soarta celui care se dedică vindecării aproapelui: să știe, încă de la început, că pot fi câștigate multe bătălii, dar în cele din urmă tot marea dușmană va ieși învingătoare.

– Spune-mi ceva, dă-mi o explicație! strigă patricianul, exasperat, cu o nuanță acuzatoare în glas.

Femeia răsuflă adânc, încercând să-și domine emoția care o făcea să tremure.

– Rana nu era deloc adâncă, sunt sigură că nu m-am înșelat. Și am tratat-o bine. Nici lovitura de la cap nu era periculoasă.

– Și atunci?

– Ar fi o singură explicație... Încă de la început, când îl coseam, am observat ceva ciudat, o uscăciune suspectă pe marginile rănii, o culoare neobișnuită... Cred că a fost rănit cu o armă înmuiată în otravă.

Otravă! Aurelius simți un fior de gheață pe șira spinării. Elezar să fi ajuns atât de departe? Orgoliosul evreu, apărător înverșunat al onoarei sale, ar fi fost în stare să folosească o armă atât de mârșavă? Și l-ar fi închipuit scoțând pumnalul din teacă, pentru a-l lăsa rece pe omul care îi sedusese viitoarea mireasă, dar nu înmuind lama într-un lichid ucigător.

– Nu poate fi altă explicație: așa de puțin sânge, pupila mult micșorată, buzele vinete, spasmul de la sfârșit... crede-mă: Rubellius a murit otrăvit!

Flavius înaintă câțiva pași, după care rămase încremenit. Privi cadavrul, apoi își întoarse ochii către Aurelius. Părea răvășit, de parcă nu-i venea să creadă. Cine știe dacă își ucidea, cu adevărat, tatăl... Și chiar îl văzuse în realitate vreun atentator sau îi dăduse el însuși acelui nefericit lovitura mortală? Pe Flavius, da, și-l putea închipui ucigând pe cineva într-un mod atât de laș.

Aurelius îl observa cu atenție pe derbedeu: părea cuprins de spaimă. La un moment dat, începu să se dea înapoi și, ajungând la ușă, se năpusti orbește în stradă.

Aurelius se apropie de Mnesaretes care se așezase pe un scaun, înfrântă, ținându-și capul între palme.

– Mulțumesc, îi șopti. Îți mulțumesc pentru că ai încercat să-l salvezi.

Deprimat, Aurelius intră în *domus*. Se simțea sleit de puteri și disperat din cauza neputinței de a împiedica o asemenea tragedie.

Nu putea adormi ca să se liniștească, după o seară atât de plină de evenimente, și deja o lumină palidă în pătratul de cer care se vedea din peristil, prevestea revărsatul zorilor.

Dar, hotărât lucru, pentru el noaptea nu luase încă sfârșit. Abia auzise primul ciripit al vrăbiilor din grădină, când, în tăcerea deplină a casei, i se păru că bate cineva la ușă.

Se ridică în grabă de pe divanul pe care se trântise fără a se dezbrăca și trase cu urechea. Auzi din nou lovituri în ușă, insistente, dar nu suficient de puternice pentru a tulbura somnul lui Fabellus.

Prudent, dar nu înspăimântat, traversă atriumul abia luminat de o lampă și deschis ușa de la intrarea în *domus*.

În prag, purtând pe cap eșarfa evreiască, cu spatele drept și privirea posomorâtă, se afla Eleazar. Mâna puternică, adusă la piept, strângea spasmodic un pumnal lung de luptă.

Primul impuls al lui Aurelius la vederea acelei arme fu de a face rapid un pas înapoi: pe lama aceea probabil că nu se uscase însă sângele lui Rubellius. Dar ceva din adâncul ființei sale – mândria sau furia – îl împiedică să facă un asemenea gest: moștenirea generațiilor de soldați curajoși care nici nu clipeau la vederea săbiilor inamice învinse un reflex normal într-o asemenea situație și senatorul roman îl înfruntă rămânând nemișcat pe iudeul care, cu șalul acela înfășurat în jurul tâmplelor, părea Îngerul Morții despre care vorbeau miturile sale barbare.

Evreul ridică pumnalul. Apoi, cu o mișcare înceată, studiată, și-l strecură sub centură.

Aurelius arătă cu degetul înspre vestibul și porni înaintea lui, fără a întoarce capul, conștient că până și cea mai mică șovăială l-ar fi putut costa viața.

Ajungând în birou, aprinse două lămpi din tavan și se așeză, cu un calm desăvârșit. Lumina tremurătoare se așternu pe figura de piatră a lui Epicur care, de pe o coloană scundă, veghea deasupra unei mese din abanos: ochii pictați ai sculpturii părură să strălucească pentru o clipă cu o expresie spectrală.

Fără să scoată vreun sunet, iudeul trase din nou arma de la brâu și o puse pe masă, împingând-o cu degete tremurătoare către Aurelius.

– Îți cer adăpost, spuse fără cea mai vagă intonație rugătoare în glas.

– După ce l-ai ucis pe iubitul femeii tale? îi replică patricianul, sarcastic. Nu, nu am nici un chef să te ascund, iudeule. Dacă te-ai fi folosit doar de asta, aș mai fi înțeles, spuse el arătând spre pumnalul cu lama curbată. Dar otrava este nedemnă de un bărbat adevărat, așa cum pretinzi tu că ești.

– Ascultă-mă, romanule, înainte de a mă judeca! L-am lovit, este adevărat. Îl căutam de mai multe zile ca să-l ucid. A pângărit-o pe viitoarea mea mireasă și mi-a distrus viața. Știam că va apărea, mai devreme sau mai târziu... și în cele din urmă am dat de el. Era singur. Am scos pumnalul din teacă și am sărit pe el.

– Și ai înfipt lama aceea în el, încheie patricianul.

– Da, l-am rănit: aș fi vrut să mă lupt cu el, dar lașul acela n-a mișcat nici măcar un deget. Avea la el doar un cuțitaș, bun doar pentru a tăia pâinea, și l-a lăsat să cadă imediat pe jos. I-am strigat în față că-l voi ucide, iar el a căzut în genunchi cu brațele în lături, ca o muiere fricoasă.

– Și vrei să mă faci să cred că l-ai așteptat noapte de noapte pentru ca, atunci când l-ai găsit, să-l lași în viață? întrebă Aurelius cu ironie în glas.

– Am văzut în depărtare un bărbat care se apropia în fugă. M-am gândit: acum îl termin. Dar el stătea acolo, în genunchi, și rostea numele Dinei.

– Atunci ai preferat să-l lași acolo, încă viu, fiind sigur că otrava își va face efectul!

– Eu ucid cu arma, nu cu otrava!

– Eu cred, în schimb, că tu ai pus la cale totul. Sunt convins că știai deja cu ceva vreme înainte de legătura pe care logodnica ta o avea cu Rubellius. Ai obligat-o să avorteze, pentru că purta în pântece copilul impur al unui *goy*. După aceea, ai otrăvit lama pumnalului ca să fii sigur că n-o să dai greș!

Evreul asculta fără să lase ochii în jos.

– Și știi de ce? nu-l slăbi Aurelius. Pentru că Rubellius nu era doar un bărbat care ți-o răpise pe Dina, nu! Rubellius reprezenta în ochii tăi Roma în întregul ei: Roma cu legiunile ei, cu reprezentanții ei care înfometează poporul tău, cu soldații care calcă pe pământul sacru al Israelului, profanează Templul și fac din el un leagăn al idolatriei, cu autoritățile care-i răstignesc pe frații tăi și le necinstesc pe surorile tale.

Pumnul lui Eleazar se încleștă de parcă ar fi căutat mânerul pumnalului.

– Pentru tine, Rubellius așa ceva era și chiar mai mult decât atât: era Caligula care își instalează propria statuie în *Sancta Sanctorum*, Tiberius care îi deportează pe evrei în mlaștinile din Sardinia, Claudius care pune pe tronul Iudeii o paiață în vinele căruia curge, cine știe cum, sânge din Iudeea...

– Poți să crezi ce vrei, romanule! A fost un act de slăbiciune să vin la tine și acum îmi pare rău. Bucură-te, Înălțimea ta, sorții sunt de partea ta. Un cetățean roman a fost ucis și tu ai aici un iudeu, tocmai bun de trimis pe cruce.

Cei doi bărbați se priviră drept în ochi, ca două fiare gata să treacă la atac.

– Mă aflu în mâinile tale, senator al Romei. Ți-am predat arma: trebuia să servească libertății poporului meu, nu să spele onoarea unei târfe! Cheamă-l pe Prefectul Urbei, a dat ordin să fiu căutat peste tot. Ce importanță are că nu eu l-am ucis pe Rubellius? Pe cine interesează ca adevăratul ucigaș să plătească? Este mult mai comod să trimiți la moarte un evreu!

Un fanatic și nimic mai mult, gândea Aurelius. Toți ai lui sunt fanatici. Au obținut dreptul de a-și practica ritualurile, nu au fost obligați să accepte divinitatea imperială, au primit de la noi casă, posibilitatea de a munci, protecție. Ce mai vor acum?

– Îndreptam pumnalul către inima lui. Dar nu s-a apărat. Spunea mereu numele Dinei, voia să moară la fel ca ea.

– Foarte frumos din partea ta că ai încercat să-i faci pe plac, îl ironiză Aurelius.

– Îl uram și-l urăsc și acum. Așa cum te urăsc și pe tine, romanule.

Ce mod politicos de a-mi cere să-l adăpostesc, cugetă patricianul.

– De ce, atunci, nu l-ai ucis de-a binelea?

– Pentru că am înțeles ceva.

Aurelius aștepta, cu un zâmbet neîncrezător în colțul gurii.

– El, băiețașul acela... nu era nici măcar un bărbat, ci doar un pușți înspăimântat... continuă Eleazar găsindu-și

cu greutate cuvintele, el o iubea mai mult decât mine, încheie parcă eliberându-se de o povară care-l apăsa pe suflet de prea multă vreme.

Aurelius rămase uluit: țâfnos, nebun, dar uman! Prin urmare, avea și el ceva în suflet în afară de răzbunare și de libertatea dorită pentru poporul lui Israel!

Îl privi nedumerit: privirea mândrului iudeu nu cerea compasiune și nici milă. Ba chiar... Să fi auzit eu bine? se întrebă patricianul.

– Tu-l iubeai pe Dumnezeul tău mai mult decât pe Dina, trase el concluzia.

– Aurelius privi către lampa care fumega sub nasul lui Epicur. Vine aici, mă jignește – gândea el – nu face nici un secret din faptul că ar vrea să mă vadă mort, declară pe față că, dacă ar trebui să se salveze, ar pune mâna pe armă și ar lupta împotriva Romei... de ce, oare, ar trebui să-i ofer protecție?

– Castor, trezește-te!

Gol pușcă, secretarul sforăia de zor în așternuturile albe. Și, de sub grămada aceea de pânzeturi se putea zări un smoc de păr blond. Polixena nu vrea să se lase de meserie, medită Aurelius.

– Hai, sus, puturosule! Și tu, șterge-o, îi porunci fetei. Trebuie să culc aici un musafir.

Castor se ridică în capul oaselor cu un geamăt năuc, în timp ce Polixena ieșea tiptil și suspinând din cameră.

– Un musafir? În locul blondinei? Mă rog, aș putea spune că-mi face chiar plăcere. Fata asta devine cam prea lipicioasă.... Cum este, drăguță?

– Este ditamai bărbatul în floarea vârstei, iute de mână și cu un somn iepuresc. Mânuiește sabia la fel ca Hortensius frigările. Nu te-aș sfătui să fii galant cu el.

– Un bărbat? Trebuie să-mi împart camera cu o namilă păroasă? sări în sus Castor.

– Dar ce problemă poate fi dacă voi grecii ați făcut din așa ceva o întreagă filozofie! glumi Aurelius care știa prea bine ce mult îi plăceau libertului femeile.

– De fapt, tocmai din cauza asta am fost nevoit să-mi părăsesc patria! protestă Castor. Mi-ai putea spune un alt motiv pentru care aș fi acceptat să trăiesc printre niște barbari ca voi? Sper ca măcar să știe să joace zaruri, oftă el, hotărât să-l ușureze de câțiva gologani pe musafirul acela nepoftit.

– Nici vorbă de așa ceva: nu bea, nu joacă, nu...

– Și cine este campionul ăsta nemaipomenit al virtuții?

– Eleazar, logodnicul Dinei.

– Vrei să spui că este Lazarus acela care l-a ucis pe Rubellius cu un pumnal otrăvit? vociferă Castor, indignat. N-o să mai pot închide nici măcar un ochi cu un asemenea vecin de cameră; cine știe dacă în toiul nopții n-o să mă înțepe cu un cuțitaș înmuiat în sânge de scorpion.

– Dacă se va întâmpla astfel, îți promit că am să pronunț pentru tine cel mai frumos elogiu pe care l-a auzit vreodată orașul acesta! rânji stăpânul. Și bagă de seamă: nimeni nu trebuie să știe că omul acesta se află aici!

– Grozav: dacă n-o să sfârșesc străpuns de sabie, voi fi gata pentru tortură. Ăla este urmărit de poliție! O să mă aresteze pentru că am dat adăpost unui ucigaș!

Castor era într-adevăr îngrozit; așa încât, când iudeul apăru în prag, el se ghemuise în colțul cel mai îndepărtat al patului, prefăcându-se că doarme ca să nu fie nevoit să spună ceva: din motive ținând de prudență, strângea între degete, sub pernă, un cuțitaș pentru tăiat papirus, bine ascuțit.

În modestul tablinum al casei de la periferie era cald.

Aurelius era așezat lângă Decimus și avea o expresie tristă. Venise din nou pe strada negustorilor de vinuri nu numai datorită dureroasei îndatoriri de a prezenta condoleanțe familiei lui Rubellius, ci și din dorința de a căpăta confirmarea unei surprinzătoare vești pe care neprețuita Pomponia reușise s-o aducă, trimițându-și iscoadele în cele mai ascunse unghere ale Palatului. Decimus nu părea, însă, deloc încântat de vizita senatorului.

– Când vor avea loc funeraliile? vru să știe Aurelius care se îngrijise ca trupul sărmanului Rubellius să fie încredințat părinților pentru înmormântare.

– Nu se face o ceremonie funebră publică pentru un iudeu, declară bătrânul, pe un ton glacial.

– Dar, Decimus, este fiul tău!

– S-a lăsat circumcis, făcuse o alegere. Nu mai era roman și nu-și mai poate găsi odihna veșnică în mormântul strămoșilor mei.

– Decimus, fiul tău a fost asasinat: cum poți să vorbești astfel?

– Ești mai insistent decât Fannia, Aurelius! Și ea stă toată ziua și se văicărește! Rubellius ne întorsese spatele, ca să alerge după stricata aceea: îi iubea atât pe mult pe evreii ei că s-a convertit la religia lor. Să aibă ei acum grija de a-l îngropa: pentru că nu va avea parte de funeraliile unui roman.

Aurelius făcu un gest mânios: aceștia erau oamenii care făceau ca Roma să fie urâtă de popoarele supuse ei. Din vina acestor nenumărați Decimus, intransigenți și rasiști, provinciile se răsculau și refuzau să mai plătească tributurile. Roma însemna întreaga lume, cu toate națiile

ei, iar idiotul din fața lui nu reușea să înțeleagă cum stăteau lucrurile! Renunță să mai spună vorbele tăioase care îi veniseră pe buze și se stăpâni. Altceva era mai important de clarificat acum.

– Știu sigur, Decimus, că în urmă cu aproape o lună, înainte de moartea fetei, Rubellius ceruse o audiență la Palat.

– Adevărat? Cine știe dacă nu voia să-l convertească și pe Claudius! Dar, de fapt, împăratul se simte bine printre evrei, Irod este prietenul său...

– Audiența îi fusese cerută Messalinei.

– Poate că a vrut să i-o prezinte împărătesei pe iubita lui: desfrânatele se înțeleg bine între ele! șuieră Decimus. Și acum, Aurelius, scuză-mă, am multă treabă. Nu trebuie să-mi prezinți condoleanțe: cel care a murit, nu era fiul meu, era doar un evreu!

Flecar tâmpit, gândea patricianul, xenofob idiot de două parale! Și acum ce avea să se întâmple cu trupul fără viață al lui Rubellius? Din prag, Fannia, își strigă printre lacrimi durerea.

– Nu-i nimic de făcut, nu vrea să-l îngroape și nici să-l incinereze! Spune că este un străin, un dușman!

– Voi avea eu grijă, Fannia: va avea parte de un ultim omagiu demn de un roman, promise Aurelius, trimițând un gând bun omului cu bune intenții și suflet bun care, în portul Ostia, va veghea la căpătâiul tânărului, rostind pentru el un *Kaddish* al răposaților. Întorcându-se spre casă, fu cuprins de amărăciune. Principii, principii... Când oare, în loc de principii, oamenii vor începe să țină seama în primul rând de bunul simț?

Când intră în *domus*, era foarte prost dispus și scena care-l aștepta nu avea darul să-i dea o altă dispoziție.

Cu obrajii scăldați în lacrimi, Polixena se afla în plină criză de gelozie, iar iubitorul Castor încerca s-o consoleze.

– Grecoaica aia este mai curvă decât mine! striga fata, referindu-se la Mnesaretes. Îți spun eu că am văzut-o la lupanar! Cu toate aerele pe care și le dă... după care se puse din nou pe plâns.

– Ia-o pe femeia asta de aici! strigă, furios, Aurelius.

– Sigur, *domine*, sigur că da... se supuse libertul cu un aer vizibil dezaprobator, scoțând-o pe fată din cameră. Dar trebuie s-o înțelegi, sărmana...

– Am cumpărat-o, nu-i așa? Am scos-o din bordel. Ce mai vrea acum? Doar nu sunt obligat s-o aduc în patul meu! Sunt stăpânul ei.

– Sigur, *domine*, dar...

– Vreau să vă intre bine în cap, o dată pentru totdeauna: stăpânul sunt eu și voi sclavii! Nu sunt câtuși de puțin obligat să fac ceea ce vă convine vouă!

– Sigur, *domine*, tu ești stăpânul nostru... dar tocmai de aceea ai niște obligații față de noi. Noi depindem de tine, orice dorință de-a ta este un ordin, dar...

– Dispari din fața mea și tu! izbucni, exasperat, Aurelius. Ba nu. Am o idee. Ai spus că orice dorință de-a mea este un ordin? Bun, am o dorință... Vino puțin încoace.

Castor presimțea că se apropie o furtună. Uite ce se întâmplă cu cel care se expune pe el însuși pentru binele celorlalți. Când îi aperi pe alții, plătești tu. Dacă aș fi tăcut, se gândea el...

– Am o misiune pentru tine.

– Nu acum, *domine*. N-aș putea s-o îndeplinesc atât de bine cum mi-aș dori. Am dormit foarte prost astă-noapte, cu un ucigaș în patul meu și...

– Îți place să te îmbraci elegant, nu-i așa, Castor?

– Fără falsă modestie, am gust în privința asta, *domine*.

– Ți-am pregătit ceva.

Fără să știe deocamdată ce nenorocită de misiune avea să-i dea stăpânul său, Castor se găti cu grijă, privind apoi cu mândrie în oglindă rezultatul.

– Așa mai zic și eu! comentă el cu plăcere și abia atunci, când îl văzu complet îmbrăcat, Aurelius îi explică în ce consta mai exact misiunea care-l aștepta.

Cuvintele și gesturile imposibil de reprodus cu care reacționă libertul îl făcură să se rușineze nu numai pe cuviosul Paris, ci și pe Polixena care credea că învățase la bordel toate cuvintele obscene posibile.

Aurelius nu-l luă în seamă: avea acum de îndeplinit o altă, dureroasă, îndatorire.

Când romanul intră în camera sa, bătrânul își scotea însemnele sacre ale *Torei*. Cu mișcări încete își desfăcu panglicile rituale de pe brat și de pe degete, le sărută cu respect, după care le așeză, împăturite cu grijă, în cutia lor.

Patricianul așteptase ca prietenul său să-și termine rugăciunea, după care vorbi.

– L-am găsit, Mordechai. Evreul nu făcu niciun gest. Nicio reacție, nicio privire întrebătoare pe chipul său brăzdat de cute adânci.

– Am aflat cum se numește tatăl copilului, îi comunică patricianul, ca și cum celălalt n-ar fi înțeles.

– Nu vreau să-l știu, răspunse cu glas stins bătrânul.

După aceea, se apropie și bătu cu palma sa osoasă umărul prietenului său.

– A Mea este răzbunarea, spune Domnul Dumnezeu al Oștilor. În *Torah* este scris că Cel Veșnic l-a condamnat pe Cain să rătăcească prin lume și i-a pus în frunte un

semn, pentru ca toți să știe de crima sa. Dar a mai poruncit și ca acela care va ridica mâna asupra fratricidului să fie pedepsit de șaptezeci și șapte ori mai aspru decât Cain însuși. Așa că nu-mi spune numele acelui om, pentru că eu nu voi ridica mâna asupra lui.

Aurelius îl privi, descumpănit.

– Dumnezeul vostru este cam ciudat, Mordechai.

– Știu asta și tocmai de aceea îl iubim, îi răspunse celălalt, cu mândrie. Sunt pe punctul de a pleca, prietene. Te binecuvântez pentru ceea ce te-ai străduit să faci și, dacă nu urăsc orașul acesta, este pentru că tu faci parte din el. Dar nu mai pot rămâne aici: Dina a murit și pentru prima oară mă simt ca un străin la Roma. Am trăit prea mult și nu am urmași. Acum am obosit. Singura mea dorință este să mor în Eretz Israel, pe pământul strămoșilor mei.

– Mordechai, fiica ta a fost ucisă, îi spuse Aurelius pe nerăsuflate. Se temea ca, dacă mai zăbovea mult, n-ar mai fi avut curajul să-i explice nimic.

– Nu vreau să știu nici măcar asta! strigă bătrânul, împingându-l cu un gest surprinzător.

– Mordechai! exclamă patricianul, apucându-l pe prietenul său de brațele subțiri și forțându-l să se uite în ochii lui. Nu a murit din cauza avortului, a fost ucisă pentru că văzuse niște lucruri pe care nu-i era îngăduit să le vadă. Mort este și tatăl copilului!

– Ucisă... tatăl copilului este mort și el... Bătrânul părea năuc, ca și cum povara de nesuportat a durerii îi răpise luciditatea. Dina era o adulteră, s-a dat unuia care venera chip cioplit, șopti el ca pentru sine.

– Nu, nu era un roman, era un evreu. Un evreu circumcis.

– Este adevărat? întrebă Mordechai, neîncrezător.

– Îți dau cuvântul meu de senator roman! îl încredință Aurelius. Urmau să se căsătorească în fața rabinului din

Ostia, de îndată ce s-ar fi rupt contractul nupțial cu Eleazar. Îți poate confirma chiar el.

– Un evreu! repetă Mordechai, în timp ce în ochi îi apărea o rază palidă de speranță. A fost ucisă... nu și-a trădat neamul, nu s-a vândut unui păgân, nu a răpus viața pe care i-o îngăduise Cel de Sus s-o poarte în pântec... era tot una de-a noastră!

Chipul zbârcit al bătrânului păru să se mai destindă și sclipirea apărută ceva mai înainte în privirea sa absentă se transformă, pentru o clipă, într-o strălucire a bucuriei.

Ridică brațele tremurătoare către cer:

– Fie lăudat Cel Veșnic care ne-a scăpat de sclavia din Egipt! strigă el cu recunoștință, în timp ce Aurelius se retrăgea în tăcere, închizând ușa în urma lui.

XVIII

Cu șase zile înainte de Nonele lui octombrie

Oppia scoase un scurt chiot de bucurie când fermecătorul prinț oriental apăru în toată strălucirea sa la intrarea lupanarului.

Grecul sosise cu mare pompă, în litiera lui Aurelius, precedat de crainicii care strigau pe stradă cât îi ținea gura:

– Faceți loc pentru Ptolemeu Castor! Faceți loc pentru nobilul Castor!

Codoașa aproape că-și pierduse glasul, amețită de favoarea pe care înaltul personaj i-o acorda venind în vizită la ea.

– Dulceața mea, nu se petrece aici în seara aceasta?

– Intră, intră, lumea începe să sosească! îl întâmpină mieroasă patroana bordelului. Apoi, privind în jur, întrebă cu jumătate de glas: Dar prietenul tău, senatorul, unde este?

– Nu cred că o să vină.

– Cu atât mai bine! Să știi că nu-mi este prea simpatic! Este cam bățos, nu ca tine, vrea să fie mereu corect și se

poartă ca între nobilii lui! Degeaba, se vede imediat când un bărbat a primit o educație rafinată, așa cum este cazul tău!

– Norocul meu a fost să am parte de cei mai buni învățători, se eschivă cu modestie Castor, venindu-i de îndată în minte imaginea nemilosului supraveghetor care, cu biciul în mână, îl învățase cum să se poarte prin cotloanele rău famate ale Alexandriei. Dar nu trebuie să-l judeci prea aspru pe Aurelius: sunt de acord că nu dă dovadă de prea multă finețe, dar este un om cumsecade. Oricum, fii liniștită: în seara asta are altceva de făcut, o asigură grecul, încercând să și-l închipuie pe stăpânul său înarmat cu un șperaclu pe care i-l oferise chiar el – o amintire din vremurile de altădată, când se ocupa de niște chestii mai deocheate...– așteptând în bezna nopții momentul prielnic pentru a intra în cămărușele din spatele bordelului: tocmai de aceea era important ca Oppia să nu scape nici o clipă din atenția curtezanului său de viță nobilă.

Castor dispăru în interiorul localului, în timp ce Aurelius, cu fața ascunsă sub gluga trasă pe ochi, stătea la pândă, pe trotuarul străduței, cu capul rezemat pe brațe ca un bețiv furat de somn. Trecură vreo două ore până când patricianul se hotărî să se ridice: două ceasuri neînchipuit de lungi în care degetele de la picioare, pe care doar Nefer le atingea atunci când i le îngrijea, fură călcate de mai multe ori de clienții grăbiți, iar spinarea sa mândră de patrician fu de mai multe ori mângâiată de scatoalcele chefliilor care intrau și ieșeau din bordel.

Unul dintre clienți, într-un acces de generozitate, îi aruncase în cutele mantiei zdrențuite câțiva bănuți.

În cele din urmă, ulița rămase pustie. Senatorul se grăbi să ajungă în fața ușii din spate și, mânuind cu abilitate instrumentul primit de la Castor, reuși după câteva clipe să intre.

Reușind să se orienteze în bezna coridorului strâmt, ajunse la cămăruța care găzduise clipele de iubire ale celor doi tineri loviți de un sfârșit atât de trist.

Din sala principală răzbătea până la el o hărmălaie de nedescris: orgia se dezlănțuise din plin.

La un moment dat, auzi la doar câțiva pași de el vocea spartă a codoașei

– De ce nu aici, iubitule? Hai, vino mai repede, Oppia este numai a ta.

Aurelius reuși cu greu să-și înăbușe râsul, imaginându-și-l pe bietul Castor pipăit pe toate părțile de băbătia aceea dezgustătoare. Se auzea, însă, de pe coridor și glasul mieros al grecului care o atrăgea pe agresiva îndrăgostită către un alt ungher.

Trebuie să-l răsplătesc din plin pentru munca lui eroică, se gândi patricianul.

Chicotele pițigăiate scoase de Oppia în culmea fericirii răsunau în golul scării: Deocamdată, Aurelius se putea considera în siguranță în ascunzătoarea sa. Nu avu mult de așteptat: la câteva clipe după aceea auzi un foșnet înăbușit care venea din cămăruța alăturată și lumina slabă a unei lămpi cu ulei pătrunse prin mica ferestruică dintre cele două încăperi.

Cu mișcări neauzite, ca de pisică, Aurelius se urcă pe patul de piatră și, înălțându-se pe vârfurile degetelor, aruncă o privire în camera cealaltă. Deschizătura fiind strâmtă, la început nu văzu decât un văl de mătase de culoarea abanosului. Apoi, două brațe de un alb perfect, frumos modelate, se ridicară ca să adune la ceafă, într-o rețea, o claie de păr negru ondulat.

O perucă de păr blond mătăsos, la care contribuiseră cu siguranță o mulțime de sclave de pe îndepărtatele

meleaguri nordice, veni să acopere pletele strălucitoare de păr negru ca pana corbului.

La urmă, cu o mișcare plină de grație care nu avea egal în toată Roma, femeia se întoarse.

Ceva mai târziu, Aurelius, cu fața descoperită și îmbrăcat în straiele sale ponosite, își făcea apariția în pragul lupanarului. Portarul îl recunoscu și-l lăsă să intre fără să crâcnească, știind că unii clienți preferau să ia parte travestiți la petrecerile Oppiei.

Femeia de aur, cu fața acoperită ca de obicei de masca aceea prețioasă, abia își încheiase dansul și mulți clienți încă o mai aplaudau. Flavius, care fusese unul dintre cei mai înflăcărați spectatori, încerca s-o tragă după el.

– În seara asta, nu, Flavius! Vocea senatorului, deși politicoasă, era atât de autoritară încât nu admitea replică. În seara asta, doamna și-a ales un alt cavaler!

Un fulger de mânie apăru în privirile blondului. În jur, mulți dintre cei care asistau la această scenă, rânjeau cu satisfacție. Aurelius își dădu seama că Flavius era pe punctul de a se gândi la o reacție dură la o asemenea jignire. Dar totul nu dură decât câteva clipe. Cu o mișcare înceată, filfizonul o lăsă în pace pe femeie care, fără a sta pe gânduri, îl luă de mână pe noul venit.

Patricianul făcu o plecăciune în fața ei și o conduse prin mulțime de clienți entuziaști: de bună seamă, tânărul derbedeu nu avea prea mulți susținători nici măcar acolo, într-un mediu care îi era foarte familiar.

Frumoasa dansatoare își reluă dansul, dar toată atenția ei se îndrepta acum către Aurelius.

Nedezlipindu-și privirile de la cei doi, Flavius se dădu înapoi până când, ajungând în capătul sălii, ieși pe ușă

fără să scoată nici o vorbă. Femeia îi zâmbea atrăgătorului patrician care, simțind un nod în gât, îi sorbea din priviri formele mlădioase se unduiau după cum cânta muzica, într-o senzualitate vecină cu paroxismul.

La fiecare freamăt al țimbalelor, degetele subțiri cu unghii de metal se întindeau către el ca să-l atingă astfel încât, fără să vrea, Aurelius simțea un fior străbătându-i întreg trupul. Spectatorii băteau frenetic din palme, în ritmul muzicii, fermecați de ceea ce vedeau.

Aruncându-și pentru o clipă privirea către micile loji de la balcon, patricianul văzu cu coada ochiului expresia uluită a unui anumit alexandrin care, captiv în brațele ca niște tentacule ale codoașei, se uita la el indignat la culme.

Nu trecu mult și, condus de femeia de aur, trecea pe coridorul strâmt care ducea la cămărușele din spatele clădirii.

Încăperea era cufundată în beznă: chiar și mica lampă din tavan era stinsă.

Femeia se lipi de el, aproape ametindu-l cu parfumul său. Aristocratele nu suportă mirosurile neplăcute și cu atât mai puțin duhoarea plebei, gândi Aurelius, inspirând cu nesaț mireasma emanată de trupul mlădios pe care-l înlănțuiau brațele sale. Buzele ei catifelate îl căutară prin întuneric: pe vârful limbii îi stăteau câteva cuvinte sarcastice, dar se străduí să nu le rostească.

Nu trebuia să facă altceva decât să tacă, să tacă și să accepte acea voluptate nesperată pe care o primea ca un dar neașteptat din partea zeilor.

Dar, atunci când femeia îi cuprinse umerii pentru a-l conduce către micul alcov de piatră, vraja atingerii sale dispăru pentru o clipă și cuvintele pe care n-ar fi trebuit să le pronunțe îi țâșniră de pe buze, batjocoritoare, de parcă nimic nu le putea sta în cale:

– *Ave*, Valeria Messalina Augusta!

Aurelius ședea istovit în biroul său, cu capul în palme.

Ieșind din lupanar, pornise cu pași rari către capătul străduței, cu urechea ciulită ca să prindă orice zgomot suspect din spatele său, sigur că se putea trezi dintr-o clipă în alta cu un pumnal înfipt între coaste.

Lovitura, însă, nu venise: o așteptase, poate chiar o dorise, în timp ce, țeapăn de spaimă, se străduia să-și păstreze mersul obișnuit și se lupta cu impulsul interior de a întoarce capul pentru a-și privi moartea în față.

Acum, se afla la el acasă, teafăr și nevătămat, iar Castor îl privea cu ciudă.

– Dacă n-ai fi domnul și stăpânul meu, ți-aș spune că...

– Că sunt un idiot, continuă patricianul în locul lui.

– N-am spus-o eu! Chiar nu poți să reziști tentației de a-i uimi cu orice preț pe toți cei din jur? Aurelius cel isteț! Strălucitorul Aurelius! Ah, ce satisfacție trebuie să fi avut când i-ai aruncat în față unei împărătese divina ta părere. Sper că te-ai distrat suficient de mult, stăpâne, pentru că o să plătim scump nesăbuința asta!

– M-am făcut eu însumi de sute de ori dobitocul dobitocilor! Nu credeam că mai ajung întreg acasă!

– Și mă tem că n-o să mai rămâi teafăr mult timp. Doi oameni au murit deja pentru nu puteau rosti nici măcar în șoaptă numele pe care tu, deșteptul meu stăpân, ai considerat că-l poți striga către cele patru zări!

– Așa este. Dina și Rubellius probabil că l-au șantajat pe Flavius pentru ca acesta să obțină de la Messalina aprobarea imperială pentru căsătoria lor, în schimbul tăcerii lor în privința celor văzute... Cine s-ar fi putut împotrivi unui ordin venit de la Palat". Cu siguranță, nu Mordechai și nici chiar Decimus. În schimb...

– În schimb, Flavius a rezolvat problema cum știa el mai bine. Iar acum are de aranjat un alt șmecher...

– Crezi tu că am să aștept resemnat ca ticălosul acela să-mi găurească pielea? De data aceasta nu are de-a face cu doi băieți naivi: sunt un magistrat și cuvântul meu este ascultat peste tot. Ar fi suficient să fac o reclamație acolo unde trebuie... adulterul este în zilele noastre ceva obișnuit, dar atunci când cel înșelat este împăratul însuși, lucrurile se schimbă!

– Crimă împotriva statului, înaltă trădare și pac!, s-a rezolvat! făcu grecul trecându-și un deget prin dreptul gâtului. Cine îl trădează pe Cezar, trădează Roma!

– O să-i scriu o scrisoare lui Claudius ca să-i fie înmânată dacă mi se întâmplă ceva. Iar Augusta împărătească trebuie să fie informată imediat de aceasta!

– Fără nici cea mai mică dovadă?

– Bănuiala este suficientă... afirmațiile unui senator nu pot fi trecute prea ușor sub tăcere, mai ales dacă acela care le-a semnat a fost găsit asasinat... Nu, Messalinei nu-i convine să mă elimine: Claudius, oricât este de îndrăgostit de ea, nu este prost... Ai să te duci imediat la Flavius! Este mai bine să discut cu el: s-ar putea ca fermecătoarea noastră suverană să nu știe nimic despre crimele lui... este posibil ca derbedeul acela să fi făcut totul de unul singur.

– Eu să mă duc la măcelarul acela? Sper că n-ai înnebunit! Castor făcuse ochii cât cepele. Eu nu sunt senator ca tine! O să mă strângă de gât înainte să pot scoate o vorbuliță! Cât îi trebuie lui ca să trimită în Hades un biet sclav?

– Libert, îl corectă stăpânul.

– De ce spui asta? Libertatea mă face cumva invulnerabil? Și, de altfel, ce am avut eu de câștigat de pe

urma libertății? Vorbe, nimic altceva decât vorbe! Tu te bagi singur în toate încurcăturile, iar eu trebuie să te scot basma curată! În timp ce nobilul Aurelius își omoară timpul umblând după o fandosită și cine trebuie să scoată castanele din foc? Castor, cine altul? protestă servitorul. Sărise în picioare și-și înfrunta stăpânul, cu mâinile în șolduri, indignat la culme, încremenit într-o poză care l-ar fi inspirat până și pe Sofocle.

– Cine trebuie să țină în camera sa un individ căutat de autorități? Castor, este evident! Cine primește ordin să seducă niște târfe bune doar pentru patul lui Caron? continua grecul, hotărât să se folosească de toate resursele retoricii pentru a-și face discursul cât mai palpitant. Iar acum, cine este trimis fără nicio apărare ca să trateze cu ucigașii? Tot prostul de Castor! Dar acum, gata: îmi dau demisia.

– Dar când te-am angajat eu, ticălos nenorocit ce ești? Ai uitat, poate, că a trebuit să plătesc o groază de bani templului din Alexandria ca să te scap în ultima clipă de spânzurătoare și că am riscat să mi-i pun în cap pe toți preoții lui Amon pe care i-ai tâlhărit fără rușine?

– Asta așa este, ai făcut câte ceva pentru mine, dar eu m-am achitat pentru asta și chiar cu asupra de măsură!

– Ei, hai, făcu Aurelius pe un ton împăciuitor, n-ai decât de dus un mesaj...

– Idiotul acela o să bage încă din prima clipă cuțitul în mine!

– Hai, să nu exagerăm! Flavius este un laș: n-ar omorî niciodată pe cineva acasă la el!

– Da, sigur că da, nu în casă, dar în fața ușii, da!

– Nu te prosti! Cine ar putea crede că un patrician cunoscut ca mine și-ar da secretele pe mâna unui levantin

păcătos ca tine. Dacă m-aș duce eu, da, sigur că ar fi periculos. Haide! E treabă de o clipă! Îi dai scrisoarea și pleci, asta-i tot!

Îndârjita rezistență a grecului părea să fi ajuns pe punctul de a se epuiza. Aurelius deveni și mai convingător.

– Hai, pentru prietenia noastră atât de veche...

– Dacă n-ai fi stăpânul meu, ți-aș spune eu ce-ai putea să faci cu prietenia asta veche dintre noi!

– Măcar din datoria care te leagă de protectorul tău... Un gest obscen pe deplin grăitor îl făcu pe senator să-l ia altfel.

– Poate pentru o participare la câștigul de pe urma agenției mele din Egipt...

Pe fața libertului apăru o umbră de șovăială, apoi de lăcomie.

– Să fie de cincizeci la sută? riscă el.

– Ești nebun? De zece, dacă vrei, bine, dacă nu... îi replică pe un ton aspru Aurelius. Nu-l putea lăsa pe ticălos să-l stoarcă de bani după cum voia.

– Douăzeci.

– Cincisprezece. Nici un sestert mai mult.

– Hai, fie, dar este pentru ultima oară! fu de acord grecul fără prea mare entuziasm.

– Foarte bine, te duci la Flavius și-i dai scrisoarea asta, porunci patricianul, întinzându-i un sul de papirus sigilat. Dar ia-o din loc mai repere, fiecare clipă este prețioasă!

Castor păru să șovăie.

– Dar să fie limpede, adăugă înainte de a ieși. După ce se termină toată povestea asta, eu plec pe drumul meu și tu pe-al tău!

– N-ai decât! bombăni patricianul, sătul de atâta vorbărie. Ar fi fost de o mie de ori mai bine să nu mai aibă

de-a face cu banditul acesta! Ar fi fost cazul ca în casa lui să-și facă loc puțină gingășie, o adiere de feminitate, în locul impertinenței unui escroc!

Castor închise în tăcere ușa în urma lui.

– *Ave atque vale!* bolborosi cu furie Aurelius. Ducă-se de-a dreptul în Infern ticălosul de grec! Se putea lipsi foarte bine de prezența lui!

Se întinse pe divan, încercând să se liniștească: obrăznicia vechiului său prieten îl scosese din sărite mai mult decât primejdia care-l pândea.

„Omul înțelept nu se lasă târât de pasiuni ci își păstrează intactă superioritatea plină de seninătate... ", recită el una dintre învățăturile filosofului său preferat, Epicur. Cumpătare, control, detașare olimpiană...

– Ducă-se în Infern sclavul acela blestemat! explodă el, sărind în picioare și apucând cu furie o amforă prețioasă de Coos, o aruncă în peretele din fața lui. Vasul se făcu țăndări exact în capul lui Marte care era ocupat de idila sa cu Venus din fresca în culori vii. Pentru o clipă, lui Aurelius i se păru că zeul se uita țintă la el cu nespusă mirare.

– Ei și? Ce te holbezi așa? îl întrebă cu năduf. Se simțea acum ceva mai bine: cine ar fi cutezat să afirme că filosofia nu aducea niciun folos? După aceea, reuși cu chiu cu vai să adoarmă.

XIX

Cu trei zile înainte de Nonele lui octombrie

Mnesaretes avea în mână un bisturiu, Elezar un pumnal. În spatele lor, Flavius învârtea pe deasupra capului o sabie scurtă. Încercau cu toții, în același timp, să-l lovească.

Brațul lui Aurelius mișcă instinctiv un braț ca să pareze o lovitură și o cupă de argint, izbită cu dosul palmei căzu pe pardoseală cu un clinchet vesel, iar lichidul din ea se răspândi de jur împrejur.

Patricianul deschise ochii: degete nervoase băteau darabana pe tăblia din fildeș a patului său.

Când cineva nu poate face diferența dintre o cupă cu bere și o sabie, înseamnă că nu prea mai sunt speranțe, gândi Castor.

– Te-ai hotărât să mai schimbi câte ceva prin casă? încercă să afle, pe un ton sarcastic, grecul, privind la cioburile vasului de Coos.

– A, tu erai, șopti, încă buimac de somn, Aurelius. Visam că... Mesajul! Ce-ai făcut cu el, l-ai dus? întrebă după aceea, îngrijorat, trezindu-se de-a binelea.

– Nu, răspunse posomorât grecul. Casa lui Flavius este închisă și pe uși au fost puse sigiliile imperiale: bătrânul a murit în zori și se spune că a fost otrăvit.

Aurelius se ridică în capul oaselor, întunecat la față.

– Și fiul lui?

– Dispărut, răspunse scurt celălalt.

Ciudat de puțin, gândi Aurelius, dedesubt mai este și altceva.

– Hai, spune mai departe tot ce-ai aflat!

– Gărzile au ridicat toate medicamentele care-i fuseseră prescrise lui Fuscus, ca să le examineze.

– Sigur, așa se procedează întotdeauna.

– Pe cutiuțele cu medicamente pentru calmarea durerilor se află emblema medicului...

– Demofontes, știu asta.

– Nu chiar.

Patricianul păli.

– Doar nu vrei să spui că...

Castor dădu din aprobator, lăsând privirea în jos.

– Mnesaretes! Nu poate fi adevărat, nici nu-l cunoștea măcar pe Fuscus! Dar, în timpul acesta, viermele îndoielii, de multă vreme adormit în conștiința sa, se trezea acum și începea să scoată capul... Mnesaretes otrăvitoare, Mnesaretes ucigașă... Am știut asta din totdeauna, își spunea el, mă temeam să cred așa ceva și nu îndrăzneam s-o recunosc față de mine însumi.

– Spune-mi, au arestat-o deja?

– Nu încă, dar este o chestiune de ore ca s-o facă.

Mnesaretes care îl îngrijea pe Fuscus, care îl otrăvea cu încetul, care îi ucidea, poate, pe Dina și pe Rubellius... cu mâinile ei delicate, făcute ca să vindece...

– Trebuie să existe o altă explicație! strigă, refuzând să creadă cele auzite. Abia acum, când avea curajul să ia în considerare o asemenea ipoteză, putea s-o contrazică, să vină cu argumente ca s-o respingă.

– Tu crezi așa ceva? îl întrebă pe secretarul său. Tu, care nu puteai s-o suferi pe Mnesaretes, poți să crezi că este o ucigașă?

Grecul cântări cuvintele, fiind foarte tentat să răspundă cu acel „da" care ar fi simplificat total problemele referitoare la femeia aceea.

– Ca să fiu sincer, nu, mormăi el mai apoi, rușinat că cedase la impulsul cinstei, în pofida celor mai arzătoare interese ale sale.

– Dar cum putea atunci să ajungă medicamentul acela... Dintr-o dată, o imagine foarte limpede apăru în mintea lui Aurelius: un bărbat în penumbra cabinetului, umerii curbați, ceafa cu bucle blonde...

– Apelles! exclamă el repezindu-se în vestibul. Repede, să mergem!

– La Mnesaretes? vru să știe libertul, neîncrezător.

– Nici vorbă, prostule, la Demofontes, înainte să se facă nevăzut!

Niciodată centrul Urbei nu fu străbătut atât de rapid.

– Unde este? urlă Aurelius, dând buzna în *insula*.

Servitorii, surprinși pe când căutau să se pricopsească și ei cu câte ceva din bunurile stăpânului aflat acum la ananghie, priviră spre el înspăimântați.

– Unde este? repetă amenințător senatorul. Nu avea cum să fugă atât de repede!

– A plecat, stăpâne, declară portarul pe un ton calm. A șters-o în mare grabă... Dar, în acest timp, arăta cu capul spre un dulap mare de lângă scară.

– N-are rost să-l cauți, senatorule, acum probabil că este departe, insista servitorul trădător, conducându-l cu o privire grăitoare pe patrician către ascunzătoare.

– A plecat de mult, ți-am mai spus, adăugă el pe când se îndrepta rânjind spre ușă cu brațele încărcate de vase prețioase.

– Hai! Ieși de acolo! strigă Aurelius către nișa bine ascunsă în spatele dulapului înzidit. Sau preferi să vin cu gărzile?

Ușa se deschise încet și apăru o mână tremurătoare și un smoc de barbă ciufulită.

– Nobile magistrat...

– O să te trimit pe rug, ucigașule! strigă patricianul, apucându-l pe omuleț de mantie și trăgându-l afară.

– Nu știu nimic! se văicărea celălalt, făcându-se și mai mic sub strânsoarea senatorului.

– De când îi scurtai viața lui Fuscus, grec ticălos? Cred că ai folosit o otravă cu efect încet: se simțea rău de mai mult timp...

– Auu! strigă prăpăditul de grec atunci când Aurelius îl scuturâ cu furie. Tizana era inofensivă, îți jur! Doar orz fiert cu puțină miere... asta nu putea să-l ucidă! Nu știu nimic despre vreo otravă!

– Ce-i dădeai, jigodie ce ești? Patricianul îl strângea acum de gât cu o mânie rece.

– Tizana... este un... este doar un calmant. Aurelius mai slăbi puțin strânsoarea ca să-l lase să vorbească. Un analgezic contra durerilor...

– Din ce era preparat? Și de ce cutiile cu substanțe purtau sigiliul lui Mnesaretes?

– Habar n-am... eu nu mă pricep... la otrăvuri! scânci nefericitul.

– Marele Demofontes din Paros nu-și dă seama când un pacient îi este otrăvit chiar sub nasul său? Pe cine vrei tu să duci de nas?

– Uite, eu... ca să spun drept, nu mă pricep deloc la medicină. Glasul grecului bolborosea ca o fântână gata să sece. Nu sunt medic, nu vrei să înțelegi? strigă el printre suspine. În sfârșit, gata, am recunoscut! Acum mă simt ușurat!

Aurelius îl privea mut de uimire.

– Nobile senator, ascultă-mă! strigă omulețul în culmea disperării. Am citit câte ceva și am făcut puțină practică în Grecia, dar...

– La ce școală?

– Nu era chiar o școală...

– Nu? Atunci, unde ți-ai făcut ucenicia?

– La băi! mărturisi Demofontes, rușinat. Lucram la Terme. Toți clienții spuneau că nu aveam rivali în masajul unui mușchi sau în repararea unei încheieturi sucite... Așa că, având și ceva bani puși la păstrare, m-am gândit să mă ocup de medicină. Evident, la mine acasă nu puteam, grecii sunt bănuitori și ar fi cerut informații... dar aici, la Roma, nu este nevoie de documente pentru a practica o meserie. Așa că mi-am cheltuit banii pentru călătoria cu o corabie și am cumpărat câteva cărți de Hipocrat și Filolaos. În timpul drumului am învățat pe de rost termenii cei mai răsunători... cei care aveau să facă impresie.

Aurelius asculta mut de uimire: avea în față un simplu băieș.

– Nu am făcut nimic rău. La sosire aici mai aveam doar câteva drahme. Am luat la rând mai multe cabinete și mi-am dat seama imediat că pentru a câștiga o grămadă de bani trebuie să pari din lumea bună. Așa că restul banilor

i-am dat pe haine elegante și l-am mituit pe Minuciones ca să-mi închirieze cabinetul din *insula*.... Apoi m-am instalat aici și am răspândit zvonul că tarifele mele erau astronomice. Dacă ia atâta, s-ar putea să fie bun, gândeau oamenii, iar pacienții au început să vină în valuri.

– Dar, pe Jupiter, cum îi tratai, fără să ai o pregătire pentru asta? întrebă Aurelius, care încă nu-și putea crede urechilor.

– Oh, nu era greu. Matroanelor obeze le recomandam băi cu alge: pierdeau, este adevărat, din greutate, cu toate orele acelea petrecute la băile de aburi, dar ele erau convinse că meritul era al produselor mele miraculoase... Mai apoi am avut succes cu masajele estetice, cu tratarea impotenței... Foloseam metode directe, aveam o înțelegere cu bordelul, un simplu schimb de servicii: Oppia a mirosit că este o afacere bună! Așa că, pe scurt, am devenit un medic faimos.

– Dar ce făceai atunci când apărea un bolnav de-adevăratelea?

– Încercam să-l plasez unui coleg. Eu nu-i tratam decât pe bolnavii închipuiți, pentru care era suficientă trăncăneala mea; totuși, nu-i puteam refuza pe toți. Tânărul Flavius a insistat atât mult să-i îngrijesc tatăl că nu l-am putut refuza!

Aurelius se cutremură: sigur că Flavius făcuse o alegere bună, era fraierul care, fără să-și dea seama, l-ar fi lăsat să-l otrăvească nepedepsit pe bogatul său tată... Și... în tot acest timp, gogomanul din fața lui trata jumătate din Roma! Opera, făcea avorturi cui se nimerea...

– Ce amestec are în toate astea Apelles? Dar Mnesaretes? Ce rol aveau ei în escrocheriile tale? întrebă Aurelius, temându-se de răspunsul pe care-l putea primi.

– Cu diagnosticele învățasem să mă descurc, dar, ca să-i tratez pe bolnavii mai importanți, trebuia să fac rost de medicamente gata pentru a fi folosite: nu prea mă pricep la prepararea lor...

– Și cum se face că s-a găsit cineva care să se asocieze astfel cu tine?

– De fapt, Mnesaretes nu știa nimic. Eu îi explicam lui Apelles simptomele pentru care îmi trebuia leacul, iar el mi-l aducea din farmacia stăpânei lui...

– Apelles, ticălos nenorocit! Dar, atunci, poate că... Ești sigur că Mnesaretes nu avea habar de nimic?

– Ce părere ai? Sclifosita aia n-ar fi fost niciodată de acord să mă ajute!

Aurelius se simți ușurat și asta îi umplea sufletul de bucurie. Îl privea pe Demofontes care rămăsese îngenuncheat la picioarele sale. Laș cum era, tremura din tot corpul și încerca să-i îmbrățișeze genunchii, ca și cum n-ar fi avut de-a face cu un simplu magistrat al Romei, ci cu un zeu coborât din Olimp.

Patricianul făcu un gest de lehamite și-și luă privirile de la el.

– Nobile senator...

– Ai să-mi semnezi acum o declarație... Vreau să rezulte clar din ea cum de s-a găsit cutiuța aceea de calmante în casa lui Fuscus!

– Da, sigur că da, stăpâne, dar n-o să mă condamne la moartea pe rug, nu?

– Justiția imperială o să hotărască asta.

– Lasă-mă o zi, o singură zi... am pus ceva bani deoparte, suficienți ca să-mi cumpăr o baie a mea, în provincie!

– Semnează acolo! îi porunci, aspru, Aurelius.

Câteva litere abia mâzgălite încheiară mărturisirea.

– Spune-mi, ai făcut avorturi?

– Puține, nobile senator... și niciodată unei matroane! Dacă s-ar fi întâmplat să moară, soțul ei m-ar fi putut aduce în fața tribunalului pentru crimă!

– Dar cu femeile din popor era altceva...

– Dacă mă ruga vreuna...

– Iar tu operai și luai bani frumoși! Ce s-a întâmplat cu femeile acelea? Câte dintre ele mai trăiesc?

– N-am nici cea mai mică idee, stăpâne, de unde aș putea să știu? Plecau imediat după aceea și nu le mai vedeam niciodată.

Plin de scârbă, Aurelius îl împinse cu piciorul.

Pe când ieșea, cu declarația ticălosului în mână, văzu apropiindu-se un grup de agenți.

„Sper să-l găsească vinovat", se gândi el cu furie, în timp ce imaginea Dinei care sângera în pragul morții și a altora ca ea, nu înceta să-l obsedeze.

– Aurelius! Mnesaretes alergă în întâmpinarea lui, înspăimântată. Aurelius, au venit să mă aresteze!

În cabinet, totul era vraiște. Gărzile, sub comanda unui delegat al Prefectului Urbei, tocmai le scoteau afară, fără prea mare delicatețe, pe pacientele care așteptau să intre la doctoriță. Femeile acelea necăjite nu aveau de gând să se lase alungate și, deși erau cu burta la gură, îi bombardau pe bieții agenți cu tot felul de ocări, cele mai multe făcând aluzie la bietele mame care îi aduseseră pe lume.

Aurelius își făcu loc prin mulțime și ajunse la șeful polițiștilor care încerca să țină piept unei mahalagioaice deosebit de arțăgoase.

– Acuzata n-are nicio legătură cu faptele de care este învinuită, declară magistratul arătându-i omului legii mărturia lui Demofontes. Grăbiți-vă mai bine să-l arestați pe infirmier!

După ce se sfătuiră o vreme, agenții hotărâră să-l ia cu ei pe Apelles, după care ieșiră din cabinet însoțiți de un

cor de fluierături furioase. Aurelius fu salutat ca un erou și copleșit de mulțumiri și chiar de sărutări lipicioase.

Mnesaretes era încă răvășită și nu putea accepta ideea că acordase atâta încredere unui discipol așa de mârșav.

– A venit împreună cu mine din Pergam până aici... continua ea să repete. Ar fi devenit urmașul meu și acum...

– Acum o să fie condamnat, o asigură patricianul cu o anume satisfacție în glas.

– Sper că nu va fi ars pe rug!

– Asta rămâne de văzut: mai întâi pentru că aceste condamnări la ardere pe rug sunt foarte rare la Roma și, chiar dacă sunt pronunțate, nu sunt aproape niciodată aduse la îndeplinire. În plus, mai este necesar să se demonstreze că analgezicul acela al tău l-a ucis pe Fuscus.

– Bineînțeles dacă într-adevăr a murit otrăvit...

– Este atât de greu să se afle?

– Da: necunoscătorii vorbesc despre substanțele otrăvitoare ca și cum ele s-ar putea deosebi de altele, dar deseori este vorba doar despre simple diferențe de cantitate. Același medicament care în doze mici ajută la vindecare, în doze mai mari poate ucide. Este aproape imposibil să se stabilească în mod sigur dacă o boală îndelungată are o evoluție naturală sau dacă se datorează acțiunii lente a unei substanțe toxice...

– Și calmantul preparat de tine pe care l-au găsit agenții la Fuscus... ai idee ce era?

– Nu pot să fiu sigură decât dacă văd cutia. În orice caz, am să controlez unul câte unul toate leacurile mele ca să-mi dau seama pe care mi l-a furat Apelles...

– După câte spunea Demofontes, era vorba despre ceva care calmează durerile.

– Stai puțin! Mnesaretes se apropie de un dulăpior și luă din el câteva cutiuțe. Nu cunoaștem multe substanțe

care să poată calma cu adevărat durerea fizică... Unele extracte de ierburi, desigur, dar toate sunt, practic, doar niște paleative. Există doar un singur remediu într-adevăr eficace: meconiul!

– Despre ce este vorba?

– Este lichidul secretat de caliciul florii de mac...

– Vrei să spui opiumul?

– Da, în grecește, oppion înseamnă chiar suc de mac.

– Este mortal?

– Toate medicamentele de felul acesta sunt mortale dacă sunt luate în doze mari. Totuși, administrarea îndelungată a opiumului provoacă o degradare fizică gravă...

– Așa că boala lui Fuscus putea veni de la așa ceva?

Mnesaretes reflectă câteva clipe, apoi clătină din cap.

– Nu de la meconiul meu. Fiind vorba despre un medicament periculos, știu întotdeauna cam cât am în farmacia mea. Prepararea lui este dificilă – trebuie crestate capsulele când sunt încă verzi, după care se așteaptă ca lichidul să devină vâscos – așa că, de multe ori, am preferat să-l cumpăr gata preparat. Dacă mi-ar fi lipsit o cantitate mai mare, mi-aș fi dat seama imediat.

– Totuși, dacă Apelles l-ar fi furat puțin câte puțin...

Femeie ridică din umeri.

– Ar trebui să știu ce simptome avea Fuscus înainte de a muri: din câte mi-ai spus tu, nu pare să fi fost otrăvit cu opiu. Sigur, nu pot exclude posibilitatea ca substanța care l-a ucis să fi existat aici, deși ideea asta mă neliniștește foarte tare. Știu că oficialitățile nu m-ar putea acuza de nimic, dar aș prefera să fiu sigură că a murit din cu totul altă cauză.

– Așa este: nici măcar bănuiala nu o poate atinge pe soția lui Cezar! zâmbi Aurelius, citând o frază care

devenise proverbială de când divinul Iulius pronunțase cerând divorțul de soția sa, Pompeea, după ce o apărase în fața tribunalului de acuzația de adulter.

Se apropie de Mnesaretes.

– Te-ai convins până la urmă că ai și tu nevoie de alții? Sau intervenția mea te-a umilit?

– Cum poți să vorbești așa, Aurelius? Mi-ai salvat viața! exclamă grecoaica cu o intonație pătimașă în glas. Chiar crezi că sunt insensibilă?

– Nu, nici vorbă, murmură Aurelius, atrăgând-o către el.

Trupul Mnesaretei era fierbinte între brațele sale și gura care se înălță ca să primească sărutul bărbatului nu mai avea acea expresie arogantă care-l necăjise de atâtea ori. Nu toate lucrurile rele sunt dăunătoare, gândea senatorul: chiar și moartea aceea prin otrăvire fusese, la urma urmelor, de folos....

– Vino! îi spuse el cu blândețe, conducând-o spre dormitor, în timp ce-i cuprindea cu gingășie umerii într-un gest care se dorea protector.

Cu încredere și recunoștință, femeia îi surâse: surâsul ei era ca al unei copile.

XX

Ajunul Nonelor lui octombrie

Întorcându-se acasă în dimineața următoare, Aurelius îl găsi pe Castor așteptându-l, cu o expresie mohorâtă. El, în schimb, senin și mulțumit, era hotărât să nu-și strice ziua din cauza aceasta, așa că intră în vorbă cu el pe un ton binevoitor și chiar vesel. Când grecul catadicsi să-i răspundă, vocea sa semăna cu un grohăit.

– *Ave, domine!* Dacă nu mă înșel, ți-ai găsit un loc plăcut în care să-ți petreci noaptea. Mă rog, sper că a meritat osteneala, pentru că, în timp ce tu sunt sigur că erai fericit, aici s-au întâmplat tot felul de lucruri! îl anunță acru grecul pe un ton de reproș. Dincolo se află Servilius și Pomponia care te așteaptă de o bună bucată de vreme cu vești destul de grave. Dar așa este, ce importanță mai are că lumea este plină de nenorociri? Ceea ce contează este Mnesaretes...

– Aurelius, Aurelius! Uriașa matroană intră ca o vijelie, iar în urma ei apăru, gâfâind, Servilius. Amândoi începură să vorbească în același timp, în timp ce Polixena,

agitată la culme, intra și ea cu ochii scăldați în lacrimi. La toată hărmălaia contribuia și bombănitul neîncetat al lui Castor care nu reușea să-și stăpânească reproșurile.

– Gata, ajunge! strigă scos din sărite patricianul. Vreți să-mi explicați și mie ce s-a întâmplat?

– I-au tăiat beregata!

– Vor să mă interogheze!

– Ah, ce scandal!

– Vorbiți pe rând! le porunci Aurelius cu glas tunător. Cui i-au tăiat beregata?

– Flavius! Matroana vorbi ea prima, gata să fulgere cu privirea pe oricine ar fi încercat s-o întrerupă. Gărzile de la palat l-au surprins pe când încerca să intre în dormitorul augustei împărătese ca s-o violeze! Ajunsese deja lângă pat și voia să pună mâna pe ea când...

Nu merge! gândi Aurelius. Cum a putut băiatul acela să fie așa de idiot încât să cadă într-o asemenea cursă? Un asemenea procedeu fusese folosit de Livilla încă din vremea lui Tiberius, ca să scape de Postumus. I se dă amantului secret o întâlnire la palat. Prostul crede și, ca să vezi, nu găsește în cale nici un paznic. Intră în camera iubitei, o ia în brațe... iar ea începe să strige după ajutor. Apar imediat cei din garda pretoriană și din două lovituri de sabie rezolvă totul. Incomodul amorez nici nu apucă să spună „au!" că este aranjat: înaltă trădare, atentat la virtutea împărătesei și așa mai departe...

– Prostul acela și-a găsit sfârșitul pe care-l merita! declară Aurelius cu nimic impresionat de cele auzite. E normal acum că vor să-i interogheze pe toți cei care l-au cunoscut: nu trebuie să-ți faci griji, Polixena!

– Atunci, el a fost acela care i-a ucis pe Dina și pe Rubellius? întrebă Pomponia, peste măsură de intrigată. Dar de ce? Nu avea niciun motiv să facă așa ceva!

– Un motiv o fi avut, i-o reteză Aurelius, amintindu-și chipul cu trăsături parcă sculptate în fildeș pe care-l văzuse prin luminatorul cămăruței de la bordel. I se păru că simte în nări parfumul de ambră al Messalinei, amestecat de data aceasta cu un alt miros, dulceag și grețos... cel al sângelui.

– Asasinul acela și-a ucis încetul cu încetul și tatăl. Când a văzut că totul a fost descoperit, și-a pierdut capul și... își dădu cu părerea Servilius.

Nu, nu și-a pierdut capul, reflecta Aurelius. S-a dus să ceară ajutor, având încredere în prietenia suspusă dobândită de pe urma calităților sale de amant, atât de naiv încât să creadă că o împărăteasă ar fi fost dispusă să-și pună capul în joc, acoperindu-i crimele, pentru simplul fapt că se culcase cu el. Orbul, nesăbuitul, nebunul de Flavius! Ucisese de două ori ca să se asigure că acei doi tineri nu vor vorbi, pentru a avea siguranța că poate astfel continua acea relație care îi oferea perspective halucinante, de la patul imperial până la tron! Cine nu s-ar fi lăsat ispitit de așa ceva? Putea bănui, oare, că augusta sa iubită s-ar speria? Totul trebuia să meargă ca pe roate, fără nicio opreliște. Sigur că da, în fața acelei Venus imperiale, Flavius credea că devenise invulnerabil... că se bucura de o protecție absolută. Dar, când tatăl său era mort și fusese pronunțat acel cuvânt îngrozitor – otrăvire – tronul la care visa se transformase de îndată în rug. Era normal atunci ca un tip laș, speriat de moarte, să alerge la augusta sa protectoare ca să-i ceară ajutor în schimbul serviciilor amoroase pe care i le făcuse până atunci!

Acum, socotelile fuseseră încheiate.

– Totul este în regulă, prieteni. Nu înțeleg de ce vă agitați atât. Un ucigaș a fost executat: nu văd nimic ciudat în asta.

– Dar ea, frumoasa, minunata, nu poate fi cu totul străină de... insinuă, răutăcioasă, Pomponia.

– Ei și? Poate că era într-adevăr armăsarul ei și avusese proasta inspirație să aleagă un moment nepotrivit pentru o întâlnire galantă! Sunt stângăcii care se plătesc scump...

Câtuși de puțin mulțumiți de asemenea explicații, cei doi soți se resemnară să plece acasă, dar, bineînțeles, comentând în continuare cele auzite. Iar opiniile fără perdea ale Pomponiei, exprimate în gura mare, răsunară prin întreaga *domus* până în momentul în care Fabellus, politicos, dar fără menajamente, reuși să închidă ușa în urma lor.

– Du-te cu fata asta ca să depună mărturie, Castor, porunci Aurelius ca s-o vadă dispărând pe Polixena care stătea într-un colț, înlăcrimată și cu priviri rugătoare ca de câine bătut...

Rămânând, în sfârșit, singur, tânărul senator se întinse pe divanul moale din triclinium. Trupul său sleit de puteri se bucură de atingerea răcoroasă a așternuturilor de in. Apucă pe pipăite o pernă orientală și-și lipi obrazul încă neras în stofa mătăsoasă.

Avea s-o îmbrace în mătăsuri pe femeia aceea, gata cu veșmintele ei de lână aspră! Parcă vedea pletele ei lungi, arămii, unduindu-se pe umerii frumos sculptați și așternându-se apoi pe țesătura foșnitoare.

Locul frumoasei Mnesaretes era la Roma. Grația ei era demnă de un palat de marmură, nu de un cabinet amărât! Era sigur că o s-o poată convinge de asta! Mai avea ceva de rezolvat, după care...

XXI

Nonele lui octombrie

– Flavius a murit și te poți dezvinovăți cu ușurință, îi explica Aurelius. În momentul acesta, putem să punem pe seama lui și lovitura ta de pumnal...

– Nu. Eleazar, în picioare în fața biroului, își ațintea asupra lui privirile arzătoare.

– Pe Mordechai îl pot înțelege. Își simte aproape sfârșitul și vrea să se odihnească pe veci în pământul strămoșilor săi, insistă patricianul. Dar tu? Ești tânăr, ai un viitor în față. Armata are nevoie de bărbați viteji și nu are importanță ce religie au sau din ce provincie a imperiului provin. Acum, toată lumea este un singur oraș: Roma! De ce să pleci într-o țară pe care n-ai mai văzut-o niciodată? Generații întregi de strămoși de-ai tăi au trăit aici și înainte de asta în Orient. Ce știi tu despre Iudeea? Pentru tine este o țară străină. Patria ta este aici, în umbra Capitoliului!

Vorbesc degeaba, se gândea Aurelius, în timp ce continua:

– Imperiul îți lasă libertatea de a trăi în religia ta, venerând zeul pe care îl preferi. Și, mai presus de orice, vei găsi aici mai multă dreptate și toleranță decât în Israelul tău!

Eleazar clătină din cap. Când începu să vorbească, în vocea sa nu se mai simțea ura.

– Iudeii nu vor deveni niciodată romani, nobile senator. Poate Ibericii, cei din Mauritania, galii. Sau britanii și germanii, ca și toate celelalte popoare încă libere cărora acvilele voastre le vor aduce „pacea" lor. Toate popoarele astea se vor întrece între ele ca să fie niște romani perfecți. Noi nu, noi vrem să rămânem iudei. Vă lăsăm vouă Imperiul, Termele, civilizația: nu ne interesează.

Evreul se întrerupse și dădu să plece. Apoi, în prag se opri o clipă și se întoarse, adăugând în grabă:

– Știi care este adevăratul motiv pentru care trebuie să plec? Poporul nostru nu va accepta niciodată stăpânirea voastră, iar Roma nu va putea ierta această obrăznicie. Peste câțiva ani – cinci, zece, cine știe? – popoarele noastre se vor confrunta într-un război sângeros. Romanii vor lupta pentru putere, evreii pentru supraviețuire.

Eleazar îl privi pe Aurelius: făcea parte din rasa asupritorilor. Un păgân netăiat împrejur. Dar poate că va înțelege.

– În ziua aceea, romanule, eu vreau să fiu de partea celor învinși, nu a învingătorilor!

Aurelius lăsă în jos mâna cu care se pregătea să-i dea salutul de despărțire. Se ridică brusc în picioare și-și lovi umărul stâng cu pumnul încleștat: era salutul care se cuvenea soldaților.

XXII

Cu opt zile înainte de Idele lui octombrie

A doua zi, Castor era neobișnuit de harnic și atent la toate: amenințarea cu concedierea părea să-l fi scos din faimoasa lui lene.

– Este aici, *domine*, anunță el, posomorât și, din glasul său morocănos, Aurelius își dădu seama că se referea la Mnesaretes.

Servitorul se retrase, bosumflat și cu o falsă politețe, lăsându-și stăpânul în mrejele periculoasei „rivale".

– Aurelius, am nevoie de tine! anunță femeia, intrând în fugă, agitată și fericită.

În sfârșit, se gândi patricianul, în sfârșit a înțeles ce trebuia să înțeleagă!

N-avea decât să ceară: nu ar fi refuzat-o orice i-ar fi cerut!

– Am o veste minunată să-ți dau, continuă, zâmbind, Mnesaretes.

– Te-ai îndrăgostit de mine, râse Aurelius.

– Nu mai glumi, senatorule! Este Muzeul. Muzeul din Alexandria mă invită să țin o serie de lecții!

– Felicitările mele! spuse cu răceală Aurelius, simțind cum creștea în el o furie surdă. O femeie la Muzeu: este o mare onoare! adăugă el, sperând că vorbise pe un ton suficient de politicos. Și când pleci?

– Tocmai de aceea am nevoie de ajutorul tău. Suntem în octombrie și puține corăbii mai ridică ancora. Mă întrebam dacă nu cumva una dintr-ale tale...

– Oh, sigur că da, exclamă el, simțind în inimă o dezamăgire cruntă. Este o triremă care pleacă la Alexandria peste două zile. Este o navă comercială, dar are și cabine foarte confortabile: o să dau dispoziții s-o pregătească pentru tine pe cea mai bună.

– Îți mulțumesc, senatorule, știam eu că pot conta pe tine! exclamă, fericită, doctorița. Știi că am fost complet scoasă din cauză? Cutiuța găsită la Fuscus nu conținea decât un calmant inofensiv pe bază de plante. Dar îți rămân recunoscătoare, Aurelius, pentru ceea ce ai făcut: dacă aș fi fost implicată într-o crimă, chiar și indirect, asta n-ar fi avut cu siguranță decât un efect negativ asupra reputației mele profesionale.

– Ei, atunci să bem ceva pentru succesul tău în carieră! propuse el, întinzând mâna către carafa cu vin din care simțea nevoia să ia câteva înghițituri zdravene.

– Bea tu, dragul meu, eu nu pot: acum am lucruri mai importante de făcut!

Aurelius goli dintr-o răsuflare o cupă de vin, aproape furios. În cadrul ușii, profilul lui Mnesaretes se detașa luminos în soarele tomnatic ale cărui raze pătrundeau în peristil. El o atinse în treacăt cu privirea: abia aștepta ca ea să plece, iar el să se închidă în singurătate într-un ungher îndepărtat al casei.

XXIII

Cu cinci zile înainte de Idele lui octombrie

Castor rătăcea pe coridoarele marii *domus*, prefăcându-se că face câte ceva. Echilibrul obișnuit se restabilea treptat și, dacă amenințarea justiției imperiale îi ocolea, casa aceea avea să devină din nou locul ideal pentru o viață fără griji: din moment ce Mnesaretes ieșise din scenă, iar libertul îi adusese zeiței Isis ca sacrificiu o porumbiță, în semn de mulțumire, de-acum nu mai rămânea decât o simplă împărătească care să le mai poată face vreun rău. Paris, liniștit datorită ultimelor evenimente, începuse din nou să-l trateze pe Castor în maniera obișnuită: înțelegerea încheiată între ei în vremuri de restriște, nu rezistase după trecerea pericolului.

Dinspre bucătării se auzea glasul vesel al lui Hortensius care se ocupa din nou de sosurile sale preferate.

Până și Fabellus, treaz de data aceasta, lua parte la veselia generală, făcându-i Polixenei complimente

deșucheate, amintiri din îndepărtata sa tinerețe. Se șoptea printre servitori că fusese luat sub ocrotire de o anume Erofila, pricepută în ale amorului...

Castor aprecie că sosise clipa să-l scoată pe stăpânul său din amorțeală: să-l scuture un pic pe *dominus* făcea parte dintre datoriile unui secretar priceput.

– Are șoldurile prea late! spuse el rar, alegând tactica atacului frontal.

Aurelius îl fulgeră cu privirea din spatele biroului. Dacă n-a făcut altceva, măcar a ridicat capul, se gândi libertul.

– Și, apoi, este grecoaică: o rasă nesuferită!

Perfect calm, Aurelius lăsă din mână papirusul pe care-l citea și-l privi atent.

Este aproape de momentul potrivit, în scurt timp o să izbucnească, calculă secretarul. Dar stăpânul său nu scotea nici o vorbă.

– Fiindcă veni vorba, trebuie să-ți înapoiez asta, spuse el, întinzându-i manuscrisul lui Ovidius. Nu-mi mai trebuie.

– Am impresia că ești mulțumit! rânji Aurelius.

– Se vede? întrebă Castor, făcând pe naivul. Ei bine, da, recunosc: sunt mulțumit!

– Nu ți-a plăcut niciodată!

– Așa este.

– De ce?

– Prea cumsecade. Nu am încredere în oamenii perfecți.

– Ai spus că este lată în șolduri.

– Nu sunt chiar atât de late, la urma urmelor: să zicem rotunjite într-un mod plăcut.

– Este inteligentă.

– Chiar prea.

– Este frumoasă.

– Nimic de zis.

– Atunci?

– Nu-mi place, asta-i tot!

– Ești invidios, îl acuză Aurelius.

– Oricum, pleacă mâine, iar noi avem acum treburi mai importante de făcut, i-o reteză scurt servitorul. Trebuie să-ți spun ceva...

Tânărul senator îl întrerupse cu un gest plictisit.

– Mai bine că s-a întâmplat așa: poate că eram pe cale să mă îndrăgostesc de ea, spuse el pe nerăsuflate.

– Da de unde, stăpâne! îl liniști celălalt, aveai doar impresia asta. Ți-ai ascultat inima și ai înțeles greșit, asta-i tot. Precum Crassus cu smochinele!

– Ce smochine?

– Cum, nu-ți aduci aminte? Pe când pleca spre Brundisium ca să pornească războiul cu parții, Crassus l-a auzit pe un vânzător care striga cât îl ținea gura: *Cavneas! Cavneas!* Adică: smochine din Cavnos!

– Ah, așa este. Era vorba, însă, de un ghicitor care îl avertiza: *Cave Ne Eas*, fii atent și nu pleca! își aminti Aurelius. Dar el nu l-a luat în seamă, a plecat și a căzut pe câmpul de luptă.

– Da, iar limba greacă se pretează mai bine decât latina la jocurile de cuvinte. Și portul acela din Galia, Marsilia sau Massalia... știi de ce se numește așa? Niște marinari nu știau unde sosiseră și au strigat „*Massai'aliea!*": oprește-l pe pescar, adică să-l întrebe pe un bătrân pescar care venea cu barca spre țărm. De pe o altă corabie, alți marinari au înțeles: „*Massalia*", iar orașul poartă și acum numele acela! râse Castor.

E bine, stăpânul începea să-și schimbe dispoziția: era momentul să-i ofere niște bere. Libertul luă cupa gata umplută și i-o întinse.

Gestul lui se opri la mijlocul drumului. Aurelius pălise și privea în gol, ca Brutus la fantoma lui Cezar.

– *Massai'aliea, Massalia. Cave ne eas, cavneas.* Amintește-ți de calitățile tale, aspiră la virtute... *„Mnesai'aretes!"*.

– Stăpâne, ce ți s-a întâmplat?

– Repede! exclamă Aurelius sărind în picioare. Vino cu mine!

În cabinetul golit acum de tot mobilierul, plutea atmosfera melancolică a unui sfârșit de drum. Instrumentele, borcanele, lădițele, totul fusese împachetat cu grijă și dus pe nava comercială care urma să plece a doua zi spre Alexandria.

Pe un perete gol mai rămăsese, între rafturile golite, o emblemă cu șarpele lui Esculap.

– Simbolul acela îl port mereu cu mine: este un fel de superstiție! îi explică doctorița zâmbind. Mă bucur că ai venit să-ți iei rămas bun. Dar am impresia că ești tulburat...

– Despărțirile mă întristează întotdeauna.

– Atunci bea cu mine ceva, pentru ultima oară!

– Ascultă, când Dina a venit la tine, prima oară,... era singură în cabinet? Încă nu-mi este limpede cum a putut Flavius s-o ucidă în felul acela! Știi cumva dacă-l cunoștea pe Apelles?

– Nu, nu cred... încercă să-i amintească femeia.

– A venit vreodată Flavius pe aici? continuă patricianul, neîncrezător.

Mnesaretes clătină din cap.

– Am impresia că nu... mi-aș fi adus aminte dacă l-aș fi văzut pe aici. Dar nu te mai frământa atâta din cauza poveștii ăsteia, Aurelius! zâmbi ea, luând de pe un raft un

urcior mic de lut. L-am ținut special pentru tine, în speranța că vei veni aici pentru ultima oară, spuse ea și-i turnă într-o cupă un lichid de culoarea ambrei. Îmi pare rău, n-am cu ce să-l îndulcesc.

– Tu nu bei de obicei... Așa este, *mens sana în corpore sano*. Un chirurg trebuie să aibă mâna sigură! se strădui el să-și amintească. Are ochii de culoarea mării de la Koos, se gândi în timp ce ducea cupa la gură. Nu, stai: mai întâi toastul. Pentru femeia care va preda la muzeul din Alexandria! spuse el cu amărăciune, ridicând cupa.

– Nu mă poți ierta, nu-i așa, pentru că am preferat să plec la Alexandria în loc să rămân cu tine?

– Ba te-am iertat, Mnesaretes, dar nu voi bea.

– De ce?

– Pentru că moartea mea n-ar servi la nimic.

– Ce tot spui, Aurelius?

– *Mnesai'aretes!* „aspiră la virtute, amintește-ți de calitățile tale". Mordechai a reținut sub forma aceasta cuvintele fetei sale care trăgea să moară. Dar ea încerca să pronunțe numele tău.

– Ești nebun!

– N-am fost niciodată mai înțelept ca acum. Dina a venit la tine în noaptea în care a fugit. Îi promiseseși că o vei ajuta, nu-i așa? Avea toată încrederea în tine... Tu, o femeie matură și pricepută, demnă de încredere la fel ca mama ei pe care n-o cunoscuse niciodată. S-a lăsat pe mâinile tale... și tu ce-ai făcut? Ai amețit-o cu opiu, după care i-ai perforat uterul. Urma să fie găsită pe o ulicioară, cu tot sângele scurs din ea, moartă pentru că încercase să scape de un copil care era fructul unui adulter... Dar, de necrezut, ea a reușit să ajungă până acasă și, îndată după aceea la tine a apărut un roman curios care nu se resemna

să creadă povestea cu avortul clandestin. Atunci, te-ai gândit să te folosești și de el: nici măcar n-a fost nevoie să-l cauți pe Rubellius, îl căutam eu pentru tine. Și ai făcut în așa fel încât să-l aduci aici ca pe o vită la abator!

– Este absurd ce spui: ce-aș fi avut eu de câștigat din asta?

– Tăcerea. Tăcerea de moarte asupra celor văzute de Dina... Cei doi tineri au plătit cu viața nu pentru că ar fi tras cu ochiul la iubirile Messalinei. În ziua în care ar fi trebuit să avorteze, Dina s-a întors aici ca să-ți spună că luase hotărârea de a ține copilul: ție trebuia să-ți spună așa ceva, pentru că te-ai oferit s-o ajuți... Cu ocazia aceea l-a văzut pe Flavius care venea să ia ultima doză de otravă, cea definitivă cu care trebuia să scape de tatăl său: era prețul convenit pentru a avea sprijinul împărătesei, absolut necesar pentru a ajunge la Muzeul din Alexandria. Dina se afla în sala de așteptare când Flavius a intrat în cabinet, probabil pe ușa din dos. Fata a auzit o voce cunoscută și, curioasă, a vrut să vadă cine era... Când te-ai întors la ea, ți-a spus cu naivitate că-l recunoscuse pe prietenul iubitului său. Ai hotărât atunci că nu mai putea rămâne în viață: Flavius era pe cale să dea lovitura de grație tatălui său și nimeni nu trebuia să facă vreo legătură între moartea bătrânului și tine. Așa că te-ai oferit s-o ajuți să fugă de acasă, ai sfătuit-o să se întoarcă în puterea nopții, singură și...

Mnesaretes îl privea cu răceală, fără să pară speriată.

– Mai apoi, după ce fata a murit, ai început să bănuiești că ea vorbise despre toate acestea cu Rubellius, mai ales pentru că băiatul dispăruse. Dar el nu știa nimic; credea, la fel ca mine, că Dina fusese ucisă pentru ceea ce văzuse la lupanar... și de aceea se ascundea. Fugea de Flavius, nu

de tine. Iar atunci când eu l-am adus la tine fără cunoștință, tu l-ai otrăvit, chiar aici, sub ochii mei, cu alifia pe care ai vrut s-o prepari cu mâna ta!

– Toată povestea asta este rodul fanteziei tale, Aurelius! Tu ești supărat pe mine din alte motive!

– Ah, prin ce momente îngrozitoare trebuie să fi trecut atunci când ai aflat că un medicament de-al tău, despre care nu știai nimic, fusese găsit în casa lui Fuscus! Nu erau, desigur, calmantele furate de Apelles, cele care îl ucideau cu încetul pe bătrân! Dar soarta face uneori glume urâte și tu, din cauza furtișagurilor infirmierului tău, riscai să fii condamnată, cu o probă falsă, pentru o crimă adevărată! Din fericire, nobilul Aurelius era acolo, ca un fraier, dispus să te salveze! exclamă furios, apucând-o de brațe.

– Dă-mi drumul, mă doare! strigă ea, furioasă. Nimic din tot ce ai spus nu este adevărat! Vorbele unei muribunde, reproduse de un bătrân senil... n-ai nici o dovadă.

– Chiar așa? Și totuși, șeful gardienilor a fost deja anunțat și acum percheziționează bagajul tău de pe corabie ca să găsească otrava care l-a ucis pe Fuscus!

Aurelius zări o sclipire triumfătoare în ochii femeii.

– Aha, văd că ai avut grijă să scapi de ea! Dar nu și de asta! exclamă el arătându-i cupa.

– Nu! strigă femeia, încercând să i-o ia din mână. Dă-mi-o!

– Ai făcut o greșeală de neiertat încercând să mă ucizi, Mnesaretes. Norocul te-a ajutat din plin până în momentul acesta. Dar l-ai sfidat prea mult, crezând că te va ajuta întotdeauna.

– Nu voiam să mori: aș fi plecat în liniște dacă tu n-ai fi venit aici, cu acuzațiile tale. Am înțeles că știai totul încă de când mi-ai trecut pragul.

– Știu.

– Ascultă-mă, nu este prea târziu. Agenții n-o să găsească nimic pe corabie... iar eu o să plec pentru că tu ai să mă lași să plec, nu-i așa?

– Ai impresia că le știi pe toate! Credeai că mi-am pierdut capul pentru tine chiar într-un asemenea grad? Nu, Mnesarates, gărzile vor veni dintr-un moment într-altul ca să te aresteze.

– Dar eu trebuie să plec la Alexandria! Neapărat!

– Prin urmare, ambițiile tale erau atât de nesăbuite încât te-au făcut să-l ajuți pe Flavius în crima sa murdară? Să o arunci pe Dina în stradă ca să moară din cauza hemoragiei, să-l ucizi pe Rubellius chiar pe masa de operație?

– Nu! Tu nu poți înțelege! Erau trei vieți, doar trei, dar câte altele aș fi putut salva? Femei și copii mor în fiecare zi pentru că medicii nu știu să-i trateze sau pentru că acești nefericiți nu au bani ca să-i plătească! O mulțime de indivizi ca Demofontes măcelăresc oamenii sub ochii indiferenți ai legii romane! Ce înseamnă trei vieți, doar trei vieți, față de toate cele pe care le-aș fi salvat de la moarte?

Dinspre capătul străzii se auzeau pași cadențați.

Aurelius luă cupa și i-o întinse.

– Sosesc.

– Alexandria! Sunt un medic bun...

– Cel mai bun din Roma... acum, bea!

– Scrierile mele vor fi studiate în secolele care vor veni... șopti ea, ducând cupa la gură. Zgomotul de pași se auzea tot mai aproape.

Pentru o clipă, lichidul îi coloră buzele în roșu, ca un fard.

– Va acționa repede, îl asigură ea înghițind cu greu.

Pașii ajunseseră în apropierea ușii.

Privirile goale ale femeii se ațintiseră deja asupra unui punct îndepărtat, dincolo de peretele gol. Patricianul o sprijini atunci când fu gata să cadă.

– Ține-mă strâns, Aurelius...

Bărbatul o cuprinse cu brațele, legănând-o încetișor, până când simți că mușchii își pierd vigoarea, iar trupul inert, din care viața se scurgea ca dintr-o rană cumplită, se prăbuși peste el cu toată greutatea morții.

– În numele Senatului și al poporului roman, deschideți!

Aurelius o luă pe brațe pe femeia fără viață și o întinse pe patul de consultații.

Ușa se zguduia de lovituri puternice.

Pe perete rămânea emblema cu șarpele lui Esculap... *„Pe aceea o port întotdeauna cu mine..."*

Cu mișcări rapide, tânărul senator o desprinse de perete și o așeză între degetele doctoriței.

Abia după aceea se duse la ușă și o deschise.

Opt fețe bine cunoscute, negre ca smoala, îl priveau în tăcere.

Printre figurile purtătorilor se distingea alb profilul colțuros al lui Castor.

XXIV

Cu patru zile înainte de Idele lui octombrie

Grecul stătea în picioare în biroul lui Aurelius, care îl privea cu un aer nu prea liniștitor.

– Gândește-te puțin, *domine*! Cum puteam să apar la Palat și să-i cer Messalinei să-mi pună la dispoziție un detașament de polițiști fără a avea nici o probă?

– Mi-ai încălcat ordinele! se răsti la el patricianul. Iar eu pot fi arestat dintr-un moment în altul!

– Nu cred, stăpâne... Iubita noastră împărătească știe că poate conta pe discreția ta... și, de altfel, nu este atât de proastă să facă așa ceva când testamentul tău a fost dat spre păstrare la templul Fecioarelor Vestale! Dacă s-ar întâmpla ca tu să dispari în condiții misterioase, el ar fi înmânat lui Claudius...

Aurelius își privi secretarul cu o expresie în care se amestecau neîncrederea și admirația. Știa cât de greu era, chiar și pentru un nobil de viță veche, să ajungă la preotesele Romei și acum... Castor îl privea întrebător.

– Ei bine, îți aduci aminte de încurcătura pe care ai avut-o cu Numidia? Era o Vestală mai mult sau mai puțin virgină, nu-i așa? A fost nevoie de mulți sesterți ca să mușamalizăm scandalul acela! Care, pentru tine, a fost doar o aventură, dar pentru ea... Să știi că anumite lucruri ți le amintești cu plăcere în singurătate, mai ales când preoția te obligă la o abstinență absolută. În ziua de azi sunt foarte puțini tinerii dispuși să-și pună pielea în joc pentru o femeie frumoasă...

– Numidia! Și chiar își mai amintea de mine?

– Nu numai de tine, dar și de umilul tău servitor! preciză Castor cu mândrie.

– Cine-ar fi crezut așa ceva?

– Eu, stăpâne, spuse grecul cu falsă modestie.

Aurelius era gata să-i mai ceară lămuriri despre povestea cu testamentul, dar libertul i-o luă înainte.

– În plus, corabia ta a ajuns la Muziri, pe coasta indiană.

– Corabia cu mirodenii! Dar n-au trecut decât șapte săptămâni! exclamă, neîncrezător, patricianul. Asta înseamnă că povestea aceea cu vânturile prielnice era adevărată!

– A călătorit ca fulgerul și acum încarcă tot felul de minunății! La începutul lui decembrie, când vântul va începe să bată dinspre uscat, va porni către Ocelis, în Arabia, după care în câteva săptămâni se va reîntoarce la Alexandria. Rivalii tăi se vor înverzi de ciudă: cu o asemenea încărcătură poți deveni peste măsură de bogat.

Publius Aurelius dădu din cap aprobator. Vestea că averea sa, și așa foarte mare, va mai crește nu putea decât să-i facă plăcere, dar nu era suficient pentru a-i șterge amărăciunea care-l chinuia de când intuise adevărul despre crime.

Cu toate acestea, având în vedere meritul grecului de a-i fi sugerat această investiție, adăugă plin de bunăvoință:

– Meriți o răsplată bună pentru o asemenea ispravă, Castor!

Servitorul își drese glasul înainte să-i răspundă.

– Nu o răsplată, *domine*: a cincea parte din profit.

– Ceeee?

– Atâta i se cuvine echipajului, conform contractului semnat de tine...

– Și ce amestec ai tu în asta?

– Păi să vezi, *domine*, eu am fost primul care a crezut în reușita acestei afaceri. Era limpede că eu riscam cel mai mult. Sunt un om liber, nu? Așa că pot avea și eu niște sclavi!

– Tu ai niște sclavi, Castor? întrebă patricianul, holbând ochii de uimire.

– Da, stăpâne. Aveam și eu niște mici economii, îi explică pe un ton umil grecul, în timp ce Aurelius calcula în gând cât putuse să-l fure în toți acești ani secretarul său ca să devină acum atât de bogat.

– Am încercat, așadar, să investesc micul meu capital: cunosc multă lume la Alexandria și, gândindu-mă că, în mâna unor bandiți, încărcătura ta ar fi fost în pericol, am considerat nimerit să cumpăr prin procură câțiva oameni despre care știam că sunt foarte pricepuți. De aceea, corabia este a ta, dar echipajul este al meu!

– Ai cumpărat tot echipajul?

– Mai bine zis, i-am răscumpărat. Sunt douăzeci de tineri posedând calități pe care am avut ocazia să le apreciez cândva: mai precis, este vorba despre vechi tovarăși de-ai mei... Acuzați de furt de martori mincinoși, primiseră o condamnare nedreaptă la galere, iar pe galerele imperiale

n-ar fi dus-o prea mult. Așa că am plătit răscumpărarea și daunele cuvenite păgubașilor, promițându-le acelor flăcăi că am să-i eliberez dacă vor aduce marfa întreagă la destinație.

– Asta înseamnă că eu îți datorez acum o cincime din câștig! trase concluzia, dezamăgit, Aurelius.

– Exact, confirmă grecul, aproape scuzându-se. Apoi, îl privi pe sub sprâncene pe stăpân, așteptând momentul potrivit pentru a trece la un alt subiect, ceva mai delicat.

– Ah, *domine*... Pasagera pe care ai invitat-o aici cu atâta amabilitate a sosit ieri la Pozzuoli pe o triremă de-a ta.

Fără să mai adauge nimic, Castor întinse patricianului uluit un sul de papirus.

Dragul meu Publius Aurelius, te salut!

Aflându-mă pe drumul de întoarcere la Roma, am acceptat cu plăcere invitația pe care ai avut amabilitatea să mi-o faci. Nu-mi venea să-mi cred ochilor când am văzut sigiliul tău pe scrisoare! Și nu m-aș fi așteptat nici în ruptul capului că poți să-mi spui lucruri atât de drăguțe. Sunt sigură că vei veni să mă iei din Pozzuoli.

Vale!

Lollia Antonina

Lollia! Dar nu se mai văzuse cu ea de mai bine de un an! Aurelius se întoarse, buimăcit. Castor stătea într-un colț al camerei, cu capul plecat, într-o atitudine supusă care n-ar fi înșelat nici măcar pe un copil. Ferindu-se să înfrunte privirea furioasă a stăpânului, libertul îi întinse, cu o umilință prefăcută, inelul cu rubin pe care era gravat sigiliul familiei Aurelius.

– L-ai uitat acum câtva timp pe măsuța de noapte. Sau poate că era în vreun sertar, nu-mi mai aduc aminte prea bine...

Aurelius făcu un pas în direcția lui, cu pumnii încleștați.

– Ai furat sigiliul *meu*! rânji. Mi-ai nesocotit ordinele! Ai semnat testamentul *meu* și ai scris o declarație în numele meu! Și, ca și cum n-ar fi fost de-ajuns, ai scris o scrisoare personală, foarte personală după câte se pare, iubitei *mele*! strigă, indignat, patricianul.

Grecul recunoscu, înclinând capul, cu un aer resemnat.

– Asta întrece orice neobrăzare, escroc blestemat ce ești! strigă și mai furios Aurelius, înhățând o cravașă și ridicând-o asupra servitorului care se făcu alb ca varul.

– Sigiliul unui senator al Romei! Cum ai îndrăznit să faci așa ceva? mai spuse și cravașa coborî gata să-l lovească pe grecul care încercă să se apere cu brațul îndoit. Zeii să te... Cravașa căzu pe jos și pe umărul lui Castor se așeză o palmă.

– Zeii să te apere, prietene! încheie Aurelius râzând cât îl ținea gura. Paris, du-te și pregătește-mi carul, plecăm la Pozzuoli!

– Carul? Pozzuoli? repetă intendentul, de-a dreptul zăpăcit.

– Bagajele, sclavii! Hainele, repede! striga Aurelius din peristil.

– Ai auzit, Paris? Dă fuga și pregătește bagajele!

– Mereu mă anunță în ultima clipă! bombăni, supărat, intendentul. Apoi, învrednicindu-l doar în treacăt pe grec cu o privire, vru să știe. Stăpânul călătorește singur? Trebuie pregătit carul de o persoană?

– Nu, Paris, pe cel dublu, îl corectă Castor, așezându-se în scaunul lui Aurelius. De data aceasta, stăpânii... continuă el, accentuând pe plural, stăpânii merg amândoi!

Mai apoi, privindu-l de sus pe vechiul său rival, preciză.

– Și ai grijă să fie bine călcate tunicile mele, altfel...

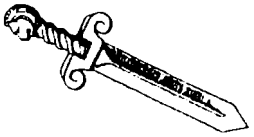

APENDICE

I

O MOȘTENIRE PENTRU PUBLIUS AURELIUS STATIUS

Povestire

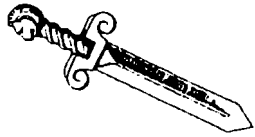

Roma, anul 797 de la întemeierea Urbei (anul 44 după Hristos, iarna)

Publius se ridică de pe *sella* cu dureri de spate, obosit de cele două ore petrecute într-o poziție incomodă pe scaunul de onoare, cu umerii drepți, figura încremenită și brațul ridicându-se țeapăn ca să primească jalbele.

– Mulțumesc zeilor, s-a terminat! exclamă el cu un suspin de ușurare, văzându-l pe ultimul dintre *clientes* dispărând în vestibul. Abia începuse să-și lepede toga, când intendentul Paris tuși discret, așa cum făcea de obicei când era nevoit să-i dea o veste oarecum neplăcută.

– Ar mai fi cineva, *domine*...

– Pe Jupiter cel Mare și Bun, nu mai pot; spune-i să vină mâine! izbucni, plictisit, senatorul.

– Este o cucoană, *domine*, și a așteptat toată dimineața. Am dus-o în aripa servitorilor ca să nu aștepte aici printre bărbați, preciză, respectuos, administratorul. Era, într-adevăr, obiceiul ca, la *salutatio* de dimineață a stăpânului protector să vină bărbații cei mai vârstnici din familiile de *clientes*; uneori, însă, veneau și văduve și orfane care trebuiau, de nevoie, să suporte tovărășia destul de stânjenitoare a celorlalți.

Aurelius șovăi: abia aștepta să scoată din picioare cizmulițele acelea curiale, să-și pună o pereche de *solae* moi și să se întindă comod pe un triclinium.

– Am aruncat o privire asupra matroanei respective, *domine*. Poate că ar merita osteneala de a o primi, interveni credinciosul secretar Castor, spunându-și părerea – pozitivă, dar nu entuziastă – despre îndreptățirea jalbei.

– Aduceți-o în bibliotecă; n-am de gând să mai stau iarăși cocoțat pe instrumentul acesta de tortură! fu de acord Aurelius împingând cu piciorul *sella* oficială. Paris se supuse, dar se vedea bine că nu era de acord cu acea încălcare gravă a etichetei.

La puțin timp după aceea, servitorii invitau în cameră o femeie părând mai degrabă tânără, cu privirile plecate și cu capul acoperit cuviincios de o modestă *palla* maronie. Îndată ce rămase singură în fața patricianului, musafira își dădu jos vălul, lăsând la vedere o față plăcută, cu trăsături bine conturate și gura cu buze pline, ceea ce îi dădea un aer îmbufnat și, totodată, senzual. O fată din popor, frumușică, dar nu prea delicată, de condiție liberă și deloc înstărită, își spuse Aurelius, cântărind rapid înfățișarea și îmbrăcămintea noii-venite.

– Îți mulțumesc, nobile senator, pentru că mi-ai acordat puțin din timpul tău. Sunt Priscilla, fiica răposatului Vipsanius Priscus, se prezentă petiționara, cu un accent care trăda faptul că venea dintr-un cartier sărac.

– Ai bărbat? întrebă Aurelius, privind pe sub sprâncene pieptănătura fetei.

– Eram logodită... ezită Priscilla, mușcându-și buzele, ca și cum ar fi căutat cele mai potrivite cuvinte pentru a-și explica situația. Cu Papinius Postumius! continuă ea dintr-o suflare.

Publius Aurelius rămase încremenit: singurul Papinius

Postumius pe care-l cunoștea era un membru al Curiei, de șaptezeci și cinci de ani, mort de bătrânețe cu o zi înainte, înconjurat de fiu, noră și un cârd de nepoți.

– Nu este acel Papinius la care mă gândesc eu, nu-i așa? întrebă, așadar, patricianul, peste măsură de mirat. Bătrânul senator fusese unul dintre cei care susținuseră cu înverșunare *mos maiorum*, întotdeauna gata să acuze pe oricine – și, în special, pe Aurelius – de lipsă a sobrietății și de respect scăzut față de vechile obiceiuri privind capii de familie. Pe scurt, sobrul Papinius era ultimul dintre bărbații pe care Aurelius și i-ar fi închipuit în brațele tinerei și ispititoarei plebee.

– Ba chiar el! confirmă, însă, Priscilla.

– Dar avea deja un fiu de patruzeci de ani și nu mai puțin de nouă nepoți!

– Cu toate astea, era gata să se recăsătorească.

– Cu tine? întrebă imediat senatorul, din ce în ce mai intrigat.

– Cu mine, confirmă fata. De aceea l-au ucis, ca să nu facă asta!

– Acuzația ta este foarte gravă, cu atât mai mult cu cât este îndreptată asupra unei familii aflate deasupra oricărei bănuieli, îi atrase atenția patricianul. Papinius cel tânăr, moștenitorul răposatului, se dovedea a fi mai habotnic decât tatăl său, iar soția sa, Annia, era celebră în toată Urbea pentru disciplina absurdă din familie, mai mult chiar decât pentru prolificitatea ei ieșită din comun.

– Pfiu! făcu Priscilla, strâmbându-se cu dezgust. Niște șmecheri, falși ca un sestert grecesc! Un neam de ipocriți fără inimă!

Și așa, în puține și aspre cuvinte, fata lichida una dintre cele mai ilustre familii din Roma....

– Ai vreo dovadă ca să mă convingi că Papinius luase într-adevăr hotărârea de a se recăsători? întrebă Aurelius, sceptic.

– Iată contractul de căsătorie! răspunse Priscilla, scoțând de sub *palla* un sul de papirus. Senatorul își aruncă ochii pe înscris: totul era în regulă... cu excepția unui amănunt destul de semnificativ.

– Lipsește sigiliul, obiectă el.

– N-a mai avut timp să-l aplice! îi explică fetișcana fără nicio ezitare

– Și, atunci, ce-i de făcut? întrebă patricianul destul de puțin convins.

– Papinius mi-a spus că va trebui să vin la tine, în caz că i s-ar întâmpla ceva.

– La mine? se miră Aurelius. Ciudat, credeam că nu avea prea mare considerație față de mine...

– Tocmai de aceea! explică, triumfătoare, Priscilla. „Du-te la Publius Aurelius", m-a sfătuit el. „Doar un căpos ca el o să te asculte. Orice alt cetățean cinstit s-ar grăbi să te dea afară, dar Statius, dacă-l cunosc eu bine, nu va scăpa ocazia de a lupta împotriva unei familii cumsecade și cu frică de Zei ca a mea!"

– Chiar așa a spus? mârâi senatorul.

– Jur! afirmă fata, scuipând pe jos, un gest care ar fi îngrozit-o pe orice matroană de familie bună.

– E tare bine să te bucuri de încrederea colegilor, aprecie, sarcastic, Aurelius. Dar ce ar trebui să fac eu?

– Să demonstrezi că Papinius a fost ucis și să-mi asiguri moștenirea lui, replică Priscilla, liniștită. Asta-i tot.

– Nici să nu te gândești la așa ceva, fato! clătină violent din cap patricianul. Chiar dacă, admițând și nu recunoscând, ar avea la sfârșit o semnătură; chiar dacă,

admițând și nu recunoscând, Papinius Posturnius avusese de gând să te ia de nevastă; chiar dacă, admițând și nu recunoscând, ar fi ajuns să rupă cu tine turta de grâu în fața Flamenului lui Jupiter, nu ai avea dreptul la nimic, în lipsa unui testament valabil.

– Pe Hercule și pe toate muncile lui! izbucni Priscilla, nu pot scăpa ei așa de ușor, lăsându-mă pe mine înglodată până în gât!

– Ce vrei să spui? vru să știe Aurelius, devenind, brusc, curios.

– Tatăl meu, îi explică fata, era un client al familiei Papinius și, când a murit, m-am dus la patron, rugându-l să mă ajute. Așteptam cuminte în atrium, când a trecut pe acolo *domina* Annia, privindu-mă ca și cum ar fi văzut un șobolan ieșind din cuptorul bucătăriei. Nu voia nici măcar să mă anunțe, dar eu am insistat atâta, încât în cele din urmă Papinius m-a primit, poate doar ca să-i facă în necaz nurorii lui. După ce m-a ascultat fără prea mare atenție, mi-a promis că o să-mi găsească un soț printre numeroșii lui *clientes*: un muncitor ocazional, unul fără loc de muncă sau ceva asemănător... Eu, însă, știam prea bine ce m-ar fi așteptat, cu soțul colindând toată ziua prin oraș ca să câștige de-o masă și cu resturi de la vreo *sportula* ca să pun în oală ceva de mâncare!

– Încep să înțeleg, zâmbi Aurelius. Soluția pe care ți-o propunea Papinius nu era pe măsura așteptărilor tale... așa că te-ai gândit cu tot dinadinsul să-i propui o altă variantă.

– Oh, în privința asta s-a lăsat convins foarte ușor, recunoscu Priscilla. De fapt, sunt gravidă.

– Oh, zei! gemu senatorul.

– Papinius, continuă fata, voia să fie sigur înainte de căsătorie că eram în stare să-i aduc pe lume urmași. Ar fi

trebuit să-l vezi atunci când a aflat de sarcină! El, întotdeauna atât de sever, a început să râdă în hohote, închipuindu-și ce față aveau să facă fiul și nora sa atunci când urmau să afle vestea. Și nimeni nu putea să fie împotriva căsătoriei noastre, mi-a explicat el, pentru că făcea parte pe deplin din tradiția strămoșilor lui.

– Șmecher bătrân și libidinos... murmură Aurelius, amintindu-și de un precedent ilustru: Cato, cel care susținea cu mare severitate *mos maiorum*, certat de nora sa că se strecura deseori în patul servitoarelor, reacționase punând mâna pe o tânără plebee care i-a făcut imediat un copil și acesta a devenit moștenitor al averii tatălui, având aceleași drepturi ca nobilii săi frați vitregi.

– Așadar, Papinius a primit cu mare bucurie vestea.

– A fost fericit! Alaltăieri s-a apucat să scrie contractul nupțial, spunându-mi că urma să-l citească și celorlalți în aceeași seară. A doua zi de dimineață a fost găsit mort.

– Unde este exemplarul care a rămas la el?

– Este clar că l-au făcut pierdut. Dar eu n-o să mă las și n-o să stau să îndur porcăria asta: vreau să-i dau în judecată pe asasini și să-i oblig să-mi recunoască drepturile! declară Priscilla cu hotărâre în glas.

– Imposibil, dragă, o dezamăgi Aurelius. La Roma, nici un copil, legitim sau nelegitim, nu poate avea pretenții la averea tatălui său. Cetățenii Urbei hotărăsc prin testament cui își lasă bunurile și au dreptul să le lase chiar unui străin, dezmoștenindu-i astfel pe propriii copii. Prin urmare, chiar dacă ai reușit să obții o recunoaștere a paternității – și am îndoieli serioase că ai putea face așa ceva – nu ai pune mâna nici măcar pe un sestert....

– Vreau ca oamenii aceia de nimic să plătească pentru ceea ce au făcut! continuă să insiste fata.

– Înțelegi asta în sens literal? replică senatorul, pe un ton în care se simțea limpede sarcasmul. Sigur, este neplăcut că rudele bătrânului satir l-au scos din brațele tale printr-un omor; totuși, dându-ți niște bani, ar putea evita o acuzație de paricid...

– Tocmai asta era ideea, recunoscu Priscilla cu o candoare nerușinată. Am venit la tine pentru că Papinius era convins...

– Că eu eram destul de nebun ca să ajut o șantajistă fie ea și drăguță, trase concluzia Publius Aurelius. Dar uite că se înșela: dacă aș descoperi cine l-a ucis pe colegul meu, m-aș grăbi să-l predau autorităților, iar tu ai rămâne, prin urmare, cu buza umflată. Acum, că știi cum gândesc, tot mai vrei să mă ocup de afacerea asta?

– Da, declară cu hotărâre fata.

– Bine, spuse senatorul. Atunci, înainte de toate, să lămurim un lucru: eu nu am șaptezeci de ani și nici o noră pe care s-o fac să turbeze de furie; de asemenea nu sunt genul de bărbat căruia o șmecheră mică să-i vâre în cap ideea căsătoriei... Înțelegi ce vreau să spun?

– Oh, îți jur că nu m-am gândit nici măcar o clipă la așa ceva, nobile Statius! se grăbi să-l asigure Priscilla, acoperindu-și imediat umerii de pe care cu câteva clipe înainte lăsase să-i alunece *palla*.

– Mă bucur că ai priceput, fată dragă. Și acum, vru s-o expedieze Aurelius, întoarce-te acasă iar eu am să mă duc să prezint condoleanțe rudelor logodnicului tău.

– Nu am unde să mă duc, se văietă Priscilla. *Cenaculum* din Suburra în care locuiam cu tatăl meu aparține familiei Papinius și azi-dimineață a venit un sclav al familiei ca să mă dea afară...

– Mă rog, dar nici aici nu poți rămâne, o înștiință Aurelius.

– De ce nu? întrebă ea și veni mai aproape de el.

– Știi foarte bine de ce! răbufni senatorul, pierzându-și răbdarea, după care îl strigă pe Castor.

– Da, *domine*! apăru imediat secretarul, prefăcându-se cu o nevinovăție ostentativă că nu trăsese cu urechea din spatele ușii.

– Spune să mi se pregătească litiera, Castor... O ducem pe fata asta acasă la Pomponia. Buna matroană are o slăbiciune pentru fetele seduse și abandonate; iar când va afla că Priscilla este și însărcinată se va face luntre și punte ca s-o ajute.

– Îndată, *domine*! se supuse secretarul, în timp ce fata să lăsa condusă afară, întrebând cu glas catifelat:

– Contez pe tine, senatorule!

– Sigur că știam! Tu crezi că eu nu sunt în stare să aflu tot ce se întâmplă? se lăudă Pomponia, mândră de reputația sa de bârfitoare extrem de bine informată. Am aflat că moșneagul acela libidinos profita de o fată săracă și lipsită de apărare chiar din ziua în care a început toată tărășenia!

– Deci, este chiar adevărat... se miră Aurelius.

– Perfect adevărat. Relația dura de câteva luni și se zvonea că Papinius va ajunge în cele din urmă să și-o aducă pe Priscilla în casă ca *paelex*, sau de-a dreptul ca soție; treaba asta, după cum îți poți imagina, le dădea bătăi serioase de cap molâului de băiat și scorpiei care era nora.

– O cunoști?

– Pe noră? Cum să nu? Atât de bine încât aș fi dispusă s-o țin la mine pe protejata ta cât ar fi nevoie, doar ca s-o fac să se înverzească de ciudă. Ca să-ți faci o idee despre cât le este prietenelor de simpatică, află că la termele pentru femei au poreclit-o Mătrăguna!

– Oh, ce nume drăguț! Dar ce-mi poți spune despre Papinius cel tânăr?

– Este un încuiat, obtuz și insipid: închipuie-ți că n-a lăsat-o pe prietena mea Servia Quinta să-și susțină cauza la proces, obligând-o să-și ia ca reprezentant un bărbat, de parcă în Urbe n-ar exista o mulțime de avocate, cum ar fi faimoasa Hortensia!

– Este, pe scurt, un tip de modă veche... reflectă senatorul.

– Puțin spus! îl corectă Pomponia cu înverșunare. Este un barbar troglodit care și-ar dori ca toate matroanele să umble acoperite din cap până în picioare ca niște cârnați cu chip de femeie! Dar să știi că nu poate păcăli pe nimeni arătându-se atât de aspru în lume: toată lumea a aflat că în casa lui soția poruncește...

– Au mulți copii, nu-i așa?

– Nouă mucoși cu aere, pufni matroana. Perfecți, moraliști și înfumurați ca părinții lor!

– Îmi vine să cred că nu sunt niște persoane prea agreabile... Dar crezi că ar fi în stare de crimă ca să împiedice căsătoria bătrânului?

– Ba bine că nu! declară Pomponia pe un ton care nu admitea replică. Nu uita că, la Roma, indiferent de vârsta pe care o are, *domina* este întotdeauna soția unui *paterfamilias* și toate celelalte femei din casă trebuie să i se supună cu tot respectul... Înfumurata aia de Annia, obișnuită să facă numai ce-i trece ei prin minte, nu s-ar fi resemnat niciodată să-și plece capul în fața tinerei soții a socrului său.

– Bine, dar lucrul acesta nu este un motiv ca să ucidă, obiectă Aurelius.

– Îți dau unul mai bun dacă vrei neapărat, îi replică Pomponia. Fiind siguri că vor pune mâna pe întreaga

avere a bătrânului, cei doi soți și-au logodit fetele cu cele mai bune partide din Urbe, promițându-le viitorilor gineri o zestre mare, în schimbul unui sprijin pentru cariera băieților. Noua căsătorie a capului familiei însemna, prin urmare, mult mai mult decât încălcarea orgoliului lor personal: nașterea unui alt copil, de care bătrânul s-ar atașat cu entuziasmul unui tată vârstnic, ar fi putut răsturna cu totul drepturile la moștenire. Ce mobil mai bun ar putea fi pentru o crimă?

– Așa încât, trase concluzia Aurelius, cuplul acela de șmecheri își făcea singur dreptate... m-ai convins, Pomponia, acum nu mai trebuie decât să găsim dovezile.

– Dacă Mătrăguna a fost aceea care l-a ucis, n-ai nicio șansă: este suficient de șireată încât să nu lase la fața locului nici un indiciu, Papius cel tânăr, însă, este un îngâmfat atât de plin de el, încât se crede invulnerabil. Roagă-te zeilor ca el să fie vinovatul; ai avea mult mai multe posibilități ca să-l demaști! îl avertiză matroana. Dar, acum, lasă-mă să mă ocup de sărmana Priscilla. Cine știe, în situația ei, poate că are poftă de ceva mai special. Aș putea să comand niște stridii proaspete din lacul Lucrinus, sau...

În timp ce grijulia matroană se străduia să-i fie pe plac fetei care-i fusese dată în grijă, Publius Aurelius consideră nimerit să nu mai zăbovească. De altfel, îl aștepta o vizită acasă la colegul său răposat.

Senatorul Statius porunci nubienilor să oprească în fața îndoliatei *domus* care se înălța dincolo de Forumul Olictorius.

Papinius cel tânăr nu fu deloc mirat când îl văzu sosind și-l întâmpină cu obrajii fardați în negru și părul într-o

dezordine studiată, o imagine perfectă a unui fiu aflat într-o stare cumplit de dureroasă.

– Ai venit pentru carte, nu-i așa? îl întrebă fără nici o introducere.

Publius Aurelius avu grijă să nu nege, deși nu avea habar despre ce vorbea gazda sa.

– Tata tocmai o citea chiar în noaptea dinaintea Calendelor, cu puțin timp înainte de a se simți rău și, de pe patul de moarte, ne-a rugat de mai multe ori să ți-o înapoiem, îi explică Papinius cel tânăr, fără a-și ascunde mirarea față de dorința atât de ciudată a părintelui său.

Bătrânul voia, așadar, ca el să primească un volum în care poate că se aflau dovezile crimei, se gândi Aurelius, înfiorându-se. Desigur, dacă muribundul nu și-ar fi exprimat dorința de față cu atâția martori, fiul s-ar fi ferit să-i mai dea cartea aceea. Chiar și așa, însă, ar fi avut tot timpul să șteargă din sulul de papirus orice indiciu despre cele petrecute...

– Mă miră foarte tare dorința tatălui meu, continuă stăpânul casei. Credea, că, da fapt, erai în relații foarte proaste cu tatăl meu...

– Nu, te înșeli, minți cu nerușinare Aurelius. Ba chiar, în ultima vreme, se născuse între noi o prietenie strânsă. Dar povestește-mi cum a murit.

– Inima, oftă Papinius cel tânăr. L-am găsit cu capul căzut pe papirusul din care citea: vasul cu jar era stins, iar lumânarea se consumase pe jumătate. După toate probabilitățile n-a mai avut putere să sune la timp din clopoțel ca să ceară ajutor și, când, în cele din urmă, a reușit, nu mai era nimic de făcut... Singura noastră consolare este că s-a stins fără să sufere, în brațele noastre, adăugă stăpânul casei, mângâindu-și bărbia cu o

mână asudată în care ținea sigiliul de onix al tatălui său, ceea ce îi conferea depline puteri ca *paterfamilias*.

– Dar cum de i s-a făcut rău, așa, din senin? vru să știe Aurelius. Tatăl tău părea să se bucure în ultima vreme de o stare bună de sănătate....

– Într-adevăr, așa este, recunoscu tânărul. A dus întotdeauna o viață simplă și fără excese, așa cum se cuvine să aibă un bun roman: mese frugale, vin puțin, fără lux...

– Fără femei... continuă Aurelius pe un ton cât se poate de neutru.

– La vârsta lui, nici vorbă de așa ceva! sări ca ars Papinius, cu un gest de revoltă.

– Ei, n-ar fi fost primul, preciză senatorul.

– Eu îți spun că... vru să continue celălalt, privind în jur în căutare de ajutor. Soția sa, care trăgea, evident, cu urechea, apăru iute ca fulgerul, dând într-o parte perdeaua dinspre sufragerie.

– În casa noastră se respectă tradițiile, așa că nimeni nu și-a permis să-și vâre nasul în treburile personale ale socrului meu, interveni ea cu o voce tăioasă.

Publius Aurelius o privi pieziș pe faimoasa Mătrăgună și-și dădu seama că niciodată o poreclă nu fusese mai potrivită: femeia era slabă ca un băț și avea buzele atât de subțiri că păreau marginile unei răni prost cicatrizate. Bărbia îi era ascuțită, iar ochii mici, mobili și plini de răutate. La jumătatea corpului scheletic, pântecele deformat de prea multe sarcini părea fleșcăit ca un burduf din piele de capră stors până la ultima picătură de un călător pe cămilă rătăcit prin deșerturile africane.

O înfățișare perfectă de asasină, remarcă senatorul, făgăduindu-și că nu se va întoarce niciodată cu spatele la ea fără să poarte un pieptar de protecție. Alături de ea,

puhavul său soț cu o expresie solemnă și slugarnică părea să-și justifice existența doar pentru a fi contrarul femeii.

– Oricum, a fost o adevărată nenorocire, tocmai acum când era pe cale să se recăsătorească, spuse aparent într-o doară Publius Aurelius.

– Ce-i cu aiureala asta? păli moștenitorul.

– O prostie, nici nu știu cum de ți-a putut trece prin minte așa ceva! se revoltă soția, făcând gura pungă într-un zâmbet disprețuitor.

– Chiar el mi-a spus, acum câteva zile, când stăteam de vorbă pe treptele Curiei.... nu se lăsă patricianul care, după atâția ani petrecuți alături de Castor, știa de-acum să scoată din gură orice enormitate fără ca nimeni să poată bănui ceva.

– Sărmane Statius, te-ai lăsat păcălit ca un copil; e clar că socrul meu își bătea joc de tine! Știi bine cât de mult îți condamna socrul meu nebuniile, mai ales în materie de femei, și, dat fiind că toate criticile lui nu aveau asupra ta nici un efect, s-a gândit că, recurgând la ironie, te-ar putea face să înțelegi cât de ridicol poate deveni un om incapabil să-și păstreze neatinsă *dignitas*! explică în grabă Mătrăguna, arătându-se suficient de vicleană ca să dea o explicație nevinovată a cuvintelor socrului ei, încercând chiar să le dezmintă.

– Înțeleg... murmură Aurelius, încercând să obțină un ultim lucru. Aș putea vedea camera în care a murit?

– Din păcate s-a făcut deja curat acolo! îl refuză matroana, înainte ca soțul ei să poată spune ceva. Dar, dacă dorești să aduci un ultim omagiu trupului său neînsuflețit, oprește-te în atrium, în timp ce eu mă duc să-ți aduc cartea.

Senatorul nu mai putea face altceva decât să-și ia rămas bun prin câteva cuvinte potrivite pentru o asemenea tristă împrejurare.

La scurt timp după aceea, Castor îl întâlnea pe stăpânul său în lectica oprită în Forum Olictorius.

– Bine că m-am gândit să stau de pază la ușa din dos, *domine*! îi spuse alexandrinul senatorului. Am oprit din drum un curier din Lanuvium care trebuia să înmâneze o scrisoare personală capului familiei: acum două zile nu l-a găsit acasă și ieri prostul de Papinius cel tânăr a refuzat să-l primească.

– Să nu-mi spui că ai pus mâna pe sulul acela de papirus, Castor! rânji patricianul.

– Bineînțeles, stăpâne. Am norocul să mă bucur de o înfățișare distinsă, iar azi-dimineață, din întâmplare, purtam cea mai elegantă tunică de-a ta; sigur că mi-a fost ușor să-l păcălesc pe curier făcându-l să creadă că eram stăpânul casei, preciză libertul, dându-i senatorului mesajul.

Publius Aurelius citi în grabă ce scria și se încruntă.

– Ah, așa este! exclamă. Mincinoasa aia mică... și fără să mai adauge ceva, strecură papirusul sub perna litierei, fiind sigur că secretarul îi cunoștea deja conținutul.

– Castor, îi porunci libertului, cercetează în cartierul în care trăia Priscilla și află când s-a întâlnit ultima oară cu un anume Lucceios.

După ce grecul se făcu nevăzut, Publius Aurelius se întinse câteva clipe pe perne și închise ochii, căutând să-și întipărească în minte fiecare detaliu al vizitei pe care o făcuse în casa familiei Papinius. Din examinarea sumară a corpului așezat pe catafalc nu putuse afla mare lucru: singurele semne vizibile era câteva arsuri mici pe mâna dreaptă și o vânătaie de pe frunte, pe care bătrânul și-o făcuse probabil când se lovise cu capul de masă.

Era apoi cartea. Senatorul desfășură volumul care îi fusese lăsat ca moștenire de bătrânul său coleg și

descoperi spre marea lui uimire că era vorba despre o ediție parțială a poeziilor lui Catullus.

O lectură care nu se potrivea deloc cu austerul senator: oare Papinius Postumus să-și fi pierdut capul într-un asemenea hal pentru tânăra sa protejată încât să devină un cititor pasionat de poezie erotică? Nu, se corectă el, desfășurând în continuare ciudatul *volumen* pe care-l avea în față: nu erau decât cele mai nevinovate și cuviincioase versuri ale poetului, cele în care își exprima durerea pentru sfârșitul prea timpuriu al iubitului său frate.

„*Multas per gentes et multa per aequora vectus...*" („*După ce a întâlnit atâtea neamuri și a străbătut atâtea mări....*"), era începutul unui celebru poem. Dar privirea senatorului fu atrasă numaidecât de unul dintre versurile următoare: „*Et mutam nequiquam adloquerer cinerem...* " („*Vorbind în zadar cu cenușa ta fără de grai...*"). Deasupra cuvântului *cinerem* se aflau niște semne mâzgălite în grabă, cu o cerneală și un scris diferit de cel al copistului care editase cartea.

XXXIV: treizeci și patru, citi Aurelius cu mare tulburare. Ce putea însemna asta?

Poate un sclav: existau stăpâni care, având un mare număr de sclavi, reușeau să-i deosebească doar dându-i fiecăruia un număr. Papinius, însă, adept al obiceiurilor austere rămase de la strămoși, ținea în casă doar vreo douăzeci de servitori pe care îi cunoștea, desigur, după nume.

Să fi fost un depozit bancar? Puțin probabil: de obicei, nu se foloseau cifre, ci numele clientului. Nici referirea la o cameră nu putea fi, pentru că vechea *domus* a familiei Papinius număra mult mai puțin de treizeci de încăperi.

Publius Aurelius făcu un efort să-și amintească mai bine cum era împărțită casa. Din atrium se deschideau două uși

înalte și înguste care dădeau în două camere: cea din dreapta era pentru primirea musafirilor, iar cealaltă, mai mică, în care fusese găsit cadavrul servea de birou și bibliotecă.

Biblioteca? Sigur, asta era, biblioteca! sări în sus senatorul, lovindu-se cu palma peste frunte: scriind numărul acela, Papinius voia să indice o altă carte, între paginile căreia reușise să ascundă un indiciu înainte de a chema pe cineva în ajutor!

Trebuia neapărat să pună mâna pe cartea aceea și asta cât mai repede. Dar cum să intre din nou în casă? Purtătorii nubieni, cu pielea lor neagră ca abanosul, nu trecuseră neobservați în rândul servitorilor; prin urmare, Castor nefiind acolo, nu-i mai rămânea decât să acționeze el în persoană.

– Ei, tu! Îmi vinzi hainele tale? întrebă pe un trecător care trăgea cu greu după el un cărucior plin de cuști cu găini.

Omul se codea:

– Sunt din stofă bună: le port de douăzeci de ani și ar putea să mă mai țină încă pe-atâta...

– Îți dau pe ele un dinar și-ți mai cumpăr și o pereche de cocoși, îi propuse patricianul, făcând să zornăie monedele din pungă.

La scurt timp după aceea, travestit în tunica grosolană a vânzătorului de păsări, Publius Aurelius bătea la ușa din dos a casei lui Papinius, ținând sub braț cele două zburătoare gălăgioase care trebuiau să-i ușureze trecerea.

– Mă așteaptă cei de la bucătărie, spuse el, dispărând de îndată către bucătărie, ascunzând în drum, în spatele ușii de la o cămară cei doi cocoși cu picioarele legate. După ce scăpă de orătănii, putu începe percheziția.

Sufrageria în care bătrânul își găsise moartea nu putea fi decât primul la stânga, gândi Aurelius în timp ce înainta

pe coridor, mulțumit că respectarea riguroasă a tradiției îl făcuse pe bătrânul său coleg să păstreze intactă structura acelei căsoaie strămoșești, fără a ceda tentației noilor stiluri arhitectonice.

Senatorul deschise ușa bibliotecii și se strecură înăuntru. Contrar spuselor Anniei, încăperea nu fusese încă dereticată: perdelele din spatele sobei cu jăratic erau pline de praf, iar pe masa lungă, dreptunghiulară, erau împrăștiate într-o dezordine grăitoare hârtiile bătrânului, ca și cum cineva le-ar fi examinat cu cea mai mare atenție. Aceeași dezordine domnea și printre sulurile de pe rafturi, la capetele lor atârnând bucățele triunghiulare de piele care indicau, în loc de titlu, un număr crescător.

Aurelius căută pe toate rafturile, fără a reuși să găsească pe nicăieri cel de-al treizeci și patrulea volum. După o vreme, fu nevoit să renunțe. Erau două posibilități: fie se înșelase amarnic, fie moștenitorii cercetaseră amănunțit cartea lui Catullus, înainte de a i-o preda, și, descifrând aluzia, se grăbiseră să distrugă acel sul la care se referea însemnarea.

Cine știe ce ascunsese bătrânul în sulul acela de papirus... exemplarul semnat al contractului nupțial sau un document oficial prin care recunoștea paternitatea copilului din pântecele Priscillei? Ce naiv fusese să creadă că un asemenea șiretlic de doi bani ar fi fost suficient pentru a-i păcăli pe lacomii moștenitori! După toate probabilitățile, nu-și închipuise că va cădea victimă unei crime; așa încât, luat prin surprindere, probabil că fusese nevoit să ascundă papirusul în scurtul timp pe care-l avusese la dispoziție înainte de a-și pierde cunoștința.

Dacă Papinius Postumius nu murise de inimă, înseamnă că băuse otravă, reflectă patricianul. Dar cum și de către cine îi fusese dată?

Sigur că da, vinovăția fiului și a nurorii nu era câtuși de puțin sigură: mesajul interceptat de Castor îl obliga, de fapt, să ia în considerare cel puțin alte două ipoteze, în afară de aceea a paricidului.

Prima ar fi fost ca Priscilla, dezamăgită că ambițiile sale nu se realizaseră, să pună pe seama rudelor vârstnicului său logodnic o intenție ucigașă total inexistentă, schimbând astfel în crimă o moarte din cauze naturale. A doua, mult mai neplăcută, se referea la posibilitatea ca energica fată din popor – sau un complice de-al său – să fi retezat firul vieții bătrânului Papinius. Despre intențiile bătrânului de a se căsători nu exista, de fapt, nicio dovadă, în afară de cuvântul așa-zisei logodnice și, în orice caz, un asemenea plan ar fi eșuat de îndată ce o anumită scrisoare avea să ajungă la destinație...

În timp ce în mintea patricianului se învălmășeau asemenea gânduri, privirile sale rătăceau neobosite prin penumbra camerei goale, de la rafturile prăfuite la picioarele de forma labelor de leu ale marelui vas pentru jăratic, de la lumânarea arsă pe jumătate la pana încă înmuiată în cerneala din călimară cu care fusese scrisă cifra misterioasă.

Dintr-o dată, atenția lui Aurelius fu atrasă de o dâră în formă de cerc rămasă pe marmura neagră a mesei. Părea să fie urma unei amfore, a unui vas sau a unui obiect asemănător: poate că era vorba tocmai despre vasul în care fusese otrava, își spuse patricianul, hotărându-se să examineze mai atent urma aceea.

În aceeași clipă, un glas răsunător se auzi dinspre camerele sclavilor.

– Cine a adus aici orătăniile astea? striga șeful servitorilor care, atras de zarva cocoșilor, îi descoperise în spatele ușii de la cămară.

Publius Aurelius țâșni afară din sufragerie, căutând în grabă vreo scuză salvatoare pentru a-și justifica prezența în *domus*.

Dar nu avu nevoie de așa ceva: chemat de un ordin aspru al Anniei, șeful servitorilor își pierdu imediat orice interes pentru bietele păsări, deschizându-i patricianului o nesperată cale de scăpare.

Fără a mai sta pe gânduri, Aurelius alergă spre ieșire și se pierdu în lungul străzii.

– Da, bătrânul se dusese la casa în care locuia Priscilla, în după-amiaza de dinaintea morții sale, raportă Castor. Mulți oameni l-au recunoscut...

Prin urmare, fata avusese ocazia să-l facă să bea otrava, deduse de aici Aurelius.

– Cu toate acestea, continuă grecul, acum, mort fiind, nu ne este de prea mare folos să demonstrăm că Papinius se distra cu o femeie liberă: nu putem cita, desigur, în fața tribunalului, pentru *stuprum*, cadavrul său! Cât despre copil care se va naște, va fi extrem de greu să dovedim că era al lui: chiar dacă nu ținem seama de scrisoarea aceea, avem de-a face cu o fată singură, pentru a cărei comportare nu poate garanta nimeni...

– Spune-mi, Castor, ai aflat ceva despre Lucceius acela? vru să știe senatorul.

– Este un tânăr frumușel și dintr-o familie onorabilă, cu posibilități economice destul de slabe, fu răspunsul secretarului. Priscilla a fost văzută de mai multe ori împreună cu el la Abatorul Liviei. Ultima dată s-au întâlnit acum mai bine de o lună; de atunci, băiatul a rămas în permanență la Lanuvium și s-a întors la Roma abia astăzi.

– Cu asta suntem terminați! răbufni Publius Aurelius. Dacă Priscilla insistă cu reclamația ei, soții Papinius vor susține că ea l-a ademenit pe bătrân ca să stoarcă de la el bani pentru amant. Din păcate, mărturia unei femei este foarte ușor de anihilat: este suficient să cauți un pic în trecutul ei ca să descoperi cea mai mică slăbiciune, de preferat cu caracter sexual; și, chiar dacă nu se poate găsi nimic, întotdeauna se poate inventa câte ceva pe baza unor bârfe.

– Așa este! aprobă libertul. Tocmai atacând reputația Clodiei, Cicero a obținut achitarea lui Celius. Și la fel o să se întâmple și de data asta: îndată ce Priscilla va pune piciorul în tribunal, o s-o facă bucăți. Doar dacă nu cumva s-ar putea demonstra că Papinius cel bătrân a fost ucis...

– Cu condiția să fie adevărat, oftă senatorul.

– Te îndoiești de asta?

– Ca să fiu sincer, da. Nu avem nimic care să susțină teza crimei.

– Uiți cartea: Papinius ți-a lăsat-o special ca să-l poți demasca pe asasin.

– Și asta este doar o presupunere. S-ar putea ca acea cifră, treizeci și patru, să facă parte dintr-o simplă listă de cheltuieli.

– Puțin probabil, *domine*. De ce, atunci, un încuiat de senator care nu avea nici urmă de simpatie pentru tine ți-ar fi lăsat ca moștenire o carte?

– Mai este și altceva, adăugă Aurelius. Pomponia și-a trimis la treabă iscoadele ca să afle în amănunțime ce s-a întâmplat în ultimele clipe ale vieții lui Papinius Postumius. Toate mărturiile lor raportează că a murit liniștit, având în jur întreaga familie: dacă ar fi avut bănuiala că fusese otrăvit, n-ar mai fi rămas atât de liniștit știind că în fața sa se afla probabilul ucigaș.

– Poate că-și râdea în barbă, gustând înainte de moarte satisfacția pentru gluma teribilă pe care o făcuse pe seama rudelor! Ai de-a face cu oameni foarte șireți, *domine*; de data asta iscoadele Pomponiei, oricât ar fi ele de pricepute, nu sunt suficiente. Aici ai nevoie de un maestru!

– Tu, Castor? întrebă patricianul, fără a-și ascunde ironia.

– Evident! Pentru patruzeci... nu, să zicem cincizeci de sesterți, se corectă în grabă libertul, sunt dispus să mă strecor în casa aceea și s-o întorc pe dos ca pe-o mănușă. Este cam târziu pentru a căuta noi indicii, știu, dar o asemenea crimă pute atât de tare că lasă întotdeauna ceva urme prin aer, chiar după ce au fost deschise ferestrele...

– Iar tu ai un miros ca de copoi, îi răspunse Aurelius, dând din cap aprobator. Încearcă, atunci, și Hermes să-ți vină în ajutor!

– Nu te teme, *domine*, îl încurajă Castor. Hermes, zeul tâlharilor, este protectorul meu.

În dimineața următoare, patricianul, după ce avusese de învins rezistența îndârjită a bănuitoarei Pomponia, se plimba cu Priscilla în grădina prietenei sale: dorise ca această întâlnire să aibă loc în aer liber, sigur fiind că iscoditoarea matroană, străduindu-se s-o protejeze pe fată, ar fi plasat cel puțin o duzină de slujnice care să tragă cu urechea de după perdele.

– Ce voiai să-mi spui, nobile senator? întrebă Priscilla, oprindu-se alături de el sub umbrarul de viță de vie.

– Voiam să te întreb despre Lucceius, spuse el fără nicio introducere.

– El nu are nici un amestec în toată povestea asta!

– Un bătrân bogat, un tânăr sărac, dar frumos, o fată cu necazuri... Asta dă de gândit, nu crezi?

– Lucceius îmi plăcea foarte mult, răspunse Priscilla cu amărăciune. Dacă aș fi avut cea mai mică speranță să mă mărit cu el, cu siguranță n-aș fi acceptat să mă combin cu un bătrân ca Papinius care era deja cu un picior în barca lui Caron. Dar Lucceius are obligații; părinții lui i-au hărăzit încă de la naștere ca logodnică o verișoară îndepărtată. Aceasta avea ca zestre o moșie frumoasă....

Și totuși, își spuse Aurelius, chiar ca soție a lui Papinius, nimic nu te-ar fi putut împiedica să te întâlnești pe ascuns cu iubitul tău, în pofida celorlalți. În rest, trebuia doar să ai răbdare: știai că vei rămâne văduvă în scurt timp, cu ceva bani puși deoparte și cu o căsătorie de prestigiu în urmă; după aceea, Lucceius ar fi cerut rapid divorțul și...

Priscilla îl întrerupse pe un ton furios:

– Și ce-i cu asta? Ei bine, mărturisesc: m-am gândit că Papinius nu va trăi o veșnicie, dar între timp îi oferam câțiva ani de liniște! Lucrurile mergeau cum nu se poate mai bine când...

– Destinul a hotărât altfel.

– Nu Destinul, nobile senator: Annia, soțul ei și tot neamul lor blestemat! Și acum eu port în pântece un copilaș pe care urma să-l cheme Vipsanius Priscus Spurius! strigă ea, scoasă din minți. Spurius era numele care, în cazul copiilor nelegitimi, se adăuga la numele bunicului din partea mamei și se transmitea tuturor descendenților.

– În fond, nu este o tragedie, încercă s-o consoleze Aurelius. În Urbe trăiesc foarte mulți cetățeni cumsecade care poartă acest nume fără să le fie rușine de el. Iar în ce-i privește pe alții... chiar crezi că toți au fost concepuți în patul conjugal?

– Dar în venele fiului meu curge sânge de patrician! protestă fata.

– Mare scofală! nu mai răbdă senatorul. Dacă l-ai cunoaște mai bine pe Papinius cel tânăr, ți-ai dori ca acest copil să fie al lui Lucceius!

– Știi bine că nu ar fi posibil așa ceva; am schimbat cu el doar câteva vorbe și acelea fără importanță, se apără Priscilla.

– Chiar fără importanță? întrebă, neîncrezător, Aurelius.

– Nu mă crezi! îi replică ea, peste măsură de jignită.

– Ceea ce cred eu n-are importanță, preciză senatorul. Contează în schimb ceea ce se va spune la tribunal dacă vei face prostia să-i citezi pe moștenitorii nobilului tău logodnic.

Fata dădu să-l contrazică, dar tocmai în clipa aceea un sclav anunță sosirea lui Castor și Publius Aurelius puse capăt discuției, pornind către intrarea în casă.

– Ascultă, nobile senator! alergă după el Priscilla. Îți jur că nu m-am comportat niciodată ca o fată ușuratică; iar acum sunt gata să fac orice, numai să-i văd pe monștrii ăia pe banca acuzaților!

– Chiar orice? repetă Aurelius apropiindu-se, brusc interesat.

Priscilla închise ochii atunci când mâna lui alunecă mângâindu-i gâtul, apoi sânii pietroși, până la pântecele încă plat care îi păstra cu strășnicie secretul. Degetele senatorului urcară cu delicatețe către fața crispată a fetei, oprindu-se pentru o clipă deasupra inimii care bătea nebunește: prea mare emoție la o femeie gata să cedeze primului venit, se surprinse el gândind. Și dacă, la urma urmelor, Priscilla spunea adevărul?

– Stăpâne! îl strigă de departe Castor. Am vești importante!

– Vin imediat, răspunse patricianul și se răsuci pe călcâie lăsând-o pe Priscilla încremenită, cu ochii încă închiși.

După o oră, în *oechus* din casa de pe colina Viminalului, Publius Aurelius ședea tolănit pe un triclinium, luând o gustare frugală cu midii fripte pe cărbuni, raci cu sos și arici de mare prăjiți în suc propriu. Pentru că nu era vorba despre un prânz propriu-zis, ci doar de un simplu *ientaculum*, nu-l serveau decât trei sclavi, două slujnice și paharnicul care amesteca mereu în vinul fierbinte de Setinus din craterul care trona pe masa specială pentru băuturi.

– Aveai dreptate în privința urmei lăsate pe masă, îi raportă secretarul care se vedea că fusese ajutat din plin de Hermes. Acolo fusese pusă o amforă cu vin, amestecat cu pelin ca să fiu mai precis: Papinius Postumus bea câte puțin din vinul acesta pentru că îl ajuta la digestie.

– Pelinul are o aromă foarte puternică, remarcă Aurelius. Este ideal ca să acopere gustul amar al unei otrăvi.

– Mi-ar plăcea să-ți confirm o asemenea eventualitate, *domine*; din păcate, însă, trebuie să te dezamăgesc: servitorul care a ajuns cel dintâi în sufragerie este sigur că a văzut, lângă corpul prăbușit al stăpânului său, vasul cu sigiliul neatins; în plus, cupa așezată lângă lumânare părea cu totul uscată, ca și cum nimeni nu ar fi băut din ea. Dar, fiindcă veni vorba de băut... și Castor făcu semn paharnicului să-i umple cupa din nou.

– Cum de ai reușit să câștigi încrederea servitorilor fără a fi descoperit de Annia? fu curios să afle senatorul, făcându-i plăcere să constate cât de iscusit era libertul său.

– Am luat locul unuia dintre *libitinarii* trimiși să ia masca mortuară a răposatului, *domine*, presupunând că membrii familiei nu vor dori să fie de față la un moment atât de macabru. M-a costat douăzeci de sesterți...

Aurelius mârâi, știind prea bine că secretarul nu dăduse mai mult de cinci.

– Ai descoperit măcar ce s-a întâmplat cu amfora? întrebă el.

– Se pare că Papinius cel tânăr ar fi alergat s-o ia de acolo, în grabă și cu furie, de îndată ce părintele său și-a dat ultima suflare. Slujnicele care erau de față spun că părea foarte mirat că vasul mai era încă pecetluit și că l-a învârtit de câteva ori în mâini, parcă nevenindu-i să-și creadă ochilor. A arătat apoi amfora nevestei sale, șoptindu-i ceva, după care a alergat să verse conținutul în latrină.

– În latrina servitorilor? se miră Aurelius.

– Da, *domine*, cea pe care o folosesc sclavii. Stăpânii nu calcă niciodată pe acolo, preferând să li se aducă oala de noapte sau scăunelul special.

– Prin urmare, amfora era intactă și totuși Papinius s-a grăbit s-o golească înainte chiar de a căuta sulul acela compromițător... Un asemenea amănunt ar putea însemna foarte mult, Castor, și, de altfel, îmi ia o povară de pe suflet. Priscilla este o fată simpatică; ideea de a cere să fie condamnată la moarte nu-mi surâdea deloc.

– Merit un premiu, nu-i așa? întrebă grecul, plin de speranță.

– Uite aici o jumătate de aureus, plus cei douăzeci de sesterți pe care i-ai dat cioclului, din care sunt sigur că ți-ai luat deja o bună parte, acceptă senatorul, vârând mâna în pungă.

– Mai lipsește doar dinarul pe care l-am dat slujnicelor, îi aminti grecul.

– Un dinar de argint pentru o mică destăinuire? se miră patricianul.

– Ei, ca să-ți spun drept, fetele erau atât de încântate să mă cunoască încât n-am avut inimă să le dezamăgesc, recunoscu libertul.

– Castor, petrecerile tale personale nu mă privesc! îi puse în vedere stăpânul.

– Cum crezi, *domine*, murmură secretarul lăsând, resemnat, capul în jos. Ți-aș mai arăta ceva, dar nu știu dacă este potrivit...

– Arată-mi imediat!

– Aici, *domine*, în timp ce mănânci? întrebă libertul prefăcându-se revoltat.

– Sigur, ce mai aștepți? strigă senatorul, făcându-se că nu vede mâna lui Castor întinsă ca să primească un supliment la bacșiș.

– Dacă îmi poruncești... se supuse grecul, privindu-l pe sub sprâncene pe Publius Aurelius, cu ochii care păreau acum doar două crăpături înguste.

La scurt timp după aceea, se întorcea aducând o lădiță din lemn pe care o ținea cu mâinile bine întinse în față, astfel încât s-o țină cât mai departe posibil de față. Fără să spună vreo vorbă, veni în mijlocul camerei și-i deșertă conținutul în fața triclinium-ului pe care se afla stăpânul său.

Peste ghirlandele de frunze de viță din mozaicul somptuos de pe pardoseala sălii plouă cu o grămadă de zdrențe murdare, bureți tociți, praf, funingine, cenușă, coji de mere, oase de pui, resturi de mâncare putrezite, rumeguș și cioburi de amfore, iar o duhoare insuportabilă se răspândea până în cel mai îndepărtat colț al încăperii.

Castor scutură bine lădița și un bețișor de lemn putred se rostogoli pe mozaicul din centrul sufrageriei, ajungând pe pântecele gol al unei nimfe, într-o poziție puțin spus indecentă.

– Zei ai Olimpului, Castor, ce-i cu porcăria asta? păli Aurelius, în timp ce secretarul era bucuros să se răzbune câtuși de puțin pentru refuzul stăpânului de a-i mări bacșișul.

– Tot ce s-a măturat, stăpâne: nimic nu dezvăluie mai bine secretele unei mari *domus* decât o analiză atentă a gunoiului. Din fericire, în zăpăceala de după moartea lui Papinius, sclavii au uitat să scoată din curte gunoiul!

– Să vedem... făcu senatorul, părăsindu-și locul de la masă pentru a răscoli prin grămada aceea urât mirositoare. Hai, ce stai, vino să mă ajuți! îi porunci secretarului care aștepta la o distanță apreciabilă.

– Trebuie să vin în mizeria aceea? întrebă, plin de scârbă, Castor, dar se lăsă și el pe vine, ținându-și răsuflarea. Dar cum se face că tu, cu mirosul tău atât de sensibil, suporți o asemenea duhoare? întrebă, mirat.

– Nu am miros deloc, sunt răcit, minți patricianul străduindu-se să-și ascundă greața pentru a nu-i da satisfacție libertului.

După un control amănunțit, Aurelius se ridică triumfător, ținând între degete un fragment de lut ars.

– Sunt niște cioburi... s-ar putea să fie resturi de la faimoasa amforă. Am aflat că s-a întors în oraș Hipparh din Cesareea, un medic faimos care se pricepe la lucrurile astea; îi voi face o vizită chiar mâine. Acum, Castor, pregătește-mi baia și toarnă în apă cât mai mult ulei parfumat. Ah, era să uit... uite, i-ai meritat cu prisosință! spuse senatorul întinzându-i alți zece binemeritați sesterți libertului care gemea, ținându-se de stomac cu ambele mâini.

Castor clătină din cap, cântărind în palmă moneda. Observase, desigur, imediat cioburile acelea în grămada de gunoaie, dar cum putea rezista la ideea de a-l pedepsi pe sclifositul acela de Publius Aurelius Statius făcându-l să înoate prin mizeria aceea? Nu și-ar fi putut închipui nici în ruptul capului că putea reuși să se arate atât de indiferent...

– Simptomele pe care mi le descrii, nobile Statius, sunt cele ale unui atac de inimă obișnuit, comentă Hipparh, medic, farmacist, chirurg, dentist și om cu o curiozitate fără margini.

– Dar în ce privește amfora spartă?

– Nu-i lucru ușor să descoperim ce era în ea, răspunse învățatul, muindu-și vârful degetului în urma de vin care rămăsese pe fundul ciobului. Mirosi apoi îndelung degetul, ca un câine care adulmecă printre tufe mirosul oii rătăcite; în cele din urmă, îl atinse cu limba, încercând să-și dea seama ce gust avea.

– Ei, fii atent, doar nu vrei să sfârșești ca bătrânul Papinius! îi atrase atenția senatorul mirat de atâta imprudență.

– Un medic bun trebuie să poată recunoaște toate mirosurile și gusturile, afirmă Hipparh cu mândrie profesională. Cărțile nu sunt suficiente; în meseria noastră este nevoie de un stomac de fier. Dacă ți-aș povesti câte am gustat și mirosit în lunga mea carieră...

– Las-o pe altă dată! îl opri imediat Aurelius, deja serios pus la încercare prin minuțioasa examinare a gunoiului.

Dintr-o dată, Hipparh din Cesareea se încruntă, se ridică brusc și alergă să scuipe într-un vas de metal.

– Ce este? întrebă cu îngrijorare în glas patricianul.

– Un iz ciudat, neobișnuit la vin, oricât de condimentat ar fi... aș putea jura că este o otravă, dar nu pot să-ți spun care...

– Prin urmare, Papinius a fost ucis!

– Nu prea cred, nobile Statius. O moarte prin otrăvire poate fi cu greu confundată cu un atac de inimă. În plus, vezi bine că dopul este încă sigilat, și pentru a goli

amfora, a fost necesar să fie spartă la baza gâtului, după cum o demonstrează marginea netedă a acestor două cioburi, îi explică medicul, arătându-i cum se îmbinau cele două fragmente ale vasului.

– Poate că asasinul a reușit să injecteze substanța toxică în lichidul din interior, fără a rupe sigiliul, își dădu cu părerea Aurelius.

– Nu, îl contrazise Hipparh. Acest lucru ar fi fost posibil doar cu un dop de plută, în timp ce acesta este din cretă ceruită.

Senatorul fu convins: omul acela își știa meseria; în viitor, colaborarea cu el putea fi foarte prețioasă.

– Nu-ți spune nimic faptul că pe mâinile cadavrului erau câteva urme foarte mici de arsură? mai întrebă el.

– Mă rog, îmi închipui că răposatul tău coleg și le-a făcut înainte de a muri.

– Și totuși cărbunii din vas erau stinși!

– Poate că doar la suprafață, îi replică învățatul. Te poți arde foarte ușor atunci când amesteci prin cărbunii rămași aprinși sub cenușă.

– *Cinerem*, cenușa! exclamă senatorul. Era cenușă, nu praf, murdăria de pe perdele! Și iată cum se justifică nota aceea de pe pagina cu poezia lui Catullus! Mulțumesc, Hipparh, mi-ai luminat mintea! îi mulțumi Aurelius plătindu-i fără să crâcnească un onorariu enorm.

Papinius Postumus fusese mai mult decât prudent lăsându-i ultimul său mesaj, se gândea senatorul întorcându-se în lectică; voia să atragă atenția asupra versului, nu asupra numărului care servea doar ca să le deruteze pe nedemnele sale rude. În cel de-al treizeci și patrulea sul se afla, probabil, un document juridic sortit încă din primul moment să fie descoperit cu ușurință, astfel

încât fiul și nora să intre în posesia lui și, crezându-se în siguranță, să predea cartea cuiva în stare să descopere unde era ascuns documentul cel mai important. Și, pentru că bătrânul îl alesese tocmai pe el ca păstrător al secretului, arătându-se încrezător în abilitatea lui, Publius Aurelius nu avea de gând să-l dezamăgească.

– Iar ai venit, senatorule? îl primi cu răceală Annia.

– Socrul tău îmi era foarte drag și nu mă pot consola pentru dispariția sa, se justifică Publius Aurelius, sperând din toată inima că vasul cu jăratic nu mai fusese folosit din ziua morții lui Papinius Postumius. Castor, intrat pe ușa din spate cu ajutorul ospitalierelor slujnice, avea misiunea de a-l examina, în timp ce el încerca s-o rețină cât mai mult posibil pe matroană.

– Chiar așa? se îndoi Mătrăguna. Nu aveam impresia că Papinius Postumus avea o afecțiune deosebită pentru tine și nici măcar, ca să ți-o spun fără să te superi, nu te stima prea mult. Vorbea despre tine ca despre un libertin zăpăcit care obișnuia să-și bată joc de obiceiurile sacre ale strămoșilor.

– Așa este, *mos maiorum*, zâmbi Aurelius. Știu cât de mult ținea răposatul meu coleg le respectarea lui... de fapt a imitat exemplul lui Cato concepând un copil la vârsta de șaptezeci și cinci de ani împliniți!

– Un copil? Habar n-am despre ce vorbești, îl repezi Annia, cu o sclipire furioasă în priviri.

– Din contra, cred că știi foarte bine, ca și preacinstitul tău soț, exemplu strălucit de iubire și devotament filial. Tocmai de aceea ați furat exemplarul contractului de căsătorie ascuns în volumul al treizeci și patrulea din bibliotecă. Ca să împiedicați nunta erați dispuși chiar să ucideți.

– Ți-ai pierdut mințile, Publius Aurelius Statius? Ce motive am fi avut ca să comitem un paricid? Când chiar dacă socrul meu ar fi lăsat gravidă vreo sclavă sau vreo femeiușcă din Suburra, lucrul acesta nu ne-ar fi afectat câtuși de puțin: soțul meu este singurul moștenitor legitim al întregii averi...

– Doar al unei jumătăți, *domina*! se auzi o voce din spatele ei. Castor apăruse în clipa aceea din sufragerie, plin de cenușă din cap până în picioare. În mâna dreaptă ținea strâns un cilindru cu ornamente din care scoase o bucată de papirus pe care i-o arătă de departe stăpânului său.

– Noul testament era chiar sub cenușa din vasul de încălzit, așa cum gândeai tu, *domine*: Papinius îl adoptă pe noul-născut, îi lasă jumătate din bunurile sale și pe tine te numește mandatar și protector al ființei din pântecele fetei..

Fața Anniei se transformă într-o mască a furiei.

– Dă-mi-l! urlă ea năpustindu-se asupra libertului, dar acesta, ca un bun jucător de trigon, aruncă documentul stăpânului său, pe deasupra capului matroanei.

– N-o să-ți servească la nimic, Publius Aurelius; am să spun că tu ai fost acela care a ascuns sulul ca să te prefaci mai apoi că l-ai găsit în casa mea! rânji nora încercând să-i smulgă documentul.

– Este o semnătură pe el, Annia, o avertiză patricianul aruncându-i din nou documentul lui Castor.

– Vor crede cu toții că tu ai falsificat-o, cu sigiliul furat de la Papinius! șuieră matroana, verde la față de furie.

– Cum aș fi putut face așa ceva? Încrezutul acela de soț al tău și l-a pus imediat pe deget după moartea tatălui său, și l-a avut mereu la el! îi aminti senatorul.

– N-o să te creadă nimeni! țipă soția lui Papinius cel tânăr.

– Ba cum să nu, dacă voi arăta tribunalului o anumită amforă pe care prostul tău de bărbat a aruncat-o la gunoi, fără să curețe cioburile după ce-o golise în latrină, așa cum l-ai sfătuit tu, îi spuse, liniștit, Aurelius.

– *N-a spălat-o*? păli femeia, uimită, clătinându-se pe picioare ca și cum ar fi cuprins-o amețeala.

– Nu, dragă, continuă senatorul, nemilos. Un nume mare, o grămadă de bani și un lung șir de strămoși celebri nu asigură câtuși de puțin ascuțimea minții. Papinius cel tânăr este lipsit de scrupule ca și tine, dar, slavă zeilor, nu la fel de grijuliu.

– Idiotul acela n-a spălat-o... repetă Annia, de parcă vorbea cu ea însăși.

– Chiar așa, ridică tonul Aurelius. Îndemnat de tine, a otrăvit vinul din care bea tatăl său, dar bătrânul a murit din cauze naturale, înainte de a bea, scutindu-l de oboseala de a-l ucide. Papinius a fost atât de ușurat de cele întâmplate că nu s-a gândit că ar mai putea fi bănuit... Acum, adăugă patricianul după o pauză intenționată, aveți de ales: puteți încerca să obțineți toată moștenirea, fiind acuzați de tentativă de omor, sau acceptați noul testament ca să se păstreze totul sub tăcere. Te sfătuiesc să hotărăști tu, Annia: prostănacul acela de soț al tău s-ar putea să-și dorească un proces, dar ar ajunge direct pe eșafod!

– În felul acesta, un bastard oarecare va deveni moștenitorul unui neam de viță veche, făcu matroana, șoptind printre dinți o înjurătură.

– Îl consideri idiot și pe socrul tău, nu-i așa? Din fericire, tu ești cea care ține în mâini soarta acestei familii, Annia. Te rog, totuși, să fii ceva mai prudentă când umbli cu otrava: Papinius, isteț cum este, s-ar putea să ți-o servească la masă atunci când nu te aștepți! îi spuse în

bătaie de joc senatorul înainte de a se îndrepta spre ieșire, urmat de credinciosul său secretar.

În *fauces*, cei doi îl întâlniră pe stăpânul casei care se întorcea din Forum, având întipărită pe față o expresie gravă și solemnă așa cum se cere cazul unui doliu.

Publius Aurelius îl bătu cu palma pe umăr și-i spuse pe un ton care se voia prietenos.

– Felicitările mele! Ești pe cale să devii frățior!

– Ești sigur că n-a fost ucis? întrebă Pomponia, neîncrezătoare.

– Da, îi răspunse Aurelius. Hipparh știe ce spune.

– Și totuși aș fi putut paria că așa s-a întâmplat! clătină din cap Priscilla.

– Și eu, spuse senatorul, și-ți mărturisesc că te bănuiam mai ales pe tine, draga mea. Eram convins că l-ai redus la tăcere ca să nu descopere niște chestii stânjenitoare...

– Priscilla n-ar fi făcut nici în ruptul capului asta! o apără Pomponia pe față. În seara aceea, Papinius Postumius probabil că a exagerat: atunci când, după fericita, dar extenuanta întâlnire, a trebuit să înfrunte reacția furioasă a familiei, efortul acesta i-a fost fatal.

– Vrei să spui că a murit pentru că... mă rog, că, în parte, sunt vinovată eu? bâigui Priscilla.

– Nu trebuie să-ți faci reproșuri, interveni Aurelius. Bătrânul Papinius și-a creat singur aceste necazuri, având relații amoroase cu o fată care îi putea fi nepoată.

– Sărmanul de el! spuse Pomponia cu glas tremurat. Când i-a venit rău, n-a vrut să ceară ajutor, chiar dacă astfel ar fi putut rămâne în viață!

– Este adevărat, fu de acord senatorul. A preferat să ascundă contractul de căsătorie printre papirusurile din

bibliotecă, pentru a-i convinge pe moștenitorii săi că acela era singurul document pe care ei trebuiau să-l distrugă. S-a târât, apoi, până la vasul cu cărbunii aproape stinși și a împins sub cenușă teaca de metal cu noul testament, după care și-a șters mâinile pe perdea. La sfârșit, a scris adnotarea aceea deasupra versului lui Catul, tocmai în dreptul cuvântului *cinerem*, cu speranța că eu voi înțelege mesajul transmis prin acel cuvânt și nu prin cifră. Abia atunci a sunat din clopoțel ca să-i cheme pe servitori.

– Nu știam că ține atât de mult la mine... murmură Priscilla și Aurelius n-o contrazise, deși era convins că bătrânul se folosise de ea ca să-și facă rost de un alt moștenitor, alături de fiul său a cărui incapacitate i-o cunoștea prea bine.

– A murit pentru a-i asigura un viitor fiului său! exclamă Pomponia, izbucnind în hohote de plâns.

– Dacă într-adevăr este al său, își exprimă senatorul îndoiala.

– Îți jur că era al lui! strigă fata în timp ce-și ascundea mâinile la spate.

– Ar trebui să-ți fie rușine, Aurelius, pentru vorbele astea de mascul cinic și neîncrezător! îl mustră Pomponia, încruntându-se le el. Draga de Priscilla a fost deja greu încercată de soartă chiar și fără insinuările tale răutăcioase!

– Bine, bine, retrag tot ce am spus, îi făcu pe plac senatorul. Nu era treaba lui să afle cine era tatăl copilului și, în orice caz, împărțirea averii i se părea o pedeapsă chiar prea ușoară pentru tentativa de paricid, un delict îngrozitor, desigur, și la fel de sigur greu de demonstrat: într-adevăr nu exista nici o dovadă că în amfora spartă se afla otravă și acuzația se baza doar pe simțul olfactiv deosebit și pe extraordinara experiență a medicului

Hipparh. Dar Annia, știind bine că avea ceva pe conștiință, crezuse că existau indicii mult mai evidente, așa că-l putea convinge ușor pe soțul ei să împartă moștenirea...

– Presupun că noile posibilități economice ale Priscillei vor face ca familia lui Lucceius să rupă logodna precedentă, presupuse Publius Aurelius.

– Da, într-adevăr: Servilius scrie chiar acum contractul de căsătorie dintre tinerii ăștia doi. Mă duc să văd dacă mai are mult! anunță cu bucurie matroana și alergă în biroul soțului ei, lăsându-l pe senator singur cu Priscilla.

– Felicitările mele; nu puteai găsi un tutore mai potrivit pentru copil, zâmbi Aurelius sarcastic.

– Nu mai spune asemenea lucruri! se posomorî ea.

– Te temi cumva că testamentul ar putea fi anulat? Stai liniștită, nu se mai poate: planurile tale au reușit și chiar mai bine decât ai fi sperat...

– Ce vrei să spui? bâigui fata.

– Erai tânără și săracă, fără nicio speranță pentru viitor și dintr-o dată ți-a apărut ocazia vieții. Îți era suficient să faci un copil pentru a intra într-o familie de vază, mult mai importantă decât cea a tânărului pe care-l iubeai. Să rămâi însărcinată cu un bărbat în vârstă nu este lucru ușor, dar, din fericire, aveai la dispoziție o soluție mai bună... desigur, Lucceius trebuia să dispară pentru o vreme, astfel încât să nu apară suspiciuni. Așa că el a plecat la Lanuvium, prefăcându-se că se supune dorinței familiei sale. Dar, apoi, mai cinstit decât tine, nu s-a mai simțit în stare să ducă mai departe această înșelătorie și ți-a zădărnicit planul, scriindu-i adevărul lui Papinius.

Priscilla simți că leșină și se sprijini de o coloană ca să nu se prăbușească.

– Nu-i adevărat, încercă să riposteze ea cu glas abia auzit.

– Vrei să-ți reproduc întocmai cuvintele prin care Lucceius mărturisește că el este tatăl copilului?

Priscilla continua să suspine.

– Știam, știam că, mai devreme sau mai târziu, scrisoarea aceea nenorocită va ieși la iveală! Lucceius mi-a spus abia acum două zile că o trimisese, dar eu venisem deja la tine! Și ce se va întâmpla acum?

– Scrisoarea este la mine, spuse Aurelius.

– Ai de gând să-l faci public? întrebă cu teamă fata.

– De fapt, încă nu m-am hotărât, ezită senatorul și adăugă pe un ton glumeț. Îmi închipui că, în emoția apropiatei căsătorii, ai uitat complet de promisiunile pe care le-ai făcut atunci când mi-ai cerut ajutorul....

– Pe toți zeii, într-adevăr nu mă mai gândeam la asta! făcu ochii mari Priscilla, încercând să evite privirea ironică a senatorului.

– Atunci?

Fata păru să se gândească timp de câteva clipe, apoi ridică fruntea, își ascunse bine mâinile și spuse pe un ton convingător:

– Ascultă, nobile Statius, hai să facem o înțelegere: dă-mi scrisoarea aceea, lasă-mi timp ca să mă căsătoresc și să nasc, apoi îți jur că...

– Nici vorbă de așa ceva, o întrerupse Aurelius, dându-i scrisoarea cu un zâmbet larg. Eu sunt încă prea tânăr; întoarce-te când voi trece de șaptezeci de ani și atunci voi fi în măsură să-ți comunic ultimele mele dorințe!

Priscilla izbucni în râs, de altfel fără a înceta să plângă.

– Ei, ce i-ai făcut sărmanei copile? Doar nu ai de gând să profiți de ea! îl certă Pomponia, dând buzna în cameră.

– Mărturisesc că i-am cerut o întâlnire, declară patricianul.

– Căsătoria a fost deja fixată: vrei cumva s-o compromiți? îl puse la punct matroana, privindu-l cu asprime. N-am să te las eu, Aurelius!

– Nu te grăbi, Pomponia: ai treizeci de ani ca să găsești o posibilitate... îi răspunse cu o expresie serafică senatorul.

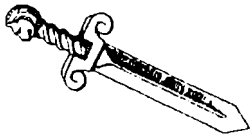

APENDICE

II

ÎN UMBRA IMPERIULUI

UZANȚE, OBICEIURI ȘI CURIOZITĂȚI DIN ROMA LUI PUBLIUS AURELIUS STATIUS

Sumar:

Contracepție și avort la romani
Evreii în Urbe

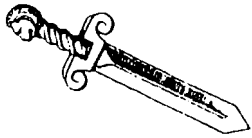

CONTRACEPȚIE ȘI AVORT LA ROMANI

Se plânge Ovidius: „*Acum, cea care vrea să rămână frumoasă își masacrează uterul, iar în vremurile noastre rar se întâmplă ca o femeie să-și dorească să devină mamă....*"

La Roma, contracepția și avortul constituiau, probabil, o regulă, mai degrabă decât o anomalie: s-a calculat că, în lipsa unor posibilități de control al nașterilor, populația Urbei ar fi fost mult mai numeroasă decât un milion și jumătate de locuitori, doar o treime dintre aceștia fiind de sex feminin.

Cele care recomandau și practicau metode anticoncepționale (ca și avorturile) erau, de obicei, așa-numitele *sagae*, adică moașele, al căror nume își are corespondentul în limba franceză, *sages-femmes*. Ele constituiau singura soluție medicală pentru imensa majoritate a femeilor din Roma, fiind continuatoarele latine ale celebrei tradiții a obstetricienelor grecoaice. Într-adevăr, sunt grecești numele (menționate de Plinius) unor faimoase *saggae* care au trăit în primul secol: Olimpia din Theba, Laides, Elefantiades...

Metodele prin care se practica un control al nașterilor erau, oare, într-adevăr eficace? Nu știm cu certitudine aceasta, totuși ne permitem să avem îndoieli: în privința avortului, literatura medicală antică, conformă cu codul hipocratic, nu ne-a transmis rețete; în compensație, însă, cunoaștem câteva remedii recomandate de moașe: Laides și Elefantiades, de exemplu, aveau încredere în cărbunele obținut din rădăcini de conopidă, mirt sau tamarix.

Botanica lui Teofrast, atât de bogată în însemnări din domeniul fitoterapiei, menționează ca abortive atât feriga, cât și faimosul vin de Cerinia despre care vor vorbi și Varro și Dioscoride, medicul lui Nero: în opinia acestuia din urmă, pentru a obține un efect abortiv mai mare era necesar să se planteze lângă o tulpină de viță de vie, spânz, scamonee (o specie de volbură) sau așa-numita plesnitoare. Principiile active ale acestor plante toxice se pare că se regăseau în vinul pe care pacientele îl beau după ce-și goleau stomacul vomitând.

Tot Dioscoride înșiră și alte plante, unele dintre ele otrăvitoare, utilizate pentru întreruperea de sarcină: rodul-pământului, dracontium, smirnium, săpunărița, ciclama (cu sucul căreia trebuia făcută o frecție în jurul buricului), aristolochia (care se administra amestecată cu piper și smirnă) și, în fine, curcubețeaua. De fapt, aceste ultime specii par să aibă într-adevăr unele proprietăți farmacologice, dar chestiunea rămâne controversată, pentru că nu este niciodată ușor să identifici cu exactitate plantele citate în scrierile grecești sau latinești conform criteriilor taxonomiei moderne.

Poțiunile – și sărituriile periculoase, rezervate femeilor sărmane și disperate – nu erau singurele practici contraceptive; existau și diafragmele, compresele vaginale și unguentele mai mult sau mai puțin spermicide.

Pentru provocarea unui avort, se folosea un *embriosfacte* – menționat cu oroare și de Tertulian – și diferite tipuri de raclete (sau chiurete), din care ne-au rămas câteva exemplare la Herculanum și Pompei. Unele femei nu supraviețuiau unei asemenea intervenții; nu este de mirare, așadar, că Ovidius le îndemna să nu „*scormonească prin măruntaie folosind tot felul de fiare*" avertizându-le că, apelând la asemenea practici, înfruntau riscul de a-și pierde viața.

De altfel, îndemnul lui Ovidius a rămas literă moartă, pentru că motivele care le împingeau pe romane să limiteze numărul copiilor pe care-i năsteau nu erau doar de natură economică: atunci, ca și astăzi, femeile din popor erau, de fapt, mult mai prolifice decât cele înstărite. Din această cauză, scăderea natalității în rândul clasei conducătoare îl îngrijora pe Augustus în asemenea grad, încât îl determina să dea o serie de legi pentru a favoriza creșterea demografică. Simptomatică în acest sens este acordarea unor privilegii mamelor cu trei copii, fapt care atestă că și o fertilitate atât de modestă era atât de rară în păturile sociale superioare, încât merita o recompensă deosebită.

În orice caz, fătul nu se bucura de nicio protecție din partea legii. Legea romană se ocupa de avorturi aproape exclusiv atunci când acestea creau probleme în ce privește moștenirea: întreruperea de sarcină nu era pedepsită, cu condiția să nu implice schimbări de succesiune. Clasică a rămas cauza pusă în discuție de Cicero în apărarea lui Cluentius, în care faimosul orator îl acuză pe Abbius Oppianicus că a convins-o cu bani pe o femeie să avorteze, cu scopul de a pune mâna pe moștenirea cuvenită noului-născut.

Avortul era practicat, prin urmare, mai ales de femeile pentru care un copil ar fi însemnat pierderea locului de muncă: cântărețe, dansatoare, codoașe, hetaire și, desigur, sclave.

În acest ultim caz, stăpânul putea cere întreruperea sarcinii sau, ca alternativă, abandonarea nou-născutului: într-o epocă a războaielor de cucerire, atunci când o mare cantitate de forță de muncă a sclavilor era scoasă în fiecare zi pe piață la preț scăzut, nu era deloc convenabil să se crească un sclav încă de la naștere. Din contra, știm că unii stăpâni încurajau combinațiile fecunde între sclavii lor, stimulând crearea unor familii numeroase, liniștite și cu o fidelitate bine verificată.

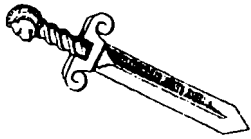

EVREII ÎN URBE

Evreii trăiau la Roma dinainte de apariția cezarilor și a papilor. Încă din anul 130 î.Ch., de fapt, un tratat le deschisese porțile Urbei: la început, ei au ajuns ca negustori, proveniți nu numai din Iudeea, ci, mai ales, din Alexandria, unde prospera o mare comunitate care a produs învățați, medici și filosofi de vază.

La Roma, cartierul preferat de „iudei" a fost cel de lângă Ponte Fabricio sau de la Quattro Capi și a rămas astfel timp de două milenii: sinagoga modernă de azi se înalță la câțiva pași de acea veche așezare. Dar, având în vedere faptul că nu toți își puteau permite să locuiască într-o zonă atât de centrală și scumpă, s-a format curând o altă colonie dincolo de Tibru, în zona suburbană de la poalele colinei Ianicul, unde se concentra segmentul cel mai sărac al populației (oameni fără loc de muncă, sclavi fugari, muncitori zilieri). Un alt grup s-a așezat ceva mai departe, lângă *Mons Vaticanus*.

Comunitatea a prosperat și încă din epoca republicană evreii din Roma deveniseră atât de puternici și numeroși încât îl reclamau pe pretorul Valerius Flaccus care, pentru a se apăra, a recurs la serviciile faimosului Cicero.

În orice caz, începutul celei mai favorabile perioade a fost marcat de venirea la putere a lui Cezar care le-a permis iudeilor totala libertate de cult, scutirea de serviciul militar, permisiunea de a aduna fonduri pentru a-i trimite Templului din Ierusalim și cea de a fi judecați conform dreptului rabinic în procesele din interiorul comunității. Deci, nu surprinde faptul că Suetoniu și Iosephus Flavius ne amintesc că, atunci când dictatorul a fost asasinat, evreii din Roma, nemângâiați, l-au plâns zile întregi.

Augustus s-a arătat și el tolerant: după ce a interzis concetățenilor săi să-i citeze pe evrei în tribunale în ziua de Sabat, a ajuns chiar să răspândească prin piețele publice, prin vocea răsunătoare a crainicilor, învățătura marelui lor maestru Hillel: „*Nu-i face altuia ceea ce nu-ți place să ți se facă ție*".

În timpul domniei lui Tiberius, situația evreilor a început să se înrăutățească: comunitatea se mărise, ajungând la 30.000/40.000 de locuitori, iar prozelitismul era la ordinea zilei. Seianus, puternicul Prefect al Pretoriului, pe care împăratul îl lăsase să guverneze Roma în lipsa sa, îngrijorat de răspândirea sectelor orientale în Urbe, s-a folosit de pretextul unui episod de înșelăciune în dauna soției unui senator pentru a deporta în Sardinia 4.000 de tineri evrei și a-i expulza pe toți ceilalți.

La scurt timp după aceea, nebunul Calligula, foarte convins de caracterul său divin, a pretins să fie venerat în toate templele Imperiului, inclusiv în cel din Ierusalim, riscând astfel să provoace o răscoală, oprită în ultimul moment de o delegație care-l avea în fruntea sa pe filosoful Filon din Alexandria.

Cât despre Claudius, abia urcat pe tron, el a repus din nou în vigoare edictul de toleranță față de evrei.

Între timp, însă, unii iudei din Roma se alăturaseră sectei adepților lui Isus din Nazaret care, în momentul acela, făcea parte cu drepturi depline din comunitatea ebraică și încă mai respecta preceptele *Torei*: separarea de creștini a avut loc, de fapt, abia ca urmare a predicării lui Pavel din Tars („*nu mai există nici iudeu, nici grec*") care i-a scutit pe adepți de prevederile legii mozaice, prima dintre ele fiind circumcizia.

Divergențele dintre cele două credințe, care romanilor li se păreau lipsite de importanță, au deveni atunci mult mai aprinse. Pentru a evita probleme mai grave, același Claudius care își începuse domnia printr-o atitudine atât de binevoitoare, a decis expulzarea din Urbe a tuturor evreilor care nu erau înrolați în armată, acuzându-i că provocau dezordini „*impulsore Chresto*", împinși, adică, de Christos, după cum ne amintește Suetoniu.

Decretul lui Claudius arată încă o dată cât de puțin știau romanii despre ebraism și cu câtă ușurință erau înclinați să-l confunde cu creștinismul care apărea în vremurile acelea. Până și autori ca Horațiu și-au dovedit, în scrierile lor despre acest subiect, totala lipsă de înțelegere. Lui Seneca, de exemplu, obiceiul odihnei de Sabat îi părea absurd pentru că, în ochii săi, implica risipirea unei părți semnificative a existenței...

Făcând abstracție de o asemenea ignoranță, raporturile dintre romani și iudei s-au deteriorat iremediabil atunci când au intervenit destul de curând motive mult mai grave decât cele ideologice sau religioase.

În Palestina, ocupată de legiunile Imperiului, situația se înrăutățea permanent și, după primele mișcări insurecționale, a urmat în scurt timp un război deschis. Micul popor care cutezase să înfrunte Roma s-a apărat cu

ghearele și cu dinții, fără să poată evita, însă, până la urmă înfrângerea: în anul 70 după Hristos, viitorul împărat Titus dădea pradă flăcărilor Templul din Ierusalim care n-a mai fost reconstruit de atunci. Azi au mai rămas doar zidurile care înconjoară muntele pe care se înălța Templul, cel mai vechi dintre ele, cel vestic, fiind cunoscut sub numele de Zidul Plângerii.

De altfel, nu toți s-au predat: ultimii o mie de apărători ai Israelului, conduși de Eleazar – al cărui nume autoarea romanului *In corpore sano* a dorit să-l atribuie, în semn de omagiu, unuia dintre personajele cărții – au rezistat timp de trei ani ofensivei legiunilor romane, baricadați în puternica fortăreață Masada, dotată cu bazine pentru adunarea apei de ploaie și având provizii inepuizabile.

Privind câmpia de pe ruinele Masadei, în partea dinspre Marea Moartă, se mai pot vedea și astăzi urmele lăsate de taberele asediatorilor. De acolo de sus, Eleazar sfida marea Romă a cărei puternică armată părea incapabilă să captureze cele câteva sute de evrei.

Ofensa era de nesuportat; Masada trebuia cucerită cu orice preț. Ca s-o atace, legionarii au construit o rampă foarte înaltă și au adus multe și puternice turnuri de asalt.

În cele din urmă, eroii din Masada au cedat și s-au sinucis împreună cu soțiile și copiii ca să nu cadă vii în mâinile dușmanului. Eleazar a fost ultimul care a murit, după ce-și străpunsese cu sabia tovarășii de luptă.

Pentru evreii din Palestina începuse între timp îndelungatul exil: o sută de mii dintre ei, au trecut în lanțuri prin fața lui Titus, în parada triumfală de la Roma, împreună cu prada luată din Templul de la Ierusalim, printre obiectele de preț capturate aflându-se marea *Menorah*, candelabrul cu șapte brațe care poate fi admirat

și astăzi la Roma, sculptat sub arcul ridicat în cinstea învingătorului; același simbol, candelabrul, destinat să se transforme în emblema poporului evreiesc în exil, existentă astăzi, cu dimensiuni uriașe, în fața *Knessetului*, și reprezentând renașterea statului Israel

GLOSARUL TERMENILOR LATINEȘTI ȘI EBRAICI, AL LOCURILOR GEOGRAFICE ȘI AL PERSONAJELOR ISTORICE CARE APAR ÎN ROMAN ȘI ÎN POVESTIRE

GLOSARUL TERMENILOR LATINEȘTI ȘI EBRAICI

Abba: în ebraică, tată.
Ave: (pl. *avete*): este salutul roman la întâlnire.
Armaria: dulapuri, rafturi (uneori pentru haine, cel mai adesea pentru cărți).
Balneatores: băieși.
Dominus (vocativ: *domine*): domn, stăpân.
Domus: casă mare doar cu parter.
Fauces: intrarea în *domus* romană.
Garum: sos de pește cu care se condimentau multe mâncăruri.
Goy (pl. *goyim*): termen ebraic pentru „non-evreu".
Kaddish: în ebraică, rugăciune pentru morți.
Ianitor: portar (și *ostiarius*).
Ientaculum: gustare, masă, mâncare la amiază.
Insula: edificiu mare cu mai multe etaje, împărțit în apartamente de închiriat. La Roma, majoritatea covârșitoare a populației trăia în case de acest fel.
Lupa: prostituată.
Meconius: unul dintre cuvintele folosite pentru opium.
Mos maiorum: vechiul obicei al strămoșilor.
Oechus: salon mare pentru prânz sau pentru primirea oaspeților.
Pax Romana: perioada îndelungată de pace din prima epocă imperială.
Paelex: concubină.

Palla: haină feminină care se îmbrăca peste tunică.
Paterfamilias: membru de sex masculin cel mai vârstnic din familie, căruia toți descendenții, de orice vârstă, trebuiau să i se supună; la fel liberții și sclavii.
Puella: fată.
Rabbi: în ebraică, maestru, învățător.
Saga: obstetriciană, moașă (de aici cuvântul din limba franceză: *sage femme*)
Sella: scaun fără spătar.
Shabbat: în ebraică, sabat, adică „ziua sfântă".
Sica: sabie scurtă, un fel de pumnal (de aici „sicario": ucigaș plătit).
Sudatorium: încăperi pentru baia de aburi.
Taberna medica: cabinet, ambulatoriu.
Tallit: mantie ebraică pentru rugăciune.
Tepidarium: încăperi și bazin din terme cu apă la temperatură medie.
Torah: în ebraică, „Cartea", Pentateuhul. La evrei, este scrierea sfântă care provine direct de la Dumnezeu, în timp ce toate celelalte texte sunt doar comentarii.
Tresviri: agenți de poliție.
Vale (pl: *valete*): rămâi (rămâneți) cu bine. Este salutul roman la despărțire.

GLOSARUL PERSONAJELOR ISTORICE

Catul (Catullus): poet liric latin. A trăit între 84 și 54 înainte de Christos, a compus 116 cânturi, împărțite metric în trei grupuri distincte: *nugae* (cânturi de dragoste, printre care cele dedicate Lesbiei), *carmina docta* (elegii) și *epigrammata* (distihuri elegiace de factură autobiografică)

Claudius: împărat roman. Urmându-i la tron nepotului său, Caligula, în anul 41 după Christos, Claudius a restabilit (în mod formal) autoritatea Senatului, a acordat cetățenia romană multor colonii, a favorizat ascensiunea socio-politică a „clasei ecvestre" (cavalerii), a întărit dominația imperiului asupra Mauritaniei, Iudeii și Traciei. Aflat la a treia căsătorie, cu Messalina, după aceea a luat-o de soție pe nepoata sa Agrippina Minore care l-a determinat să adopte fiul pe care ea îl avusese cu Domitius Enobarbus: viitorul Nero.

Epicur: filosof grec. În 306 înainte de Christos a înființat la Atena o școală filosofică (*Grădina*), deschisă atât femeilor, cât și sclavilor. Tema reflecției epicuriene era căutarea fericirii; chestiune pe care filosoful o rezolva indicând care era instrumentul eliberator, *ataraxia*, adică o sobră, senină, echilibrată detașare de pasiunile vieții. Îndepărtându-se din ce în ce mai mult de tiparul său grecesc originar și în ciuda multor opoziții (printre care cele ale primilor gânditori creștini), filosofia epicuriană a cunoscut un mare

succes în lumea romană, la aceasta contribuind și răspândirea ei datorită lui Lucretius prin *De rerum natura*.

Messalina: soția mult iubită, dar nu prea fidelă, a împăratului Claudius care se va vedea obligat s-o condamne la moarte când ea va complota împotriva lui pentru a domni împreună cu amantul ei, Silius.

Ovidius: autorul volumului *Ars amandi*, al *Metamorfozelor* și al multor alte opere, printre care un tratat de cosmetică. A fost condamnat la exil pe viață pe țărmul Pontului Euxin (Marea Neagră) de Augustus căruia îi sedusese, probabil, nepoata.

Seianus, Aelius: prefect al Pretoriului. A dominat prin teroare Urbea în perioada în care împăratul Tiberius se retrăsese pe insula Capri. Mânat de ambiție, a devenit amantul Livillei, nora împăratului și sora lui Claudius; cu ajutorul ei i-a ucis soțul, pe Drusus, pentru a-i lua locul ca moștenitor al tronului. Denunțat de matroana Antonia, mama complicelui său, a fost ucis împreună cu copii săi adolescenți. În schimb, Livilla a fost condamnată să moară de foame de însăși mama ei, care îi ceruse lui Tiberius permisiunea de a o pedepsi ea în persoană pe fiica sa.

Sosius: familie de librari, proprietară a unui atelier de copiat cărți faimos deja în vremea lui Augustus, situat lângă Forum pe *Vicus Tuscus*, la mică distanță de statuia zeului Vertumnus.

Strabon: geograf antic, căruia i se datorează descrierea amănunțită a provinciilor Imperiului.

GLOSARUL LOCURILOR GEOGRAFICE

Alexandria din Egipt: întemeiată de Alexandru cel Mare, era cea mai mare metropolă a Imperiului după Roma.

Atlantida: ținut mitic cu o civilizație foarte dezvoltată, descris de Platon în una dintre scrierile sale.

Baia: oraș termal renumit pe țărmul Campaniei, la câteva mile distanță de Pozzuoli. Era cea mai celebră stațiune de vilegiatură din Imperiu și toate marile personalități ale Romei aveau acolo o reședință de vară. Renumită și în Evul Mediu, astăzi se mai pot admira ruinele vilelor și termelor (aflate în situl arheologic), iar la muzeu a fost reconstituită fântâna alegorică din vila lui Claudius.

Cappadocia: Regiune din Asia Mică.

Creta: insula, leagăn al unei civilizații înfloritoare, a fost distrusă de o serie de cataclisme, ultimul dintre ele – erupția vulcanului din insula Thera (azi Santorini), la 1450 î.Ch. – făcând-o să-și piardă complet puterea de altădată. Unii cercetători consideră că în această catastrofă a pierit și faimoasa Atlantidă.

Epir: regiune care corespunde aproximativ actualei Albanii.

Gades: Cadix **de astăzi.**

Galia Cisalpină: teritoriile italiene situate la nord de linia marcată prin râurile Arno și Rubicon. De fapt, latinii numeau „Italia" doar regiunile peninsulare ale actualei Italii.

Iberia: Spania de astăzi.
Lanuvium: Lanuvio de astăzi, oraș de pe colinele Albani, nu departe de Roma.
Mare Nostrum: romanii numeau astfel Marea Mediterană după ce făcuseră din ea un mare lac roman cucerind toate teritoriile înconjurătoare.
Numidia: regiune din Africa de nord.
Pannonia: Ungaria de astăzi.
Pithecusa (sau *Aenaria*): Ischia de astăzi.
Taprobanes: Ceylonul de astăzi.

DANILA COMASTRI MONTANARI

Profil biografic al autoarei

Danila Comastri Montanari, creatoarea lui Publius Aurelius Statius, s-a născut la Bologna în 1948. Părăsește școala mai devreme pentru a intra la universitate și a trăi acolo cea mai importantă perioadă a vieții sale.

Și-a luat licența în Pedagogie și în Științe politice, apoi, timp de douăzeci de ani, a predat și a călătorit în toate cele patru colțuri ale lumii. În 1990 a scris primul său roman, *Mors tua*, și de atunci s-a dedicat pe deplin prozei, în special unui gen, acela al romanului polițist istoric, care îi permitea să îmbine principalele domenii care o interesau: studiul trecutului (în special civilizațiile antice) și preferința pentru intrigile *mystery*.

Fumătoare înrăită, apreciază băuturile alcoolice, refuză să țină vreo dietă, frecventează stațiuni termale și săpături arheologice, citește romane polițiste, studii de istorie, clasicii latini, greci și chinezi. Este o fanatică utilizatoare a Internetului, unde are câteva situri web. Trăiește într-o casă mare din centrul orașului Bologna, împreună cu soțul, fiica, două pisici, un papagal, două sute de plante, zece mii de cărți și cinci computere.

Din seria
MISTERE ÎN ROMA ANTICĂ.
PUBLIUS AURELIUS
au mai apărut:

CAVE CANEM

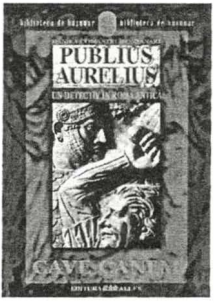

În Roma primului secol de după Hristos, senatorul Publius Aurelius Statius dovedește o mare curiozitate pentru enigme... Epicurean convins, el nu ezită să-și pună intuiția în slujba prietenilor, pentru a descifra crime, acte de răzbunare și comploturi. Secondat de Castor, sclavul său, în aceeași măsură grosolan și insolent, și de excentrica Pomponia, el își poartă toga cea albă în intimitatea unei *pax romana* nu chiar atât de netulburate. Plecat pentru câteva zile în vacanță, la un prieten piscicultor, Publius Aurelius ajunge într-o casă aflată în doliu: corpul neînsuflețit al fiului cel mare a fost pescuit din bazinul cu morene. În mijlocul familiei răvășite și decepționate, Aurelius presimte crima și parfumul său de răzbunare.

MORITURI TE SALUTANT

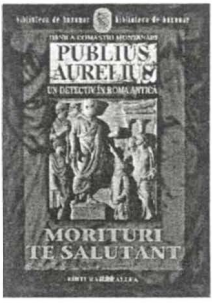

Roma, anul 45 d.Hr. Un eveniment dramatic zguduie jocurile de gladiatori. În cursul unei lupte, steaua arenei Chelidon se prăbușește la pământ, victimă a unei morți inexplicabile. Împăratul Claudius, vechiul prieten al lui Publius Aurelius Statius, îl cheamă pe senator și îi încredințează misiunea de a cerceta circumstanțele morții gladiatorului. Începe astfel o anchetă de mare risc, în timpul căreia abilitatea de detectiv a lui Publius Aurelius este pusă la grea încercare.

PARCE SEPULTO

Roma, toamna anului 45, după Hristos. Invitat de onoare la nunta Lucillei cu Octavius, fiii adoptivi ai oratorului Arrianus, senatorul Publius Aurelius descoperă cadavrul miresei într-o cadă cu nămol folosit în cosmetică. La prima vedere, se pare că fetei i se făcuse rău. Totuși, dacă lucrurile stăteau astfel, ce însemna acel deget al Lucillei îndreptat undeva, în sus, ca pentru a arăta înspre ceva sau cineva? După aceea, când morțile misterioase încep să se înmulțească...

CUI PRODEST?

Roma, iarna anului 46 d.Hr. Un asasin nemilos omoară pe rând sclavii din *domus* a lui Publius Aurelius. Singurele indicii pe care patricianul reușește să le găsească sunt o urmă însângerată și o piesă de *latrunculi*, vechiul șah roman. Într-adevăr, prea puțin pentru a descoperi un indiciu, o pistă, un vinovat. Aurelius, însă, nu are de ales: trebuie să joace totul pe o carte și să-l demaște pe ucigaș. Chiar și cu prețul vieții sale...

SPES, ULTIMA ZEIȚĂ

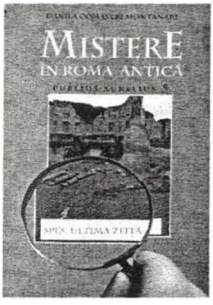

Roma, anul 46 după Hristos. Senatorul Statius este invitat de onoare la un banchet oferit de consulul Paulus Metronius. Printre ceilalți invitați, Publius Aurelius își regăsește doi prieteni din copilărie pe care nu-i mai văzuse de mult timp. Este o ocazie potrivită pentru a-și aminti împreună întâmplări din trecut, povești de dragoste, de măriri și prăbușiri... Când însă, unul dintre cei doi prieteni cade ucis de o misterioasă mână ucigașă, Aurelius își va da seama că în acei ani ai tinereții, aparent dați uitării, se află, încă necunoscut, un secret care ascunde sânge, moarte și răzbunare...

MISTERE ÎN ROMA ANTICĂ

PUBLIUS AURELIUS 6

„Mă adresez ţie, Aurelius, fiindcă eu cred că eşti un om drept... Spune-mi, cine e asasinul?"

În decorul lumii romane a secolului I d.Hr., reconstituit cu rigoarea istoricului şi cu inefabilul pitoresc al artistului, inteligentul, cultivatul şi bogatul senator Publius Aurelius Statius este pus să dezlege misterele unor crime terifiante.

„Cultă, ironică, sofisticată şi în acelaşi timp populară, Danila Comastri Montanari a creat prin seria *Mistere în Roma antică. Publius Aurelius* un tip strălucit de roman de aventuri." *Famiglia Cristiana*

„Publius Aurelius Statius, un detectiv în togă care nu are de ce să-l invidieze pe Sherlock Holmes." *L'Espresso*

Din seria au apărut: **Mistere în Roma antică. Publius Aurelius**
Cave Canem; Morituri te salutant;
Parce sepulto; Cui prodest?;
Spes, ultima zeiţă

www.all.ro

ISBN 978-973-8457-87-4
9 789738 457874

ISBN 978-973-724-126-9
9 789737 241269